

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens budgetproposition för år 2009 med förslag till anslag på utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

Ramen för utgiftsområdet uppgår till ca 55,9 miljarder kronor.

I betänkandet redovisas utskottets syn på inriktningen av arbetsmarknads- och arbetslivspolitik. Utskottet godkänner att målen för politikområdena Arbetsmarknadspolitik och Arbetslivspolitik upphör att gälla.

Utskottet uttrycker oro över det stora antalet varsel under senare tid men bedömer att Sverige står väl rustat att hantera effekterna av de varsel om uppsägning som i framtiden kan resultera i faktisk arbetslöshet. Utskottet gör vidare bedömningen att arbetslösheten mot bakgrund av den senaste tidens finanskris och den successiva försvagningen av arbetsmarknaden kan antas bli högre än vad regeringen utgått från då budgeten utarbetades. Utskottet förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen med nya förslag om utvecklingen skulle visa att detta är befogat.

Mot bakgrund av att det är viktigt att människor har en inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning i händelse av arbetslöshet välkomnar utskottet regeringens förslag om förändringar av reglerna för arbetslöshetsförsäkringen. Regeringen aviserar i budgetpropositionen förslag till åtgärder för att underlätta ny- och återinträde i arbetslöshetskassorna och ändrade regler för beräkning av arbetslöshetsersättning till personer som varit tillfälligt eller delvis frånvarande från arbetet före arbetslösheten.

Utskottet ser med tillfredsställelse på att regeringen ökat resurserna till lönebidrag och Samhall. Regeringen uppger i budgetpropositionen att nivån även höjs på flera olika stöd till funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga.

Inom området Arbetsliv välkomnar utskottet att regeringen fördjupar arbetet med frågor på arbetsmiljöområdet och föreslår ett ökat anslag till Arbetsmiljöverket jämfört med vad som tidigare har aviserats.

Betänkandet tar upp ett stort antal motionsyrkanden, ca 180 stycken. Det stora flertalet har väckts under den allmänna motionstiden hösten 2008. Inom området Arbetsmarknad behandlas i skilda avsnitt motioner som rör arbetsmarknaden för vissa grupper, gränsöverskridande arbetsmarknadsfrågor, Arbetsförmedlingens organisation och verksamhet, fristående förmedlingsverksamhet m.m. Utskottet behandlar även ett antal motioner som berör arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd. Inom området Arbetliv behandlas motioner med förslag om bl.a. förstärkt arbetsmiljöarbete, nationell kraftsamling för minskad ohälsa i arbetslivet, anslag för arbetslivsforskning och om att återinrätta Arbetlivsinstitutet. Utskottet behandlar även två motioner om upphävande av *lagen (1971:1024) om byggnadstillstånd m.m.* Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga dessa motioner.

I betänkandet behandlas två framställningar från Riksrevisionens styrelse, dels en angående arbetsmarknadspolitikens förväntade effekter (2007/08:RRS30), dels en angående lönebidrag till funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga (2007/08:RRS21). Utskottet föreslår att riksdagen avslår båda framställningarna mot bakgrund av det som regeringen redovisar med anledning av respektive granskning. Även de motioner som väckts med anledning av framställningarna avstyrks.

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning på anslag inom utgiftsområde 14.

Företrädarna för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de Gröna följer upp bl.a. sina parti- och kommittémotioner med totalt 27 reservationer. Dessa partier deltar inte i beslutet om medelsanvisning, men redovisar i särskilda yttranden hur de anser att medel borde ha anvisats på anslag inom utgiftsområdet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	6
Redogörelse för ärendet	14
Ärendet och dess beredning	14
Utskottets överväganden	15
Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	15
Området Arbetsmarknad	15
Arbetsmarknadspolitikens allmänna inriktning	16
Ungas arbetsmarknad	25
Äldres arbetsmarknad	28
Sociala företag	29
Gränsöverskridande arbetsmarknadsfrågor	31
Vissa integrations- och jämställdhetsfrågor	34
Riksrevisionens styrelses framställning angående arbetsmarknadspolitikens förväntade effekter	37
Arbetsförmedlingen, fristående förmedlingsverksamhet m.m.	39
Lagen om byggnadstillstånd m.m. och andra lagfrågor	48
Lagen om byggnadstillstånd m.m.	48
Lagen om kreditering på skattekonto av stimulans till arbetsgivare för nystartsjobb	49
Anslag inom utgiftsområde 14 (arbetsmarknadsdelen)	49
Anslag 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	50
Anslag 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	52
Övriga motioner om arbetslöshetsförsäkringen	59
Anslag 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	72
Personer med funktionshinder m.m.	78
Riksrevisionens styrelses framställning angående lönebidrag till funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga	85
Anslag 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	89
Anslag 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning	91
Området Arbetsliv	93
Arbetslivsfrågor	94
Arbetsmiljöverket m.m.	100
Anslag inom utgiftsområde 14 (arbetslivsdelen)	106
Anslag 2:1 Arbetsmiljöverket	106
Arbetslivsforskning m.m.	109
Sammanställning av anvisningar på anslag inom utgiftsområde 14	
Arbetsmarknad och arbetsliv	112
Reservationer	113
1. Vissa frågor om arbetsmarknadspolitik, punkt 2 (s)	113
2. Ungas arbetsmarknad, punkt 3 (s)	115
3. Äldres arbetsmarknad, punkt 4 (mp)	116
4. Sociala företag, punkt 5 (s)	117
5. Sociala företag, punkt 5 (mp)	118
6. Vissa integrationsfrågor, punkt 7 (s)	118

7. Vissa jämställdhetsfrågor, punkt 8 (s)	119
8. Vissa jämställdhetsfrågor, punkt 8 (v)	120
9. Riksrevisionens styrelses framställning angående arbetsmarknadspolitikens förväntade effekter, punkt 9 (s)	120
10. Arbetsförmedlingens organisation och verksamhet, punkt 10 (s)	121
11. Fristående förmedlingsverksamhet m.m., punkt 11 (mp)	122
12. Kompletterande aktörer och bemanningsföretag, punkt 12 (s)	123
13. Effekter av ändringar i arbetslöshetsförsäkringen m.m., punkt 13 (s)	124
14. Begränsat sökområde, punkt 14 (mp)	125
15. Utredning om arbetslöshetsförsäkringen m.m., punkt 15 (v)	126
16. Studerande och a-kassa, punkt 16 (mp)	128
17. Föräldraskap och a-kassa, punkt 17 (v)	129
18. Förtroendevalda och a-kassa, punkt 18 (s, v, mp)	129
19. Samordnad utbetalning, punkt 24 (s, v)	131
20. Arbetsgivarintyg, punkt 25 (s)	132
21. Personer med funktionshinder, punkt 28 (s)	132
22. Riksrevisionens styrelses framställning angående lönebidrag till funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga, punkt 29 (s, mp)	134
23. Vissa frågor om arbetslivspolitik, punkt 31 (s)	136
24. Arbetsmiljöverket m.m., punkt 32 (s, mp)	139
25. Arbetsmiljöverket m.m., punkt 32 (v)	140
26. Arbetslivsforskning m.m., punkt 33 (s)	142
27. Arbetslivsforskning m.m., punkt 33 (mp)	143
Särskilda yttranden	145
1. Anslag inom utgiftsområde 14 för 2009, punkt 34 (s)	145
2. Anslag inom utgiftsområde 14 för 2009, punkt 34 (v)	151
3. Anslag inom utgiftsområde 14 för 2009, punkt 34 (mp)	160
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	169
Proposition 2008/09:1	169
Framställning 2007/08:RRS21	170
Följdmotioner med anledning av framställning 2007/08:RRS21	170
Framställning 2007/08:RRS30	171
Följdmotion med anledning av framställning 2007/08:RRS30	171
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	171
<i>Bilaga 2</i>	
Utskottets lagförslag	188
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets förslag till riksdagsbeslut om anslag inom utgiftsområde 14 (punkt 34)	189
<i>Bilaga 4</i>	
Sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen m.m. inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	190
<i>Tabeller</i>	
Anslag inom utgiftsområde 14 (arbetsmarknadsdelen)	49

Anslag inom utgiftsområde 14 (arbetslivsdelen) 106

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Upphävande av mål på politikområdet Arbetsmarknadspolitik

Riksdagen godkänner att målet för politikområdet Arbetsmarknadspolitik upphör att gälla. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09: 1 utgiftsområde 14 punkt 1.

2. Vissa frågor om arbetsmarknadspolitiken

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkandena 55–57,

2008/09:N388 av Lars Johansson m.fl. (s) yrkande 3,

2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkandena 23, 24 i denna del, 29, 35 och 36,

2008/09:A223 av Håkan Juholt (s),

2008/09:A238 av Kristina Zakrisson m.fl. (s),

2008/09:A242 av Lars Mejern Larsson och Ann-Kristine Johansson (båda s),

2008/09:A264 av Anita Brodén (fp),

2008/09:A281 av Lennart Levi (c),

2008/09:A332 av Ann-Kristine Johansson och Alf Eriksson (båda s),

2008/09:A365 av Lars U Granberg (s),

2008/09:A379 av Inger Jarl Beck m.fl. (s),

2008/09:A389 av Sven-Erik Österberg m.fl. (s),

2008/09:A390 av Jörgen Hellman m.fl. (s) och

2008/09:A396 av Berit Högman m.fl. (s) yrkandena 12, 13 och 17.

Reservation 1 (s)

3. Ungas arbetsmarknad

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 30,

2008/09:A206 av Fredrik Olovsson (s),

2008/09:A312 av Thomas Bodström (s),

2008/09:A320 av Eva-Lena Jansson och Lennart Axelsson (båda s),

2008/09:A335 av Aleksander Gabelic (s) yrkandena 1 och 2,

2008/09:A368 av Magdalena Streijffert m.fl. (s) yrkande 5 och

2008/09:A396 av Berit Högman m.fl. (s) yrkande 7.

Reservation 2 (s)

4. Äldres arbetsmarknad

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:A210 av Lars Gustafsson och Emma Henriksson (båda kd),

2008/09:A279 av Lennart Axelsson (s) och

2008/09:A362 av Ulf Holm och Jan Lindholm (båda mp).

Reservation 3 (mp)

5. Sociala företag

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:N344 av Christer Adelsbo m.fl. (s) yrkande 1,

2008/09:A314 av Ulf Holm m.fl. (mp) och

2008/09:A360 av Ulf Holm (mp).

Reservation 4 (s)

Reservation 5 (mp)

6. Gränsöverskridande arbetsmarknadsfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:A212 av Tina Acketoft och Ulf Nilsson (båda fp),

2008/09:A292 av Stefan Tornberg (c),

2008/09:A344 av Sinikka Bohlin och Raimo Pärssinen (båda s),

2008/09:A347 av Olof Lavesson (m) och

2008/09:A382 av Otto von Arnold (kd) yrkande 2.

7. Vissa integrationsfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 33 och

2008/09:A349 av Fredrik Schulte (m).

Reservation 6 (s)

8. Vissa jämställdhetsfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 24 i denna del och

2008/09:A307 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 9.

Reservation 7 (s)

Reservation 8 (v)

9. Riksrevisionens styrelses framställning angående arbetsmarknadspolitikens förväntade effekter

Riksdagen avslår framställning 2007/08:RRS30 och motion

2007/08:A17 av Sylvia Lindgren m.fl. (s) yrkandena 1 och 2.

Reservation 9 (s)

10. Arbetsförmedlingens organisation och verksamhet

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 25,

2008/09:A234 av Kurt Kvarnström och Peter Hultqvist (båda s),

2008/09:A285 av Christer Adelsbo och Göran Persson i Simrishamn (båda s),

2008/09:A321 av Krister Örnfjäder (s),

2008/09:A333 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s),

2008/09:A358 av Sofia Larsen (c) och
2008/09:A394 av Billy Gustafsson m.fl. (s).

Reservation 10 (s)

11. Fristående förmedlingsverksamhet m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:A289 av Christian Holm och Hans Rothenberg (båda m),
2008/09:A291 av Oskar Öholm och Karl Sigfrid (båda m),
2008/09:A304 av Sofia Larsen (c),
2008/09:A328 av Mikael Oscarsson och Stefan Attefall (båda kd)
yrkandena 2–4,
2008/09:A353 av Lars Hjälmered och Göran Lindblad (båda m)
yrkandena 1 och 2 samt
2008/09:A377 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkande 6.

Reservation 11 (mp)

12. Kompletterande aktörer och bemanningsföretag

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 26 och
2008/09:A327 av Désirée Pethrus Engström (kd).

Reservation 12 (s)

13. Effekter av ändringar i arbetslöshetsförsäkringen m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 47,
2008/09:A218 av Phia Andersson och Hans Olsson (båda s),
2008/09:A219 av Britta Rådström och Ibrahim Baylan (båda s),
2008/09:A253 av Christina Oskarsson och Christer Engelhardt (båda s),
2008/09:A262 av Helén Pettersson i Umeå och Ibrahim Baylan (båda s),
2008/09:A269 av Gunnar Sandberg m.fl. (s),
2008/09:A368 av Magdalena Streijffert m.fl. (s) yrkande 6 och
2008/09:A399 av Caroline Helmersson-Olsson m.fl. (s).

Reservation 13 (s)

14. Begränsat sökområde

Riksdagen avslår motion

2008/09:A361 av Ulf Holm m.fl. (mp).

Reservation 14 (mp)

15. Utredning om arbetslöshetsförsäkringen m.m.

Riksdagen avslår motion

2008/09:A373 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 1 och 4.

Reservation 15 (v)

16. Studerande och a-kassa

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:A205 av Agneta Lundberg och Eva Sonidsson (båda s),

2008/09:A208 av Hans Stenberg och Eva Sonidsson (båda s),

2008/09:A377 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkande 3 och

2008/09:A383 av Karin Åström m.fl. (s).

Reservation 16 (mp)

17. Föräldraskap och a-kassa

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:A207 av Jasenko Omanovic och Hans Stenberg (båda s),

2008/09:A306 av Birgitta Eriksson m.fl. (s) och

2008/09:A373 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 9.

Reservation 17 (v)

18. Förtroendevalda och a-kassa

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:A228 av Renée Jeryd och Jörgen Hellman (båda s),

2008/09:A305 av Carina Adolfsson Elgestam (s) och

2008/09:A341 av Christina Axelsson m.fl. (s).

Reservation 18 (s, v, mp)

19. Företagare och egenanställda

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:A226 av Sonia Karlsson och Christina Axelsson (båda s) och

2008/09:A329 av Hans Rothenberg (m).

20. Deltidsarbetslösa och sjukskrivna

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:A224 av Agneta Lundberg och Eva Sonidsson (båda s) och

2008/09:A241 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda s).

21. Kulturarbetare

Riksdagen avslår motion

2008/09:A236 av Ameer Sachet (s).

22. Familjehemsföräldrar

Riksdagen avslår motion

2008/09:A282 av Per Svedberg (s).

23. Överhoppningsbar tid

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:A240 av Kurt Kvarnström och Anneli Särnblad (båda s) och

2008/09:A357 av Marina Pettersson m.fl. (s).

24. Samordnad utbetalning

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:Sf274 av Hans Stenberg m.fl. (s) och

2008/09:A378 av Raimo Pärssinen m.fl. (s).

Reservation 19 (s, v)

25. Arbetsgivarintyg

Riksdagen avslår motion

2008/09:A268 av Siw Wittgren-Ahl och Claes-Göran Brandin (båda s).

Reservation 20 (s)

26. Upphävande av lagen om byggnadstillstånd m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:A209 av Eliza Roszkowska Öberg (m) och

2008/09:A265 av Karin Granbom Ellison och Lars Tysklind (båda fp).

27. Ändring i lagen om kreditering på skattekonto av stimulans till arbetsgivare för nystartsjobb

Riksdagen antar utskottets förslag i bilaga 2 till ändring i lagen (2006:1494) om kreditering på skattekonto av stimulans till arbetsgivare för nystartsjobb.

28. Personer med funktionshinder

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 31,

2008/09:A202 av Jasenko Omanovic och Hans Stenberg (båda s),

2008/09:A204 av Jasenko Omanovic och Agneta Lundberg (båda s),

2008/09:A211 av Lars Gustafsson (kd),

2008/09:A266 av Helene Petersson i Stockaryd m.fl. (s),

2008/09:A276 av Carina Hägg (s),

2008/09:A287 av Birgitta Sellén och Lennart Pettersson (båda c),

2008/09:A288 av Maria Lundqvist-Brömster m.fl. (fp) yrkandena 1–4,

2008/09:A300 av Karin Pilsäter (fp),

2008/09:A301 av Jörgen Johansson och Karin Nilsson (båda c),

2008/09:A303 av Sofia Larsen (c),

2008/09:A336 av Marina Pettersson m.fl. (s) och

2008/09:A337 av Betty Malmberg (m).

Reservation 21 (s)

29. Riksrevisionens styrelses framställning angående lönebidrag till funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga

Riksdagen avslår framställning 2007/08:RRS21 punkterna 1 och 2 samt motionerna

2007/08:A3 av Sven-Erik Österberg m.fl. (s) yrkandena 1 och 2 samt

2007/08:A4 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkandena 1 och 2.

Reservation 22 (s, mp)

30. Upphävande av mål på politikområdet Arbetslivspolitik

Riksdagen godkänner att målet för politikområdet Arbetslivspolitik upphör att gälla. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 14 punkt 2.

31. Vissa frågor om arbetslivspolitik

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:So500 av Björn von Sydow m.fl. (s) yrkande 1,

2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkandena 27, 40 och 42–44,

2008/09:A243 av Lars Mejern Larsson och Ann-Kristine Johansson (båda s),

2008/09:A257 av Göte Wahlström m.fl. (s) yrkandena 1–3,

2008/09:A343 av Karin Åström och Birgitta Eriksson (båda s) och

2008/09:A381 av Renée Jeryd m.fl. (s) yrkande 2.

Reservation 23 (s)

32. Arbetsmiljöverket m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 59,

2008/09:Sf376 av Veronica Palm m.fl. (s) yrkande 18,

2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkandena 37–39,

2008/09:A229 av Christina Oskarsson och Jörgen Hellman (båda s),

2008/09:A232 av Eva-Lena Jansson och Lennart Axelsson (båda s),

2008/09:A246 av Ann-Kristine Johansson och Lars Mejern Larsson (båda s),

2008/09:A294 av Lars Mejern Larsson och Désirée Liljevall (båda s),

2008/09:A331 av Louise Malmström m.fl. (s),

2008/09:A367 av Lars U Granberg (s) yrkande 2,

2008/09:A377 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkande 2 i denna del,

2008/09:A381 av Renée Jeryd m.fl. (s) yrkandena 1, 3 och 4,

2008/09:A385 av Lars Ohly m.fl. (v) i denna del,

2008/09:A396 av Berit Högman m.fl. (s) yrkande 15 och

2008/09:A403 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkandena 1 och 5.

Reservation 24 (s, mp)

Reservation 25 (v)

33. Arbetslivsforskning m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 60,

2008/09:A263 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Claes-Göran Brandin (båda s),

2008/09:A270 av Berit Andnor m.fl. (s),

2008/09:A367 av Lars U Granberg (s) yrkande 1,

2008/09:A368 av Magdalena Streijffert m.fl. (s) yrkande 8,
2008/09:A396 av Berit Högman m.fl. (s) yrkande 16 och
2008/09:A403 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkande 2.

Reservation 26 (s)
Reservation 27 (mp)

34. Anslag inom utgiftsområde 14 för 2009

a) Avskaffande av ekonomiskt stöd för merkostnader

Riksdagen godkänner regeringens förslag att avskaffa ekonomiskt stöd för merkostnader i samband med särskilt anställningsstöd. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 14 punkt 3.

b) Bemyndigande beträffande anslag 1:3

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 000 000 000 kronor under 2010–2012. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 14 punkt 4.

c) Bemyndigande beträffande anslag 1:4

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m. ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 8 000 000 000 kronor under 2010–2012. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 14 punkt 5.

d) Bemyndigande beträffande anslag 1:6

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 700 000 000 kronor under 2010–2015. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 14 punkt 6.

e) Bemyndigande beträffande anslag 1:7

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 800 000 kronor under 2010–2012. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 14 punkt 7.

f) Bemyndigande beträffande anslag 2:1

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 2:1 Arbetsmiljöverket ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 18 400 000 kronor under 2010. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 14 punkt 8.

g) Anvisning av anslag under utgiftsområde 14

Riksdagen anvisar för budgetåret 2009 anslagen under utgiftsområde 14 Arbetsliv enligt vad som framgår av bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:1 utgiftsområde 14 punkt 9 och avslår motionerna

2008/09:Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkandena 12, 13, 53 och 54, 2008/09:A373 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 2, 5–8, 10 och 11, 2008/09:A377 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkandena 2 i denna del, 4 och 7,

2008/09:A385 av Lars Ohly m.fl. (v) i denna del och

2008/09:A396 av Berit Högman m.fl. (s) yrkandena 1–3, 5, 6, 8, 9, 11 och 18.

Stockholm den 27 november 2008

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Hillevi Engström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Hillevi Engström (m), Berit Högman (s)¹, Tomas Tobé (m), Maria Stenberg (s)², Désirée Pethrus Engström (kd), Anna König Jerlmyr (m), Josefin Brink (v)³, Ann-Christin Ahlberg (s)⁴, Hans Backman (fp), Ulf Holm (mp)⁵, Sven Yngve Persson (m), Patrik Björck (s)⁶, Reza Khelili Dylami (m), Jennie Nilsson (s)⁷, Tina Acketoft (fp), Birgitta Eriksson (s)⁸ och Erik A Eriksson (c).

^{1–8} Avstår från ställningstagande under punkt 34.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlas regeringens budgetproposition 2008/09:1 i den del som avser utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv och motioner. Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet och motioner behandlas i arbetsmarknadsutskottets betänkande 2008/09:AU1.

Betänkandets största del ägnas åt budgetpropositionen och motioner väckta med anledning av denna. Därutöver behandlas ett antal motioner väckta under den allmänna motionstiden 2008 med viss anknytning till budgetfrågor och ett antal motioner om bl.a. arbetsmarknadspolitiska frågor och om arbetslöshetsförsäkringen.

I betänkandet behandlas också två framställningar från Riksrevisionens styrelse angående lönebidrag till funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga (2007/08:RRS21) och angående arbetsmarknadspolitikens förväntade effekter (2007/08:RRS30) och motioner som väckts med anledning av framställningarna.

I anslutning till beredningen har information lämnats till utskottet av

- regeringen genom arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin
- Arbetsförmedlingen genom generaldirektören Angeles Bermudez-Svankvist
- Konjunkturinstitutet genom generaldirektören Mats Dillén
- Medlingsinstitutet genom generaldirektören Claes Stråth
- Trygghetsrådet genom verkställande direktören Carl-Gustaf Leinar
- Trygghetsfonden genom verkställande direktören Tomas Petti
- Riksrevisionen genom riksrevisorin Karin Lindell
- Sveriges Riksbank genom vice riksbankschefen Barbro Wickman-Parak.

Utskottet har besökt Arbetslöshetskassornas samorganisation (SO) och tagit emot en skrivelse från organisationen.

Arbetsmarknadsutskottet avlämnade den 28 oktober 2008 ett yttrande till finansutskottet (2008/09:AU1y) över förslagen till ramar för utgiftsområdena 13 och 14. Riksdagen biföll den 19 november 2008 finansutskottets betänkande 2008/09:FiU1, vilket bl.a. innebar att regeringens förslag till utgiftsram för utgiftsområde 14 godkändes.

Motionerna som är väckta under riksmötet 2007/08 refereras i det följande med angivande av årtal (2007/08) medan motionerna från hösten 2008 anges utan årtal (2008/09).

Utskottets överväganden

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Utgiftsområdet omfattar områdena Arbetsmarknad och Arbetsliv. *Arbetsmarknad* består i huvudsak av platsförmedling, arbetsmarknadspolitiska program, arbetslöshetsförsäkringen, lönegarantiersättning, Europeiska socialfonden och myndigheterna Arbetsförmedlingen, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet), Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) och Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU). *Arbetsliv* omfattar arbetsmiljö, arbetsrätt och lönebildning och förvaltningskostnader för Arbetsmiljöverket, Arbetsdomstolen, Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar, ILO-kommittén och Medlingsinstitutet.

Ändamålen och verksamheterna under utgiftsområdet ändras fr.o.m. 2009 i enlighet med riksdagens beslut i samband med 2008 års ekonomiska vårproposition. I samma proposition aviserade regeringen också att den enhetliga verksamhetsstrukturen med en indelning av statsbudgeten i nuvarande politikområden och verksamhetsområden skulle utgå. I denna budgetproposition (prop. 2008/09:1) genomförs förändringarna som för utgiftsområdet berör de nuvarande politikområdena Arbetsmarknadspolitik och Arbetslivspolitik. Även om den enhetliga verksamhetsstrukturen utgår har regeringen valt att behålla motsvarande indelning av utgiftsområdet i områdena Arbetsmarknad respektive Arbetsliv. Anledningen till detta är att det bedöms vara en lämplig struktur för bl.a. regeringens resultatredovisning till riksdagen.

Förändringen av utgiftsområdet i övrigt innebär att alla anslag under nuvarande *utgiftsområde 13 Arbetsmarknad* som är knutna till politikområdet Arbetsmarknadspolitik flyttas till utgiftsområde 14. Samtidigt flyttas det under utgiftsområdet uppförda anslaget 24:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* till det nya *utgiftsområdet 13 Integration och jämställdhet*.

Området Arbetsmarknad

I detta avsnitt presenteras regeringens övergripande mål och inriktning för arbetsmarknadspolitiken. Därefter följer en redovisning av utskottets ställningstagande. Med anledning av innehållet i de motioner som berör området arbetsmarknadspolitik är redovisningen organiserad kring ett antal teman. Bland annat behandlas följande:

- Arbetsmarknadspolitikens allmänna inriktning
- Ungas arbetsmarknad
- Äldres arbetsmarknad

- Sociala företag
- Gränsöverskridande arbetsmarknadsfrågor
- Vissa integrations- och jämställdhetsfrågor
- Arbetsförmedlingen, fristående förmedlingsverksamhet m.m.
- Personer med funktionshinder m.m.

Arbetsmarknadspolitikens allmänna inriktning

Utskottets förslag i korthet:

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag att målet för politikområdet Arbetsmarknadspolitik upphör att gälla. I avsnittet behandlas den allmänna inriktningen av arbetsmarknadspolitik. I avsnittet behandlas även motioner som berör varsel, arbetslöshet, utanförskap m.m. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna.

Jämför reservation 1 (s).

Propositionen

Målet för politikområdet Arbetsmarknadspolitik upphör att gälla (*prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 1*). Bakgrunden till denna förändring är, som aviserades i 2008 års ekonomiska vårproposition (*prop. 2007/08:100*), att den enhetliga verksamhetsstrukturen med politikråden utgår. Regeringen väljer dock att behålla motsvarande mål för området Arbetsmarknad. Detta mål binds dock inte med riksdagen. Motivet är att det utvecklingsarbete som pågår inom Regeringskansliet kring resultatstyrning, vilket bl.a. föranleder en översyn av målen och resultatredovisningen till riksdagen.

Målet för området Arbetsmarknad är att insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. Arbetsmarknadspolitikerna ska verka för att förbättra matchningen mellan dem som söker arbete och dem som söker arbetskraft. Den ska vidare stadigvarande öka sysselsättningen på lång sikt och säkerställa att arbetslöshetsförsäkringen fungerar som en omställningsförsäkring.

Arbetsmarknadspolitikerna har en central roll i arbetet med att minska utanförskapet. Tillsammans med andra åtgärder för att förbättra matchningen på arbetsmarknaden ska politikerna bidra till målet om full sysselsättning och minskat utanförskap. En rad insatser för att stärka arbetslinjen och öka arbetsutbudet har redan genomförts inom arbetsmarknadspolitikerna, inte minst inom arbetslöshetsförsäkringen. Regeringen anser att det är viktigt att människor har inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning i händelse av arbetslöshet. Regeringen aviserar därför åtgärder i propositionen för att underlätta ny- och återinträde i arbetslöshetskassorna.

Prioriteringen av resurserna ska inriktas mot matchning mellan arbets sökande och lediga jobb och mot dem som står allra längst från arbetsmarknaden. Det sker genom satsningar inom jobb- och utvecklingsgarantin, jobbgarantin för ungdomar och instegsjobb. Nästa steg är införandet av den tredje fasen i jobb- och utvecklingsgarantin. Alla deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin som efter 450 dagar inte funnit något annat alternativ kommer att anvisas till den tredje fasen av garantin som innebär att deltagarna sysselsätts i en omfattning som helt täcker den enskildes arbetsutbud. De första deltagarna beräknas nå fas 3 under våren 2009.

Åtgärder för att fler människor med svag förankring på arbetsmarknaden ska få ett arbete vidtas även genom nystartsjobb, s.k. nyfriskjobb och instegsjobb. Regeringen avser att förändra regelverket för nystartsjobb så att fler personer ska kunna kvalificeras för sådana anställningar. För att arbetsgivare i större utsträckning ska anställa personer med stora stödbehov bör det högsta beloppet för bidrag till personligt biträde och arbets hjälpmedel höjas. För att underlätta för unga att få ett jobb genomförs ytterligare nedsättning av de sociala avgifterna för unga.

Arbetsförmedlingens användning av kompletterande aktörer är ett prioriterat område. Sådana aktörer bidrar till att göra utbudet av förmedlingstjänster större och mer diversifierat, vilket förbättrar matchningen och servicen till arbetslösa. En mångfald av olika aktörer runtom i hela landet bör engageras i arbetet, och det finns enligt regeringen anledning att utvärdera hur upphandlingen bör utvecklas för att spridas till en större del av landet och för att fler små, kompletterande aktörer ska ha en realistisk möjlighet att medverka.

Arbetsmarknadspolitiken har också en central funktion när det gäller dem som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och för nyanlända invandrades etablering på arbetsmarknaden och för att fler sjukskrivna och personer med sjuk- eller aktivitetsersättning ska kunna övergå till arbete. Arbetsförmedlingens samarbete med Försäkringskassan kommer att intensifieras ytterligare som en följd av reformerna inom socialförsäkringsområdet.

Motionerna

Socialdemokraterna vill i motionerna *Fi270 yrkande 56*, *N435 yrkande 35* och *A396 yrkandena 12 och 17* satsa resurser på ett program för att möta varsel i industrin och i tjänstesektorn och på en fördjupad Sverigeinformation. I ljuset av den mycket bekymmersamma ekonomiska utvecklingen med en alltmer försvagad arbetsmarknad för stora delar av det svenska näringslivet behöver breda insatser genomföras. Socialdemokraterna menar att det behövs individanpassade effektiva åtgärder som leder till arbete. Man vill stärka näringslivet genom att satsa på ett program för att möta varsel i industrin och tjänstesektorn. När varslen ökar uppkommer behov av utbildning av personal och medel för forskning och utveckling för att

möta lågkonjunkturen och en snabb omställning. Omvandlingstakten i ekonomin är hög, och för att klara ett helt yrkesliv måste människor ha stora möjligheter att ställa om. Programmet bör påbörjas omedelbart och fortsätta under 2009. Socialdemokraterna vill vidare ge en fördjupad Sverigeinformation till den som nyligen fått permanent uppehållstillstånd. Arbetsförmedlingen bör få i uppdrag att tillsammans med den arbetsökande göra en första kartläggning av dennes utbildning och yrkeserfarenhet och samtidigt informera om var i landet varje person har störst möjlighet till arbete eller relevant utbildning.

I motion *N435 yrkande 24 i denna del* hävdar Socialdemokraterna att arbetsmarknadsutbildning är ett av de viktigaste verktygen för yrkesmässig rörlighet och för att motverka flaskhalsar på arbetsmarknaden. Vid större strukturkriser är arbetsmarknadsutbildning ett viktigt stöd för att människor ska kunna gå vidare mot nya jobb. Den bidrar därmed till att främja omvandlingen av svensk ekonomi och bidrar till tillväxt och utveckling. Socialdemokraterna föreslår därför att fler platser i kvalificerad arbetsmarknadsutbildning inrättas.

För att förbättra förutsättningarna för sjukskrivna att komma tillbaka till arbetslivet föreslår Socialdemokraterna i motionerna *Fi270 yrkande 55* och *N435 yrkande 23* att initiativ tas för ett nytt omställningsavtal för arbetsmarknaden avseende rehabilitering och ökad hälsa i arbetslivet. Partiet menar att det finns goda erfarenheter av omställningsavtal för arbetslösa och att denna modell även skulle kunna användas för dem som är sjukskrivna från sitt arbete.

Socialdemokraterna föreslår i motion *N435 yrkande 29* att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att utreda hur en subventionerad anställning för dem som står längst från arbetsmarknaden kan utformas. Under ett flertal år har flera projekt riktade till dem som står allra längst från arbetsmarknaden bedrivits med goda resultat inom ramen för exempelvis handikapporganisationer, fontänhus, socialtjänst och kooperativt företagande. Det nuvarande regelverket för ersättningar har dock tidvis inneburit ett hinder för dessa projekt.

Socialdemokraterna föreslår i motionerna *Fi270 yrkande 57*, *N435 yrkande 36* och *A396 yrkande 13* att Arbetsförmedlingen bör få i uppdrag att inom ramen för sin verksamhet initiera ett försök med jobbcoacher. Försöket innebär att föreningslivet med god kunskap om lokalsamhälle, t.ex. idrottsföreningar och fackförbund, tillsammans med företag och organisationer utnyttjas för att skapa kontakter mellan arbetssökande och företag och organisationer med lediga arbeten och praktik.

I ett antal enskilda socialdemokratiska motioner, en enskild folkpartistisk och en enskild centerpartistisk motion framhålls behovet av åtgärder för att möta konjunkturnedgången, varslen, arbetslösheten, utanförskapet och små företags behov.

I motion N388 yrkande 3 skriver *Lars Johansson m.fl. (s)* att de många varsel som nu drabbar den västsvenska fordonsindustrin kommer att, om de slår igenom fullt ut, resultera i tusentals arbetslösa. Staten bör därför enligt motionärerna gå in med effektiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Håkan Juholt (s) anser i motion A223 att det finns behov av en decentraliserad arbetsmarknadspolitik i de orter som drabbas av varsel och företagsnedläggningar. En aktiv statlig part måste enligt motionären finnas i varje län för att mildra krisens effekter.

I motion A238 anför *Kristina Zakrisson m.fl. (s)* att åtgärder för att förbättra arbetsmarknaden i Norrbotten bör genomföras. Bland annat bör en kraftig satsning genomföras på arbetsmarknadsutbildning och arbetsplatsnära forskning för att förebygga ohälsan inom typiskt kvinnodominerande yrken.

Lars Mejern Larsson och Ann-Kristine Johansson (båda s) anför i motion A242 att en åtgärd för att förhindra rovdjursangrepp är rovdjursstängsel. Möjligheterna att inrätta stängselgrupper som hjälper till med stängsling i utsatta områden bör ses över. Sådana grupper har enligt motionärerna möjlighet att bli en mycket positiv arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

Ann-Kristine Johansson och Alf Eriksson (båda s) menar i motion A332 att möjligheterna att satsa på fler arbetsmarknadsåtgärder inom den regionala kultur- och miljövården bör ses över. Dessa arbeten har enligt motionärerna inga undanträngningseffekter och är lämpliga för många arbetslösa som ett sätt att få fötäste på arbetsmarknaden.

Lars U Granberg (s) anför i motion A365 att regeringen har en passiv inställning till arbetslinjen och att Arbetsförmedlingen saknar resurser för tidiga insatser till arbetssökande. Enligt motionen får Arbetsförmedlingen i dag även göra obetalt administrativt jobb åt de privata alternativen till Arbetsförmedlingen.

Inger Jarl Beck m.fl. (s) anför i motion A379 att det mot bakgrund av utvecklingen på arbetsmarknaden finns behov av en mer aktiv arbetsmarknadspolitik. För att motverka ungdomsarbetslösheten behövs individanpassade insatser som fler praktikplatser och utbildningar. Staten bör även ta ett större ansvar för arbetsmarknadspolitiken. I Skåne tar många socialdemokratiskt styrda kommuner ansvar för arbetsmarknadspolitik som är statens ansvar.

I motion A389 menar *Sven-Erik Österberg m.fl. (s)* att regeringens arbetsmarknadspolitik inte når de grupper som står längst ifrån arbetslivet, vilket beror på att regeringen dragit ned antalet riktade åtgärder. Motionärerna menar att de arbetsmarknadspolitiska insatserna måste innehålla riktade stöd till dem med störst behov.

I motion A390 av *Jörgen Hellman m.fl. (s)* hävdas att ökade insatser för att stärka Västsveriges framtida tillväxt och utveckling behövs. Regeringen bör enligt motionärerna bl.a. rikta ett särskilt vuxenutbildningspaket till Västsverige.

Anita Brodén (fp) menar i motion A264 att det är ett stort steg för enmansföretag att anställa sin första medarbetare och att ytterligare åtgärder för att underlätta för enmansföretag att anställa personal bör genomföras.

Lennart Levi (c) hävdar i motion A281 att åtgärder mot utanförskapet behöver samordnas. Det gäller satsningar på livslångt lärande, rehabilitering, sociala företag m.m.

Utskottets ställningstagande

Arbetsmarknadsläget m.m.

Arbetsmarknadsutskottet har nyligen i 2008/09:AU1y yttrat sig till finansutskottet om ramar för utgiftsområdena 13 och 14. Utskottet har där översiktligt redovisat senast tillgängliga månadsstatistik och bedömningar från Arbetsförmedlingen, Konjunkturinstitutet och regeringen. Med utgångspunkt i den samlade information som utskottet då tagit del av konstaterade utskottet i yttrandet att det finns risk för att arbetslösheten blir större än vad regeringen utgått från i budgetpropositionen. Utskottet konstaterade dock att det i det närmaste är omöjligt att bedöma på vilket sätt och i vilken utsträckning oron på de finansiella marknaderna kommer att påverka den reala ekonomin och i förlängningen arbetsmarknaden.

Enligt SCB:s månadsstatistik (AKU) för oktober 2008 var ca 4,59 miljoner människor i åldern 15–74 år sysselsatta, motsvarande 66,5 % av befolkningen, varav 2,43 miljoner män och 2,16 miljoner kvinnor. Antalet arbetslösa enligt ILO-definitionen var under samma månad 280 000 personer eller 5,7 % av arbetskraften, varav 137 000 män och 143 000 kvinnor. I jämförelse med motsvarande uppgifter från oktober 2007 har antalet sysselsatta ökat med 35 000 personer eller ca 0,3 procentenheter och arbetslösheten ökat med 7 000 personer. Andelen arbetslösa är oförändrad. Ingen av förändringarna är statistiskt säkerställd. I gruppen ungdomar 15–24 år var i oktober 2008 antalet sysselsatta 474 000 personer och antalet arbetslösa 108 000 personer eller 18,5 %. I jämförelse med motsvarande uppgifter från oktober 2007 har antalet sysselsatta ökat med ca 9 000 personer och antalet arbetslösa minskat med 7 000 personer, vilket motsvarar en minskning av arbetslösheten i gruppen med ca 1,3 procentenheter. Inte heller dessa förändringar är statistiskt säkerställda. Statistiskt säkerställt är dock att de fast anställda ökade med 115 000 personer eller 3,4 % jämfört med oktober 2007. Antalet fast anställda ungdomar 15–24 år ökade med 25 000 personer eller 12,4 %. Antalet tidsbegränsade anställningar mins-

kade med 83 000 personer eller 11,9 %. I jämförelse med oktober 2007 har antalet personer som uppgett sig vara arbetslösa mer än sex månader minskat med 7 000 personer till 58 000.

Av Arbetsförmedlingens statistik för oktober 2008 framgår att ca 155 000 personer, ca 73 000 kvinnor och ca 82 000 män, var inskrivna som arbetslösa vid Arbetsförmedlingen, vilket motsvarar 3,3 % av arbetskraften. I oktober 2007 var motsvarande siffra 3,2 %. Det innebär att antalet arbetslösa ökat med ca 6 700 personer. Arbetslösheten var i oktober lägst i Uppsala län (2,0 %) och högst i Gävleborgs län (3,6 %). Antalet inskrivna långtidsarbetslösa har dock minskat från ca 44 000 i oktober 2007 till ca 34 000 i oktober 2008. Under oktober varslades nästan 20 000 personer om uppsägning, att jämföra med 3 000 i oktober förra året. Antalet varsel det senaste året har ökat kraftigt i samtliga län, och mångdubblats i bland andra Kronobergs, Blekinge, Östergötlands och Örebro län. I Västra Götalands län inrapporterades i oktober 6 000 varsel. Under oktober deltog 1,6 % av arbetskraften, eller 75 000 personer, i program med aktivitetsstöd. Det är en ökning på ett år med 13 000. Det volymmässigt största programmet är jobb- och utvecklingsgarantin, som i oktober omfattade närmare 47 000 deltagare. Dessutom deltog 14 000 personer i jobbgarantin för ungdomar. I oktober var 40 000 inskrivna som deltidsarbetslösa på Arbetsförmedlingen. Det är 13 000 färre än under motsvarande månad i fjol. Antalet timanställda har minskat med 17 000 till 59 000 personer.

Antalet personer i utanförskap mätt som helårsekvivalenter i vissa försörjningssystem beräknas 2008 i budgetpropositionen bli ca 897 000. Det kan jämföras med 2006 då motsvarande siffra var ca 1 084 000.

Regeringen antar i propositionen att andelen arbetslösa kommer att öka från 6,0 % år 2008 till 6,4 % år 2009 och 6,6 % år 2010. Därefter bedöms arbetslösheten sjunka. Andelen sysselsatta bedöms inte förändras nästa år och minska svagt 2010. I budgetpropositionen redovisas även alternativa scenarier där arbetslösheten väntas bli något högre antingen om den inhemska efterfrågan utvecklas svagare än beräknat eller om produktiviteten ökar mer än förväntat. Andelen deltagare i arbetsmarknadspolitiska program antas öka från 1,7 % år 2008 till 1,9 % år 2009. Åren därefter bedöms andelstalet inte förändras.

Finansminister Anders Borg kommenterade den 17 november det ekonomiska läget och redogjorde för de två scenarier för svensk ekonomi som presenterats i uppdateringen av det svenska konvergensprogrammet som överlämnats till finansutskottet. I det första scenariot antar regeringen att den finansiella krisen fördjupas. I det andra scenariot fördjupas krisen ännu mer och blir mer utdragen. Arbetslösheten antas 2009 bli 7,0 eller 7,8 % beroende på scenario.

Konjunkturinstitutet konstaterar i den senaste konjunkturbarometern för företag och hushåll från oktober 2008 att konjunkturläget i det svenska näringslivet nu försämrats snabbt. Mellan andra och tredje kvartalet sjönk

den s.k. konfidensindikatorn drygt 10 enheter vilket är ungefär lika mycket som mellan första och andra kvartalet. Indikatorn visar att läget i näringslivet är mycket svagare än normalt. Institutet noterar även att sysselsättningen har minskat för första gången på 2,5 år och att företagens planer indikerar fortsatta och mer omfattande nedskärningar under fjärde kvartalet 2008.

Finansutskottet gjorde i bet. 2008/09:FiU1 bedömningen att tillväxtutsikterna på kort tid har försämrats kraftigt till följd av den internationella finansiella krisen. Finansutskottet beskriver den senaste tidens indikationer på en betydligt svagare sysselsättningsutveckling framöver som mycket oroande. Utskottet refererar till Konjunkturinstitutet som talar om att närmare 100 000 jobb kan försvinna under 2009 och 2010. Samtidigt understryker utskottet att vi har ett gott utgångsläge med en historiskt hög sysselsättning och låg arbetslöshet. Finansutskottet bedömer att den ekonomiska utvecklingen med stor sannolikhet blir svagare än i regeringens huvudsce-nario enligt budgetpropositionen. Det gäller såväl tillväxten som sysselsättningen. Hur mycket svagare är dock i dagsläget väldigt svårt att avgöra. Det finns därför enligt finansutskottet skäl att avvakta utvecklingen och revidera bedömningarna först när mer utfallsstatistik inkommit och prognos-förutsättningarna stabiliserats något.

Arbetsmarknadspolitikens allmänna inriktning

Det stora antalet varsel under senare tid är ett oroande tecken och ytterli-gare en signal om att det goda arbetsmarknadsläget håller på att vända. Utskottet vill samtidigt understryka att alla varsel inte behöver leda till upp-sägningar och att alla uppsägningar i sin tur inte behöver leda till arbetslöshet. Utskottet bedömer att Sverige står väl rustat att hantera de varsel om uppsägning som i framtiden kan resultera i faktisk arbetslöshet. Varselstati-stiken från Arbetsförmedlingen visar att utvecklingen i landet varierar. Detta understryker betydelsen av att inom arbetsmarknadspolitikens ram kraftsamla på regional nivå. Det är med de lokala och regionala aktörerna, såväl statliga som kommunala och privata, som man bäst kan anpassa insat-ser och åtgärder så att de leder till resultat i form av nya företag och jobb. Regeringen har även utsett personer för att samordna insatser i drabbade delar av landet.

Arbetsförmedlingen har nyligen omorganiserats, bl.a. för att förbättra styrningen genom att en rak och tydlig ansvars- och beslutslinje etableras inom organisationen. Enligt den bedömning Arbetsförmedlingens generaldi-rektör redovisat för utskottet finns det goda förutsättningar att flexibelt kunna prioritera och omfördela resurser där behoven uppstår. Cirka 200 personer ska anställas för placering på arbetsförmedlingarna. Arbetsförmed-lingen har även inrättat en nationell beredskapsorganisation för varsel för att säkerställa att de regioner som drabbas får det stöd de behöver. Ett exempel på insatser är att Arbetsförmedlingen nyligen öppnade kontor i anslutning till Torslandaverken i Göteborg för att ge dem som varslats

från Volvo bästa möjliga service. Arbetsförmedlingen har ett stort ansvar och goda förutsättningar för att kunna möta utvecklingen när arbetslösheten ökar i Sverige.

Utskottet vill i detta sammanhang betona att en stor del av dem som nu blivit varslade och riskerar att bli uppsagda kommer att kunna få hjälp att gå vidare i arbetslivet genom de omställningsavtal som arbetsmarknadens parter har tecknat. Utskottet har under beredningen av ärendet hört Trygghetsrådets vd Carl-Gustaf Leinar och Trygghetsfondens vd Tomas Petti om organisationernas möjligheter att bistå dem som blir varslade om uppsägning och omfattas av respektive omställningsavtal och om deras uppfattningar om situationen på arbetsmarknaden. Tillsammans omfattar Trygghetsrådets och Trygghetsfondens avtal ca 1,6 miljoner anställda. Omställningsavtalens innehåll varierar men består ofta av en kontantersättning till uppsagda och av stöd med rådgivning eller jobbcoachning. Rådgivning eller jobbcoachning sker i ett tidigt skede, ofta innan den enskilde blivit arbetslös. Antalet personer som med anledning av varsel har kontakt med respektive organisation har ökat betydligt under de senaste månaderna. Bedömningen gjordes att det finns tillräckliga resurser inom respektive system för att möta en kraftig ökning av antalet uppsägningar. Inom Trygghetsfonden finns för närvarande ca 6 miljarder kronor fonderade och inom Trygghetsrådet ca 2,5 miljarder kronor.

Vid sidan om dessa organisationer finns Trygghetsstiftelsen vars arbete baseras på ett omställningsavtal som 2007 omfattade ca 220 000 anställda inom den statliga sektorn. För kommunalt anställda fanns samma år inget motsvarande avtal (SOU 2007:112).

Utskottet vill mot bakgrund av konjunkturnedgången framhålla vikten av att hålla fast vid en långsiktig politik som gör det mer lönsamt att arbeta och enklare och billigare för arbetsgivare att anställa. Som tidigare uttalats i yttrande 2008/09:AU1y ansluter sig utskottet till regeringens principiella utgångspunkt att konjunkturnedgången ska mötas genom offensiva strukturella reformer som syftar till att varaktigt höja sysselsättningen. Utskottet välkomnar därför regeringens sänkningar av inkomstskatten och nedsättningar av sociala avgifter. Detta hindrar inte att det beroende på det konjunkturella läget kan finnas behov av arbetsmarknadspolitiska program och insatser för att skapa möjlighet för den enskilde att ta sig ur arbetslöshet och utanförskap. Utskottet vänder sig dock emot att betrakta sådana insatser som den centrala eller huvudsakliga åtgärden för att möta konjunkturnedgången. Om det konjunkturella läget skulle visa att det finns behov av ytterligare åtgärder inom arbetsmarknadspolitikens ram utgår utskottet från att regeringen återkommer med sådana förslag. Mot denna bakgrund avvisar utskottet de socialdemokratiska förslagen om att ytterligare resurser ska avsättas för arbetsmarknadspolitiska program eller åtgärder.

Utskottet vill även betona betydelsen av att arbetsmarknadspolitikens resurser riktas till dem som står längst ifrån arbetsmarknaden. Utskottet ser därför med tillfredsställelse på att regeringen sedan den tillträdde genom-

fört ett antal åtgärder för att öppna och effektivisera arbetsmarknadspolitiken för att verkligen nå ut till dem som inte har möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden. Införandet av jobb- och utvecklingsgarantin innebär att Arbetsförmedlingen riktar in sina resurser på att stödja dem som befinner sig längst från arbetsmarknaden. Det rör sig bl.a. om insatser i form av jobsökaktiviteter, arbetspraktik, arbetsutbildning och arbetslivsinriktad rehabilitering.

Utskottet vill i detta sammanhang påpeka att regeringens politik för att motverka utanförskapet, öka sysselsättningen och minska arbetslösheten bygger på att det ska vara mer lönsamt att arbeta, enklare och billigare för arbetsgivare att anställa och mer attraktivt att starta och driva företag. Åtgärder för att minska utanförskapet och förbättra arbetsmarknaden är inte begränsade till arbetsmarknadspolitikens ram utan är något som genomsvärr hela regeringens politik. Satsningar som särskilt kan nämnas i detta sammanhang är de som görs inom närings- och utbildningspolitiken. Regeringen föreslår t.ex. fler platser med yrkesinriktning inom gymnasial kommunal vuxenutbildning och fler platser inom yrkeshögskolan.

Regeringen föreslår även åtgärder för att förbättra villkoren för företagande, bl.a. att bolagsskatten sänks från 28 % till 26,3 % och att socialavgifterna sänks med 1 procentenhet. Ett annat område som kan lyftas fram är arbetet med regelförenkling inom näringspolitiken. Enkla och ändamålsenliga regler medför att företagen kan ägna mer tid och resurser till att driva, utveckla och expandera sin verksamhet, vilket främjar ökad tillväxt och konkurrenskraft. Detta är i sin tur ett viktigt medel för att nå regeringens övergripande mål att bryta utanförskapet genom att skapa fler jobb i fler och växande företag. Det är därför angeläget med ett enkelt och ändamålsenligt regelverk respektive effektiva besluts- och handläggningsrutiner hos myndigheter som ger företagen goda ramvillkor. Regeringen har satt upp ett ambitiöst mål om att minska företagens administrativa kostnader till följd av statliga regler med 25 % till 2010.

Utskottet delar de intentioner som kommer till uttryck i motion A281 (c) om att åtgärder mot utanförskapet behöver samordnas inom flera olika samhällsområden. Utskottet bedömer dock att regeringens samlade politik står i överensstämmelse med motionens allmänna inriktning och anser därför att den inte motiverar ett tillkännagivande till regeringen. Utskottet gör en motsvarande bedömning avseende motion A264 (fp) om åtgärder för att underlätta för enmansföretag att anställa personal. Utskottet ansluter sig till motionens allmänna inriktning, men mot bakgrund av det arbete för att underlätta för små företag som genomförs bl.a. inom ramen för näringspolitiken anser utskottet att det inte behövs något tillkännagivande till regeringen.

Det ovan sagda hindrar dock inte att det kan komma att behöva tillskjutas mer resurser än vad som föreslås i budgetpropositionen och vidtas nya åtgärder inom ramen för arbetsmarknadspolitiken. Mot bakgrund av den senaste tidens finanskris och den successiva försvagningen av arbetsmark-

naden kan det antas att arbetslösheten blir högre än vad regeringen utgått från då budgeten utarbetades. Utskottet förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen med nya förslag om utvecklingen skulle visa att sådana är befogade. Mot bakgrund av att de arbetsmarknadspolitiska konsekvenserna av en konjunkturedgång normalt är fördröjda i förhållande till konjunkturutvecklingen i övrigt bedömer utskottet att det finns tid att vidta ytterligare åtgärder om det skulle visa sig att så behövs.

Mot denna bakgrund ställer sig utskottet bakom regeringens övergripande inriktning på arbetsmarknadspolitiken och föreslår att motionerna Fi270 yrkandena 55–57 (s), N388 yrkande 3 (s), N435 yrkandena 23, 24 i denna del, 29, 35 och 36 (s), A223 (s), A238 (s), A242 (s), A264 (fp), A281 (c), A332 (s), A365 (s), A379 (s), A389 (s), A390 (s) och A396 yrkandena 12, 13 och 17 (s) avslås av riksdagen.

Utskottet godkänner att målet för politikområdet Arbetsmarknadspolitik upphör att gälla (prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 1).

Ungas arbetsmarknad

Utskottets förslag i korthet:

I detta avsnitt behandlas motioner som tar upp frågor som rör ungas arbetsmarknad och åtgärder mot ungdomsarbetslöshet.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna.

Jämför reservation 2 (s).

Motionerna

Socialdemokraterna anför i motionerna *N435 yrkande 30* och *A396 yrkande 7* att det oftast är ungdomarna som drabbas först när konjunkturen vänder. Regeringens åtgärder riktade mot ungdomsarbetslösheten beskrivs som ineffektiva och passiva. *Socialdemokraterna* motsätter sig den generella nedsättningen av socialavgifter för ungdomar och skriver att den ansetts som ett ineffektivt sätt att öka sysselsättningen av Riksrevisionen och regeringens finanspolitiska råd. Regeringen har enligt *Socialdemokraterna* även valt att "gömma undan" 10 000 ungdomar i passiva åtgärder i den s.k. jobbgarantin. *Socialdemokraterna* föreslår i stället en satsning på 10 000 årsarbetsplatser för ungdomar där 5 000 platser avser ett s.k. första-jobbetavdrag som är en skattereduktion för arbetsgivaren på två tredjedelar av lönen. Därutöver vill *Socialdemokraterna* införa en skattereduktion som motsvarar arbetsgivaravgiften för de företag och organisationer som anställer arbetslösa ungdomar. Slutligen föreslås en satsning på sommarjobb för gymnasieungdomar.

Behovet av aktiva åtgärder riktade till unga på arbetsmarknaden tas även upp i ett antal enskilda socialdemokratiska motioner.

Fredrik Olovsson (s) menar i motion A206 att ett pendlingsstöd till unga bör införas. En av arbetsmarknadspolitikens viktigaste uppgifter är enligt motionären att underlätta matchningen på arbetsmarknaden. Pendlingsstödet som syftar till att underlätta matchningen gäller dock endast för dem som fyllt 25 år.

I motion A312 anför *Thomas Bodström (s)* att sommarjobb är en viktig erfarenhet och underlättar den enskildes möjligheter att få jobb i framtiden. Staten måste därför mer aktivt hjälpa till att få fram sommarjobb åt ungdomar.

Eva-Lena Jansson och Lennart Axelsson (båda s) anför i motion A320 att det behövs en mer aktiv arbetsmarknadspolitik riktad till unga. Motionärerna påpekar att av de 10 000 långtidsarbetslösa som har skrivits in i jobbgarantin får endast 1 300 arbetspraktik eller utbildning.

Aleksander Gabelic (s) menar i motion A335 *yrkande 1* att det krävs bättre samordning av insatser riktade till ungdomar som står långt ifrån arbetsmarknaden. Motionären hävdar i *yrkande 2* i samma motion att det finns brister i kommunernas regelverk som hindrar dem från att motverka t.ex. ungdomsarbetslösheten. En sådan brist är att kortsiktighet är inbyggd i det kommunala beslutsfattandet eftersom den kommunala budgeten ska gå ihop i slutet av varje år. Det förhindrar kommunerna att använda och se försörjningsstödet som ett investeringsverktyg.

I motion A368 *yrkande 5* hävdar *Magdalena Streiffert m.fl. (s)* att jobbgarantin till ungdomar är en passiv åtgärd som dessutom diskriminerar ungdomar eftersom ersättningen till dem är lägre än för övriga arbetslösa. Motionärerna anser att det behövs mer effektiva åtgärder i form av utbildning och praktik.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar den oro över ungdomsarbetslösheten som uttrycks i flera av motionerna men anser i motsats till motionärerna att regeringen arbetar aktivt för att motverka ungdomsarbetslösheten. Förutom införandet av jobbgarantin för ungdomar har regeringen vidtagit flera andra åtgärder för att bekämpa ungdomsarbetslösheten. Dit hör nedsättningen av socialavgifter för ungdomar som har fyllt 18 men inte 25 år, som började gälla den 1 juli 2007. Ungdomar mellan 20 och 24 år kan dessutom kvalificera sig till nystartsjobb redan efter sex månaders arbetslöshet i stället för efter ett år, vilket gäller för flertalet vuxna.

Den senaste arbetsmarknadsstatistiken från SCB och Arbetsförmedlingen som refererades ovan visar att regeringens arbetsmarknadspolitik riktad till ungdomar bär frukt. Statistiken tyder på att utvecklingen vad gäller sysselsättning och arbetslöshet i gruppen 15–24 år har varit mer positiv än för befolkningen i stort. Arbetsförmedlingens statistik visar även att långtidsarbetslösheten bland ungdomar minskat kraftigt. I oktober 2007

fanns det ca 5 600 inskrivna långtidsarbetslösa ungdomar i åldern 18–24 år vid Arbetsförmedlingen. I oktober 2008 var motsvarande siffra 2 400, vilket motsvarar en minskning med 57 %.

Trots den relativt positiva utvecklingen är arbetslösheten bland ungdomar fortfarande alltför hög. Utskottet anser därför att ytterligare åtgärder för att stimulera efterfrågan på yngre arbetskraft, och därmed underlätta för fler unga att komma in på arbetsmarknaden, bör genomföras. Utskottet välkomnar därför regeringens förslag om en kraftfullare nedsättning av socialavgifterna för alla under 26 år fr.o.m. 2009 (prop. 2008/09:7).

Med anledning av den kritik som i flera motioner riktas mot jobbgarantin för ungdomar vill utskottet framföra följande. Jobbgarantin för ungdomar infördes den 3 december 2007 och ersatte kommunala ungdomsprogram och ungdomsgarantin. Jobbgarantin, som omfattar ungdomar mellan 16 och 24 år, har till syfte att arbetslösa ungdomar så snabbt som möjligt ska få arbete motsvarande hela deras arbetsutbud, alternativt påbörja eller återgå till en utbildning inom det reguljära utbildningssystemet. I jobbgarantin erbjuds ungdomar i första hand intensifierat stöd med fördjupad kartläggning, studie- och yrkesvägledning och jobbsökaraktiviteter med coachning. Efter en inledande period kan matchningsinsatserna förstärkas med insatser som praktik eller kortare utbildning. Regeringen konstaterar i propositionen att under perioden december 2007 t.o.m. juni 2008 har drygt 17 000 personer påbörjat jobbgarantin för ungdomar. Av dessa har drygt 7 000 personer lämnat garantin, varav ca 5 000 personer för ett arbete. Arbete utan stöd utgör merparten av jobben. Mot bakgrund av att det är mindre än ett år sedan jobbgarantin för ungdomar infördes är det enligt propositionen ännu för tidigt att bedöma resultatet av reformen. Utskottet välkomnar att IFAU har för avsikt att utvärdera insatsen.

Med anledning av förslaget i motion A206 om att införa ett pendlingsstöd till unga vill utskottet påminna om vad utskottet uttryckte i samband med ett liknande motionsyrkande i betänkande 2007/08:AU1. Utskottet uttalade då att bestämmelserna om pendlingsstöd inte i första hand är riktade till ungdomar eftersom de som grupp är mest flyttbenägna. Utskottet ansåg att stödet inte ska användas för att stimulera sådan rörlighet som ändå skulle ha ägt rum. Om det skulle visa sig att nuvarande regler utgör ett hinder för den önskvärda rörligheten förutsatte utskottet att regeringen uppmärksammar detta och vid behov återkommer med förslag till riksdagen. Utskottet ser ingen anledning att i detta sammanhang göra en annan bedömning.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts föreslår utskottet att motionerna N435 yrkande 30 (s), A206 (s), A312 (s), A320 (s), A335 yrkandena 1 och 2 (s), A368 yrkande 5 (s) och A396 yrkande 7 (s) avslås av riksdagen.

Äldres arbetsmarknad

Utskottets förslag i korthet:

I avsnittet behandlas motioner som tar upp frågor som berör äldres situation på arbetsmarknaden, bl.a. Arbetsförmedlingens arbete med äldre arbetssökande och nystartsjobb för personer över 55 år. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna.

Jämför reservation 3 (mp).

Lennart Axelsson (s) framför i motion A279 att förutsättningarna för Arbetsförmedlingen att förmedla lämpliga arbeten till pensionärer bör ses över. Enligt motionen plockas alla sökande som fyller 65 år och får pension bort från Arbetsförmedlingens datasystem.

Lars Gustafsson och Emma Henriksson (båda kd) anför i motion A210 att personer som är 55-plus utgör en kompetensresurs i samhället. När personer som är äldre än 55 år blir uppsagda hamnar de ofta i en svår situation. Motionärerna föreslår därför att erbjudande om nystartsjobb bör kunna lämnas tidigare så att äldre precis som ungdomar kan få ett sådant erbjudande redan efter sex månader.

Ulf Holm och Jan Lindholm (båda mp) skriver i motion A362 att Arbetsförmedlingen bör ge mer stöd och coachning för arbetslösa som är äldre än 55 år. Ett förslag är att särskilda förmedlare eller coacher inrättas för gruppen äldre än 55 år på liknande sätt som sådana finns för att hjälpa människor med annan etnisk bakgrund än svensk.

Utskottets ställningstagande

Den demografiska utvecklingen med en allt mindre andel av befolkningen i arbetsför ålder och en ökande andel äldre gör att behovet av att äldre deltar i arbetslivet ökar. För att möta denna utveckling behöver arbetsförhållandena anpassas så att äldre stannar kvar i arbetslivet längre upp i åren. År 2007 var ca 73 000 personer i åldern 65–74 år sysselsatta enligt SCB. Tyvärr förekommer det diskriminering på grund av ålder. Det är inte ovanligt att personer behandlas olika beroende på vilken ålder de har. Det är därför tillfredsställande att ålder fr.o.m. den 1 januari 2009 kommer att bli en ny diskrimineringsgrund i lagen. Förbudet gäller bl.a. på områdena arbetsliv och arbetsmarknadspolitisk verksamhet. Utskottet kan mot denna bakgrund instämma med motionärerna att det är angeläget att äldre deltar i arbetslivet och inte diskrimineras.

Inom gruppen finns både de som har lätt att få ett nytt jobb och de som står långt ifrån arbetsmarknaden. Mot bakgrund av att prioriteringen av resurserna inom arbetsmarknadspolitiken enligt utskottets mening i huvudsak ska riktas till dem som står allra längst ifrån arbetsmarknaden är därför en generell satsning på gruppen äldre tveksam.

Med anledning av förslaget att kunna tidigarelägga erbjudandet om nystartsjobb för äldre i motion A210 vill utskottet framhålla att nystartsjobb är en ny möjlighet för den som varit borta från arbetslivet en längre tid. Arbetsgivare som anställer en person i ett nystartsjobb får ett ekonomiskt stöd som motsvarar arbetsgivaravgiften. Arbetsgivaren får i normalfallet stödet lika länge som den enskilde varit arbetslös. För den som fyllt 55 år gäller dubbla tiden. Utskottet kan alltså konstatera att reglerna för nystartsjobb redan är fördelaktiga för dem som fyllt 55 år. Det bör även framhållas att en tidigareläggning av erbjudandet om nystartsjobb skulle innebära att tiden för hur länge arbetsgivaren kan få ekonomiskt stöd förkortas eftersom den beror av hur lång arbetslöshetsperioden varit före anställningen.

Utskottet anser mot bakgrund av vad som anförts att motionerna A210 (kd), A279 (s) och A362 (mp) bör avslås.

Sociala företag

Utskottets förslag i korthet:

I avsnittet behandlas motioner som tar upp frågor om sociala företag. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna.

Jämför reservationerna 4 (s) och 5 (mp).

Motionerna

Christer Adelsbo m.fl. (s) anför i motion *N344 yrkande 1* att det sociala företaget har stora möjligheter att bli ett komplement till andra arbetsmarknadspolitiska insatser. Dessa företag möter behoven av arbete framför allt hos personer som har en historia med psykisk ohälsa, missbruk och kriminalitet. Även handikappförbunden arbetar aktivt med sociala företag som ett sätt att förbättra möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att få ett jobb.

I motion *A314* skriver *Ulf Holm m.fl. (mp)* att det är viktigt att tydliggöra det sociala företaget som ett viktigt instrument inom arbetsmarknadspolitiken och att Coompanion, som består av 25 lokala kooperativa utvecklingscentrum som ger kostnadsfri information och rådgivning, får ett tydligt arbetsmarknadspolitiskt uppdrag.

I motion *A360* anför *Ulf Holm (mp)* att en utredning bör tillsättas med uppgift att se över möjligheten till anordnarbidrag och trygghetsanställning för människor i sociala företag så att de kan anpassas till olika grupper av människor och till olika sociala företag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid flera tillfällen framhållit att sociala företag och kooperativa företag kan spela en viktig roll, inte minst på arbetsmarknaden (bet. 2007/08:AU1, bet. 2006/07:AU8, bet. 2006/07:AU13). Sociala företag kan fylla en funktion när det gäller att underlätta inträde i arbetslivet för de människor som kan bedömas ha svårast att klara konkurrensen på den reguljära arbetsmarknaden. De kan även bidra till att integrera människor i samhälle och arbetsliv. Sociala företag kan även möjliggöra för dem som står längst ifrån arbetsmarknaden att bli entreprenörer och företagare. Verksamheten bör dock utformas på ett sådant sätt att andra företag inte missgynnas.

Utskottet noterar att regeringen i november 2007 gav ett uppdrag åt Verket för näringslivsutveckling (Nutek) att i samråd med dåvarande AMS, Försäkringskassan och Socialstyrelsen utarbeta ett tvärsektorieellt program med förslag på insatser som stimulerar till att fler sociala företag startar och växer. Nutek lämnade i maj 2008 rapporten *Programförslag för fler och växande sociala företag* (dnr 012-2007-4248) till regeringen. Av rapporten framgår att det i dag, enligt Nuteks definition, finns ca 150 sociala företag med runt 4 500 medarbetare. Enligt Nutek finns det utrymme för och behov av många fler, som tillsammans med andra företag och arbetsgivare och med stöd av arbetsmarknadspolitiken kan bidra till att fler vägar öppnas in till arbetsmarknaden. De insatser som behöver genomföras och som lyfts fram i programmet är mer eller mindre generella. Förslagen berör bl.a. småföretagandets villkor, möjligheter att skapa finansiering och möjligheter att konkurrera. Det handlar också om att hitta vägar att bryta de ”inlåsnings effekter” som finns i socialförsäkringssystemet så att fler kan våga ta steget bort från bidragsberoende. Det finns även behov av riktade insatser i fråga om socialt företagande som handlar om information, utbildning, kunskapsutveckling och möjligheter till medfinansiering av utvecklingsprojekt m.m. Utskottet har genom underhandskonversationer erfarit att förslagen i programmet för närvarande är under beredning inom Regeringskansliet och att en handlingsplan för att främja sociala företag förbereds.

Mot bakgrund av att frågan är under beredning inom Regeringskansliet föreslår utskottet att motionerna N344 yrkande 1 (s), A314 (mp) och A360 (mp) avslås.

Gränsöverskridande arbetsmarknadsfrågor

Utskottets förslag i korthet:

I avsnittet behandlas motioner som tar upp gränsöverskridande arbetsmarknadsfrågor, bl.a. om sökanderesor, arbetspraktik och arbetslöshetsersättning för personer som arbetar i gränsregioner. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna.

Motionerna

Sinikka Bohlin och Raimo Pärssinen (båda s) anför i motion A344 att det i dag inte är möjligt att bevilja sökanderesor till ett annat land. Att kunna bevilja sådana resor skulle öka matchningsmöjligheterna i gränsregioner och bidra till att fler får arbete. Motionärerna föreslår därför att nya försök görs för att få till stånd en nordisk överenskommelse om att bevilja sådana resor inom Norden.

Olof Lavesson (m) föreslår i motion A347, mot bakgrund av utvecklingen i Öresundsregionen, att regeringen ser över förutsättningarna för att ersättning för praktik ska kunna ges till personer bosatta i Sverige men med praktikplats i ett annat nordiskt land.

Tina Acketoft och Ulf Nilsson (båda fp) anför i motion A212 att möjligheterna för arbetstagare att söka arbete i andra länder kommer att bli alltmer värdefulla i den globaliserade ekonomin. Enligt motionärerna bör det tillsättas en utredning för en utvidgning av rätten till jobbsökarresor till att gälla inom EU.

Stefan Tornberg (c) föreslår i motion A292 att regeringen ska vidta åtgärder för att ge förutsättningar för en gränsöverskridande arbetsmarknadspolitik mellan Sverige och Finland. Till exempel bör arbetspraktik på andra sidan gränsen möjliggöras.

Otto von Arnold (kd) pekar i motion A382 yrkande 2 på problem med reglerna för arbetslöshetsersättning när en person bor i Sverige och arbetar i Danmark. Problem uppstår om personen har korta anställningar i annat land varvat med arbetslöshet i bosättningslandet. Motionären föreslår att lagstiftningen avseende arbetslöshetsförsäkringen ses över för dem som arbetar i både Sverige och Danmark.

Utskottets ställningstagande

Möjligheterna för arbetstagare att röra sig över gränserna och söka arbete i andra länder kommer enligt utskottets mening att bli alltmer värdefulla i den globaliserade ekonomin. Cirka 50 000 personer pendlar inom Norden varje år och trenden har ökat de senaste åren (IAF, rapport 2008:8). Inte minst i gränsområdena är denna rörlighet av stor betydelse. Svenska arbetstagare har vidsträckta möjligheter att söka och ta jobb såväl inom Norden

som inom EES-området (Europeiska ekonomiska samarbetsområdet) som förutom de 27 EU-länderna också innefattar Norge, Island och Schweiz. Samtidigt kan de skillnader som finns i bl.a. skatte- och transfereringssystem mellan de olika länderna utgöra hinder för den som vill arbeta i ett annat land.

Utskottet vill inledningsvis peka på att det inom ramen för Nordiska ministerrådets verksamhet pågår ett kontinuerligt arbete med att stärka gränsregionerna i Norden. Sverige är ordförande i Nordiska ministerrådet 2008 och har under året tagit ytterligare initiativ till att avlägsna gränshinder. Sverige vill att de nordiska länderna utökar sitt samarbete till att även gälla lagstiftning som syftar till att genomföra – eller ibland komplettera – EU- och EES-rättsakter. Det ska ske ett samråd när rättsakten ska genomföras eller anpassas till nationell rätt.

Kunskap om regelverken är viktig för gränspendlarna. Under 2008 öppnades Nordisk socialförsäkringsportal. Portalen har sammanställts av socialförsäkringsmyndigheterna i de nordiska länderna och riktar sig till dem som flyttar till och/eller arbetar eller studerar i ett annat nordiskt land. Portalen ger vägledning om vilket lands lagstiftning den enskilde omfattas av i olika situationer. Där finns även information om de olika förmåner en person kan ha rätt till. Sedan tidigare finns på Internet även den nordiska skatteportalen nordisketax.net och webbplatsen Hallå Norden där det finns aktuell information för den som ska flytta, arbeta eller studera i ett annat nordiskt land. Arbetssökande inom EU och EES-området kan begagna sig av den s.k. Euresportalen som ger information dels om tillgängliga jobb i samtliga EES-länder, dels om de villkor som gäller för arbetstagare i olika EES-länder.

Regeringen har även fattat beslut om att för 2009 lämna ett bidrag på 750 000 kr till Grensetjänsten i Morokulien. Grensetjänsten är en fysisk och virtuell informations- och rådgivningstjänst som underlättar för arbetspendling, företagsetablering och gränsöverskridande studier i Norge och Sverige.

Utvecklingen av den gränsregionala integrationen utgör även en del av EU-samarbetet. I Sveriges nationella strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013 sägs bl.a. att förmågan att utveckla funktionella arbetssätt och strukturer över nationsgränserna är viktig och bör förstärkas för att uppnå regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning. Arbetet med att utveckla och informera om skillnader i regelverk som försvårar samverkan över gränserna bör enligt strategin intensifieras.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) har under 2008 haft ett uppdrag att kartlägga de gränshinder inom arbetslöshetsförsäkringen som IAF anser är mest angelägna för personer som är bosatta i Sverige men som arbetar i ett annat nordiskt land.

Arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin tog 2007 initiativ till en svensk-dansk arbetsgrupp med uppdrag att göra det lättare för invånarna i Öresundsregionen att bo på ena sida av sundet och arbeta på den andra sidan. Arbetet har presenterats i rapporten *Öresundsregionen – två länder, en arbetsmarknad*. I rapporten redovisas olika gränshinder och vilka åtgärder som kan vidtas för att komma till rätta med hindren. De gränshinder som arbetsgruppen har arbetat med är regelverk inom bl.a. de arbetsmarknadsmässiga, skattemässiga, sociala och familjerättsliga områdena som innebär att det är eller upplevs som problematiskt eller förbundet med besvär för en person att börja arbeta tvärs över Öresund.

Arbetsgruppen föreslår bl.a. förändringar av reglerna i arbetslöshetsförsäkringen för att underlätta för personer som arbetar kort tid i det andra landet. En person som exempelvis bor i Sverige och börjar arbeta i Danmark omfattas inte längre av den svenska arbetslöshetsförsäkringen. Det innebär att personen i fråga inte längre kan vara medlem i svensk arbetslöshetskassa utan i stället ska söka medlemskap i en dansk arbetslöshetskassa. För personer som är bosatta i Sverige, men har flera korta anställningar i Danmark, skapar detta problem. Dessa personer ska följaktligen vara medlemmar i dansk arbetslöshetskassa de dagar de arbetar i Danmark och i svensk arbetslöshetskassa perioderna däremellan, dvs. under arbetslöshetstiden. Utskottet noterar att Regeringsrätten den 17 november 2008 avgjorde ett mål som berör frågan om man vid arbete i annat land har rätt att stå kvar som medlem i svensk a-kassa (mål nr 494-08).

Arbetsgruppen lyfter även fram sådana hinder som inte är möjliga eller önskvärda att åtgärda, vilket hänger samman med att regelverket i respektive land utgör en helhet där de olika delarna står i inbördes relation till andra delar i regelsystemet. Det går därför inte att utan vidare förändra delar av regelsystemet så att detta motsvarar vad som gäller i ett annat land utan att ta hänsyn till resterande regelverk. För att lösa alla problem med gränshinder skulle de danska och de svenska systemen behöva harmoniseras, vilket arbetsgruppen varken ansåg vara önskvärt eller realistiskt.

Möjlighet att genomföra arbetspraktik i ett annat land är en fråga där arbetsgruppen anser att det inte är möjligt eller önskvärt att genomföra förändringar av gällande bestämmelser. Som reglerna är utformade kan enligt arbetsgruppen arbetspraktik ske i Sverige eller dess omedelbara närhet under förutsättning att anordnaren är en svensk juridisk person. Orsakerna till att arbetspraktik inte kan genomföras med en anordnare som inte är svensk juridisk person är enligt arbetsgruppen flera. Bland annat innebär sådan praktik att svenska myndigheter får begränsade möjligheter att utöva kontroll över anordnaren. Möjligheten att genomföra arbetspraktik endast i ett annat nordiskt land kan även strida mot principen om likabehandling inom EU.

Angående sökanderesor till annat nordiskt land eller till ett annat europeiskt land har arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin uttalat att han är beredd att överväga frågan om sökanderesor till annat nordiskt land om

frågan kommer upp inom ramen för det nordiska samarbetet och det skulle finnas ett gemensamt intresse för en överenskommelse inom Norden (svar på skriftlig fråga 2007/08:319). Utskottet noterar i sammanhanget en dom i Regeringsrätten från maj 2008 som innebär att arbetslösa kan komma att få göra skatteavdrag för jobbsökarresor i hela EU (mål nr 3797-06).

Utskottet delar den strävan att underlätta för en gränsöverskridande arbetsmarknad som kommer till uttryck i flera av motionerna. Utskottet konstaterar samtidigt att regeringen aktivt driver frågan om en gränsöverskridande arbetsmarknad i såväl nordiska som europeiska sammanhang. Något särskilt tillkännagivande med anledning av motionerna förefaller därför inte nödvändigt. Utskottet noterar även de stora svårigheter som arbetet med att åtgärda gränsöverskridande hinder innefattar. Vissa hinder kommer troligtvis inte att kunna åtgärdas inom överskådlig tid. Det sagda hindrar dock inte att ytterligare insatser kan göras för att underlätta för gränsöverskridande arbetsmarknadsregioner. Utskottet föreslår därför att motionerna A212 (fp), A292 (c), A344 (s), A347 (m) och A382 yrkande 2 (kd) avslås.

Vissa integrations- och jämställdhetsfrågor

Utskottets förslag i korthet:

I avsnittet behandlas motioner som tar upp integrations- och jämställdhetsfrågor inom arbetsmarknadspolitikens ram, bl.a. om validering av examina, jämställdhetsaspekter på arbetsmarknadsutbildning och instegsjobb. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna.

Jämför reservationerna 6 (s), 7 (s) och 8 (v).

Motionerna

I motion *N435 yrkande 33* föreslår *Socialdemokraterna* att Arbetsförmedlingen ges möjlighet att upphandla validering av utländska examina och yrkeskunskaper. I dag används olika metoder i olika delar av landet, vilket gör att möjligheterna till sådan validering varierar på ett oacceptabelt sätt.

I motion *N435 yrkande 24 i denna del* hävdar *Socialdemokraterna* att könsfördelningen i arbetsmarknadsutbildningen är mycket skev. Under år 2000 uppgick i genomsnitt andelen män som påbörjade en arbetsmarknadsutbildning till 53 % medan andelen kvinnor uppgick till 47 %. År 2007 uppgick motsvarande andelar till 66 % män och 34 % kvinnor. Könsfördelningen inom arbetsmarknadsutbildningen avspeglar mäns och kvinnors traditionella yrkes- och utbildningsval. *Socialdemokraterna* menar att det behövs åtgärder för att på olika sätt bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden.

Vänsterpartiet föreslår i motion A307 yrkande 9 att regeringen ger Arbetsförmedlingen i uppdrag att se över kvinnors och mäns tillgång till arbetsmarknadsutbildning i syfte att utjämna könsskillnaderna. Vänsterpartiet hänvisar i motionen till en promemoria från Statskontoret som visar att andelen kvinnor som deltar i arbetsmarknadsutbildningar minskat mellan 1998 och 2005. Promemorian visar även att arbetssökande kvinnor har lägre sannolikhet än män att anvisas till arbetsmarknadsutbildning och att arbetsmarknadsutbildning i första hand riktar sig till mansdominerade yrken. Vänsterpartiet anser att denna utveckling är oroande och måste brytas.

Fredrik Schulte (m) yrkar i motion A349 att kravet på inskrivning vid Arbetsförmedlingen för att kunna få instegsjobb tas bort. Trots instegsjobbssreformens generösa ersättning har anställningsformen utnyttjats i mycket begränsad omfattning. Enligt motionären kan det bero på att den enskilde måste vara inskriven vid Arbetsförmedlingen, vilket i sin tur avhållit flera arbetsgivare från att utnyttja instegsjobben på grund av dåliga relationer eller låg tilltro till Arbetsförmedlingen.

Utskottets ställningstagande

Utrikes födda uppvisar fortfarande lägre sysselsättningsgrad och högre arbetslöshet och de utgör en större andel utanför arbetskraften än inrikes födda. I det integrationspaket som regeringen presenterade i den ekonomiska vårpropositionen för 2007 underströks bl.a. vikten av att nyanlända invandrare tidigt måste erbjudas insatser inom arbetsmarknadspolitiken, att arbetslivsinriktade insatser sker parallellt med svenskundervisning och att de invandrades kunskaper och erfarenheter bättre ska tas till vara. Dessa utgångspunkter har varit styrande när det gäller utformningen av de s.k. instegsjobben som infördes den 1 juli 2007 och som vänder sig till nyanlända invandrare och deras anhöriga.

Utskottet kan tyvärr konstatera att det skett en svag utveckling av volymerna i instegsjobb. I slutet av 2007 deltog bara 375 personer. Arbetsförmedlingen menar att instegsjobbets begränsade volym bl.a. kan bero på att små kommuner har haft svårt att leva upp till den flexibilitet som krävs vid uppläggningsen av sfi, då denna ska kunna kombineras med arbete. Ytterligare ett hinder som lyfts fram är målgruppens bristande kunskaper i svenska. Utskottet noterar också att instegsjobbets begränsade volym kan bero på en brist i samarbete mellan arbetsförmedling, kommun och sfi, vilken kan bidra till att försvåra nyanländas möjlighet till nystartsjobb. Utskottet välkomnar att regeringen beslutat att genomföra vissa förändringar i regelverket. Den s.k. ramtid inom vilken instegsjobb kan beviljas förlängdes från 18 till 36 månader efter beviljat uppehållstillstånd. Vidare förlängdes den tid under vilken stöd kan lämnas från högst 18 till högst 24 månader. Samtidigt höjdes ersättningsnivån till offentliga arbetsgivare till samma nivå som gäller för privata, dvs. 75 % av lönekostnaden, dock högst 750 kr per dag. Kravet på att arbetsgivaren, innan anvisning sker,

ska ha redovisat en plan till Arbetsförmedlingen för hur handledningen ska bedrivas togs också bort, även om kravet på handledning kvarstår. Regeländringarna trädde i kraft den 1 juni 2008. Enligt propositionen har antalet personer som fått instegsjobb t.o.m. juli stigit till närmare 1 300 personer eller med nästan 70 % sedan förändringarna infördes den 1 juni.

En försöksverksamhet för vissa nyanlända invandrare (FNI) som pågått i tre län med Arbetsförmedlingen som sammanhållande myndighet avslutades i juni 2008. Syftet med försöksverksamheten var att pröva nya arbetsformer för att tidigt ta till vara det yrkeskunnande, de erfarenheter från arbetslivet och den utbildning de nyanlända invandrarna har för att förkorta tiden fram till inträdet på den svenska arbetsmarknaden. Verksamheten utvärderas för närvarande av Stockholms universitet.

För att säkerställa att nyanlända invandrare tidigt erbjuds en bedömning av tidigare yrkeserfarenheter gjordes fr.o.m. den 1 juli 2007 en förstärkning av dåvarande AMS resurser för detta ändamål. AMS fick också i uppdrag att medverka i urvalet av deltagare till en pilotverksamhet med validering av utländsk kompetens enligt branschmodeller som Valideringsdelegationen svarade för. Det sistnämnda uppdraget redovisades från Myndigheten för skolutveckling till regeringen i mars 2008.

Utskottet konstaterar att förhållandena på arbetsmarknaden är av central betydelse för att uppnå målet för jämställdhetspolitiken. Båda könen måste ges samma möjligheter att komma in på arbetsmarknaden, att kunna stanna kvar och utvecklas där och att kunna kombinera arbete och familjeliv.

Arbetsförmedlingen redovisar på sin webbplats att man arbetar med jämställdhetsintegrering, vilket innebär att ett jämställdhetsperspektiv integreras i beslut, planering och utförande av Arbetsförmedlingens verksamhet. Målet är att kvinnor och män som uppsöker Arbetsförmedlingen ska få del av förmedlings- och programverksamheten på lika villkor. Inom Arbetsförmedlingen pågår även s.k. brytprojekt som syftar till att utveckla metoder och arbetssätt som kan medverka till att bryta könsuppdelningen på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen ska enligt regleringsbrevet i samband med årsredovisningen för 2008 redovisa till Regeringskansliet hur myndigheten arbetar för att säkerställa att verksamheten bedrivs med jämställdhetsperspektiv så att kvinnors respektive mäns villkor beaktas och belyses.

Utskottet noterar att det i syfte att skapa förutsättningar för analys, uppföljning och samordning pågår ett arbete inom Regeringskansliet med att ta fram en samlad strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan och med hänvisning till det arbete som regeringen bedriver på integrations- och jämställdhetsområdet föreslår utskottet att motionerna N435 yrkandena 24 i denna del och 33 (s), A307 yrkande 9 (v) och A349 (m) avslås.

För en redogörelse av utskottets övriga ställningstaganden på integrations- och jämställdhetsområdena hänvisas till budgetbetänkande 2008/09: AU1 om integration och jämställdhet.

Riksrevisionens styrelses framställning angående arbetsmarknadspolitikens förväntade effekter

Utskottets förslag i korthet:

Utskottet behandlar i detta avsnitt Riksrevisionens styrelses framställning angående arbetsmarknadspolitikens förväntade effekter (2007/08:RRS30) och en motion med anledning av framställningen. Utskottet anser att riksdagen bör avslå Riksrevisionens styrelses framställning och förslagen i motionen.

Jämför reservation 9 (s).

Riksrevisionens styrelses framställning

Riksrevisionen har granskat om antaganden om arbetsmarknadspolitikens effekter på sysselsättning och arbetslöshet redovisats i de ekonomiska propositioner som presenterats av den nuvarande regeringen. Resultatet av granskningen har redovisats i rapporten *Regeringens redovisning av arbetsmarknadspolitikens förväntade effekter (RiR 2008:4)*. Rapporten publicerades den 14 april 2008. Riksrevisionen har granskat budgetpropositionerna för 2007 och 2008 och den ekonomiska vårpropositionen för 2007. Granskningen visar enligt Riksrevisionen att regeringen inte har redovisat vilka antaganden som görs om effekterna på sysselsättning och arbetslöshet av arbetsmarknadspolitikerna och att regeringen inte heller i samband med att nya aktiviteter införs eller gamla avskaffas har redovisat vilka underlag som legat till grund för antaganden om undanträngning, effekter på konkurrensen på arbetsmarknaden, inläsningseffekter, effekter på matchningsprocessen, produktiviteten eller på arbetskraftens fördelning mellan olika sektorer. Riksrevisionen framhåller dock att effekterna av arbetsmarknadspolitikerna är osäkra och svåra att kvantifiera. Enligt Riksrevisionen genomför Finansdepartementet regelmässigt beräkningar av arbetsmarknadspolitikens effekter. Dessa beräkningar redovisas emellertid inte. Ett enkelt sätt att öka transparensen i budgetdokumenten skulle därför enligt Riksrevisionen vara att publicera dessa beräkningar. Riksrevisionen framhåller även att Konjunkturinstitutet redovisar betydligt mer detaljerade beräkningar av förväntade effekter av arbetsmarknadspolitikerna än vad regeringen gör. Sammantaget anser Riksrevisionen att den redovisade dokumentationen av antaganden om arbetsmarknadspolitikens effekter är ytterst knapphändig i de ekonomiska propositionerna. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att i de ekonomiska propositionerna redovisa vilka antaganden som ligger till grund för regeringens bedömning av arbetsmarknadspolitikens effekter på sysselsättning och arbetslöshet.

Riksrevisionens styrelse understryker i framställningen 2007/08:RRS30 betydelsen av att förväntade effekter av arbetsmarknadspolitikerna redovisas. Detta har enligt styrelsen betydelse för riksdagens arbete och även för att

öka den allmänna medvetenheten om och förståelsen för regeringens förslag och riksdagens beslut. Styrelsen anser därför att regeringen bör förbättra redovisningen av de förväntade effekterna av arbetsmarknadspolitiken i sina propositioner. Styrelsen pekar även på att en rad rapporter från Riksrevisionen har visat att regeringens redovisning länge haft brister i tydlighet i bl.a. budgetdokumenten. Styrelsen pekar även på att arbetsmarknadspolitiken är ett synnerligen viktigt politikområde där de politiska motsättningarna kan vara stora. En tydlighet i redovisningen av regeringens förslag kan då vara särskilt angelägen.

Mot bakgrund av ovanstående överväganden föreslår styrelsen att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anför om att regeringen i sina propositioner bör förbättra redovisningen av förväntade effekter av arbetsmarknadspolitiken.

Motionen

Socialdemokraterna anför i motion 2007/08:A17 att den borgerliga regeringen har gjort stora ingrepp i arbetsmarknadspolitiken. Antalet platser inom arbetsmarknadsutbildningen har halverats, och det har även blivit svårare för arbetslösa att få tillgång till andra aktiva insatser, exempelvis arbetsplatsförlagd praktik. Samtidigt har den s.k. jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar trätt i kraft. Nystartsjobb, instegsjobb och nyfriskjobb har införts, och arbetslöshetsförsäkringen har försämrats i flera steg. Alla dessa förändringar har genomförts utan att regeringen har bemödat sig om att presentera några analyser av förväntade effekter och utan att acceptabla konsekvensanalyser har genomförts.

Socialdemokraterna delar Riksrevisionens och dess styrelses uppfattning om betydelsen av att arbetsmarknadspolitiska insatser bereds och utvärderas på ett fullgott sätt och att effekterna som förslagen om åtgärder inom arbetsmarknadspolitiken har på sysselsättning och arbetslöshet ska redovisas regelmässigt. Socialdemokraterna anser att beskrivningen av de arbetsmarknadspolitiska effekterna varit ytterst knapphändig i budgetpropositionerna för 2007 och 2008 liksom i 2007 års ekonomiska vårproposition, vilket riskerar att skada den demokratiska processen. Regeringens bristfälliga beredning och uppföljning av lagförslag på arbetsmarknadspolitikens område kan enligt partiet även leda till minskad rättssäkerhet. Dessutom blir konsekvenserna av regeringens förslag svåra att överblicka och förstå, vilket skapar stor oro och osäkerhet.

Socialdemokraterna föreslår därför att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i motionen om att regeringen snarast ska vidta åtgärder för att stärka redovisningen till riksdagen om vilka effekter som förslagen inom arbetsmarknadspolitiken har på sysselsättning och arbetslöshet (yrkande 1) och att riksdagen begär att regeringen snarast ska återkomma till riksdagen med en åtgärdslista över de

förstärkningar som har genomförts för att informera riksdagen om vilka effekter man förväntar sig av olika arbetsmarknadspolitiska förslag (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar Riksrevisionens styrelses uppfattning om betydelsen av att förväntade effekter av arbetsmarknadspolitiken redovisas. Utskottet vill även betona vikten av tydlighet och transparens vad gäller antaganden som görs om effekterna på sysselsättning och arbetslöshet av arbetsmarknadspolitiken. Att det råder tydlighet och transparens är inte minst viktigt för riksdagens arbete och därmed för demokratin. Utskottet noterar samtidigt att regeringen i budgetpropositionen uttrycker att den delar Riksrevisionens bedömning och har för avsikt att så långt detta är möjligt tydliggöra relevanta antaganden i de kommande ekonomiska propositionerna. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att det finns anledning för riksdagen att genom ett tillkännagivande begära att regeringen i sina propositioner förbättrar redovisningen av förväntade effekter av arbetsmarknadspolitiken. Utskottet föreslår därför att Riksrevisionens styrelses framställning 2007/08: RRS30 och motion 2007/08:A17 yrkandena 1 och 2 (s) avslås.

Arbetsförmedlingen, fristående förmedlingsverksamhet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet behandlar i detta avsnitt motioner som rör Arbetsförmedlingens organisation och verksamhet, fristående förmedlingsverksamhet och bemanningsföretag. Utskottet föreslår att motionerna avslås.

Jämför reservationerna 10 (s), 11 (mp) och 12 (s).

Propositionen

Regeringen gav i mars 2007 dåvarande AMS i uppdrag att förbereda och genomföra bildandet av den nya myndigheten Arbetsförmedlingen. Utgångspunkten för uppdraget var att regeringen ansåg att den dåvarande myndighetsstrukturen försvårade styrningen och minskade verksamhetens effektivitet. Regeringen ansåg dessutom att det fanns utrymme för en mer enhetlig och rättssäker verksamhet. Många av de problem som identifierades i den gamla organisationen har kunnat härledas till en otydlighet i ansvars- och styrkedjan. Ett syfte med den nya organisationen var därför att etablera en rak och tydlig ansvars- och beslutslinje. En viktig del i detta är att myndigheten leds av en styrelse.

För att följa hur myndigheten lever upp till de krav som var utgångspunkten för bildandet av den nya myndigheten beslutade regeringen i november 2007 att ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att löpande följa upp och redovisa omorganisationens effekter. I den första rapporten, som lämnades i maj 2008, konstaterade Arbetsförmedlingen att ledningen och styrningen har blivit mer ändamålsenlig. Arbetsförmedlingen har delats in i 68 geografiska arbetsmarknadsområden som bygger på arbetskraftens pendlingsmönster.

Arbetsförmedlingen samarbetar med Försäkringskassan och Skatteverket i syfte att samlokalisera verksamheterna och därigenom kunna ge bättre service till medborgarna och förenkla kontakten mellan medborgarna och myndigheterna. Myndigheterna planerar att etablera totalt 82 lokala servicekontor runtom i landet.

Regeringen har givit konsultföretaget Ernst & Young i uppdrag att följa upp och utvärdera införandet av den nya myndigheten. Ernst & Young bedömer i sin första rapport att myndighetens nya organisation är ändamålsenlig. Ernst & Young framhåller även att det kvarstår för Arbetsförmedlingen att säkerställa organisationens förmåga och effektivitet fullt ut.

Det är regeringens ambition att den offentliga arbetsförmedlingens kompetens och tjänsteutbud ska kompletteras med flera olika aktörer. Syftet är att göra utbudet av förmedlingstjänster större och mer diversifierat, vilket kan bidra till att förbättra matchningen och ge förbättrad service till arbetslösa. År 2007 fick dåvarande AMS i uppdrag att mer aktivt använda kompletterande aktörer i förmedlingsarbetet. En försöksverksamhet startades.

Regeringen har därefter förtydligat sin ambition om att kompletterande aktörer ska vara en naturlig del av verksamheten för att bidra till att motverka utanförskapet. Regeringen har därför satt som mål för Arbetsförmedlingen att minst 10 000 personer eller en tredjedel av platserna inom jobb- och utvecklingsgarantin och i jobbgarantin för ungdomar ska upphandlas från kompletterande aktörer.

Arbetsförmedlingen har utifrån regeringens mål gjort flera större upphandlingar under 2008. Upphandlingarna fördröjdes på grund av att ett antal anbudsgivare begärde överprövning.

Upphandlingarna omfattar totalt drygt 13 000 personer i genomsnitt per månad. De upphandlade kompletterande aktörerna utför i huvudsak aktiviteter inom jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar. Dessa två garantier kommer att utvärderas av IFAU, och därmed kommer också verksamheterna med kompletterande aktörer att bli utvärderade.

Regeringen beslutade i januari 2008 om ytterligare ett uppdrag som innefattar kompletterande aktörer och som gäller genomförandet av en försöksverksamhet med alternativa insatser för långtidssjukskrivna.

Motionerna

Motioner om Arbetsförmedlingens organisation och verksamhet

I motion N435 yrkande 25 föreslår *Socialdemokraterna* att delar av Arbetsförmedlingen byggs om till en kompetensförmedling som inte bara ska matcha arbetssökande med jobb utan även erbjuda matchning med ny kunskap. Kompetensförmedlingen ska utnyttja den mångfald av utbildningsmöjligheter som finns i samhället för att matcha investeringar i människors kompetens med behoven på arbetsmarknaden. Kompetensförmedlingen kan handla om att erbjuda bra utbildningar som stärker människors ställning på arbetsmarknaden. En viktig del av Kompetensförmedlingens uppdrag ska vara att arbeta med s.k. ombytessökande, dvs. de som av ett eller annat skäl behöver byta yrkesbana eller växla kompetens.

Kurt Kvarnström och Peter Hultqvist (båda s) framhåller i motion A234 att om Arbetsförmedlingen beslutar om stöd till företag som anställer personal ställs vissa krav på arbetsgivarna. Motionärerna föreslår att kollektivavtal bör vara en självklar förutsättning för att bevilja samhällsstöd vid anställningar.

I motion A285 skriver *Christer Adelsbo och Göran Persson i Simrishamn (båda s)* att vi i dag har ett starta-eget-bidrag som endast vänder sig till arbetslösa. Motionärerna anser att ett flexibelt användningssätt bör prövas så att t.ex. en anställd som får tjänstledigt kan få starta-eget-bidrag för att pröva en affärsidé.

Krister Örnffjäder (s) skriver i motion A321 att det framkommit att Arbetsförmedlingen förmedlat praktikplatser till oseriösa företag som betalar ut svarta löner och brister i arbetsmiljöansvar. När praktikanter på grund av dessa brister valt att lämna praktikplatsen har de straffats med indragen akassa. Motionären föreslår att regeringen ser över reglerna för Arbetsförmedlingens praktikplatser så att den som drabbas när Arbetsförmedlingen gör allvarliga fel kan få upprättelse.

I motion A333 anför *Ann-Kristine Johansson m.fl. (s)* att det för den nya myndigheten Arbetsförmedlingen inte finns några krav på samverkan med de fackliga organisationerna i något av de förslag som gäller arbetsförmedlingsverksamhet. Tidigare fanns t.ex. krav på att det skulle finnas kollektivavtal hos de företag som kunde få ta del av arbetsmarknadsåtgärder. Motionärerna anser att en förbättrad samverkan och dialog mellan Arbetsförmedlingen och de fackliga organisationerna är önskvärd eftersom de fackliga organisationerna var och en har kunskap om den egna branschens förutsättningar i en arbetsmarknadsregion.

Billy Gustafsson m.fl. (s) anför i motion A394 att sedan Arbetsförmedlingen ombildats har de tidigare arbetsmarknadsnämnderna ombildats till arbetsmarknadsråd. Motionärerna anser att arbetsmarknadsrådets uppgifter måste anpassas till lokala behov och föreslår att en försöksverksamhet i

Norrköping–Linköping med friare arbetsmarknadsråd prövas. Arbetsförmedlingens resurser bör även kunna användas friare än vad dagens regelverk tillåter.

I motion A358 skriver *Sofia Larsen (c)* att det ibland kan uppstå samordningsproblem mellan Arbetsförmedlingen och andra myndigheter, vilket leder till att arbetslösa kan få vänta flera månader på utbetalning av ersättning. Motionären föreslår att ett s.k. clearingsystem mellan myndigheter införs för att motverka att den arbetslöse får stå för kostnaden för myndigheters oförmåga att samordna utbetalningarna.

Motioner om fristående förmedlingsverksamhet m.m.

Miljöpartiet anser i motion A377 *yrkande 6* att staten inom ramen för anslag till Arbetsförmedlingen bör ge ekonomiskt stöd till arbetsförmedlingar som drivs av kollektivavtalslutande parter på arbetsmarknaden. Fyra Sacoförbund har startat arbetsförmedling i samarbete med Manpower och Salusansvar. Denna typ av initiativ bör enligt Miljöpartiet uppmuntras av staten. Fackens lokala kännedom om sina egna medlemmar och förutsättningarna på de lokala arbetsmarknaderna ger dem enligt partiet goda förutsättningar för arbetsförmedlande uppgifter.

I ett antal enskilda moderata, centerpartistiska och kristdemokratiska motioner pläderas för bättre konkurrensförutsättningar för fristående arbetsförmedlingar och/eller att någon form av check- eller pengsystem för Arbetsförmedlingens förmedlingsverksamhet införs.

Christian Holm och Hans Rothenberg (båda m) anser i motion A289 att en ”arbetsförmedlingspeng” för arbetslösa bör införas som den arbetssökande får ta med sig till den förmedling, det bemanningsföretag eller liknande som han eller hon väljer att vända sig till. Genom att införa ett sådant system stärker man kundens, dvs. den arbetssökandes rättigheter och valmöjligheter.

Oskar Öholm och Karl Sigfrid (båda m) skriver i motion A291 att bättre konkurrensförutsättningar för fristående arbetsförmedlingar behövs. Det kan ske genom att Arbetsförmedlingens myndighetsutövning och matchningsservice separeras. Den senare kan med fördel utföras av företag, näringslivsorganisationer, ideella föreningar och fackföreningar. Finansieringen av verksamheten kan ske genom en ”arbetssökandekcheck” som följer den arbetssökande.

Lars Hjalmered och Göran Lindblad (båda m) föreslår i motion A353 *yrkande 1* att Arbetsförmedlingens ansvar för upphandling av arbetsförmedling bör skiljas från dess utförande av densamma för att därigenom skapa förutsättningar för konkurrens på lika villkor. I samma motion, *yrkande 2*, pläderar motionärerna för att arbetsförmedlingstjänster skyndsamt bör upphandlas i större utsträckning för att uppnå bättre personlig matchning.

I motion A304 föreslår *Sofia Larsen (c)* att en utredning om individanpassade och konkurrensutsatta arbetsförmedlingar snarast bör tillsättas. Motionären menar att ytterligare åtgärder för att möjliggöra för fler arbetsförmedlingsaktörer att verka bör genomföras för att öka konkurrensen och mångfalden.

Mikael Oscarsson och Stefan Attefall (båda kd) föreslår i motion A328 *yrkande 2* att varje arbetssökande bör få en omställningspeng som han eller hon kan använda sig av för att gå till en valfri arbetsförmedling. I *yrkande 3* i samma motion föreslår motionärerna att arbetsförmedlingarnas prestationer och resultat objektivt bör betygsättas. Betygen ska redovisas öppet och vara tillgängliga för allmänheten. Syftet är att skapa en fungerande konkurrens och möjlighet för den arbetssökande att välja rätt förmedling. Slutligen föreslår motionärerna i *yrkande 4* att fri etableringsrätt ska råda. Det innebär att i princip vem som helst som uppfyller vissa villkor ska kunna starta en arbetsförmedling och konkurrera på lika villkor.

Motioner om bemanningsföretag

Socialdemokraterna anser i motion N435 *yrkande 26* att privata aktörer, bl.a. bemanningsföretag, som utför coachnings- och matchningsinsatser utgör ett växande komplement till den offentliga arbetsförmedlingen. Partiet anser dock att bemanningsföretagen har problematiska sidor som behöver uppmärksammas. En sådan är att det bland anställda i kundföretag kan finnas farhågor om att arbetsgivaren kringgår anställningsskyddet genom att hyra in personal från bemanningsföretag. En situation som enligt partiet har lett till mycket diskussion är om en arbetsgivare säger upp arbetstagare på grund av arbetsbrist och därefter hyr in personal från ett bemanningsföretag. Det finns regler för att kontrollera att inhyrningen av arbetskraft inte strider mot lag eller kollektivavtal. Om det skulle visa sig att lagstiftningen inte fungerar eller är otillräcklig, anser Socialdemokraterna att förutsättningarna bör ses över för att komma till rätta med sådana brister.

Désirée Pethrus Engström (kd) anför i motion A327 att villkoren för bemanningsföretag i vissa avseenden är annorlunda än för andra företag. Personer som är uthyrda av bemanningsföretag under viss tid är t.ex. inte berättigade till ersättning från a-kassa mellan olika uppdrag. Anställda i bemanningsföretag drabbas även negativt i jämförelse med andra löntagare om de får uppdrag i ett annat nordiskt land. En översyn av bemanningsföretagens villkor behöver därför göras för att reglerna ska bli så neutrala som möjligt i jämförelse med andra anställningsformer.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar det arbete som pågår att organisera Arbetsförmedlingens verksamhet på ett mer ändamålsenligt sätt. Möjligheten att flexibelt kunna prioritera och omfördela resurser till där behoven uppstår är inte

minst av betydelse för Arbetsförmedlingens möjlighet att möta de varsel som lämnats under den senaste tiden. Mot bakgrund av verksamhetens stora betydelse vill utskottet betona vikten av att den kontinuerligt utvärderas och följs upp. Utskottet välkomnar därför de utvärderingar och studier som regeringen initierat.

Även om det är för tidigt att utvärdera resultatet av bildandet av den nya myndigheten Arbetsförmedlingen finns det enligt utskottet positiva tecken på att verksamheten utvecklas i rätt riktning. Arbetsförmedlingen visar i *Arbetsmarknadsrapport 2008:2* att matchningen på arbetsmarknaden fungerar bra med hänsyn till konjunkturen. Närmare 90 % av de arbetsgivare som vänder sig till Arbetsförmedlingen får tillräckligt med sökande till det lediga jobbet, enligt Arbetsförmedlingens mätningar. Under förra året anmälades hälften av alla lediga platser till Arbetsförmedlingen, vilket enligt Arbetsförmedlingen är en klar ökning.

Om Arbetsförmedlingens organisation och verksamhet

Med anledning av de motioner som rör Arbetsförmedlingens organisation vill utskottet framföra följande.

Som tidigare framförts bör arbetsmarknadspolitikens resurser enligt utskottet riktas till dem som står längst ifrån arbetsmarknaden. Satsningarna på jobb- och utvecklingsgarantin, jobbgarantin för ungdomar och instegsjobb är ett uttryck för denna inriktning. Mot denna bakgrund motsätter sig utskottet det socialdemokratiska förslaget i motion N435 yrkande 25 om att delar av Arbetsförmedlingen byggs om till en kompetensförmedling. Kompetensförmedlingen ska enligt Socialdemokraterna arbeta med dem som behöver byta yrkesbana eller växla kompetens. En sådan förändring av Arbetsförmedlingens uppdrag skulle enligt utskottets mening riskera att tränga undan dess prioriterade arbete med dem som står längst ifrån arbetsmarknaden. Ett motsvarande resonemang kan föras när det gäller förslaget i motion A285 om ett mer flexibelt användningssätt av det s.k. starta-eget-bidraget. Motionärerna föreslår att det ska kunna användas av t.ex. en anställd som får tjänstledigt. Om förslaget blev verklighet skulle det riskera att leda till att arbetslösa i minskad utsträckning får del av bidraget. I detta sammanhang kan nämnas att Riksrevisionen efter att ha granskat stödet menar att det är ett framgångsrikt program som i jämförelse med att vara öppet arbetslös eller att delta i övriga program har entydigt positiva sysselsättningseffekter (Rapport 2008:24).

Ett viktigt syfte bakom bildandet av myndigheten Arbetsförmedlingen var att den nya myndighetens organisation skulle avspegla de regionala och lokala arbetsmarknaderna och att den därför skulle kunna utformas så att verksamheten anpassas till regionala och lokala förutsättningar och behov. Det är dock Arbetsförmedlingen som själv, med beaktande av regeringens mål för verksamheten, bestämmer hur verksamheten ska organiseras. Det möjliggör för Arbetsförmedlingen att flexibelt kunna prioritera och omfördela resurser till områden där behoven uppstår. Detta är, som

sagts tidigare, av central betydelse för Arbetsförmedlingens möjlighet att möta varslen under senare tid. Dagens organisation ger även utrymme för en mer enhetlig och rättssäker verksamhet. Mot denna bakgrund avvisar utskottet förslagen i motion A394 (s) om friare arbetsmarknadsråd.

I motion A358 (c) föreslås att ett s.k. clearingsystem mellan myndigheter inrättas i syfte att motverka att det uppstår samordningsproblem mellan Arbetsförmedlingen och andra myndigheter. Utskottet delar uppfattningen att det är bekymmersamt att enskilda drabbas när samordningen mellan myndigheter brister. Utskottet noterar dock att det pågår ett flertal samverkansprojekt mellan myndigheter som bl.a. syftar till att åtgärda sådana brister. I maj 2006 fick Försäkringskassan i uppdrag av regeringen att i samråd med Arbetsförmedlingen säkerställa att den enskilde får det stöd han eller hon behöver under hela processen från sjukskrivning till återgång i arbete. Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen utarbetade en nationell rutin som tydligare beskriver hur den enskilde ska erbjudas stöd vid övergången från kassan till förmedlingen. Arbetsförmedlingen samarbetar även med Försäkringskassan och Skatteverket i syfte att samlokalisera verksamheter och därigenom kunna ge bättre service till medborgaren och förenkla kontakten mellan medborgarna och myndigheterna. Som redan nämnts planerar myndigheterna att etablera totalt 82 lokala servicekontor runtom i landet. Regeringen skriver i propositionen att det är viktigt att samverka mellan Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Skatteverket fortsätter att utvecklas och fördjupas och att det blir enklare för myndigheterna att samverka, t.ex. genom gemensamma servicehandläggare. Regeringen har därför givit en särskild utredare i uppdrag att stödja de statliga myndigheterna i deras arbete med att inrätta lokala servicekontor (dir. 2007:68). Mot bakgrund av det arbete som pågår inom Regeringskansliet och inom berörda myndigheter föreslås därför att motion A358 (c) avslås.

Frågan om att ställa krav på kollektivavtal inom det arbetsmarknadspolitiska området har behandlats av utskottet vid ett flertal tillfällen, senast i betänkande 2007/08:AU1. Utskottet konstaterar att det är en förutsättning för att få stöd till t.ex. nystartsjobb, instegsjobb eller annat anställningsstöd att arbetsgivaren intygar att lön och andra anställningsförmåner lämnas enligt kollektivavtal eller att de är likvärdiga med förmåner enligt kollektivavtal i branschen. Samma regler gäller i detta avseende för lönebidrag. Varken nu eller tidigare har det formellt ställts krav på att kollektivavtal ska finnas på arbetsplatsen. Utskottet anser att det gällande regelverket är ändamålsenligt och avstyrker därför motionerna A234 (s) och A321 (s).

När det gäller motion A333 (s) vill utskottet peka på att det enligt *förordningen (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen* ska finnas ett nationellt partsråd som är ett rådgivande organ i frågor som rör Arbetsförmedlingens verksamhet. Partsrådet ska bestå av generaldirektören och representanter för arbetsgivare och arbetstagarare. Ledamöterna utses av Arbetsförmedlingen efter samråd med representativa arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer. Arbetsförmedlingen kan även i övrigt inrätta de rådgiv-

vande organ med andra aktörer på nationell, regional eller lokal nivå som behövs för att myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter. Utskottet avstyrker motion A333 (s).

Sammanfattningsvis avstyrks således samtliga motioner som behandlats i detta avsnitt.

Om fristående förmedlingsverksamhet

År 2007 fick dåvarande AMS i uppdrag att mer aktivt använda kompletterande aktörer i förmedlingsarbetet. Regeringen har därefter förtydligat sin ambition om att kompletterande aktörer ska vara en naturlig del av verksamheten för att bidra till att motverka utanförskapet. Regeringen har satt som mål för Arbetsförmedlingen att minst 10 000 personer eller en tredjedel av platserna inom jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar ska upphandlas från kompletterande aktörer. Utskottet välkomnar, i likhet med vissa av motionärerna, detta förtydligande. Det större utbud av förmedlingstjänster som kompletteringen av den offentliga arbetsförmedlingen med flera aktörer medför kan enligt utskottets bedömning förväntas skapa möjligheter för såväl nischade förmedlingstjänster som coacher med inriktning på särskilda grupper på det sätt som efterlyses i några av motionerna. Genom det större utbudet får den arbetssökande möjlighet att själv välja den typ av förmedlingstjänst – offentlig eller privat – som han eller hon bedömer har störst potential att ge hjälp till arbete. Detta borgar enligt utskottets mening för ett mer individanpassat serviceförhållande mellan arbetssökande och förmedlare med större fokus på sökandens särskilda behov. Utskottet välkomnar även att regeringen beslutat om ytterligare ett uppdrag som innefattar kompletterande aktörer och som gäller genomförandet av en försöksverksamhet med alternativa insatser för långtidssjukskrivna.

Med anledning av flera motioner som vill skilja Arbetsförmedlingens beställarfunktion från utförarfunktionen och/eller införa någon form av check- eller pengsystem för finansieringen av förmedlingsverksamheten vill utskottet framhålla följande. Utskottet delar intentionen i flera av motionerna att skapa möjlighet för fler aktörer och öka mångfalden inom förmedlingsverksamheten. Utskottet gör dock bedömningen att ändamålet med många av motionerna som behandlas i avsnittet kommer att uppfyllas genom den bredare arbetsförmedlingsmarknad som nu skapas.

Med anledning av Miljöpartiets förslag om att staten bör ge ekonomiskt stöd till arbetsförmedlingar som drivs av kollektivavtalslutande parter på arbetsmarknaden vill utskottet framhålla följande. Utskottet välkomnar att kollektivavtalslutande parter tar initiativ till att bedriva förmedlingsverksamhet men anser att dessa aktörer inte bör särbehandlas. Samma villkor och samma förutsättningar bör råda för alla som vill bedriva förmedlingsverksamhet.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet att motionerna A289 (m), A291 (m), A304 (c), A328 yrkandena 2–4 (kd), A353 yrkandena 1 och 2 (m) och A377 yrkande 6 (mp) avslås.

Om bemanningsföretag

Frågor om bemanningsföretag har tidigare behandlats av utskottet vid ett flertal tillfällen. I samband med behandlingen av budgetpropositionen för år 2000 (prop. 1999/2000:1) beslutade riksdagen, efter förslag från arbetsmarknadsutskottet, om ett tillkännagivande om att verksamheten i bemanningsföretag borde ses över (bet. 1999/2000:AU1, rskr. 1999/2000:83). Med anledning av detta tillkännagivande tillsatte regeringen en arbetsgrupp inom Näringsdepartementet med bl.a. partsföreträdare. Översynen ledde till att regeringen i januari 2006 överlämnade en skrivelse till riksdagen. (skr. 2005/06:91) om anställningsvillkor i bemanningsföretag. Utskottet behandlade skrivelsen, och riksdagen beslutade att lägga den till handlingarna (bet. 2005/06:AU7, rskr. 2005/06:202).

Sedan det i början av 1990-talet blev tillåtet att fritt bedriva bemanningsverksamhet har utvecklingen gått snabbt och antalet företag ökat i stor omfattning. Många av företagen inom bemanningsbranschen är i dag väletablerade företag i det svenska näringslivet. Bemanningsföretagen är en arbetsgivar- och branschorganisation för bl.a. personaluthyrning, omställnings- och jobbförmedlingsföretag. Enligt uppgifter hämtade på Bemanningsföretagens webbplats har organisationen ca 450 medlemmar och är ansluten till Almega. Företag som är medlemmar i Bemanningsföretagen omfattas av kollektivavtal med bl.a. Tjänstemannaförbundet HTF (som numera ingår i fackförbundet Unionen), Akademikerförbundet och samtliga LO-förbund. Bemanningsföretagen granskar medlemsföretagen i samband med inträde och därefter en gång om året. Granskningen sker i en auktorisationsnämnd som består av representanter för branschen, Bemanningsföretagen, LO och Unionen/Akademikerförbunden. Nämnden leds av en opartisk ordförande. Företagen måste bl.a. uppfylla följande krav för att få auktorisation:

- haft verksamhet inom bemanningsområdet i minst 12 månader,
- följa svensk lagstiftning,
- följa Bemanningsföretagens etiska regler,
- kontrollera att underleverantör är momsregistrerad, betalar skatter och avgifter, omfattas av underleverantörsförsäkring och är bunden av kollektivavtal för anställd personal.

Företag som vid den årliga granskningen inte uppfyller villkoren får inte vara kvar som medlemmar. Auktorisation och medlemskap i Bemanningsföretagen förutsätter dessutom att den aktuella verksamheten bedrivs av svensk juridisk person.

Enligt utskottet finns det generellt sett inte större risk för oseriös och olaglig verksamhet i bemanningsbranschen än för företag i många andra branscher. Utskottet konstaterar att flera bemanningsföretag i dag är verksamma som kompletterande aktörer till Arbetsförmedlingen och fyller en viktig uppgift inom arbetsmarknadspolitiken.

Utskottet vill i detta sammanhang också nämna att det s.k. bemanningsdirektivet nyligen antagits inom EU. Detta har ännu inte publicerats och därför inte trätt i kraft. Direktivet ska genomföras i medlemsstaternas lagstiftning inom tre år från det att det trädde i kraft. Enligt underhandsuppgifter från Regeringskansliet är frågan om hur direktivet ska genomföras i Sverige under beredning.

Motionerna N435 yrkande 26 och A327 ger uttryck för olika tveksamheter när det gäller bemanningsföretag och deras verksamhet. Utskottet finner inte något behov av ett tillkännagivande till regeringen i denna fråga. Utskottet avstyrker motionerna N435 yrkande 26 (s) och A327 (kd).

Lagen om byggnadstillstånd m.m. och andra lagfrågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet behandlar i detta avsnitt bl.a. två motioner från den allmänna motionstiden om upphävande av *lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m.* Motionsyrkandena bör avslås av riksdagen.

Lagen om byggnadstillstånd m.m.

Bakgrund

Enligt *lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m.* kan regeringen förordna att byggnadsarbete inte får påbörjas utan särskilt tillstånd (byggnadstillstånd), om "sådan förordnande behövs med hänsyn till samhällsekonomiska förhållanden eller läget på arbetsmarknaden eller andra väsentliga allmänna intressen". Förordnandet får begränsas till att avse viss tid, visst slag av byggnadsarbete eller viss del av landet. Regeringen kan vidare i fråga om visst område förordna att ett byggnadsarbete inte får påbörjas utan särskilt tillstånd (igångsättningstillstånd), om det visat sig att jämn sysselsättning under olika delar av året inte kan upprätthållas på annat sätt för byggnadsindustrins arbetskraft inom området. Förordnandet får begränsas till att avse viss tid eller visst slag av byggnadsarbete. Vilka typer av byggnader som kräver tillstånd beskrivs närmare i *förordningen (1986:777) om byggnadstillstånd*.

Motionerna

Lagen om byggnadstillstånd bör avskaffas, anser *Eliza Roszkowska Öberg (m)* i motion A209 och *Karin Granbom Ellison och Lars Tysklind (båda fp)* i motion A265. Lagen är otidsenlig och skapar onödig administration för byggherrar och Arbetsförmedlingen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som anser att regelbördan för bl.a. företagare och arbetsgivare bör minska, kommenterade denna lag i budgetbetänkandet för 2008 (2007/08:AU1). Utskottet har genom underhandskontakter med Regeringskansliet erfarit att både lagen och förordningen är föremål för översyn. Utskottet anser att Regeringskansliets beredning bör avvaktas. Mot denna bakgrund behöver motionerna inte bifallas. Motionerna A209 (m) och A265 (fp) avstyrks.

Lagen om kreditering på skattekonto av stimulans till arbetsgivare för nystartsjobb

Som en följd av ombildningen av Arbetsmarknadsverket, Arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnderna till en sammanhållen myndighet med namnet *Arbetsförmedlingen* beslutade riksdagen 2007 om en ändring av de tre myndighetsnamnen till "Arbetsförmedlingen" i ett antal lagar (bet. 2006/07:AU13, rskr. 2006/07:179). Av förbiseende gjordes ingen följdändring i 1 § *lagen (2006:1494) om kreditering på skattekonto av stimulans till arbetsgivare för nystartsjobb*. Utskottet föreslår därför, med stöd av sin initiativrätt enligt 3 kap. 7 § riksdagsordningen, att "Arbetsmarknadsverket" ersätts av "Arbetsförmedlingen" i denna lag.

Anslag inom utgiftsområde 14 (arbetsmarknadsdelen)

I det följande tas endast de anslag upp som har föranlett synpunkter i motioner. Av nedanstående tabell framgår under vilka anslag som det finns motioner behandlade (markerade med X). Övriga anslag behandlas kortfattat i slutet av betänkandet.

Anslag inom utgiftsområde 14 (arbetsmarknadsdelen)

Anslag	Motioner
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	X
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	X
1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	X
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	X
1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	
1:6 Europeiska socialfonden m.m. för 2007–2013	

Anslag	Motioner
1:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	
1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	
1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet	
1:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	
1:11 Bidrag till lönegarantiersättning	X

Anslag 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader

Propositionen

Tusental kronor

Förslag till anslag 2009	4 705 634
--------------------------	-----------

Anslaget avser huvudsakligen Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader och den avgiftsfinansierade verksamheten tjänsteexport. Anslaget används även för viss medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslag 1:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013*.

I förhållande till anslaget för Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader för 2008 ökar anslaget totalt med ca 46 miljoner kronor. Anslaget ökar med ca 75 miljoner kronor på grund av pris- och löneomräkning. Anslaget minskar med ca 38 miljoner kronor på grund av fattade beslut. Av den minskningen kan ca 17 miljoner kronor härledas till att försöksverksamheten för nyanlända invandrare upphör. 6 miljoner kronor beror på att Arbetsförmedlingens ansvar med s.k. urvalskontroller av uppgifter inom Europeiska socialfondens program avseende programperioden 2000–2006 avslutas under 2008. Ytterligare 5,6 miljoner kronor av minskningen beror på att viss verksamhet i fråga om arbetsstillstånd flyttas från Arbetsförmedlingen till Migrationsverket. Slutligen minskar anslaget med ca 9 miljoner kronor från 2009 motsvarande resurserna för försök med s.k. Nystartscentrum som flyttades till utgiftsområde 24 Näringsliv i samband med 2008 års budgetproposition. Eftersom detta var en tillfällig överföring som inte ska påverka anslaget för 2009 redovisas i propositionen en motsvarande ökning av anslaget i form av en överföring från andra anslag.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om ca 4,7 miljarder kronor för budgetåret 2009 (*prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 9 i denna del*).

Motionerna

Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag

Tusental kronor

Regeringens förslag	s	v
4 705 634	124 000	326 000

Socialdemokraterna hävdar i motion A396 yrkande 8 att ett sommarjobb ofta är ungdomars första kontakt med arbetslivet. Genom sommarjobbet får ungdomar lära sig vilka krav som ställs på en arbetsplats, och de får praktiska arbetslivserfarenheter och referenser för sitt framtida jobbsökande. Eftersom det inte alltid är lätt att finna ett sommarjobb och det ofta förutsätter ett redan upparbetat kontaktnät har ungdomar med föräldrar med svag förankring i arbetslivet sämre möjligheter att få ett sommarjobb än andra ungdomar. För att alla gymnasieungdomar ska få möjlighet till ett sommarjobb föreslår *Socialdemokraterna* att Arbetsförmedlingen får 100 miljoner kronor för att stimulera kommuner och landsting att ordna sommarjobb. *Socialdemokraterna* anser i motion A396 yrkande 18 i denna del även att Arbetsförmedlingen, och inte Migrationsverket, ska sköta prövningen vid arbetskraftsinvandringen och därför tillskjutas 24 miljoner kronor för ändamålet. Partiet menar att arbetskraftsinvandringen aldrig får bli ett sätt att kringgå lagar och regler för att konkurrera med dumpade villkor och hävdar att Arbetsförmedlingen är den myndighet som har bäst förutsättningar att ansvara för prövningen.

Vänsterpartiet menar i motion A385 i denna del att de personer som har allra svårast att komma in på arbetsmarknaden i hög grad lämnats kvar i arbetslöshet trots en mycket stark konjunktur under regeringens första två år. När nu konjunkturen vänder och fler arbetssökande förväntas strömma till Arbetsförmedlingen är risken därför uppenbar att de som står längst ifrån arbetsmarknaden får ännu svårare att hävda sig i konkurrensen om såväl jobben som Arbetsförmedlingens knappa resurser. Partiet refererar till Arbetsförmedlingens budgetunderlag för 2009–2011 där det framgår att antalet inskrivna med särskilda behov kommer att öka som andel av arbetssökande under budgetperioden och att fler med funktionsnedsättning och nedsatt arbetsförmåga kommer att skrivas in. Mot denna bakgrund vill *Vänsterpartiet*, förutom att generellt öka anslaget med 100 miljoner kronor, anslå 100 miljoner kronor för att anställa förmedlare som är specialiserade på att stödja personer som varit långtidssjukskrivna och personer med funktionsnedsättningar som medför nedsatt arbetsförmåga. Partiet anslår även 120 miljoner kronor för att anställa personal som är specialiserad på arbete med etablering av nyanlända. *Vänsterpartiet* avvisar regeringens överföring av 5,6 miljoner kronor från Arbetsförmedlingen till Migrationsverket för att verket ska ta över prövningen av arbetstillstånd. Partiet anser att denna prövning bör göras av den myndighet som har översikt över arbetsmarknaden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har under avsnittet *Arbetsförmedlingen, fristående förmedlingsverksamhet m.m.* utvecklat sin syn på Arbetsförmedlingens verksamhet och välkomnat regeringens arbete.

Utskottet finner regeringens förslag till anslagsnivå väl avvägd och ställer sig därför bakom förslaget (prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 9 i denna del), vilket innebär att motionerna A385 i denna del (v) och A396 yrkandena 8 och 18 i denna del (s) inte kan godtas.

Anslag 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlas anslag 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* och motioner med påverkan på detta anslag. Utskottet behandlar också motioner från allmänna motions-tiden 2008 som tar upp olika frågor om arbetslöshetsförsäkringen men som inte påverkar budgeten för 2009. Samtliga motioner bör avslås av riksdagen.

Jämför reservationerna 13 (s), 14 (mp), 15 (v), 16 (mp), 17 (v), 18 (s, v, mp), 19 (s, v) och 20 (s).

Propositionen

Tusental kronor

Förslag till anslag 2009

27 677 872

Ändamålen för anslaget är bidrag till arbetslöshetsersättning, aktivitetsstöd och utvecklingsersättning för personer som deltar i arbetsmarknadspolitiska program, bidrag till arbetslöshetskassor och statliga ålderspensionsavgifter.

Av medlen under anslaget får högst 400 miljoner kronor användas för utgifter enligt ändamålet för anslag 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser*. Syftet är att Arbetsförmedlingen ska kunna ha en viss flexibilitet i medelsanvändningen i avvägningen mellan programplatser med aktivitetsstöd och kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser.

Aktivitetsstöd och utvecklingsersättning får även användas för viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslag 1:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013*.

Utgifterna under anslaget påverkas främst av antalet öppet arbetslösa, omfattningen av programmen och ersättningsnivåerna.

År 2009 beräknas antalet heltidsarbetslösa ersättningstagare uppgå till i genomsnitt 120 000 per månad. Antalet deltidsarbetslösa och timanställda ersättningstagare beräknas uppgå till i genomsnitt 37 000 per månad. Antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program med aktivitetsstöd, inklusive utvecklingsersättning, beräknas uppgå till 75 000 personer i genomsnitt per månad.

I anslutning till förslaget om utökad informationsutbyte mellan myndigheter i proposition 2007/08:160 *Utökad elektroniskt informationsutbyte* bedömde regeringen att införandet av detta skulle innebära ökade kostna-

der för arbetslöshetskassorna. Regeringen föreslår därför att anslaget utökas med 6 miljoner kronor under 2009 som bidrag till arbetslöshetskassorna för dessa ökade kostnader.

Regeringen aviserar i budgetpropositionen ett antal ändringar när det gäller arbetslöshetsförsäkringen.

- Regeringen avser att *sänka arbetslöshetsavgiften* med ca 50 kr per sysselsatt medlem. Sedan den 1 juli 2008 betalar arbetslöshetskassorna en arbetslöshetsavgift som motsvarar 33 % av den utbetalade inkomstrelaterade arbetslöshetsersättningen i respektive kassa. Denna avgift inkluderas i den medlemsavgift som sysselsatta medlemmar betalar. Eftersom avgiften inte inkluderas i medlemsavgiften för arbetslösa har de en avsevärt lägre avgift än sysselsatta. För att göra arbetslöshetsförsäkringen billigare för en majoritet av medlemmarna och minska margineffekten av att gå från arbetslöshet till sysselsättning bör den arbetslöshetsavgift som sysselsatta medlemmar betalar sänkas. Arbetslöshetsavgiften kan uppgå till högst 300 kr per sysselsatt medlem. Sänkningen får inte effekt för de kassor som efter sänkningen fortfarande har en arbetslöshetsavgift som ligger över 300 kr – och därmed omfattas av taket på 300 kr. Förändringen beräknas innebära att statens inkomster minskar med 1 000 miljoner kronor 2009.
- Regeringen avser att *tillfälligt ändra medlemsvillkoret* så att den som är medlem i en arbetslöshetskassa under 2009 får tillgodoräkna sig ytterligare en medlemsmånad för varje medlemsmånad under 2009. Regeländringen bör träda i kraft den 1 juli 2009 men avse medlemstid fr.o.m. den 1 januari 2009. Dagens regler innebär att det krävs tolv månaders medlemskap för att bli berättigad till inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning. Motiveringen är att underlätta ny- och återinträde till arbetslöshetskassorna och att öka möjligheten för människor att få arbetslöshetsersättning i händelse av arbetslöshet. Förslaget innebär att den som är medlem i en arbetslöshetskassa under 2009 kvalificerar sig för inkomstrelaterad ersättning snabbare än med dagens regler, under förutsättning att övriga villkor i försäkringen är uppfyllda.
- För att stimulera inträde i arbetslöshetskassor avser regeringen att *förenkla villkoren för att bli medlem*. Kravet på viss arbetad tid för att kunna träda in i en arbetslöshetskassa bör tas bort. Kravet på att omfattas av arbetslöshetskassans verksamhetsområde bör dock kvarstå. De nya reglerna bör gälla fr.o.m. den 1 juli 2009.
- Regeringen aviserar också att *beräkningen av arbetslöshetsersättningen* bör ändras för personer som varit tillfälligt eller delvis frånvarande från arbetet före arbetslösheten, under förutsättning att frånvaron berättigat till föräldrapenningförmån, sjukpenning, havandeskapspenning, rehabiliteringspenning, smittbärrapening eller ersättning för närståendevård. Den nya beräkningen bör gälla nybeviljade ersättningsperioder fr.o.m. den 1 juli 2009.

Regeringen avser att återkomma till riksdagen med dessa förslag under våren 2009.

Det ökade medlemsantal som beräknas följa av den sänkta medlemsavgiften, den tillfälliga ändringen av medlemsvillkoret och de förenklade villkoren för medlemskap beräknas öka utgifterna med 467 miljoner kronor 2009. Den nya beräkningen av arbetslöshetsersättningen för dem som varit tillfälligt eller delvis frånvarande från arbetet antas öka utgifterna med 72 miljoner kronor under 2009.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om ca 27,7 miljarder kronor för budgetåret 2009 (*prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 9 i denna del*).

Motionerna

Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag

Tusental kronor

Regeringens förslag	s	v	mp
27 677 872	7 200 000	3 241 000	1 800 000

Socialdemokraterna anser i motionerna *Fi270* och *A396* att regeringen har förstört arbetslöshetsförsäkringen. Den har blivit både dyrare och sämre. För att Sverige ska kunna utvecklas starkt också i framtiden behöver många människor våga mer och ta större risker. Partiet vill att Sverige ska ligga i topp när det gäller kunskap, kompetens och produktivitet för att klara en väl utbyggd välfärd och höga löner i den öppna globaliserade ekonomin. Därför har *Socialdemokraterna* motsatt sig regeringens försämringar i arbetslöshetsförsäkringen, när det gäller såväl nedtrappningen av ersättningsnivån och sänkningen av taket i arbetslöshetsförsäkringen som höjningen av egenavgifterna. Partiet hänvisar också till vad OECD framfört om att en mer generös arbetslöshetsförsäkring tenderar att leda till bättre matchning på arbetsmarknaden.

Många människor står utan trygghet när Sverige nu är på väg in i en lågkonjunktur. Partiet menar att det mest effektiva sättet att öka tryggheten för löntagarna är att radikalt förbättra arbetslöshetsförsäkringen genom att sänka avgiften och höja ersättningen. *Socialdemokraterna* vill förbättra arbetslöshetsförsäkringen så att de allra flesta får ut 80 % av sin tidigare inkomst. Partiet föreslår att ersättningsnivån höjs till 80 % under hela ersättningsperioden och att taket höjs till 950 kr per dag 2009 under de första 100 dagarnas arbetslöshet, därefter 100 kr lägre (*Fi270 yrkande 12* och *A396 yrkandena 1 och 3*). Partiet föreslår också att antalet karensdagar i försäkringen kortas med två dagar, från dagens sju till fem dagar (*Fi270 yrkande 13* och *A396 yrkande 2*). Partiet vill enligt motion *A396 yrkande 5* också förbättra arbetslöshetsförsäkringen för deltidsarbetslösa så att antalet ersättningsdagar höjs från 75 till 100 dagar.

Socialdemokraterna för liknande resonemang i motion *N435 yrkande 47*. En stark arbetslöshetsförsäkring som ger fler inkomstrygghet vid ofrivillig arbetslöshet blir allt viktigare för Sveriges omställningsförmåga. En svag a-kassa ger inte fler jobb – bara ökad otrygghet och fastlåsta positioner. Att Sverige har en rimligt avvägd trygghet vid arbetslöshet är en förutsättning för vår öppenhet för den snabba omvandling på arbetsmarknaden som globaliseringen medför. Ett försämrat skydd vid omställning är enligt partiet inte bara ett hot mot individen utan också mot Sveriges förutsättningar för tillväxt. Partiet framställer också i denna motion förslagen om höjd ersättningsnivå, höjt tak och minskat antal karensdagar, dock utan koppling till något anslagsyrkande.

För budgetåret 2009 beräknar Socialdemokraterna i motion *A396 yrkande 18 i denna del* anslaget till ett 7,2 miljarder kronor högre belopp än vad regeringen föreslår. (Anm. Under anslag 1:11 *Bidrag till lönegarantiersättning* behandlas ett förslag från Socialdemokraterna om ett program för att möta varsel m.m.)

I detta avsnitt behandlas också ett antal enskilda socialdemokratiska motioner, där det framförs liknande kritik som i parti- och kommittémotionerna mot de förändringar av arbetslöshetsförsäkringen som genomförts under de senaste åren. I motionerna *A218 av Phia Andersson och Hans Olsson (båda s)*, *A219 av Britta Rådström och Ibrahim Baylan (båda s)*, *A253 av Christina Oskarsson och Christer Engelhardt (båda s)*, *A262 av Helén Petersson i Umeå och Ibrahim Baylan (båda s)*, *A269 av Gunnar Sandberg m.fl. (s)*, *A368 yrkande 6 av Magdalena Streijffert m.fl. (s)* och *A399 av Caroline Helmersson-Olsson m.fl. (s)* framförs bl.a. att förändringarna drabbar dem med de minsta ekonomiska marginalerna. Försäkringen bör återigen bli attraktiv och omfatta fler, och fler bör få en ersättning som motsvarar 80 % av den tidigare inkomsten.

Vänsterpartiet vill i motion *A373* att arbetslöshetsförsäkringen åter ska bli en solidarisk försäkring som är attraktiv för löntagare att vara med i. För att uppnå detta krävs att avgiften för medlemskap sänks och att en betydligt större andel av försäkringens finansiering sker via statsbudgeten. Differentieringen av egenavgiften måste avskaffas och utjämningsystemet mellan a-kassorna återinföras. Partiet menar att det är både ekonomiskt möjligt och politiskt rimligt att återinföra en solidarisk finansiering av arbetslöshetsförsäkringen. Det är dessutom, i kombination med generösare ersättning och regelverk, det bästa sättet att se till att alla löntagare omfattas av försäkringen. Att återinföra 2006 års modell för finansiering av arbetslöshetsförsäkringen skulle kosta ca 4,7 miljarder kronor år 2009. Det skulle sänka medlemsavgifternas andel av försäkringen till 2006 års nivå och möjliggöra en kraftig sänkning av medlemsavgiften i a-kassorna. Med kassornas administrationskostnader inräknade skulle avgiftsnivån landa på högst mellan 80 och 100 kr per medlem och månad (*yrkande 2*).

Arbetslöshetsförsäkringen ska enligt Vänsterpartiet ge flertalet löntagare 80 % ersättning vid arbetslöshet. För att så många som möjligt ska vara fullt försäkrade bör den högsta dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet höjas till 916 kr (*yrkande 5*). Partiet yrkar också att den lägsta ersättningen höjs till 420 kr per dag (*yrkande 6*). Också grundbeloppet i aktivitetsstödet bör höjas till 320 kr per dag (*yrkande 7*).

Vänsterpartiet menar att låga ersättningsnivåer i arbetslöshetsförsäkringen får flera negativa konsekvenser; de ekonomiska klyftorna ökar och arbetslösa med särskilda svårigheter att ta sig in på arbetsmarknaden riskerar att bli en permanent underklass. Låga ersättningsnivåer kan också skapa problem i samhällsekonomin. I lågkonjunktur med hög arbetslöshet riskerar den ackumulerade effekten av kraftigt minskat konsumtionsutrymme att ytterligare förvärra det ekonomiska läget. På sikt påverkar också sänkta ersättningsnivåer lönebildningen. De sätter press nedåt på lönerna och stimulerar framväxten av en låglönemarknad. Nedtrappningen av ersättningsnivån i arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet bör enligt partiet slopas så att ersättningen ligger på 80 % av tidigare lön upp till taket under hela ersättningsperioden (*yrkande 8*). Rätten till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen för deltidsarbetslösa ska enligt partiet återställas till de regler som gällde fram till den 1 januari 2008 (*yrkande 10*). Vänsterpartiet anser att karensdagarna ska minskas från sju till fem dagar och att det på sikt finns anledning att minska antalet dagar ytterligare om det finns ekonomiskt utrymme för det (*yrkande 11*).

Av Vänsterpartiets anslagsmotion A385 i denna del framgår att takhöjning, höjt grundbelopp och höjt lägsta aktivitetsstöd innebär en ökning av anslaget med 3,7 miljarder kronor. Avvisandet av fler karensdagar och försämringar för deltidsarbetslösa ökar anslaget med 880 miljoner kronor. Vänsterpartiets förslag om utbildningsvikariat och jobsatsning beräknas minska anslaget med ca 1,3 miljarder kronor. Sammantaget beräknar Vänsterpartiet anslaget till ett ca 3,2 miljarder kronor högre belopp än regeringens förslag.

Miljöpartiet menar i motion A377 *yrkande 2 i denna del* att regeringens drastiska försämringar av arbetslöshetsförsäkringen riskerar att få mycket allvarliga konsekvenser. En halv miljon människor har lämnat försäkringen och ytterligare tiotusentals, främst unga människor som nyligen inträtt på arbetsmarknaden, har avstått från medlemskap. Många av dessa kommer att hamna i mycket svåra ekonomiska förhållanden vid arbetslöshet. Miljöpartiet hänvisar också till sitt förslag om en reformering av trygghetssystemen där arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen fogas samman till ett system (remitterat till socialförsäkringsutskottet). Partiet kritiserar de ändringar som gjorts i arbetslöshetsförsäkringen när det gäller det skärpta arbetsvillkoret, de nya reglerna för beräkning av normalinkomst, förlängningen av den överhoppningsbara tiden och det mindre antalet ersättningsdagar för deltidsarbetslösa. Partiet anser att det är dags att höja ersättningen vid deltagande i arbetsmarknadsprogram. Det är orimligt att

deltagande i aktiviteter som syftar till att bryta arbetslösheten ger lägre inkomster än vid arbetslöshet. Miljöpartiet föreslår att arbetslöshet med a-kasseersättning och deltagande i jobb- och utvecklingsgaranti ska berättiga till en ersättning motsvarande 80 % av tidigare dagsförtjänst.

Miljöpartiet anser i motionens *yrkande 4* att reglerna för arbetslöshetsavgiften innebär att avgiften höjs för dem som jobbar i branscher med hög arbetslöshet, medan de som jobbar i branscher med låg arbetslöshet får lägre avgifter. Systemet med arbetslöshetsavgifter bör enligt partiet avskaffas och ersättas med ett system som solidariskt utjämnar avgifterna till arbetslöshetsförsäkringen.

Miljöpartiet beräknar anslaget till ett 1,8 miljarder kronor högre belopp än regeringen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare och senast under riksmötet 2007/08 (bet. 2007/08:AU1 och 2007/08:AU6) behandlat liknande motioner från oppositionen med kritik mot de förändringar som genomförts sedan hösten 2006. Utskottet vill än en gång uttala att förändringarna är en del av en större reform för att stärka arbetslinjen och öka sysselsättningen. Det råder enligt utskottet ingen tvekan om att utformningen av arbetslöshetsförsäkringen påverkar arbetsmarknaden. Arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring. Den ska fungera som ett ekonomiskt stöd under en övergångsfas och inte – som den tidigare tenderat att vara – som ett allmänt försörjningsstöd. Försäkringen ska fungera som en viktig trygghet i perioden när man går från ett arbete till ett annat, samtidigt som arbetslinjen är tydlig. Utskottet kan också konstatera att den svenska arbetslöshetsförsäkringen även efter de förändringar regeringen tagit initiativ till är en av världens mest generösa.

Utskottet har också i sitt yttrande till finansutskottet över ramarna (2008/09:AU1y) betonat vikten av att de grundläggande förändringarna av arbetslöshetsförsäkringen som genomförts under senare år består. I yttrandet har utskottet också välkomnat regeringens förslag till åtgärder för att underlätta ny- och återinträde i arbetslöshetskassorna.

Med tanke på den senaste tidens utveckling med bl.a. kraftigt ökat antal varsel är det samtidigt viktigt att människor har en inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning i händelse av arbetslöshet. Utskottet anser, liksom finansutskottet i sitt betänkande (bet. 2008/09:FiU1), att det är oroande att så många människor i dag står utanför arbetslöshetsförsäkringen. Utskottet kan dock, liksom finansutskottet, konstatera att en stor andel av arbetskraften också tidigare har stått utanför försäkringen. Historiskt har denna andel legat på ca 20 % av arbetskraften för att under de senaste 18 månaderna öka till ca 30 %. Medlemsminskningen i de olika a-kassorna varierar kraftigt. IAF har rapporterat att det enligt uppgifter från kassorna främst är äldre medlemmar, personer i branscher med låg arbetslöshet, sjukskrivna,

studerande och deltidsarbetslösa som har trätt ur a-kassorna. Även i utredningen om obligatorisk arbetslöshetsförsäkring (SOU 2008:54) framkommer att många av dem som lämnat a-kassan sannolikt är personer som är nära pensionsåldern och personer med låg arbetslöshetsrisk. När nu de konjunkturella utsikterna har försämrats är det enligt utskottet än mer viktigt att hålla fast vid en långsiktig politik som gör det mer lönsamt att arbeta; arbetslöshetsförsäkringen är en viktig komponent i detta. Utskottet välkomnar de förslag som regeringen aviserar när det gäller ändrade regler för beräkning av arbetslöshetsersättning till personer som varit tillfälligt eller delvis frånvarande från arbetet före arbetslösheten.

Utskottet står fast vid de bedömningar som gjorts i tidigare betänkanden när det gäller bl.a. ersättningsnivåer och karensdagar. I fråga om deltidsarbetslösas rätt till arbetslöshetsersättning återfinns den huvudsakliga materiella regleringen i en förordning som beslutas av regeringen. Därmed har de regeländringarna inte underställts riksdagen. Utskottet står dock bakom de förändringar som regeringen beslutat om i detta avseende. Som redovisas i förra årets budgetbetänkande 2007/08:AU1 har regeringen vidtagit åtgärder för de deltidsarbetslösa.

Det framförs i motionerna också kritik mot finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen och mot den nya differentieringen av avgifterna. Utskottet har även behandlat denna fråga tidigare, senast i betänkande 2007/08:AU6 där regeringsförslaget om att ersätta den förhöjda finansieringsavgiften med en arbetslöshetsavgift behandlades (prop. 2007/08:118). Utskottet vidhåller sin uppfattning att de förändringar som gjorts för att arbetslöshetsförsäkringen ska bli mer försäkringsmässig är bra. Det är viktigt att kostnaderna för arbetslösheten blir tydligare och synligare. Detta har bl.a. åstadkommit med en ökad egenfinansiering och en differentiering av avgiften mellan kassorna. Drivkrafterna för att minska den utbetalda arbetslöshetsersättningen stärks och försäkringsmässigheten ökar eftersom arbetslöshetsavgiften är tydligare kopplad till den utbetalda arbetslöshetsersättningen i respektive arbetslöshetskassa.

IAF har i tre rapporter till regeringen redogjort för effekterna av den förhöjda finansieringsavgiften (2007:10, 2007:23 och 2008:10). Av den sistnämnda som lades fram i september 2008 framgår att kassornas medfinansiering av arbetslöshetsförsäkringen steg kraftigt i och med införandet av den förhöjda finansieringsavgiften. Under 2007 finansierade kassorna totalt sett den utbetalade ersättningen med 59 %. Detta kan jämföras med 2005 då motsvarande siffra var 10 %. Tre kassor finansierade under 2007 helt den egna kassans utbetalade inkomstrelaterade ersättning. IAF gör bedömningen att kassornas medfinansiering med stor sannolikhet kommer att minska jämfört med 2007 till följd av de regeländringar som genomförts 2008. Finansieringsavgiften har de senaste åren uppgått till omkring 10–12 % av den utbetalade ersättningen. Med en arbetslöshetsavgift på 33 %

av den inkomstrelaterade ersättningen bedöms kassornas samlade medfinansiering av arbetslöshetsförsäkringen uppgå till 40–45 % av den totalt utbetalade ersättningen.

Utskottet anser, liksom regeringen, att det ännu är för tidigt att bedöma de samlade effekterna av förändringarna eftersom många av reformerna i arbetslöshetsförsäkringen nyligen trätt i kraft.

Utskottet ansluter sig till regeringens anslagsförslag och de bedömningar som förslaget utgår från och ställer sig därför bakom propositionen i denna del (prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 9 i denna del). Detta innebär att motionerna Fi270 yrkandena 12 och 13 (s), A373 yrkandena 2, 5–8, 10 och 11 (v), A377 yrkande 2 i denna del och 4 (mp), A385 i denna del (v), A396 yrkandena 1–3, 5 och 18 i denna del (s) inte kan godtas.

Motionerna N435 yrkande 47 (s), A218 (s), A219 (s), A253 (s), A262 (s), A269 (s), A368 yrkande 6 (s) och A399 (s), som utskottet valt att behandla i detta sammanhang men som inte har budgetpåverkan, avstyrks.

Övriga motioner om arbetslöshetsförsäkringen

Begränsat sökområde, den s.k. 100-dagarsregeln

Motionen

Ulf Holm m.fl. (mp) anser i motion A361 att en arbetssökande under de 100 första ersättningsdagarna i en ersättningsperiod ska ha rätt att begränsa sig till att söka lämpliga arbeten inom sitt yrke och i närområdet. Motionärerna menar att det är rimligt med en viss tid för omställning som gör det möjligt att veckopendla eller flytta till annan ort. Borttagandet av den s.k. 100-dagarsregeln, som riksdagen beslutade om 2007, blir med stor sannolikhet en kvinnofälla. Mönstret att det som regel är mannen som tar jobb på annan ort riskerar att öka med regelförändringen.

Utskottets ställningstagande

Möjligheten för en sökande att under de 100 första ersättningsdagarna i en ersättningsperiod begränsa sig till att söka lämpliga arbeten inom sitt yrke och i närområdet, den s.k. 100-dagarsregeln, togs bort fr.o.m. den 2 juli 2007 (prop. 2006/07:89, bet. 2006/07:AU13). Utskottet vidhåller det som anfördes i detta betänkande. Arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring. Rätten att begränsa arbetssökandet medför också en begränsning i den sökandes rörlighet. Utskottet uttalade att sannolikheten att en person ska hitta ett arbete minskar med tiden som personen är arbetslös; därför är det viktigt att finna ett arbete så snart som möjligt. Utskottet poängterade i betänkandet att rimlig hänsyn ska tas till den sökandes förutsättningar för arbetet och andra personliga förhållanden vid prövningen av om ett arbete kan anses lämpligt. Det betyder att Arbetsförmedlingen/arbetslöshetskassan även i fortsättningen i det enskilda fallet kommer att kunna

våga in den arbetssökandes möjligheter att arbeta inom ett annat yrkesområde, pendla, veckopendla, flytta etc. Utskottet ville också särskilt peka på att en sökande, enligt IAF:s föreskrift om lämpligt arbete (IAFFS 2004:3), under en skäligen övergångsperiod får begränsa sitt sökområde geografiskt av familjeskäl. Utskottet kan också konstatera att IAF enligt sin granskningsplan för tiden februari 2008 till januari 2009 kommer att granska hur borttagandet av 100-dagarsregeln har påverkat Arbetsförmedlingens arbete med de arbetssökande. Projektet kommer enligt granskningsplanen att vara klart den 31 mars 2009. Utskottet avstyrker motion A361 (mp).

Utredning om arbetslöshetsförsäkringen och inträdesvillkor

Motionen

Vänsterpartiet motsätter sig i motion A373 regeringens intentioner att införa en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring och förslaget att utreda arbetslöshetsförsäkringen tillsammans med socialförsäkringarna. Regeringen bör i stället skyndsamt tillsätta en separat utredning om framtidens arbetslöshetsförsäkring där de fackliga organisationerna ges ett stort inflytande över utformningen av försäkringen, *yrkande 1*.

Vänsterpartiet anser att det befintliga kvalifikationskravet, i 34 § *lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor (LAK)*, för medlemskap i en arbetslöshetskassa, som innebär att man måste ha arbetat minst 17 timmar i veckan i fyra veckor under en femveckorsperiod, bör avskaffas. Gällande regelsystem är strukturellt diskriminerande, *yrkande 4*.

Utskottets ställningstagande

I juni 2007 beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att utreda en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring (dir. 2007:100). Utredningen överlämnade i maj 2008 delbetänkandet *Obligatorisk arbetslöshetsförsäkring* (SOU 2008:54) och i september slutbetänkandet *Avgifter inom arbetslöshetsförsäkringen* (SOU 2008:83). När budgetpropositionen (prop. 2008/09:1) överlämnades till riksdagen hade utredningen ännu inte lagt fram sitt slutbetänkande, men enligt budgetpropositionen vill regeringen redan nu klargöra att man inte har för avsikt att gå vidare med utredningens förslag i delbetänkandet, eftersom den föreslagna lösningen skulle innebära ett alltför tekniskt komplicerat system. Regeringens uppfattning är dock alltför jämt att det finns skäl att eftersträva att alla som arbetar och uppfyller villkoren för försäkringen bör omfattas av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring med rätt till inkomstrelaterad ersättning i händelse av arbetslöshet. Formerna för hur detta på sikt skulle kunna åstadkommas kommer att prövas vidare inom ramen för den aviserade parlamentariska Socialförsäkringsutredningen. Utskottet är positivt till att denna fråga prö-

vas i en bred parlamentarisk utredning tillsammans med socialförsäkringarna och är inte berett att som Vänsterpartiet förespråka en separat utredning om arbetslöshetsförsäkringen.

När det gäller frågan om inträdesvillkoret aviserar regeringen som framgått ovan i budgetpropositionen att man i vår avser att återkomma med ett förslag om att ta bort kravet på förvärvsarbete i viss omfattning (34 § LAK), det s.k. arbetskravet, för att kunna bli medlem i en arbetslöshetskassa. Kravet på att omfattas av arbetslöshetskassans verksamhetsområde bör dock enligt budgetpropositionen kvarstå. Enligt departementspromemorian *Förbättrade och förenklade villkor i arbetslöshetsförsäkringen* (Ds 2008:77) försvårar inträdesvillkoret för den enskilde som vill bli medlem och leder dessutom till omfattande administration för kassorna och även för arbetsgivarna. Det är utskottets förhoppning att borttagandet av det s.k. arbetskravet kommer att stimulera ny- och återinträde i arbetslöshetskassor. Med hänvisning till detta finns det inte skäl att föreslå något tillkännagivande enligt Vänsterpartiets motion i denna del.

Med det ovan anförda avstyrks motion A373 yrkandena 1 och 4 (v).

Studerande

Motionerna

Miljöpartiet anför i motion A377 yrkande 3 att avskaffandet av studerandevillkoret i arbetslöshetsförsäkringen innebär att övergången mellan högskoleutbildning och inträde på arbetsmarknaden försvåras. Det leder också till ökade kostnader för kommunerna då de studenter som efter avslutade studier inte får något jobb kommer att tvingas söka försörjningsstöd. Partiet föreslår att studerandevillkoret återinförs fr.o.m. 2010.

Agneta Lundberg och Eva Sonidsson (båda s) anför i motion A205 att det borde vara möjligt att till en viss nivå kunna bedriva studier på fritid även om man uppstår ersättning från a-kassan, bl.a. därför att en hel del utbildningar kan bedrivas från hemmet under den tid man själv beslutar om. Motionärerna menar att olika a-kassor hanterar ärenden om ersättning kombinerat med studier olika.

Även i motion A208 av *Hans Stenberg och Eva Sonidsson (båda s)* tas frågan om deltidsstudier och a-kassa upp. Det bör enligt motionärerna ligga både i Arbetsförmedlingens och i den arbetssökandes intresse att den jobbsökande höjer sin kompetens genom att bedriva deltidsstudier.

Karin Åström m.fl. (s) vill i motion A383 att regeringen ser över möjligheterna att göra en översyn som belyser hur borttagandet av studerandevillkoret i arbetslöshetsförsäkringen slår mot studenterna och hur det påverkar genomströmningen i högskolan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis hänvisa till den bakgrund i fråga om studier och a-kassa som finns i betänkande 2007/08:AU6.

Studerandevillkoret innebar en möjlighet för personer som inte uppfyllde ett arbetsvillkor att ändå omfattas av arbetslöshetsförsäkringen. I huvudsak innebar villkoret följande. Studierna skulle ha bedrivits på heltid, omfattat minst ett år, berättigat till studiestöd och ha avslutats. För att vara berättigad till ersättning skulle personen ha fyllt 20 år och varit anmäld hos arbetsförmedlingen eller arbetat i minst 90 dagar efter avslutade studier. Det fanns också ett särskilt studerandevillkor som enbart avsåg personer som lämnat aktivitetsgarantin. Studerandevillkoret avskaffades den 1 januari 2007 (prop. 2006/07:15, bet. 2006/07:AU4).

Enligt utskottets mening är det de personer som blivit arbetslösa efter att ha haft ett arbete och en stadigvarande inkomst som ska kompenseras genom arbetslöshetsförsäkringen. IAF har haft i uppdrag att redovisa effekterna av förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen. Av en rapport (2007:24) framgår att av de personer som under 2006 påbörjade en ersättningsperiod grundad på studerandevillkoret var 77 % ungdomar under 25 år, varav de flesta 20–21 år. Utskottet vill med anledning av de nu behandlade motionerna betona att regeringen vidtagit flera åtgärder för att minska arbetslösheten för ungdomar i den här åldern, vilket också framgår av budgetpropositionen för 2009. Jobbgarantin för ungdomar utgör en del av regeringens satsning för att bekämpa ungdomsarbetslösheten. En annan åtgärd är nedsättningen av socialavgifter för ungdomar. Ungdomar mellan 20 och 24 år kan dessutom kvalificera sig till nystartsjobb redan efter sex månaders arbetslöshet, i stället för efter ett år vilket gäller för vuxna. Eftersom arbetslösheten bland unga fortfarande är alltför hög, anser regeringen enligt budgetpropositionen att det finns skäl att ytterligare stimulera efterfrågan på yngre arbetskraft och därmed underlätta för fler unga att komma in på arbetsmarknaden. För att stimulera företag att anställa fler unga har regeringen därför i proposition 2008/09:7 *Kraftfullare nedsättning av socialavgifter*, som behandlats och tillstyrkts av socialförsäkringsutskottet (bet. 2008/09:SfU5), föreslagit ytterligare sänkta socialavgifter. Förslaget innebär att sänkningen utökas till att gälla alla som är under 26 år, samtidigt som socialavgifterna sänks ytterligare. Utskottet välkomnar detta förslag.

Arbetslöshetsersättningen är inte tänkt att vara en studiefinansieringsform. Samhället tillhandahåller i första hand andra medel för studiefinansiering. När det gäller frågan om studier på deltid och a-kassa kan utskottet dock, liksom vid förra årets behandling av liknande yrkanden, konstatera att det finns vissa möjligheter att studera samtidigt som man får arbetslöshetsersättning. Utskottet noterar avslutningsvis att IAF har funnit att det finns skillnader mellan olika a-kassors både hantering och bedömning i ärenden om ersättning samtidigt med deltidsstudier (IAF 2007:14). Utskottet utgår från att regeringen följer denna fråga.

Utskottet avstyrker motionerna A205 (s), A208 (s), A377 yrkande 3 (mp) och A383 (s).

Föräldraskap och arbetslöshetsförsäkring m.m.

Motionerna

Vänsterpartiet anför i motion A373 yrkande 9 att arbetslöshetsförsäkringen ska vara en individuell försäkring som ger ersättning baserad på tidigare löneinkomst och som är neutral i förhållande till ålder och familjesituation. Partiet menar att särregler för ungdomar och de särskilda undantagen för föräldrar till barn under 18 år är "främmande fåglar" i ett inkomstbortfallsbaserat försäkringssystem.

I motion A207 av *Jasenko Omanovic och Hans Stenberg (båda s)* framförs att småbarnsföräldrar som tar ut föräldraledighet partiellt eller är tillfälligt hemma för vård av sjukt barn riskerar att få sämre a-kassa om de blir arbetslösa och att detta främst drabbar kvinnorna. Motionärerna anser att förutsättningarna för att korrigera detta missgynnande av föräldralediga bör ses över.

Birgitta Eriksson m.fl. (s) anser i motion A306 att regeringen bör göra en analys av vilka konsekvenser de föreslagna förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen får för deltid arbetande ensamstående föräldrar. Det är viktigt att säkerställa att ensamstående föräldrars situation inte ytterligare försämras och att inte ännu fler i denna grupp blir beroende av socialbidrag.

Utskottets ställningstagande

Vänsterpartiet anser som framgång att arbetslöshetsförsäkringen ska vara neutral i förhållande till ålder och familjesituation. Arbetslöshetsersättning lämnas enligt huvudregeln under en period om längst 300 dagar. För föräldrar till barn under 18 år är denna period 50 % längre – ersättning lämnas under längst 450 dagar. Utskottet anser nu liksom när liknande motionssynpunkter framfördes våren 2007 (bet. 2006/07:AU13) att ersättningsperioden bör vara något längre för föräldrar till barn under 18 år eftersom hänsyn till fler än enbart den sökande kan behöva tas vid arbets sökandet.

Vänsterpartiet anser att även ungdomar särbehandlas. Utskottet vill framföra följande. Arbetslösa ungdomar som är inskrivna hos arbetsförmedlingen som arbetssökande kan, beroende på tidigare arbete eller studier, ha rätt till olika ersättningar. När det gäller arbetslöshetsförsäkringen, som är den ersättningsform som tas upp i motionen, finns det i *lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring* (ALF) en regel som säger att ersättning från grundförsäkringen, grundbeloppet, betalas ut tidigast fr.o.m. den dag en person fyller 20 år. För den frivilliga inkomstbortfallsförsäkringen finns ingen nedre åldersgräns. För ungdomar mellan 16 och 24 år finns sedan den 3

december 2007 jobbgarantin för ungdomar. När en person deltar i det programmet lämnas antingen aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning. Programmet regleras i *förordningen (2007:813) om jobbgaranti för ungdomar*. Utskottet vill när det gäller jobbgarantin hänvisa till betänkande 2007/08:AU2 där utskottet behandlade regeringens förslag om jobbgarantin. Insatser för arbetslösa ungdomar har också tagits upp ovan i samband med behandlingen av motioner om studerande och a-kassa. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom de förslag om förändringar som Vänsterpartiet lägger fram.

Av budgetpropositionen framgår, som tidigare nämnts, att regeringen avser att återkomma med förslag om att beräkningen av arbetslöshetsersättning ändras för personer som varit tillfälligt eller delvis frånvarande från arbetet före arbetslösheten under förutsättning att frånvaron berättigat till föräldrapenningförmån, sjukpenning, havandeskapspenning, rehabiliteringspenning, smittbärrpenning eller ersättning för närståendevård. Detta bör gälla nybeviljade ersättningsperioder fr.o.m. den 1 juli 2009. Förslagen utvecklas ytterligare i departementspromemorian *Förbättrade och förenklade villkor i arbetslöshetsförsäkring* (Ds 2008:77).

Antalet ersättningsdagar som kan användas vid deltidsarbetslöshet är begränsat till 75 dagar, vilket regleras i *förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring*. Ensamstående föräldrar med försörjningsansvar för barn under 18 år erbjuds deltidsysselsättning inom jobb- och utvecklingsgarantin sedan de 75 ersättningsdagarna har förbrukats. Det innebär att de har möjlighet att delta i aktiviteter och får aktivitetsstöd de dagar de inte arbetar i enlighet med sitt arbetsutbud, vilket regleras i *förordningen (2007:414) om jobb- och utvecklingsgarantin*.

Med det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna A207 (s), A306 (s) och A373 yrkande 9 (v).

Förtroendevalda och arbetslöshetsförsäkring

Motionerna

Renée Jeryd och Jörgen Hellman (båda s) vill i motion A228 lyfta fram de problem som hanteringen av arbetslöshetsersättning i kombination med ersättning för politiskt uppdrag kan leda till. Tillämpningen av gällande regelverk bidrar till att arbetslösa inte kan utöva politiska uppdrag.

I motion A305 menar *Carina Adolfsson Elgestam (s)* att det i dag finns olika regler för vad som är a-kassegrundande. Om man har ett politiskt uppdrag är det kvalificerande, men om man är fackligt förtroendevald är det inte så. Det är enligt motionären viktigt att vid beslut om beräkningsgrund ta hänsyn till att vissa av de uppdrag som en förtroendevald facklig företrädare har inte betalas av arbetsgivaren utan av organisationen.

Christina Axelsson m.fl. (s) tar i motion A341 upp frågan om beräkning av arbetstid och inkomst för de anställda som har förtroendeuppdrag. De får i flera fall inte tillgodoräkna sig förtroendeuppdraget vid arbetslöshet. Motionärerna menar att det är viktigt att samhället inte lägger hinder i vägen för anställda som är beredda att ta på sig ett fackligt eller politiskt uppdrag och att reglerna för beräkning av a-kassegrundande arbetstid därför behöver förändras.

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan om ersättningsrätt för personer med förtroendeuppdrag gjorde riksdagen, på förslag av arbetsmarknadsutskottet, ett tillkännagivande till regeringen våren 2005 (bet. 2004/05:AU4, rskr. 2004/05:181). Utskottet menade att möjligheten att ha politiska uppdrag är en viktig del i demokratin, att det finns skäl att närmare överväga frågan om ersättningsrätt m.m. för personer med förtroendeuppdrag och att regeringen borde återkomma till riksdagen om detta. Av regeringens skrivelse 2007/08:75 *Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen* framgår att ärendet bereds med avsikt att återkomma till riksdagen under 2008. Utskottet uttalade i sitt yttrande (2007/08:AU2y) till konstitutionsutskottet över skrivelsen att det gått tre år sedan tillkännagivandet gjordes och att det är angeläget att regeringen återkommer till riksdagen så snart som möjligt. Utskottet vill nu betona att detta är en angelägen fråga och utgår från att regeringen återkommer till riksdagen utan ytterligare dröjsmål.

Med det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna A228 (s), A305 (s) och A341 (s).

Företagare och egenanställda

Motionerna

Sonia Karlsson och Christina Axelsson (båda s) menar i motion A226 att reglerna i arbetslöshetsförsäkringen begränsar möjligheterna för den arbetslöse att finna alternativa utkomstmöjligheter och en väg tillbaka in på arbetsmarknaden. Motionärerna menar att det egna företagandet är den enda realistiska möjligheten för en växande grupp människor att alls få arbete. De menar att de stela reglerna innebär att a-kasseersättningen går åt fortare för den enskilde jämfört med om ersättningen hade kunnat kompletteras med en eventuell biinkomst från den arbetslöses egen firma. En sådan konstruktion skulle eventuellt kunna ge ekonomiskt utrymme för sänkta avgifter till a-kassan.

I motion A329 anser *Hans Rothenberg (m)* att det bör fastställas att egenanställning är en etablerad form av entreprenörskap och att egenanställda ska jämföras med egenföretagare när det gäller olika regelverk och försäkringssystem.

Utskottets ställningstagande

Den 13 oktober 2008 överlämnade utredningen om trygghetssystemen för företagare sitt betänkande *Trygghetssystemen för företagare* (SOU 2008:89) till näringsminister Maud Olofsson. Utredningen har sin bakgrund bl.a. i ett tillkännagivande av riksdagen till regeringen om företagares rätt till a-kassa i enlighet med en reservation (m, fp, kd, c, mp) till arbetsmarknadsutskottets betänkande 2003/04:AU6. Utredningen har haft i uppdrag att se över företagarnas försäkringsvillkor i trygghetssystemen och att lämna förslag på tydligare och bättre regler. Det innefattar både definitionen av vem som ska betraktas som företagare i arbetslöshetsförsäkringen och när en företagare ska anses som arbetslös. Utredningen föreslår bl.a. att en person som bedriver näringsverksamhet enligt 13 kap. 1 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229) som utgångspunkt bör betraktas som företagare även i ALF. Utredningen noterar, när det gäller egenanställda, att skillnaden förefaller vara liten vid jämförelse mellan egenanställda och näringsidkare, men att det inte är alla uppdragstagare eller egenanställda som bedriver en verksamhet som kan likställas med en näringsidkares verksamhet. I utredningens uppdrag ligger att komma fram till en rimlig avvägning i bedömningen av när uppdragstagaren ska ses som företagare respektive anställd i ALF:s mening. Faktorer att ta hänsyn till i detta sammanhang är uppdragstagarens självständighet och eget bestämmande i sättet att lägga upp och genomföra arbetet liksom omfattningen av verksamheten som uppdragstagare. Eftersom begreppet uppdragstagare är beroende av många olika faktorer och är svårbedömt, anser utredningen inte att det är möjligt att i lagtext göra en generell reglering av i exakt vilka situationer en uppdragstagare ska anses vara företagare i ALF:s mening. För en rättvis tillämpning av ALF:s bestämmelser och för att motverka konkurrenssnedvridning anser utredningen däremot att det är nödvändigt att i lagtext tydliggöra att uppdragstagare kan bli att betrakta som företagare i ALF:s mening. Utredningen anser att de personer som utför sina uppdrag under villkor som är jämförbara med dem som gäller för uppdragstagare som bedriver näringsverksamhet ska anses som företagare.

Utredningen har också haft i uppdrag att överväga om det går att utöka möjligheterna att få arbetslöshetsersättning efter en kombination av anställning och eget företagande där anställningen upphört. Utredningen föreslår bl.a. att en syssla i form av näringsverksamhet som under minst tolv månader bedrivits vid sidan av det huvudsakliga arbetet, vilket kan utgöras av företagande eller anställning, inte ska påverka sökandens rätt till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Betänkandet remissbehandlas för närvarande och remisstiden går ut den 15 januari 2009.

Utskottet har också noterat att en ny rapport från IFAU, 2008:22 *Dynamiken bland företagare, anställda och kombinatorer*, visar att majoriteten av Sveriges företagare kombinerar lönearbete med företagande. Gruppen har ökat med 16 % under perioden 1990–2001. Rapporten visar också att

strömmarna till nyföretagande ofta går via en kombination av företagande och lönearbete. Hela två tredjedelar av samtliga heltidsföretagare har tidigare kombinerat lönearbete och företagande.

Utskottet vill i detta sammanhang också nämna proposition 2008/09:62 *F-skatt åt fler* som innehåller förslag som underlättar tilldelning av F-skattsedel och gör det lättare att starta näringsverksamhet. Syftet är att fler ska få möjligheten att starta företag. Förslaget genomförs genom en förändring av inkomstskattelagens (1999:1229) kriterium för hur självständig en verksamhet ska vara för att bedömas som näringsverksamhet. Reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 2009 och tillämpas på beskattningsår som påbörjats efter den 31 december 2008. Propositionen har behandlats i skatteutskottets betänkande 2008/09:SkU18.

Enligt utskottet är det viktigt att fler människor vågar starta och driva företag. Entreprenörsanda ska uppmuntras och premieras. Utskottet välkomnar de initiativ som tas på detta område.

Utskottet anser att bl.a. beredningen av det ovannämnda betänkandet *Trygghetssystemen för företagare* (SOU 2008:89) bör avvaktas och avstyrker motionerna A226 (s) och A329 (m).

Deltidsarbetslösa och sjukskrivna

Motionerna

I motion A224 framför *Agneta Lundberg och Eva Sonidsson (båda s)* synpunkter på problem som kan drabba deltidsarbetslösa, bl.a. när det gäller arbetslöshetsförsäkringen. Motionärerna pekar på problemet med långtids-sjukskrivna som måste kunna få arbeta deltid till en början och kanske för gott.

I motion A241 av *Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda s)* framhålls att personer med tre fjärdedels sjukersättning har svårt att hitta arbete på 25 %. Trots att de tillhört en arbetslöshetskassa i många år har de inte rätt till någon ersättning. Motionärerna anser att den regel om rätt till arbete på Samhall som infördes för några år sedan inte fungerar för de flesta eftersom Samhall anställer mycket få personer och inte heller finns på så många orter. För att tillvarata restarbetsförmågan måste arbetslöshetsförsäkringens regler ses över.

Utskottets ställningstagande

Utskottet behandlade i våras motsvarande motionsförslag i betänkande 2007/08:AU6.

Den fråga som tas upp i motion A241 har utskottet behandlat åtskilliga gånger. Utskottet vill hänvisa till det nämnda betänkandet och än en gång uttala att situationen för dem med tre fjärdedels sjukersättning i första hand måste lösas utanför arbetslöshetsförsäkringens ram. Här kan också

nämnas förslaget om en rehabiliteringskedja som behandlades av riksdagen i våras (prop. 2007/08:136, bet. 2007/08:SfU12, rskr. 2007/08:225). Sjukersättning ska i fortsättningen endast komma i fråga om den försäkrades arbetsförmåga är stadigvarande nedsatt. Det blir inte längre möjligt att bevilja tidsbegränsad sjukersättning. Vissa särregler ska dock gälla övergångsvis. Det innebär att *lagen (1998:1755) om särskilda insatser för personer med tre fjärdedels sjukersättning eller aktivitetsersättning* endast kommer att gälla personer med permanent sjukersättning eller aktivitetsersättning.

När det gäller frågan om sjukskrivnas möjlighet att komma tillbaka i arbetslivet vill utskottet särskilt peka på att riksdagen i våras antog (prop. 2007/08:151, bet. 2007/08:AU10, rskr. 2007/08:240) en ny lag (2008:565) om rätt till ledighet för att på grund av sjukdom prova annat arbete. Lagen ska vara ett led i den nya rehabiliteringskedjan med fasta hållpunkter som riksdagen dessförinnan hade beslutat om. Syftet med ledighetslagen är att underlätta för sjukskrivna att prova annat arbete och därmed att återgå i arbete. Den nya lagen trädde i kraft den 1 oktober 2008.

Utskottet avstyrker motionerna A224 (s) och A241 (s).

Kulturarbetare

Motionen

Ameer Sachet (s) tar i motion A236 upp kulturarbetarnas situation och kulturens betydelse för samhället. Motionären yrkar att stödet för arbetslösa kulturarbetare ses över.

Utskottets ställningstagande

Utskottet håller med motionären om att kulturen är av stor betydelse för samhället. Utskottet är väl medvetet om de problem som finns på kulturarbetsmarknaden.

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat frågan om kulturarbetarna och arbetslöshetsförsäkringen. I samband med beredningen av proposition 2006/07:15 *En arbetslöshetsförsäkring för arbete* (bet. 2006/07:AU4) togs frågan upp om förhållandena i vissa branscher eller yrkesgrupper, bl.a. de som är verksamma inom kultursektorn. Utskottet uttalade då bl.a. att det inte kan vara försäkringens uppgift att lösa problem av mera strukturell art på arbetsmarknaden i stort eller på delar av den. Enligt utskottet måste utgångspunkten vara att kulturarbetarnas beroende av generella stödssystem minskar.

Utskottet vill i detta sammanhang nämna att den kulturpolitiska utredningen (dir. 2007:99), som ska redovisa sitt arbete senast den 31 december i år, har som en av sina uppgifter att pröva hur försörjningsmöjligheterna för kulturskapare kan främjas och identifiera de åtgärder som kan bidra till ett ökat entreprenörskap och företagande inom kulturskapande och konst-

närlig verksamhet. Kulturministern har också i ett svar på en skriftlig fråga i april 2008 (2007/08:1055) uttalat att en av regeringens uttalade kulturpolitiska prioriteringar under mandatperioden är att förbättra villkoren för kulturskapare. Betydande insatser har också genomförts. Under innevarande år har t.ex. 30 miljoner kronor satsats på s.k. dans- och musikallianser för kulturskapare inom scenkonstområdet. De s.k. allianserna har som huvuduppgift att ge professionella frilansande kulturarbetare grundanställning. Genom alliansmodellen erkänns frilansstillvaron som ett arbete, även under de perioder då utövarna inte är bundna till ett konkret engagemang.

Här kan också nämnas att Högscoleverket fått i uppdrag att kartlägga vilka entreprenörskapsutbildningar som finns i dag. Även konstnärliga högskolors utbildningar ingår i den översynen. I samband med detta uppdrag har kulturministern uttalat att många som går konstnärliga utbildningar blir – med eller mot sin vilja – egna företagare och att det därför är efterlängtat att denna genomgång sker så att även de konstnärliga utbildningarna ger bra verktyg för kulturskapare att leva på sitt arbete. Med det ovan anförda avstyrker utskottet A236 (s).

Familjehemsföräldrar och arbetslöshetsförsäkring

Motionen

Per Svedberg (s) framför i motion A282 att det finns anledning för regeringen att se över möjligheterna att förbättra villkoren för dem som bedriver familjehemsverksamhet genom översyn och anpassning av bl.a. arbetsmarknadsförsäkringarna.

Utskottets ställningstagande

Familjehemsföräldrars ställning i arbetslöshetsförsäkringen är en återkommande fråga i utskottet, senast behandlades den i betänkande 2007/08: AU6. Utskottet har uttalat att det är angeläget att uppdraget som familjehemsförälder uppmuntras och stöds på olika sätt och att det skapas förutsättningar för att personer ska kunna ta på sig det ansvar som uppdraget innebär. Personer som åtar sig uppdrag som familjehemsföräldrar utför ett viktigt och värdefullt arbete. Utskottet hade vid sin senaste behandling av frågan inhämtat att det inom Regeringskansliet pågår ett arbete med att se över arbetslöshetsförsäkringens effekter bl.a. när det gäller situationen för familjehemsföräldrar. Enligt en underhandsuppgift pågår detta arbete fortfarande. Utskottet hänvisade också bl.a. till socialutskottets behandling av proposition 2006/07:129 *Utveckling av den sociala barn- och ungdomsvården m.m.* (bet. 2007/08:SoU5). I propositionen uttalade regeringen att frågan om familjehemsföräldrars villkor inom socialförsäkringen bör behandlas av den utredning om socialförsäkringen som regeringen avser att tillsätta och att villkoren för familjehemsföräldrars ersättning från arbetslöshetsförsäkringen också bör utredas.

Utskottet anser att detta arbete bör avvaktas och avstyrker därför motion A282 (s).

Överhoppningsbar tid

Motionerna

Kurt Kvarnström och Anneli Särnblad (båda s) framför i motion A240 att regeringen bör se över de konsekvenser som den nya begränsningsregeln för överhoppningsbar tid medför för kommunerna och för den enskilde. Motionärerna menar att förkortningen av den överhoppningsbara tiden innebär att en person som får sin sjukersättning ifrågasatt också riskerar sin inkomst och trygghet.

Marina Pettersson m.fl. (s) anför i motion A357 att sänkningen av den överhoppningsbara tiden från sju till fem år innebär att kommunernas utgifter för försörjningsstöd ökar och att möjligheten för människor med svåra sjukdomshistorier och långa rehabiliteringar att klara sin försörjning minskar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet behandlade liknande motionsyrkanden i ett betänkande i våras (bet. 2007/08:AU6). Där återfinns en beskrivning av regeln om överhoppningsbar tid. Utskottet vill nu liksom då betona arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring. Utskottet anförde i betänkandet att det är viktigt att den sökandes anknytning till arbetsmarknaden inte ligger alltför långt tillbaka i tiden. En inkomstrelaterad ersättning bör inte kunna grundas på arbete som efterföljts av alltför många års frånvaro från arbetsmarknaden. Motionerna A240 (s) och A357 (s) avstyrks.

Samordnad utbetalning

Bakgrund

Arbetslöshetsersättningen hanteras och betalas ut av arbetslöshetskassorna. För närvarande finns det 33 självständiga arbetslöshetskassor. Deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program ger som huvudregel rätt till aktivitetsstöd. Aktivitetsstödet betalas ut av Försäkringskassan. Stödet regleras i *förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd*. Till den som är eller skulle ha varit berättigad till arbetslöshetsersättning lämnas aktivitetsstöd med samma belopp som skulle ha lämnats som arbetslöshetsersättning enligt ALF. När en person fått arbetslöshetsersättning under den längsta tid som ersättning kan lämnas, utges aktivitetsstöd med 65 % av den dagsförtjänst som låg till grund för den senaste arbetslöshetsersättningen. Lägsta beloppet i dessa fall är 320 kr per dag. Till den som inte är eller skulle ha varit berättigad till arbetslöshetsersättning lämnas aktivitetsstöd med 223 kr per dag.

Sedan den 1 januari 2007 ska dag då en sökande fått aktivitetsstöd jämföras med ersättningsdag när det bestäms med vilken procentsats ersättning ska lämnas. Sedan den 1 oktober 2007 samordnas dagar med aktivitetsstöd med dagar med arbetslöshetsersättningen även vid beräkning av ersättningsperioden. Samordningen innebär att en sökande som beviljats arbetslöshetsersättning får längst 300 dagar – längst 450 för den som är förälder till barn under 18 år – under vilka han eller hon antingen söker arbete med arbetslöshetsersättning eller deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program.

Motionerna

Raimo Pärssinen m.fl. (s) framför i motion A378 att det är arbetslöshetskassorna som har till uppgift att förse Försäkringskassan med det nödvändiga underlaget för beräkning av aktivitetsstödet och att de således gör det grundläggande arbetet för utbetalningarna. Enligt motionärerna är det därför den rimliga och effektivaste ordningen att arbetslöshetskassorna också tar över och sköter utbetalningen av aktivitetsstödet.

I motion *Sf274* anför *Hans Stenberg m.fl. (s)* att aktivitetsstödet, trots samordnad ersättningsperiod, betalas ut av Försäkringskassan. Resurserna skulle enligt motionären utnyttjas bättre, och det skulle bli mer kostnadseffektivt och underlätta för a-kassorna om dessa fick sköta utbetalningarna. Redan i dag är det a-kassorna som tar fram underlaget för Försäkringskassans ersättningsbeslut.

Utskottets ställningstagande

Som framgått ovan regleras utbetalningen av aktivitetsstödet i en förordning. Frågan om vilket organ som ska betala ut stödet har behandlats av utskottet tidigare, och den har också varit föremål för utredning. År 2001 lade utredningen om aktivitetsstödet fram sitt slutbetänkande *Utbetalning av aktivitetsstödet* (SOU 2001:81). I betänkandet framfördes bl.a. att det borde vara rationellt med färre inblandade aktörer vid utbetalningen av stödet. Även Statskontoret i samarbete med dåvarande Riksförsäkringsverket och AMS, Arbetsgivarverket, Försäkringskassaförbundet och Arbetslöshetskassornas samorganisation (SO) har utrett frågan, *Alternativ administration av aktivitetsstöd – effekter för socialförsäkringens administration* (2002:28). Riksförsäkringsverket hade också utrett och lämnat förslag i frågan om utbetalningen av aktivitetsstödet.

Utskottet är inte berett att föreslå de förändringar som motionärerna efterlyser. Utskottet noterar i sammanhanget att de synpunkter som nu framförs av socialdemokratiska motionärer inte heller beaktades av den socialdemokratiska regeringen. Därmed avstyrks motionerna *Sf274 (s)* och *A378 (s)*.

Arbetsgivarintyg

Motionen

I motion A268 av *Siw Wittgren-Ahl och Claes-Göran Brandin (båda s)* framförs att regeringen bör se över möjligheterna att införa sanktioner mot arbetsgivare som vägrar eller kräver ekonomisk ersättning för att fylla i arbetsgivarintyg. Motionärerna påpekar att arbetsgivarens försumlighet i många fall inte leder till ekonomisk skada som kan ligga till grund för skadestånd. Det drabbar ändå individen genom att utbetalningen från a-kassan försenas. Ett enkelt och snabbt vitesförfarande är därför önskvärt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har flera gånger och senast i betänkande 2007/08:AU6 behandlat motsvarande förslag. Enligt 47 § ALF ska en arbetsgivare på begäran utfärda intyg om den sökandes arbetsförhållanden och de uppgifter i övrigt som behövs för bedömning av den sökandes ersättningsrätt. Det ska göras enligt formulär som fastställts av IAF. Om ett sådant intyg bara kan skaffas med stora svårigheter får arbetsförhållandena och övriga uppgifter styrkas på annat sätt. I Regelbok för arbetslöshetskassor – Försäkringsbestämmelser, som ges ut av IAF, anges att ”sökande som omöjligen kan erhålla arbetsgivarintyg” kan styrka de uppgifter som kassan behöver för att bedöma ersättningsrätten genom att visa t.ex. lönebesked för den aktuella perioden. Utskottet konstaterar att det därmed finns en möjlighet för en sökande att få sin ansökan om ersättning prövad utan ett intyg från arbetsgivaren. Utskottet noterar också att det av regeringens skrivelse 2007/08:131 *Regelförenklingsarbetet* framgår att IAF ser över arbetsgivarintygets utformning och hantering. Uppdraget ska, enligt underhandsuppgift från IAF, redovisas senast den 22 december 2008. Utskottet avstyrker mot den bakgrunden motion A268 (s).

Anslag 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser

Propositionen

Tusental kronor

Förslag till anslag 2009

5 937 225

Ändamålet för anslaget är i huvudsak kostnader för jobb- och utvecklingsgarantin, jobbgarantin för ungdomar, arbetsmarknadsutbildning, anställningsstöd inklusive bidrag till instegsjobb, förberedande utbildning och övriga kringkostnader vid arbetsmarknadspolitiska program. Under 2009 beräknas 91 000 personer delta i arbetsmarknadspolitiska program eller insatser. 57 000 av dessa avser personer inom jobb- och utvecklingsgaran-

tin, och 20 000 avser jobbgarantin för ungdomar. 15 000 personer beräknas i insatser utanför garantierna som aktivitetsstödsplatser och i program med rehabiliteringspenning och instegsjobb.

I förhållande till anslaget för kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser för år 2008 ökar anslaget totalt med ca 1 089 miljoner kronor. Ca 655 miljoner kronor av denna ökning beror på den senareläggning av a-kasseregler för deltidsarbetslösa som genomfördes i samband med riksdagsbehandlingen av budgetpropositionen för 2008. Beloppet fördes då tillfälligt över från anslaget för arbetsmarknadspolitiska program till anslaget för arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd. I årets budget sker en justering av dessa anslag. Enligt underhandsuppgift från Regeringskansliet ökar anslaget med ca 246 miljoner kronor med anledning av ökade kostnader för jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar och minskar med 99 miljoner kronor med anledning av nedreviderade volymer för konjunkturberoende program. Effekten av övriga makroekonomiska förutsättningar gör att anslaget höjs med 321 miljoner kronor.

Regeringen föreslår i propositionen att det ekonomiska stödet för merkostnader i samband med särskilt anställningsstöd avvecklas fr.o.m. den 1 januari 2009. Det beräknas innebära att utgifterna under anslaget minskar med 57 miljoner kronor under år 2009. Av detta belopp är 33 miljoner kronor en minskning för att finansiera regeringens satsning på den framtida arbetsmiljöpolitiken inom anslaget 2:1 *Arbetsmiljöverket*. Resterande del av de beräknade resurserna för det ekonomiska stödet till merkostnader omprioriteras till insatser inom det nu behandlade anslaget 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser*. Under perioden 2009–2013 beräknas 21 miljoner kronor under anslaget för delfinansiering av ett OECD-program som ska mäta den vuxna befolkningens kunskap och kompetens (PIAAC). Anslaget minskar med 11 miljoner kronor på grund av att försöksverksamheten för nyanlända invandrare upphör och med 1,4 miljoner kronor för en tidigare aviserad minskning för att täcka det ökade resursbehovet under anslaget 2:4 *Internationella arbetsorganisationen (ILO)*.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 5,9 miljarder kronor för budgetåret 2009 (*prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 9 i denna del*).

Regeringen föreslår också ett bemyndigande. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser för vilka det lämnas ersättning för kringkostnader löper i normalfallet under cirka sex månader. Det innebär att åtaganden under anslaget kan medföra utgifter under kommande budgetår. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att för anslaget under år 2009 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 miljarder kronor under 2010–2012 (*prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 4*).

Särskilt anställningsstöd finns i dag för den som deltar i jobb- och utvecklingsgarantin och för den som har instegsjobb och kvarvarande plusjobb. Regeringen har tidigare beslutat att avskaffa merkostnadsersättningen för kvarvarande särskilda anställningsstöd i form av plusjobb fr.o.m. den 14 mars 2007. Regeringen anser att endast subventioner för lönekostnader bör lämnas och föreslår därför att även merkostnadsersättningen i samband med särskilt anställningsstöd för den som deltar i jobb- och utvecklingsgarantin tas bort. Syftet är att koncentrera resurserna till de centrala insatserna inom jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar såsom jobbcachning, arbetsträning, förstärkt arbetsträning och sysselsättning. Regeringen föreslår därför att riksdagen godkänner regeringens förslag att avskaffa ekonomiskt stöd till merkostnader i samband med särskilt anställningsstöd (*prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 3*).

Motionerna

Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag

Tusental kronor

Regeringens förslag	s	v	mp
5 937 225	1 352 000	3 241 000	1 782 000

För att motverka arbetskraftsbrist och skapa möjligheter för vidareutbildning föreslår *Socialdemokraterna* i motionerna *Fi270 yrkande 53* och *A396 yrkande 6* att 9 000 fler platser i kvalificerad yrkesutbildning inrättas och att 1 332 miljoner kronor avsätts för ändamålet. Socialdemokraterna hävdar att regeringen dragit ned på alla aktiva insatser i arbetsmarknadspolitiken och ersatt dem med passiva. Av alla som deltar i regeringens jobb- och utvecklingsgaranti får endast 2 % utbildning. Yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning är enligt partiet en effektiv åtgärd som uppvisat mycket goda resultat enligt IFAU:s utvärderingar.

Socialdemokraterna föreslår i motionerna och *A396 yrkande 11* att Arbetsförmedlingen ges möjlighet att upphandla validering av utländska examina och yrkeskunskaper. I dag används olika metoder i olika delar av landet, vilket gör att möjligheterna för sådan validering varierar på ett oacceptabelt sätt. Socialdemokraterna tillskjuter 20 miljoner kronor för detta ändamål.

För budgetåret 2009 beräknar Socialdemokraterna i motion *A396 yrkande 18 i denna del* anslaget till ett 1,4 miljarder kronor högre belopp än vad regeringen föreslår. (Anm. Under anslag 1:11 *Bidrag till lönegarantiersättning* behandlas ett förslag från Socialdemokraterna om ett program för att möta varsel m.m.)

Vänsterpartiet skriver i motion *A385 i denna del* att regeringens arbetsmarknadspolitik har inneburit ett skifte från en aktiv arbetsmarknadspolitik till en passiv kontantstödsmodell. Vänsterpartiet anser att en aktiv arbetsmarknadspolitik som underlättar omställning och förhindrar långtidsarbetslöshet och permanent utslagning från arbetsmarknaden behövs, oavsett

konjunktur. I tider av stigande arbetslöshet är det än viktigare att Arbetsförmedlingen har ett tillräckligt utbud av meningsfulla och målinriktade åtgärder att erbjuda. Enligt Vänsterpartiet befinner vi oss nu i ett läge där det trots många långvarigt arbetslösa och stigande arbetslöshet finns flera branscher som lider brist på arbetssökande med rätt kompetens. Vänsterpartiet vill därför satsa på arbetsmarknadsutbildningar och utökar antalet månadsplatser med 12 000. Partiet anser att arbetsmarknadsutbildningar är effektiva och hänvisar till statistik för åren 2006 och 2007 från Arbetsförmedlingen som visar att omkring 80 % av dem som genomgått en arbetsmarknadsutbildning har jobb ett halvår efter avslutad utbildning.

Vänsterpartiet avsätter även 300 miljoner kronor per år i två år för en särskild utbildningsinsats för långtidsarbetslösa unga som saknar gymnasieutbildning. Det är den grupp unga som enligt partiet har allra svårast att hitta arbeten och som löper allra störst risk att bli långvarigt arbetslösa även då konjunkturen är god, eftersom gymnasiekompetens är ett minimikrav för i stort sett alla arbeten på den svenska arbetsmarknaden i dag. Målgruppen för programmet är personer som fyllt 20 men inte 25 år som saknar gymnasiekompetens och som varit inskrivna vid Arbetsförmedlingen i minst 100 dagar. Programmet ska också kunna erbjudas personer som i övrigt uppfyller kriterierna men som har varvat perioder av arbetslöshet med kortare anställningar och som sammanlagt varit inskrivna vid Arbetsförmedlingen i minst två år. För att täcka in dessa målgrupper bedömer Vänsterpartiet att 2 000 personer i snitt per månad under två års tid bör beredas plats inom ramen för programmet. Utbildningen köps in av Arbetsförmedlingen, och kommunerna står som anordnare inom ramen för gymnasieskolan eller den kommunala vuxenutbildningen. Utbildningen ska vara högst ett år.

Vänsterpartiet föreslår slutligen att antalet platser i program med aktivitetsstöd såsom förberedande utbildningar ökas med 2 000. Sammantaget beräknar Vänsterpartiet anslaget till ett 3,2 miljarder kronor högre belopp än regeringens förslag.

Miljöpartiet föreslår i motion A377 yrkande 2 i denna del en satsning på yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning med 9 000 platser 2009 och anslår 1 332 miljoner kronor för ändamålet. Enligt Miljöpartiet finns det anledning att räkna med en kraftigt ökad arbetslöshet 2009. De som står längst ifrån arbetsmarknaden och har sämst förankring på arbetsmarknaden, unga, personer med långa arbetslöshetsperioder och personer födda utomlands kommer att drabbas hårdast. För att skapa större möjligheter för dessa personer att komma in på arbetsmarknaden när konjunkturen vänder uppåt igen behövs kvalitativa utbildningsinsatser. På längre sikt står samhället inför stora utmaningar. På några årtionden måste vi ställa om för att klara klimat- och miljöproblem och därmed trygga en fortsatt hållbar ekonomisk utveckling. Infrastruktursatsningar på framför allt spårbunden trafik, renovering och energieffektivisering inom bostadssektorn, utbyggnad av förny-

bar energi och utveckling av ny miljöteknik är nödvändiga. Sammantaget ställer det stora krav på samhället vad gäller utbildning och kompetensutveckling.

Miljöpartiet föreslår även att friåret återinförs, till en kostnad på 250 miljoner kronor. Intresset för det nu avskaffade friåret överträffade enligt partiet alla förväntningar, reformen gav många chansen att pröva något nytt under ett år och de som gick in som vikarier för friårstagarna tillägnade sig också en värdefull arbetslivserfarenhet, vilket har medfört att en i vissa fall långvarig arbetslöshet kunde brytas. Friåret har enligt partiet varit positivt för både vikarier och friårstagare. Miljöpartiet skriver att Arbetslivsinstitutets utvärdering av friåret visar att reformen lett till ökad rörlighet på arbetsplatser och arbetsmarknaden och att en utvärdering från IFAU visar att tiden i arbetslöshet för friårsvikarierna minskat efter vikariaten.

Miljöpartiet föreslår en särskild satsning på starta-eget-bidraget med 200 miljoner kronor år 2009. Partiet menar att många av de nyanmälda arbetslösa utan tvekan kan ta steget att bli egenföretagare. Det gäller inte minst bland de yngre, vilka dessutom många gånger har spännande idéer som skulle kunna förverkligas genom ett eget företag. Partiet skriver i motionen att tidigare erfarenheter visar att starta-eget-bidraget är en av de mest träffsäkra åtgärderna. Det leder i hög grad till jobb och varaktig sysselsättning. Mot den bakgrunden och eftersom vi nu befinner oss i ett läge med stigande arbetslöshet menar Miljöpartiet att det bör göras en särskild riktad satsning på starta-eget-bidraget.

Miljöpartiet föreslår att anslaget höjs med totalt 1,8 miljarder kronor i förhållande till regeringens anslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har ovan redan redovisat sin uppfattning om behovet av insatser med anledning av den konjunkturedgång som kan väntas den närmaste tiden. (Se avsnitt *Arbetsmarknadspolitikens allmänna inriktning*). Som framgick av detta avsnitt ansluter sig utskottet till regeringens principiella utgångspunkt att konjunkturedgången ska mötas genom offensiva strukturella reformer som syftar till att varaktigt höja sysselsättningen. Detta hindrar inte att det, beroende på det konjunkturrella läget, kan finnas behov av arbetsmarknadspolitiska program och insatser för att skapa möjlighet för den enskilde att ta sig ur arbetslöshet och utanförskap. Om det konjunkturrella läget skulle visa att det finns behov av ytterligare åtgärder inom arbetsmarknadspolitikens ram utgår utskottet från att regeringen återkommer med sådana förslag. Utskottet vänder sig dock emot att betrakta sådana insatser som den centrala eller huvudsakliga åtgärden för att möta konjunkturedgången. Mot denna bakgrund avvisar utskottet oppositionens förslag att öka anslaget för arbetsmarknadspolitiska program och insatser.

Det bör även framhållas att regeringens åtgärder för att minska utanförskapet och förbättra arbetsmarknaden inte är begränsade till arbetsmarknadspolitikens ram utan är något som genomsyrar hela regeringens politik. I detta sammanhang kan regeringens förslag om att inrätta fler platser med yrkesinriktning inom gymnasial kommunal vuxenutbildning och fler platser inom yrkeshögskolan särskilt nämnas.

Jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar kritiserar i flera av motionerna för att vara passiva insatser. Med anledning av denna kritik vill utskottet framhålla följande. Jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar infördes den 2 juli 2007 respektive den 3 december 2007. Mot bakgrund av den korta tid som garantierna varit i kraft är det ännu för tidigt att bedöma resultatet av dem. Enligt propositionen har IFAU initierat en studie där målet bl.a. är att studera genomförandet av jobb- och utvecklingsgarantin och dess arbetsmarknadseffekter. IFAU har även för avsikt att utvärdera jobbgarantin för ungdomar. Utskottet välkomnar dessa initiativ.

Regeringen har också beslutat om en ändring i *förordningen (2007:1364) om Arbetsförmedlingens samarbete med kommuner om arbetsmarknadspolitiska program* i syfte att förtydliga att Arbetsförmedlingen kan samverka med kommunerna avseende arbetsmarknadspolitiska program i de fall förmedlingen inte själv anordnar dessa i egen regi eller upphandlar tjänsterna enligt *lagen (2007:1091) om offentlig upphandling*. Regeringen gör i propositionen bedömningen att kommunernas medverkan kommer att påverka aktiviteterna inom jobb- och utvecklingsgarantin så att antalet deltagare som kommer ut på praktik, arbetsträning och förstärkt arbetsträning ökar framöver.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts anser utskottet att regeringens förslag till medelsanvisning är väl avvägt och ställer sig därför bakom förslaget (prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 9 i denna del), vilket innebär att förslagen i motionerna Fi270 yrkande 53 (s), A396 yrkande 6, 11 och 18 i denna del (s), A385 i denna del (v) och A377 yrkande 2 i denna del (mp) inte kan godtas.

Utskottet ansluter sig till förslaget att avskaffa ekonomiskt stöd för merkostnader i samband med särskilt anställningsstöd (prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 3).

Utskottet ansluter sig även till förslaget att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 miljarder kronor under 2010–2012 (prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 4).

Personer med funktionshinder m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet behandlar i detta avsnitt motionsyrkanden från den allmänna motionstiden gällande vissa frågor om personer med funktionshinder, t.ex. rätten till arbete och höjning av lönebidragstaket. Samtliga motioner bör avslås av riksdagen.

Jämför reservation 21 (s).

Bakgrund

Riksdagen antog år 2000 en handlingsplan för handikappolitiken med benämningen *Från patient till medborgare*. Handlingsplanen sträcker sig fram till år 2010 och involverar alla samhällsområden, däribland arbetsmarknaden. Den allmänna strävan i handlingsplanen är att funktionshindrade personer ska ha samma möjligheter som icke funktionshindrade att delta i arbetslivet. Handlingsplanen har varit föremål för två uppföljande skrivelser (skr. 2002/03:25 och skr. 2005/06:110) med regeringens redogörelse för hur arbetet med att genomföra den nationella handlingsplanen har utvecklats.

När det gäller statistik på området gör SCB regelbundet tilläggsundersökningar till arbetskraftsundersökningen (AKU) om funktionshindrades situation på arbetsmarknaden. Enligt den senaste undersökningen från fjärde kvartalet 2006 har nästan en miljon personer mellan 16 och 64 år i Sverige något funktionshinder – med den definition som används i undersökningen – och drygt en halv miljon bedömer att deras arbetsförmåga är nedsatt. Undersökningen från 2006 visar att personer med funktionsnedsättning har högre arbetslöshet än befolkningen totalt.

Många av de generella arbetsmarknadspolitiska åtgärderna omfattar personer med funktionsnedsättning. Därutöver finns särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Stöden finansieras i huvudsak från anslag *Lönebidrag och Samhall m.m.*, som fr.o.m. budgetåret 2009 betecknas 1:4 och återfinns på utgiftsområde 14.

Arbetsförmedlingens program och stöd för personer med funktionshinder regleras i *förordningen (2000:630) om särskilda insatser för personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga*. Ett betydelsefullt sådant stöd är *lönebidrag*. Lönebidrag är ett ekonomiskt stöd till arbetsgivares lönekostnader vid anställning av en person med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga. Stödet kan lämnas vid nyanställning – men inte uteslutande. Regelsystemet är preciserat i 2000 års förordning. Ett annat stöd av större omfattning är *skyddat arbete* som finns i två former: arbete hos Samhall AB (nedan kallat Samhall) och skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare (OSA). *Samhall* är ett statligt företag med uppgift att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten för personer med funktionsnedsättning. Genom ett avtal mellan Arbetsförmedlingen och Samhall regleras

bl.a. att Samhall erhåller ett bidrag som motsvarar det av regeringen fastställda antalet arbetstimmar som ska ge arbete till anställda med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga. I regleringsbrevet till Arbetsförmedlingen i december 2007 angavs bl.a. att anslagsbeloppet var beräknat för minst 23,7 miljoner arbetstimmar för verksamhetsåret 2008, vilket uppskattningsvis motsvarar 17 600 årsanställda. Vidare uppställdes målet att andelen övergångar från Samhall till reguljärt arbete ska motsvara minst 5 % av de anställda med funktionshinder hos Samhall. Ett annat mål enligt regleringsbrevet var att Samhall under 2008 ska rekrytera minst 40 % från vissa prioriterade grupper. Dessa grupper består av personer med intellektuella funktionshinder, psykiskt sjuka och personer med mer än en funktionsnedsättning. Av delårsrapporten för det första halvåret 2008 för företag med statligt ägande som Regeringskansliet har publicerat framgår att antalet arbetade timmar uppgick till 12,3 miljoner under denna period. Rekryteringen från prioriterade grupper uppgick under samma period till 54 %. OSA innebär ekonomiskt stöd till offentliga arbetsgivare som anordnar skyddat arbete för personer med funktionshinder. Arbetsförmedlingen anvisar arbetstagare, och en sådan anvisning får inte göras om arbetet bedrivs inom konkurrensutsatt verksamhet eller sektor. Målgruppen är arbetslösa med socialmedicinska funktionshinder eller som är berättigade till insatser enligt *lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade* eller personer som på grund av långvarig och svår psykisk sjukdom inte tidigare har haft kontakt med arbetslivet eller har varit borta från det en längre tid.

I den nationella handlingsplanen för de mänskliga rättigheterna för perioden 2006–2009 (skr. 2005/06:95) redovisades den nya modellen för att stärka funktionshindrades ställning på arbetsmarknaden (bet. 2005/06:AU1, rskr. 2005/06:109). Modellen, som kommer att utvärderas inför 2009, består av tre steg. I det *första* steget ska en arbetssökande med oklar problemställning erbjudas fördjupad kartläggning och vägledning hos länsarbetsnämnden (numera Arbetsförmedlingen) under upp till tolv veckor, om Arbetsförmedlingen bedömer att personen har behov av detta. Deltagarna får under denna period aktivitetsstöd. För det *andra* kan personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga erbjudas *utvecklingsanställning*. Denna typ av anställning är en arbetsplatsförlagd arbetslivsinriktad rehabilitering avsedd att stärka arbetssökandens ställning på arbetsmarknaden. Anställningen ska vara avtalsenlig men är tidsbegränsad till högst ett år med möjlighet till förlängning. Ett individbaserat bidrag utgår. Som ett *tredje* steg kan en insats med *trygghetsanställning* genomföras. Denna anställning är avsedd för personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga vilkas problem inte kan tillgodoses genom andra insatser, inklusive utvecklingsanställning. Bidrag ges på samma sätt som för utvecklingsanställning. Trygghetsanställningarna är dock tänkta att användas som en mer långsiktig insats än utvecklingsanställning. Företrädesvis bör tillsvidareanställning användas. Anställningen ska också vara avtalsen-

lig. Trygghetsanställningar är tänkta att vara ett komplement till Samhall som ska utöka och bredda utbudet av arbetsplatser för personer med funktionsnedsättning.

Utöver det ovan beskrivna finns det *andra stöd* och insatser som riktas till personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga, t.ex. stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen, stöd till personligt biträde, särskild stödperson för introduktion och uppföljning (SIUS), särskilda insatser för syn- och hörselskadade och särskilt stöd till start av näringsverksamhet.

I enlighet med handlingsplanen för handikappolitiken har Arbetsförmedlingen och 13 andra myndigheter utsetts till sektorsmyndigheter med särskilt ansvar för att nationella mål för handikappolitiken ska uppnås. Arbetsförmedlingen har därutöver tillsammans med Försäkringskassan, Skolverket och Socialstyrelsen fått i uppdrag att inom ramen för sina respektive sektorsansvar formulera en gemensam strategi för hur fler personer med funktionsnedsättning ska kunna försörja sig genom eget arbete.

Motionerna

Allmänna frågor om funktionshindrade personer

Socialdemokraterna vill i motion *N435 yrkande 31* att fler funktionshindrade ska få arbete. Utgångspunkten är att ett funktionshinder aldrig får vara ett hinder för att få arbete. Funktionshindrade ska i första hand få arbete utifrån sin kompetens och inte primärt genom lönebidrag. Arbetsförmedlingen ska därför ges resurser att för att kunna erbjuda stöd i form av individuella handlingsplaner, coachning och matchning mot lediga arbeten parallellt med möjligheten att exempelvis stödja en anställning genom lönebidrag. Det handlar också om att stärka anställbarheten hos personer med funktionshinder genom att förbättra utbildningsmöjligheterna. Generellt är utbildningsnivån betydligt lägre för personer med funktionshinder än för befolkningen i övrigt. Detta gäller inte minst andelen med högskoleutbildning. Därför är satsningar på utbildning särskilt viktiga för denna grupp. Vid anställning ska såväl funktionshindret och nedsättningen i arbetsförmågan som personens kompetens beaktas. Den höjning av antalet lönebidrag som Socialdemokraterna påbörjade under perioden 1996–2006 måste fortsätta, menar man.

Maria Lundqvist-Brömster m.fl. (fp) anser i motion *A288 yrkandena 1–4* att arbetssökande personer med funktionsnedsättning ska få en personlig coach och samordnare (yrkande 1), att personer med funktionsnedsättning som vill arbeta efter det att de fyllt 65 år ska kunna få bidrag till arbets hjälpmedel (yrkande 2), att arbetsgivare ska kunna få lönebidrag för att anställa funktionshindrade personer som är äldre än 65 år (yrkande 3) och att arbetsgivare som har eller får en anställd med funktionsnedsättning ska kunna få snabb och kostnadsfri rådgivning från Arbetsförmedlingens specialister (yrkande 4). *Karin Pilsäter (fp)* menar i motion *A300* att man ska underlätta för företag att anställa personer med funktionshinder. I motion

A303 av *Sofia Larsen (c)* uppmuntras regeringen att fortsätta arbetet med att förbättra möjligheten för personer med funktionsnedsättning att komma in på arbetsmarknaden. I motion A336 av *Marina Pettersson m.fl. (s)* hävdas att regeringen måste ta ansvar när det gäller arbetslinjen också i förhållande till de funktionshindrade och ge även dem rätt till arbete och deltagande i arbetslivet. *Betty Malmberg (m)* understryker i motion A337 behovet av skärpt uppföljning av arbetsmarknadspolitiska insatser för personer med funktionsnedsättning.

Lönebidrag

I motion A202 av *Jasenko Omanovic och Hans Stenberg (båda s)* uppmärksammas att lönebidragstaket inte följer löneutvecklingen. Det finns behov av en översyn av det gällande regelverket för lönebidrag i syfte att skapa ett system som har sin utgångspunkt i den enskildes förmåga, anser *Lars Gustafsson (kd)* i motion A211. I motion A287 av *Birgitta Sellén och Lennart Pettersson (båda c)* betonas vikten av att personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga kan få lönebidrag vid start och drift av eget företag. *Jörgen Johansson och Karin Nilsson (båda c)* vill i motion A301 ge lönebidragsanställda möjligheter att med bibehållna bidrag arbeta fram till 67 års ålder.

Samhall

I motion A266 pekar *Helene Petersson i Stockaryd m.fl. (s)* på att det är viktigt att Samhall har ett uppdrag som även omfattar arbetstillfällena för de funktionshindrade som står längst bort från den ordinarie arbetsmarknaden och att det finns verksamhet och arbeten även på basstationer runt om i landet.

Döva och hörselskadade personer m.m.

Jasenko Omanovic och Agneta Lundberg (båda s) anser i motion A204 att det är viktigt att se över insatserna för döva och hörselskadade ungdomar på arbetsmarknaden och göra ytterligare insatser för att de ska få större acceptans på arbetsmarknaden. *Carina Hägg (s)* föreslår i motion A276 olika förbättringar för synskadade på arbetsmarknaden.

Utskottets ställningstagande

Arbetsmarknadsutskottet vill inleda med att slå fast att personer med funktionsnedsättning ska ha samma möjligheter som andra att delta i arbetslivet. Utskottet vill understryka att regeringen, utöver de särskilda insatser som görs för funktionshindrade, har genomfört en rad reformer för att bryta utanförskapet och bidra till den långsiktiga målsättningen full sysselsättning.

Utskottet vill i detta sammanhang nämna att riksdagen nyligen godkänt FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (prop. 2008/09:28, bet. 2008/09:SoU3, rskr. 2008/09:38). Artikel 27 i konventionen behandlar arbete och sysselsättning och stipulerar bl.a. rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning på samma villkor som för andra. Genom att ratificera konventionen åtar sig Sverige och andra stater att skydda och främja förverkligandet av rätten till arbete genom att vidta ändamålsenliga åtgärder.

Utskottet vill peka på den promemoria om *De funktionsnedsattas ekonomiska förhållanden* (Ds 2008:78) som publicerades i oktober 2008 av Socialdepartementet. Beräkningen i promemorian av det totala antalet personer med funktionsnedsättning för åren 2003/04 ligger mellan 1,3 miljoner och 1,45 miljoner personer. Mellan 570 000 och 736 000 av dem är i förvärsaktiv ålder och utgör mellan 11 och 14 % av totalbefolkningen i åldern 20–64 år. Totalt sett i gruppen 20–64 år har de allra flesta grupper med funktionsnedsättning en sämre anknytning till arbetsmarknaden än personer utan funktionsnedsättning. Funktionsnedsatta personer har i regel låga löneinkomster. I detta sammanhang vill utskottet peka på att Regeringskansliet bereder en strategi för hur fler personer med funktionsnedsättning ska kunna försörja sig genom eget arbete som dåvarande Arbetsmarknadsstyrelsen m.fl. myndigheter gemensamt tagit fram. Utskottet vill här framhålla utbildningens betydelse både för att förbättra möjligheterna att komma i arbete och få högre inkomster.

Det ingår i Arbetsförmedlingens uppdrag att korta arbetslöshetstiderna för dem som befinner sig långt från arbetsmarknaden. I det arbetet utgör personligt stöd och coachning en given del. Många personer som på grund av funktionsnedsättning har nedsatt arbetsförmåga har dock oavsett konjunkurläge svårt att få arbete och är i vissa fall beroende av särskilda insatser för att komma ut på arbetsmarknaden.

Utskottet vill understryka att regeringen har beslutat om flera olika insatser inom arbetsmarknadspolitiken för att bl.a. fler personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga ska kunna komma in på arbetsmarknaden. Ett sådant exempel är att nystartsjobben har införts, vilket innebär att en arbetsgivare inte behöver betala arbetsgivaravgift under lika lång tid som en person varit frånvarande från arbetsmarknaden. Nystartsjobben sänker påtagligt trösklarna in på arbetsmarknaden. Vecka 47 hade drygt 17 000 personer nystartsjobb, omkring 20 % av dem har gått till personer med funktionsnedsättning. Totalt hade t.o.m. oktober 2008 närmare 36 000 nystartsjobb påbörjats sedan de infördes den 1 januari 2007. En annan insats är jobb- och utvecklingsgarantin som vänder sig till alla långtidsarbetslösa. Personer med funktionshinder med nedsatt arbetsförmåga är överrepresenterade bland långtidsarbetslösa, och av deltagarna i jobb- och utvecklingsgarantin uppgår andelen med funktionsnedsättning till 31 %. Tredje fasen av jobb- och utvecklingsgarantin ska ge sysselsättning, arbetslivserfarenhet och arbetsgemenskap. Deltagarna sysselsätts, i en

omfattning som helt täcker den enskildes arbetsutbud, hos anordnare som kan vara offentliga eller privata arbetsgivare, sociala företag eller ideella organisationer. De som blir aktuella för tredje fasen av jobb- och utvecklingsgarantin kommer att vara personer som har varit arbetslösa under många år och som, av olika anledningar, kan ha nedsatt arbetsförmåga. Det är personer som riskerar att långsiktigt utestängas från arbetslivet. Det krävs därför ytterligare insatser genom en mångfald av anordnare för att ge dem ökad möjlighet att få ett arbete.

Utskottet kan konstatera att sociala företag som företagsform både i Sverige och i andra europeiska länder har visat sig kunna bidra till att skapa arbete för människor som står långt från arbetsmarknaden. I de sociala företagen skapas arbetstillfällen som tar till vara individernas förutsättningar och möjligheter till rehabilitering som ett steg mot arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Sociala företag kan därmed bidra till att bryta utanförskapet. Ännu så länge är de sociala företagen relativt få på den svenska arbetsmarknaden. Regeringen gav därför i november 2007 i uppdrag åt Nutek att utarbeta ett program med förslag om insatser som stimulerar till att fler sociala företag startar och växer. Ett programförslag lämnades till regeringen i maj 2008 och syftar till att stimulera organisationer men också enskilda att våga starta sociala företag. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Av budgetpropositionen framgår att i genomsnitt 68 800 personer per månad under 2007 var i arbete med stöd av lönebidrag, OSA eller utvecklings- och trygghetsanställning. Det var mer än 4 000 personer fler än 2006. I genomsnitt hade 58 907 anställda lönebidrag under 2007. Det framgår vidare att vid utgången av 2007 var ca 19 000 anställda i skyddat arbete hos Samhall. Totalt 12 800 personer har fått del av stödformerna stöd till hjälpmedel och personligt biträde och särskilt stöd till start av näringsverksamhet och SIUS; detta är en ökning med 2,5 % jämfört med 2006.

Utskottet välkomnar att regeringen utöver allmänna satsningar på närings- och arbetsmarknadspolitiken har ökat resurserna till lönebidrag och Samhall och dessutom höjer nivån på flera olika stöd till funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga. Under 2007–2010 satsas enligt underhandsinformation från Regeringskansliet ca 2,4 miljarder kronor extra på Samhall och på lönebidrag. För innevarande år är tillskottet 558 miljoner kronor, vilket motsvarar drygt 2 000 lönebidragsplatser och ca 1 000 platser i Samhall. För 2009 är tillskottet 768 miljoner kronor, se nedan under anslag 1:4 *Lönebidrag och Samhall m.m.*

Regeringen uppger i budgetpropositionen att stödet till personligt biträde höjs från 50 000 kr till högst 60 000 kr per år för anställda och från 100 000 kr till högst 120 000 kr per år för företagare. Stödet till arbets-hjälpmiddel som lämnas till anställda, egna företagare eller deltagare i arbetsmarknadspolitiska program ska höjas från dagens 50 000 kr till högst 100 000 kr per år, alla ändringar ska gälla från den 1 februari 2009.

Syftet med dessa höjningar av stöden är att arbetsgivare i större utsträckning ska anställa personer med större stödbehov och som därför sannolikt står längre bort från arbetsmarknaden.

Utskottet vill betona att när Sverige nu befinner sig i en snabb konjunkturnedgång är det extra viktigt att öka ansträngningarna så att personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga får möjlighet att komma ut och stanna i arbete. Utskottet välkomnar att Regeringskansliet ska göra en översyn av de särskilda insatserna för personer med funktionsnedsättning med syftet att effektivisera insatserna så att fler ska kunna ta del av dem. Utskottet vill också instämma i regeringens förväntan på Arbetsförmedlingen att, som ett led i sitt sektorsansvar för handikappolitiken, utöka arbetet med att få fler personer med funktionsnedsättning i arbete. Utskottet utgår, liksom regeringen, från att det finns en möjlighet att öka antalet övergångar till osubventionerat arbete och förutsätter att Arbetsförmedlingen intensifierar arbetet med att öka antalet övergångar.

Möjligheten att få lönebidrag vid start och drift av eget företag för personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga är enligt utskottet en angelägen fråga. Det framgår av budgetpropositionen att lönebidrag till egenföretagare är föremål för beredning men kräver ytterligare analys och att regeringen även överväger om andra insatser än lönebidrag är lämpligare för att främja verksamhet med egna företag. Utskottet anser att Regeringskansliets beredning av frågan bör avvaktas.

Utskottet kan i sammanhanget konstatera att regeringen redan i budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1 utg.omr. 13 s. 77), med anledning av ett tillkännagivande på förslag av arbetsmarknadsutskottet om att överväga lönebidrag i bestående anställningsförhållanden (bet. 1999/2000:AU1, rskr. 1999/2000:83), funnit att lönebidrag inte är befogat i sådana situationer.

Utskottet kan vidare konstatera att det i budgetpropositionen för 2009 också har angetts att regeringen slutbehandlat frågan om lönebidragsanställning efter 65 års ålder enligt riksdagens tillkännagivande till regeringen (bet. 2005/06:AU1, rskr. 2005/06:109). Utskottet instämmer i regeringens ställningstagande att frågan om vem som ska ha rätt till ett arbetsmarknadspolitiskt program måste bedömas utifrån det övergripande målet att bryta utanförskapet för dem som står längst från arbetsmarknaden och att de arbetsmarknadspolitiska resurserna i första hand ska riktas till dessa arbets sökande. Utskottet kan liksom regeringen konstatera att de personer som åsyftas i tillkännagivandet normalt inte ingår i denna grupp.

I några motioner yrkas det att även andra stödformer än lönebidrag bör omfatta personer äldre än 65 år. Utskottet gör i de delarna samma bedömning som i fråga om rätten till lönebidrag efter 65 år.

Med hänvisning till vad utskottet anfört ovan om bl.a. regeringens särskilda insatser för att personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga ska få möjlighet att arbeta och försörja sig genom eget arbete avstyrker utskottet motionerna N435 yrkande 31 (s), A202 (s),

A204 (s), A211 (kd), A266 (s), A276 (s), A287 (c), A288 yrkandena 1–4 (fp), A300 (fp), A301 (c), A303 (c), A336 (s) och A337 (m), allt i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom det som anförts.

Riksrevisionens styrelses framställning angående lönebidrag till funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga

Utskottets förslag i korthet

Utskottet behandlar i detta avsnitt Riksrevisionens styrelses framställning angående lönebidrag till funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga och två motioner med anledning av framställningen. Utskottet anser att riksdagen bör avslå Riksrevisionens styrelses framställning 2007/08:RRS21.

Jämför reservation 22 (s, mp).

Riksrevisionens styrelses framställning

Riksrevisionen har granskat om statens arbetsmarknadspolitiska insatser har bidragit till att funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga har fått en starkare ställning på arbetsmarknaden. Resultatet av granskningen har redovisats i rapporten *Utanförskap på arbetsmarknaden – Funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga* (RiR 2007:24). Riksrevisionens sammanfattande bedömning är att de av regeringen och Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS, granskningen är utförd före ombildningen av myndigheten) vidtagna arbetsmarknadspolitiska åtgärder som är riktade mot funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga inte har förbättrat gruppens ställning på arbetsmarknaden. Riksrevisionens styrelse anser att det genom granskningsresultatet är klarlagt att statens arbetsmarknadspolitiska insatser inte har varit tillräckliga för att stärka de funktionshindrades ställning på arbetsmarknaden. Styrelsen föreslår därför i framställning 2007/08:RRS21 punkterna 1 och 2 att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anför om att regeringen dels bör vidta åtgärder för att ställningen på arbetsmarknaden för funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga ska förbättras (punkt 1), dels bör återkomma till riksdagen med en beskrivning av vilka åtgärder som vidtagits för att de funktionshindrades ställning på arbetsmarknaden ska förbättras (punkt 2).

Riksrevisionens granskning visar att utvecklingen av sysselsättningsgraden för funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga under 2000-talet har varit sämre än för den övriga arbetskraften. Antalet inskrivna på arbetsförmedlingen ur denna grupp har ökat under den granskade perioden (mellan 2000 och första halvåret 2007). Även långtidsarbetslösheten utvecklades negativt för gruppen.

Riksrevisionens granskning klargör att andelen övergångar från stödet lönebidrag till osubventionerade arbeten ökade successivt för varje år under den granskade perioden. Andelen ökade från 2 % 2001 till 5 % 2005.

Granskningen visar vidare att arbetsförmedlingens underlag inför beslut om lönebidrag ofta är otillräckligt. Bedömningen i rapporten är att om AMS (jfr ovan) kommer till rätta med bristerna i de arbetsmoment som kritiserats skulle den genomsnittliga bidragsnivån sannolikt minska och antalet övergångar till osubventionerade arbeten öka.

När ett lönebidrag lämnas för första gången får det omfatta en tidsperiod av maximalt ett år och ska föregås av ett besök på arbetsplatsen av arbetsförmedlingens handläggare. Lönebidrag lämnas under maximalt fyra år men kan förlängas efter särskild prövning om det bedöms motiverat med hänsyn tagen till arbetstagarens arbetsförmåga. I granskningen har det också framkommit att vissa länsarbetsnämnder (jfr ovan) närmast slentrianmässigt beslutat om förlängning av bidraget efter att det utbetalats i fyra år. Styrelsens uppfattning är att det inte är godtagbart att förmedlingskontorens prövning av lönebidrag grundas på bristfälliga underlag och att det riskerar att leda till att anslagna medel inte utnyttjas optimalt. Styrelsen anser att regeringen bör vidta åtgärder för att handläggningen av lönebidraget ska bli effektiv och rättssäker. Styrelsen konstaterar att målsättningen att öka övergångarna från lönebidrag till en icke subventionerad anställning blir svårare att uppnå om inte denna möjlighet aktivt prövas. Rutinmässiga förlängningar kan också hindra andra funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga från att få del av lönebidraget. Styrelsen framhåller också att lönebidraget inte alltid hanterats som ett temporärt stöd. Styrelsen anser att regeringen bör uppmärksamma att vissa personer med funktionshinder kommer att behöva permanent ekonomiskt stöd för att kunna delta på arbetsmarknaden.

Riksrevisionen fastslår vidare att AMS (jfr ovan) åtgärder för att främja en ökning av arbetsgivarnas vilja att anställa funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga inte varit tillräckliga. Granskningen visar att det fortfarande finns en stor brist på information om arbetsmarknadsstöden och om vart arbetsgivare ska vända sig för att få denna information. Enligt styrelsens uppfattning bör ökad kunskap hos arbetsgivarna om bl.a. lönebidraget kunna leda till att arbetsgivarna i större utsträckning anställer funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga. Styrelsen menar att det därför är viktigt att detta arbete bedrivs med ökad intensitet av den nya myndigheten.

Sammanfattningsvis understryker styrelsen att man ser allvarligt på de brister som framkommit i granskningen. Styrelsen anser att styrning och handläggning av lönebidraget behöver förbättras snarast för att funktionshindrade ska få samma möjligheter som icke funktionshindrade att delta i arbetslivet.

Motionerna

Socialdemokraterna vill i motion 2007/08:A3 yrkandena 1 och 2 att regeringen snarast ska vidta åtgärder för att stärka det förberedande arbetet med lönebidrag i syfte att funktionshindrade lättare ska få arbete (yrkande 1) och att regeringen snarast ska återkomma till riksdagen med en åtgärdslista över de förbättringar som vidtagits för att stärka funktionshindrades ställning på arbetsmarknaden (yrkande 2). För Socialdemokraterna är arbete grunden för den egna försörjningen. Arbete är en rättighet, men det är också en skyldighet att delta i arbetslivet efter förmåga. Ett funktionshinder får aldrig vara ett hinder för att få arbete. Utgångspunkten måste vara att man ska få arbete utifrån sin kompetens. Arbetsförmedlingen ska därför ges resurser att erbjuda stöd i form av individuella handlingsplaner, coaching och matchning mot lediga arbeten parallellt med möjligheten att exempelvis stödja en anställning genom lönebidrag. Det handlar också om att stärka anställbarheten hos personer med funktionshinder genom att förbättra utbildningsmöjligheterna. Generellt är utbildningsnivån betydligt lägre för personer med funktionshinder än för befolkningen i övrigt. Trots högkonjunkturen har utvecklingen för personer med funktionshinder gått åt fel håll. Den goda konjunkturen passerade denna grupp i princip obemärkt. Arbetsmarknadspolitiken har till syfte att främja arbetslinjen och se till att alla som kan arbeta också ska få ett arbete. En god och aktiv arbetsmarknadspolitik ska hålla en hög kvalitet så att den leder till arbete. Formerna behöver utvecklas för systematisk uppföljning och utvärdering av arbetsmarknadspolitiska insatser och stöd. Sådana utvärderingar bör göras regelmässigt. Arbetsgivarkontakterna behöver utvecklas. Åtgärderna för att främja en ökning av arbetsgivarnas vilja att anställa funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga har inte varit tillräckliga. Dessa brister bör snarast åtgärdas. Stöd och hjälpmedel måste marknadsföras bättre bland arbetsgivare. Mer riktad information till arbetsgivare bör leda till en ökad kunskap som i förlängningen leder till att arbetsgivare i större utsträckning anställer personer med funktionshinder.

Miljöpartiet anser i motion 2007/08:A4 yrkandena 1 och 2 att regeringen snarast ska vidta åtgärder för att stärka det förberedande arbetet med lönebidrag i syfte att funktionshindrade lättare ska få arbete (yrkande 1) och att regeringen bör återkomma till riksdagen med en beskrivning av vilka åtgärder som vidtagits för att de funktionshindrades ställning på arbetsmarknaden ska förbättras (yrkande 2). Miljöpartiet anser att funktionshindrade ska ha samma möjligheter som alla andra i samhället, vilket också inbegriper lika möjligheter inom arbetslivet. I dag finns det en betydande skillnad i andelen sysselsatta mellan de med funktionshinder som nedsätter arbetsförmågan och övriga på arbetsmarknaden. Alla ska utifrån sin kompetens och arbetsförmåga få vara med i arbetslivet. Behovet av samhälleligt stöd kan vara stort för att funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga ska ha en möjlighet att delta i arbetslivet. Riksrevisionens granskning visar att inget av regeringens etappmål har uppnåtts. Tvärtom tycks målgruppen

funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga haft en sämre ställning än övriga i arbetskraften. Den borgerliga regeringen tycks inte prioritera en politik som stärker de funktionshindrades möjligheter på arbetsmarknaden. Miljöpartiet anser att detta måste vara en prioriterad fråga. Åtgärderna måste spänna över ett stort antal områden och kan med fördel ske i samarbete med verksamheter inom den sociala ekonomin. Det krävs också bättre individuella handlingsplaner, coachning i förmedlingsverksamheten och kompetenshöjande åtgärder för handläggare på Arbetsförmedlingen. Åtgärder måste också riktas mot arbetsgivare som i många fall inte vet om att de kan få olika stöd för att anställa personer med funktionshinder som nedsätter arbetsförmågan. Ibland kan det behövas hjälp till arbetsgivare för att anpassa en arbetsplats efter den enskilde individen. Sådan hjälp kan fås redan i dag men mer ekonomiska resurser måste avsättas för detta ändamål. Miljöpartiet befarar att en del av förklaringen till de funktionshindrades svagare ställning på arbetsmarknaden kan handla om diskriminering och förutfattade meningar om denna grupp, vilket bör vägas in i det fortsatta arbetet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar den granskning som Riksrevisionen genomfört och anser liksom Riksrevisionens styrelse att styrningen och handläggningen av lönebidragen behöver förbättras.

I budgetpropositionen anges att regeringen förutsätter att Arbetsförmedlingen åtgärdar de brister som Riksrevisionen lyft fram i sin granskning. Regeringen informerar också om att man inom Regeringskansliet avser att göra en översyn av de särskilda insatserna för funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga i syfte att effektivisera dessa så att fler personer ska kunna ta del av dem. Regeringen anger vidare att Riksrevisionens rapport kommer att utgöra en del av underlaget i denna översyn. Därmed bedömer regeringen att granskningen är beaktad.

Därtill har regeringen gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att ta fram en särskild strategi för hur andelen arbetsgivare som är beredda att anställa personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av funktionsnedsättning kan öka. Arbetsförmedlingen ska också genomföra en särskild undersökning om arbetsgivarnas vilja att anställa personer med funktionsnedsättning. En samlad redovisning ska lämnas till Arbetsmarknadsdepartementet senast den 12 februari 2009.

Utskottet vill för sin del betona vikten av att fler personer med funktionshinder med nedsatt arbetsförmåga kommer i arbete och att ytterligare åtgärder krävs för att säkerställa detta, inte minst på myndighetsnivå. Samtidigt noterar utskottet att regeringen och berörda myndigheter har inlett ett sådant arbete, vilket bl.a. redovisas ovan i avsnittet *Personer med funktionshinder m.m.*

Utskottet anser vid en sammanvägd bedömning att resultaten av detta arbete, liksom av regeringens sedvanliga återrapportering om vidtagna åtgärder, inte bör föregripas. Utskottet avstyrker därför Riksrevisionens styrelses framställning 2007/08:RRS21 punkterna 1 och 2. Socialdemokraternas och Miljöpartiets motioner får förstås så att de står bakom framställningen. Även dessa motioner, 2007/08:A3 yrkandena 1 och 2 (s) och 2007/08:A4 yrkandena 1 och 2 (mp), avstyrks.

Anslag 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.

Propositionen

Tusental kronor

Förslag till anslag 2009

14 362 488

Anslaget används i huvudsak för bidrag och stöd till funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga. Anslaget omfattar bidrag till lönebidrag, OSA, utvecklingsanställning, trygghetsanställning och Samhall. Vidare lämnas under anslaget bidrag för SIUS, projektmedel för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, stöd till hjälpmedel och personligt biträde på arbetsplatsen, särskilda insatser för syn- och hörselskadade, särskilt stöd till start av näringsverksamhet och för att utveckla ny teknik och databaserade hjälpmedel åt handikappade.

Anslaget får även användas för viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslag 1:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013*.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om ca 14,4 miljarder kronor för budgetåret 2009. Av dessa medel beräknas ca 4,4 miljarder kronor för bidrag till Samhall för att sysselsätta personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga under motsvarande 24,4 miljoner arbetstimmar. Detta motsvarar uppskattningsvis 18 700 årsanställda.

Därutöver uppger regeringen, som nämnts tidigare, att stöd till personligt biträde bör höjas från 50 000 kr till högst 60 000 kr per år för anställda och från 100 000 kr till högst 120 000 kr per år för företagare. Stöd till arbetshjälpmedel som lämnas till anställda, egna företagare eller deltagare i arbetsmarknadspolitiska program bör höjas från dagens 50 000 kr till högst 100 000 kr per år. Detta bör gälla från den 1 februari 2009.

Beslut om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga omfattar normalt sett högst ett år men kan sträcka sig över en längre period. Det innebär att åtaganden under anslaget kan medföra kostnader för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att för 2009 besluta om förpliktelser under anslaget som med-

för framtida utgifter. Bemyndiganderamen bör fastställas med viss marginal i förhållande till beräknade utestående åtaganden utifrån den osäkerhet som finns i beräkningen av dessa åtaganden.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att för anslaget under 2009 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 8 miljarder kronor under 2010–2012 (2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 5).

Regeringen föreslår att ett ramanslag på ca 14,4 miljarder kronor anvisas för 2009 (prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 9 i denna del).

Motionerna

Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag

Tusental kronor

Regeringens förslag	s	v
14 362 488	100 000	1 205 000

Socialdemokraterna vill i motionerna *Fi270 yrkande 54* och *A396 yrkandena 9 och 18 i denna del* förbättra möjligheterna för personer med funktionshinder att få arbete. Trots flera år av högkonjunktur och ökad sysselsättning har situationen knappast förbättrats alls för funktionshindrade. Socialdemokraterna menar att det är uppenbart att de nuvarande åtgärderna inte är tillräckliga för att öka sysselsättningen i gruppen funktionshindrade och föreslår en ökning av antalet lönebidrag med 500 platser utöver regeringens volymer 2009–2011. 500 OSA-platser bör enligt Socialdemokraterna vikas för psykiskt funktionshindrade. Dessutom ska antalet trygghetsanställningar för personer med allvarliga psykiska funktionshinder öka med 500 platser utöver regeringens volymer 2009–2011. Sammantaget föreslår Socialdemokraterna en ökning av anslaget med 100 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Vänsterpartiet vill i motion *A385 i denna del* förstärka insatserna för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Därför föreslår Vänsterpartiet en höjning av taket för lönebidraget och ett utökat antal platser med lönebidrag och OSA-platser. Lönebidrag är en bra form av understöd för att underlätta ett inträde och få ett fotfäste på arbetsmarknaden. Speciellt inför stundande lågkonjunktur är det bra att investera i människors möjligheter att stanna kvar på arbetsmarknaden och säkerställa att de inte hamnar i utanförskap genom arbetslöshet. Arbetsmarknadsstyrelsen har tidigare föreslagit i sina budgetunderlag att lönebidrag kan lämnas om någon får en funktionsnedsättning på sin befintliga arbetsplats. Detta kan underlätta anpassade anställningar och rehabiliteringsarbete. Därför bör lönebidrag beviljas även för redan anställda. Vänsterpartiet avsätter medel i sitt förslag till budget för att det ska kunna genomföras. Vänsterpartiet ökar också merkostnadsersättningen till Samhall för att fler ska kunna erbjudas sysselsättning, för att den geografiska spridningen ska öka och för att

förbättra villkoren för de anställda. För 2009 föreslås ytterligare 400 miljoner kronor i nivåhöjning så att det täcker ytterligare 1 miljon arbetstimmar, vilket motsvarar ca 700 arbetstillfällen. Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget med 1 205 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har under avsnittet *Personer med funktionshinder m.m.* utvecklat sin syn på hur funktionshindrade ska komma i arbete och välkomnat regeringens förslag till förstärkta insatser för denna grupp.

Utskottet finner regeringens förslag till anslagsnivå väl avvägd och ställer sig därför bakom förslaget (prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 9 i denna del), vilket innebär att motionerna Fi270 yrkande 54 (s), A385 i denna del (v) och A396 yrkandena 9 och 18 i denna del (s) inte kan godtas.

Utskottet tillstyrker att riksdagen bemyndigar regeringen att för anslaget under 2009 åta sig ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 8 miljarder kronor under 2010–2012 (prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 5).

Anslag 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning

Propositionen

Tusental kronor

Förslag till anslag 2009	1 354 629
--------------------------	-----------

Anslaget avser ersättningar till arbetstagare för lönefordringar enligt *lönegarantilagen (1992:497)* vid konkurs och vid företagsrekonstruktion enligt *lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion*. Anslaget ska även täcka administrativa kostnader hos Kammarkollegiet för förvaltning av anslaget. Från anslaget ersätts också länsstyrelserna för arbetet med att betala ut ersättning för lönefordringar. Anslaget är nettobudgererat, vilket innebär att belopp som återkrävs vid konkurser och företagsrekonstruktioner förs till anslaget och får användas för utbetalning av ersättning.

En av de viktigaste utgiftsstyrande faktorerna är utvecklingen av antalet konkurser och företagsrekonstruktioner där anställda är berörda.

Regeringen har i maj 2008 till riksdagen överlämnat propositionen *Företagshypotek – en bättre säkerhet för lån till företag* (prop. 2007/08:161). Förslaget innebär bl.a. att statens förmånsrätt för återkrav av utbetald lönegaranti avskaffas. En sådan ändring innebär att konkurser kommer att belasta statens finanser i större utsträckning än i dag, främst genom att staten går miste om intäkter. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2009.

Med anledning av ändringar av statens regressrätt och förmånsregler, som kan bli en följd av regeringens förslag, beräknas utgifterna för 2008 öka med 500 miljoner kronor fr.o.m. 2009. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 1,4 miljarder kronor för 2009 (*prop. 2008/09: 1 utg.omr. 14 punkt 9 i denna del*).

Motionerna

Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag

Tusental kronor

Regeringens förslag	s	v
1 354 629	20 000	- 500 000

Socialdemokraterna motsätter sig i motion A396 yrkande 18 i denna del anslagshöjningen på 500 miljoner kronor med anledning av de aviserade nya reglerna om förmånsrätt. För de medel som på det sättet sparas föreslår *Socialdemokraterna* 500 miljoner kronor till ett nytt program för att möta varsel och 20 miljoner kronor för fördjupad Sverigeinformation.

I ljuset av den mycket bekymmersamma ekonomiska utvecklingen med en alltmer försvagad arbetsmarknad för stora delar av det svenska näringslivet behöver breda insatser genomföras. *Socialdemokraterna* menar att det behövs individanpassade effektiva åtgärder som leder till arbete. Man vill stärka näringslivet genom att satsa på ett *program för att möta varsel i industri och tjänstesektor*. När varslen ökar uppkommer behov av utbildning av personal och medel för forskning och utveckling för att möta lågkonjunkturen och för en snabb omställning. Programmet bör påbörjas omedelbart och fortsätta under 2009. *Socialdemokraterna* föreslår en ökning med 1 miljard kronor i 2009 års budget, varav hälften av resurserna avsätts till Arbetsförmedlingen och hälften till Vinnova. Medlen ska fördelas utifrån näringslivets behov. *Socialdemokraterna* vill vidare att det ges en *fördjupad Sverigeinformation* till den som nyligen fått permanent uppehållstillstånd. Arbetsförmedlingen bör få i uppdrag att tillsammans med en arbetssökande göra en första kartläggning av dennes utbildning och yrkeserfarenhet och samtidigt informera om var i landet varje person har störst möjlighet till arbete eller relevant utbildning.

Sammantaget föreslår *Socialdemokraterna* en ökning av anslaget med 20 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Vänsterpartiet är i motion A385 i denna del emot regeringens förslag att slopa statens förmånsrätt i fråga om återkrav på utbetald lönegaranti i samband med konkurser och företagsrekonstruktioner. Därför föreslås en minskning med 500 miljoner kronor av anslaget i förhållande till regeringens förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inleda med att konstatera att lagförslagen i den proposition (prop. 2007/08:161) som ligger till grund för regeringens förslag till höjd anslagsnivå antogs av riksdagen den 12 november 2008 (bet. 2008/09:CU5 och rskr. 2008/09:34). Detta förhållande gör att utskottet biträder regeringens förslag till medelsanvisning och avvisar de förslag som framförs i motionerna. Utskottet uppmärksammar i sammanhanget statistiken från Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) som anger att antalet företagskonkurser under oktober månad 2008 ökade med 14 % jämfört med oktober 2007.

Både Socialdemokraterna och Vänsterpartiet föreslår sänkningar av anslaget till lönegarantiersättning på grund av att de motsätter sig den numera beslutade ändringen av förmånsrättsreglerna i proposition 2007/08:161. Sammantaget föreslår dock Socialdemokraterna en ökning av anslaget med anledning av att partiet – med medel som av det nyssnämnda skälet skulle ”sparas” på detta anslag – vill satsa på program för att möta varsel i industrin och tjänstesektorn och en fördjupad Sverigeinformation. I sak behandlas dessa frågor under avsnittet *Arbetsmarknadspolitikens allmänna inriktning* med anledning av andra socialdemokratiska yrkanden, där utskottet föreslår att förslagen ska avslås. Utskottet noterar att medel för åtgärder av detta slag redovisas i budgetpropositionen under utgiftsområde 14 framför allt på anslag 1:2 och 1:3.

Med hänvisning till vad som anförts ovan ansluter sig utskottet till regeringens förslag till ökad medelsanvisning (prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 9 i denna del), vilket innebär att förslagen till medelsanvisning i motionerna A385 i denna del (v) och A396 yrkande 18 i denna del (s) inte godtas.

Området Arbetsliv

Utskottets förslag i korthet

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag att målet för politikområdet Arbetslivspolitik upphör att gälla. I avsnittet behandlas även ett antal motioner väckta under den allmänna motionstiden, vilka bl.a. rör förstärkt arbetsmiljöarbete och nationell kraftsamling för minskad ohälsa i arbetslivet. Riksdagen bör avslå samtliga motionsyrkanden, bl.a. med hänvisning till befintliga insatser och pågående utredningsarbete.

Jämför reservation 23 (s).

Arbetslivsfrågor

Propositionen

Allmänna frågor

Arbetslivspolitikerna är i budgeten indelade i områdena arbetsmiljö, arbetsrätt och lönebildning. Under arbetslivspolitikerna ingår förvaltningskostnader för Arbetsmiljöverket, Arbetsdomstolen, Statens nämnd för arbetstagarers uppfinningar, Internationella arbetsorganisationen (ILO) och Medlingsinstitutet. Vidare omfattas kostnader för regional skyddsombudsverksamhet och medlemsavgiften till ILO.

Målet för arbetslivspolitikerna är goda arbetsvillkor och möjlighet till utveckling i arbetet för både kvinnor och män. Detta mål beslutades av riksdagen hösten 2003 för politikområdet Arbetslivspolitik. Regeringen föreslår nu att målet för politikområdet Arbetslivspolitik upphävs eftersom den enhetliga verksamhetsstrukturen med en indelning av utgiftsområden i politikområden och verksamhetsområden utgår (*prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 2*). Regeringen gör dock bedömningen att samma mål även fortsättningsvis bör gälla för arbetslivspolitikerna under utgiftsområde 14, dock utan att underställas riksdagen för godkännande. Regeringen menar att arbetslivspolitikerna ska bidra till att nå målen för den ekonomiska politiken och därmed även medverka till att skapa förutsättningar för en uthållig tillväxt och full sysselsättning.

Arbetsmiljö

Det pågår ett arbete inom Arbetsmarknadsdepartementet med att ta fram underlag för hur den framtida arbetsmiljöpolicerna ska utformas. Arbetet utförs i en bred samverkan och diskussion med berörda aktörer och parter. En bärande utgångspunkt för arbetsmiljöpolicerna ska vara att den måste ges en mer offensiv och positiv innebörd. Den ska bidra till att minska utanförskapet på arbetsmarknaden och inom arbetslivet genom att skapa förutsättningar, inte bara för fler arbeten utan även för arbeten med goda och utvecklande arbetsvillkor, som ger möjlighet för fler att delta i arbetslivet. Det finns två huvudinriktningar för det fortsatta arbetet, nämligen att policerna ska bidra till den samlade jobbpolitiken och att den ska lyfta fram arbetsmiljöns potential för ökad konkurrenskraft. Mot bakgrund av dessa utgångspunkter har målet för verksamhetsområdet Arbetsmiljö omformulerats. Numera lyder målet: *Arbetsmiljön ska förebygga ohälsa och olycksfall samt motverka att människor utestängs från arbetet. En god arbetsmiljö tar hänsyn till människors olika förutsättningar och bidrar till utveckling av både individer och verksamhet.* Anledningen till ändringen av målet är att det tydligare ska anknyta till den nya inriktningen av arbetsmiljöpolicerna.

Antalet anmälda arbetsolyckor och anmälda arbetssjukdomar fortsätter att minska, och allt färre uppger arbetet som orsak till sin sjukfrånvaro. Även sjukfrånvaron i sin helhet fortsätter att minska i allt snabbare takt. Trots detta finns dock fortfarande brister i arbetsmiljön. Under senare år har antalet dödsfall i arbetsolyckor ökat. Inom Arbetsmiljöverket har en särskild arbetsgrupp tillsatts som konstaterat att ökningen främst har skett inom de minsta företagen med 0–5 anställda, men gruppen har inte kunnat utläsa några enskilda faktorer som förklarar ökningen.

För att uppnå en god arbetsmiljö måste ett systematiskt arbetsmiljöarbete bedrivas på arbetsplatsen, vilket enligt regeringen inte minst är viktigt för att förebygga att allvarliga olyckshändelser inträffar. Mot bakgrund av detta är det enligt regeringen bekymmersamt att bara lite drygt hälften av dem som svarat på SCB:s arbetsmiljöundersökning bekräftar att ett sådant arbete bedrivs på deras arbetsplatser. När det gäller egenföretagare är läget ännu sämre, då endast ca 40 % uppger att de bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete. För denna grupp är också tillgången till företagshälsovård mycket mindre än för övriga. Trots att regeringen sammantaget konstaterar att det har skett förbättringar både när det gäller utvecklingen av den arbetsrelaterade hälsan och i förhållande till hur människor upplever faktorer i sin arbetsmiljö anser regeringen att det finns ett stort utrymme för utveckling inom arbetsmiljöområdet. Regelefterlevnaden måste bli bättre för att undvika allvarliga olyckor, och det förebyggande arbetet måste utvecklas. Vid många arbetsplatser bedrivs ett aktivt och kunskapsbaserat arbetsmiljöarbete utifrån en medvetenhet om att en bra arbetsmiljö är långsiktigt lönsam för verksamheten. Kunskaper om sambanden mellan individ, organisation och verksamhet liksom om hur man praktiskt bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete måste, menar regeringen, finnas vid alla arbetsplatser, även vid de minsta företagen.

Arbetsrätt

Regeringen anser att de arbetsrättsliga reglerna i Sverige ger goda förutsättningar för att kombinera trygga förhållanden på arbetsmarknaden med en hög sysselsättningsnivå. Grunderna för arbetsrätten bör bestå också framöver. Regeringen värnar den modell där förhållandena på arbetsmarknaden i hög grad regleras genom avtal mellan arbetsmarknadens parter. En central del av regeringens politik är att bryta utanförskapet och skapa fler arbeten.

Det är också viktigt att det är lätt för arbetsgivare att anställa. Regeringen anser att tillsvidareanställning ska vara grunden på arbetsmarknaden. Samtidigt menar regeringen att tidsbegränsade anställningar också spelar en mycket viktig roll. Regeringens utgångspunkt är att en förenkling av lagstiftningen och färre restriktioner för tidsbegränsade anställningar, vilket genomförts sedan den nuvarande regeringen tillträdde, underlättar rekryter-

ing och nyanställning och därmed bidrar till att fler arbetstillfällen skapas. Men arbetstagare som under en längre tid har haft tidsbegränsad anställning måste ges en rimlig trygghet.

Regeringen kommenterar i budgetpropositionen de förändringar som gjorts och vad de betyder för att skapa förutsättningar för fler arbetstillfällen och därmed tillväxtpotentialer för företagen.

Regeringen har tillsatt en utredning med anledning av EG-domstolens dom i Lavalmålet. Utredningen ska arbeta utifrån utgångspunkten att den svenska arbetsmarknadsmodellen i så stor utsträckning som möjligt ska kunna tillämpas i förhållande till arbetstagare som utstationeras till Sverige från ett annat land, samtidigt som EG-rätten fullt ut respekteras. Arbetet ska ske i nära diskussion och samarbete med företrädare för arbetsmarknadens parter för att kollektivavtalsreglering och lagreglering på detta område ska fungera väl tillsammans. Utredaren ska redovisa uppdraget senast den 15 december 2008. En annan utredning som ska lämna sitt betänkande före årets utgång är den med uppdraget att lämna förslag till lagreglering av skyddet av den personliga integriteten i arbetslivet (dir. 2006:55, 2007:106, 2008:85).

Lönebildning

Medlingsinstitutets inverkan på lönebildningen bör i första hand ses som det samlade resultatet av myndighetens arbete med att tillvarata och vidmakthålla den samsyn som finns bland arbetsmarknadens parter om den konkurrensutsatta sektorns lönenormerande roll i ett långsiktigt perspektiv. I förutsättningarna för en väl fungerande lönebildning ingår regler om bl.a. stridsåtgärder, medling och förbud mot osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män.

Motionerna

Socialdemokraterna betonar i motion *N435 yrkandena 27, 40 och 42–44* vikten av arbete och utbildning som en investering för framtiden. Socialdemokraterna är övertygade om att alla har förmågan att bidra till Sveriges utveckling. Partiet vill skapa ett arbetsliv som utvecklas genom människors kraft och vilja – inte genom rädsla och otrygghet. En starkare arbetslinje handlar om att varje människas förmåga och vilja till arbete tas till vara. Socialdemokraterna vill förbättra förutsättningarna för den enskildes möjligheter till rehabilitering och arbetsrelaterade insatser. Det finns goda erfarenheter av omställningsavtal för arbetslösa. Socialdemokraterna menar att denna modell även skulle kunna användas för dem som är sjukskrivna från sitt arbete. Att byta arbetsställe eller jobb kan för många vara en bra väg ut ur sjukskrivning och tillbaka till arbetslivet. Socialdemokraterna förespråkar omställningsavtal på hela arbetsmarknaden för rehabilitering och ökad hälsa i arbetslivet (yrkande 27). Partiet vill att man ska utveckla den gemensamma sektorn till mönsterarbetsplatser genom facklig-

politisk samverkan (yrkande 40). Socialdemokraterna har inlett en samverkan med Kommunal för att den gemensamma sektorn ska bli ett föredöme som arbetsgivare och erbjuda attraktiva arbetsvillkor. Genom facklig-politisk samverkan vill Socialdemokraterna förstärka och påskynda detta utvecklingsarbete. Vårdsarbetare i kommuner och landsting ska kunna gå till jobbet med glädje och stolthet. De ska veta att deras yrkeskunskaper och arbetsinsatser behövs och uppskattas. Mer måste göras för att skapa fler heltidsarbeten (yrkande 42). Många människor jobbar mindre än vad de skulle vilja. Av alla sysselsatta arbetar var fjärde person deltid – vissa för att de inte vill jobba mer, andra för att de inte får. För att se till att alla som vill får möjlighet att arbeta heltid måste utbudet av heltidsanställningar öka. Just nu förbereder sig arbetsmarknadens parter för att förhandla fram ett nytt huvudavtal för arbetsmarknaden. En av frågorna vid dessa diskussioner är rätten till heltid. Socialdemokraterna vill att heltid ska vara en rättighet och deltid en möjlighet. I första hand bör de negativa konsekvenser som uppkommer av deltidsarbete lösas inom ramen för partsbaserade förhandlingar och kollektivavtal. Parterna bör ges största möjliga utrymme att genom förhandlingar lösa de problem som finns. Skulle det visa sig att detta inte är tillräckligt är Socialdemokraterna beredda att gå vidare och föreslå en lagstiftad rätt till heltid. Socialdemokraterna menar också att huvudregeln på svensk arbetsmarknad ska vara tillsvidareanställningar på heltid. Behoven och önskemålen skiljer sig åt mellan olika branscher och sektorer och även mellan olika individer. Det är alltså även nödvändigt med fler stimulanser för fler fasta arbeten (yrkande 43). Förutom att det är många kvinnor som ofrivilligt är deltidsarbetande är det dessutom så att kvinnor i större utsträckning än män har otrygga anställningar, vilket ytterligare ökar orättvisorna mellan könen. Socialdemokraterna vill att så många som möjligt ska omfattas av ett starkt anställningsskydd. Det behövs en begränsningsregel för antalet på varandra följande visstidsanställningar hos samma arbetsgivare. Socialdemokraterna menar också att man måste hitta metoder att förhindra skador och olyckor på kvinnodominerade arbetsplatser (yrkande 44). Det övergripande målet ska vara att finna metoder för att minska antalet arbetsskador med långvarig sjukfrånvaro för kvinnor, hitta lösningar på arbetsmiljöproblem och bidra till kunskapsutveckling inom området för kvinnors arbetsmiljö.

Björn von Sydow m.fl. (s) anser i motion *So500 yrkande 1* att man måste investera i landets seniorer och att Sverige behöver en ny syn på äldres arbete och pensionering. I motion *A243* av *Lars Mejern Larsson* och *Ann-Kristine Johansson (båda s)* ställs krav på att regeringen ska utreda förutsättningarna för att förstärka arbetsmiljöarbetet. *Göte Wahlström m.fl. (s)* vill i motion *A257 yrkandena 1–3* få till stånd en nationell kraftsamling för minskad ohälsa i arbetslivet med start 2009 (yrkande 1) och att denna kraftsamling ska tydliggöra aktörernas gemensamma ansvar och rollfördelning (yrkande 2). Man måste återskapa kunskapscentrum för att nå en nationell samling och utveckling i syfte att öka kunskapen om det goda

arbetslivets betydelse för medborgarna (yrkande 3). Karin Åström och Birgitta Eriksson (båda s) ställer i motion A343 krav på en nationell handlingsplan för den goda hälsosamma arbetsplatsen. I motion A381 yrkande 2 av Renée Jeryd m.fl. (s) understryks vikten av mönsterarbetsplatser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar att regeringen nu ytterligare fördjupar arbetet med frågor på *arbetsmiljöområdet*. Det är mycket viktigt att tillvarata arbetsmiljöns potential för att skapa friska arbetsplatser. I februari 2008 presenterades som en del av detta arbete promemorian *Arbetsmiljön och utanförskapet – en tankesamling för den framtida arbetsmiljöpolicen* (Ds 2008:16). Processen att skapa en nationell arbetsmiljöstrategi pågår och sker i samråd med arbetsmarknadens parter. Utskottet vill särskilt betona att en bärande utgångspunkt för den framtida arbetsmiljöpolicen måste vara att den kan skapa förutsättningar för fler, bättre och mer utvecklande arbeten samtidigt som utanförskapet för dem som står långt ifrån arbetsmarknaden ska brytas. Utskottet ser med tillfredsställelse på att regeringen valt som huvudinriktning att arbetsmiljöpolicen ska bidra till den samlade jobbpolitiken men också att den ska lyfta fram arbetsmiljöns förmåga att öka konkurrenskraften. I Danmark har t.ex. det faktum att ett företag kan erbjuda god arbetsmiljö blivit ett konkurrensmedel när man ska rekrytera nya medarbetare. Utskottet menar att det är viktigt att arbetsmiljöpolicen ges en mer offensiv och positiv innebörd. Det ska inte enbart handla om att förhindra en dålig arbetsmiljö utan i mycket högre grad om att se arbetsmiljön som utvecklande för såväl individer som verksamhet och som en framgångsfaktor.

En särskild utredare har tillsatts för att se över behovet av och möjligheterna att införa marknadsorienterade styrmedel på arbetsmiljöområdet (dir. 2008:129). Syftet är att ta fram arbetsmiljöns potential för ökad konkurrenskraft genom att lyfta fram och förstärka de verksamhetsmässiga och ekonomiska drivkrafterna i en god arbetsmiljö. Sådana styrmedel kan handla om att en god arbetsmiljö kan betonas för att förstärka marknadsmekanismer t.ex. när det gäller rekrytering av arbetskraft och konkurrensförutsättningar. Exempel är arbetsmiljömärkning, certifiering eller liknande marknadsorienterade metoder. Även styrmedel som lyfter fram eller förstärker sambandet mellan arbetsmiljö och verksamhetens resultat ingår i uppdraget. Resultatet av uppdraget ska i fråga om möjligheterna att koppla aktuella styrmedel till Arbetsmiljöverkets tillsyn av efterlevnaden av arbetsmiljölagen redovisas senast den 15 april 2009 och i övriga delar senast den 31 oktober 2009.

Utskottet noterar att *arbetsmiljöundersökningen 2007* (arbetsmiljöstatisik rapport 2008:4) publicerades i slutet av sommaren och att den sammanfattningsvis visar att arbetsmiljön i många avseenden utvecklats positivt för både kvinnor och män. För de unga vuxna, de under 30 år, kan man

dock inte se samma gynnsamma utveckling. För dem har i stället arbetsmiljön försämrats i flera avseenden. Rapporten visar också på de stora skillnader som förekommer mellan olika yrkeskategorier och branscher.

Utskottet vill också peka på att regeringen har utfärdat kommittédirektiv om ett *arbetsmiljöpolitiskt kunskapsråd* (dir. 2008:101) och utsett personerna som ska ingå i rådet. Rådet består av forskare inom för arbetsmiljöpolitiken relevanta forskningsområden. Syftet med rådet är att det ska förse regeringen med kunskapsunderlag inom arbetsmiljöområdet baserat på svensk och internationell forskning. I rådets uppgifter ingår bl.a. att lyfta fram och belysa viktiga utvecklingstendenser inom arbetsmiljöområdet och att bidra med kunskap som stöd för utformningen av arbetsmiljöpolitiken. Något uppdrag att bedriva egen forskning ligger inte i rådets direktiv. Arbetet ska i första hand redovisas vid återkommande möten med arbetsmarknadsministern. Rådets uppdrag omfattar perioden från den 1 oktober 2008 t.o.m. den 1 augusti 2009. Utöver rådet har regeringen också utsett en rådgivare till statsrådet i detta arbete.

Arbetsmiljöfrågorna utgör också en viktig del av den s.k. sociala dimensionen av den gemensamma marknaden i Europeiska unionen (EU). En princip är att sämre arbetsmiljö inte får vara ett konkurrensmedel på den gemensamma marknaden. Arbetet i EU sker bl.a. genom deltagande i beslutsförfarandet för att få fram gemensamma regler i form av direktiv. Gemensamma minimiregler om arbetsmiljö finns i EU:s s.k. ramdirektiv på arbetsmiljöområdet och anslutande särdirektiv. Samarbetet inom EU sker också i en rådgivande kommitté för arbetsmiljöfrågor och inom ramen för Europeiska arbetsmiljöbyrån, som är placerad i Bilbao i Spanien. Kommittén och styrelsen i arbetsmiljöbyrån består av representanter för medlemsstaternas regeringar och arbetsmarknadens parter på nationell nivå. Arbetsmiljöverket deltog under hösten i en återkommande EU-kampanj, vars främsta syfte är att informera om och uppmärksamma en viktig arbetsmiljöfråga. Årets tema var riskbedömning, vilken utgör själva grunden för arbetsplatsernas förebyggande arbete mot ohälsa och olycksfall. Inspektionerna gjordes hos drygt 1 100 små byggföretag i hela landet. Ett tiotusental företag inom branschen fick dessutom riktad information. På 700 av de ca 1 100 företagen ställdes krav att de skulle åtgärda sina brister, och på 450 företag ställdes inga krav alls. Inom byggsektorn anmäldes år 2007 ca 3 400 arbetsplatsolyckor, varav 16 med dödlig utgång, och drygt 1 000 arbetssjukdomar. Utskottet vill här slutligen nämna den utskottsutfrågning om arbetsplatsolyckor som ägde rum den 14 oktober 2008. Stenografiska uppteckningar från utfrågningen finns som bilaga i betänkande 2008/09:AU4 *Bättre genomförande av EG:s byggplatsdirektiv*. I detta betänkande behandlades proposition 2008/09:5 som i korthet handlar om att införa tydligare regler om planering och samordning under hela byggprocessen, detta för att ge bättre förutsättningar för en god arbetsmiljö både vid byggandet och vid framtida användande av den färdiga byggnaden.

Att *arbetsrätten* ska garantera såväl en grundläggande trygghet som en flexibilitet för arbetstagarna ser utskottet närmast som en självklarhet. De förändringar i *lagen (1982:80) om anställningsskydd* som regeringen har tagit initiativ till under det gångna året har varit väl avvägda. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att grunderna för arbetsrätten bör bestå också framöver. Arbetsvillkoren kan därmed främja ett långsiktigt hållbart arbetsliv som gör det möjligt för så många som möjligt att träda in på, utvecklas och kvarstå på arbetsmarknaden. Arbetsförhållandena måste då vara sådana att de inte utestänger vissa grupper eller personer från arbetet. Det bör, t.ex. genom olika åtgärder för att anpassa arbetsförhållandena eller genom andra partsgemensamma lösningar, skapas förutsättningar för äldre att stanna kvar i arbetslivet längre upp i åren. Utskottet välkomnar alla försök att förenkla komplicerad lagstiftning och konstaterar att Semesterlagsutredningen i oktober 2008 överlämnade sitt betänkande *Enklare semesterregler* (SOU 2008:95). Betänkandet bereds i Regeringskansliet och är för närvarande föremål för remissbehandling.

När det gäller upphävande av målet för arbetslivspolitikerna kan utskottet konstatera att inga motioner väckts i denna fråga. Utskottet anser att riksdagen bör godkänna regeringens förslag.

Med det ovan anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag om att upphäva målet för arbetslivspolitikerna (prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 2). Utskottet anser mot bakgrund av det pågående utrednings- och beredningsarbetet inom arbetslivsområdet att det inte finns skäl att ställa sig bakom motionerna So500 yrkande 1 (s), N435 yrkandena 27, 40 och 42–44 (s), A243 (s), A257 yrkandena 1–3 (s), A343 (s) och A381 yrkande 2 (s). Samtliga avstyrks, allt i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom det som anförts ovan.

Arbetsmiljöverket m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet behandlar i detta avsnitt motionsyrkanden om Arbetsmiljöverket m.m. Samtliga motionsyrkanden bör avslås av riksdagen.

Jämför reservationerna 24 (s, mp) och 25 (v).

Bakgrund

Arbetsmiljöverkets kärnverksamhet är tillsyn av efterlevnaden av arbetsmiljölagstiftningen. Verket meddelar också föreskrifter och allmänna råd som preciserar arbetsmiljölagens allmänna bestämmelser. Antalet tillsynsbesök ökade fram t.o.m. 2006 men minskade under 2007. Även antalet ställda krav i inspektionsmeddelanden, förelägganden och förbud ökade något under 2005 och 2006 men har sedan minskat under 2007. Tillsynsinsat-

serna fokuserades under 2007 på arbetsmiljöer med det största tillsynsbehovet. Marknadskontroll av utrustning m.m. är en viktig del av tillsynsarbetet. Arbetsmiljöverket har under 2007 drivit ett sjuttioal ärenden mot leverantörer och tillverkare. Arbetsmiljöverkets föreskriftsarbete präglas av regelförenklingssträvanden. Under 2007 har sex författningar utfärdats genom revidering av befintliga föreskrifter, och fem författningar har upphävts.

Arbetsmiljöverkets huvudkontor är placerat i Solna och flyttar i december 2008 till nya lokaler i Stockholm. Verket är sedan en nyligen genomförd omorganisation indelat i tre inspektionsavdelningar, Syd, Mitt och Nord. Varje avdelning omfattar tre eller fyra av de totalt tio distrikten. Syftet med omorganisationen är bl.a. att få en effektivare organisation.

Arbetsmiljöverket hade den 31 december 2007 totalt 715 personer anställda. Antalet årsarbetskrafter minskade med 151 personer under 2007.

Motionerna

Socialdemokraterna betonar i kommittémotion *Sf376 yrkande 18* arbetsmiljöns betydelse för friska arbetsplatser och låga ohälsotal och vill enligt motionerna *Fi270 yrkande 59*, *N435 yrkandena 37–39* och *A396 yrkande 15* förstärka arbetsmiljöarbetet. Sverige har länge legat i framkant i arbetsmiljöarbetet. De investeringar som gjorts har bidragit till att göra arbetslivet tryggare och säkrare. Men samtidigt som arbetsmiljön förbättrats på en rad områden har den också försämrats. Tunga lyft, monotona arbetsuppgifter, buller, exponering för hälsovådliga ämnen, psykosociala faktorer, utsatt ensamarbete och hot om våld är vanligt förekommande. Varje vecka avlider en person i en arbetsplatsolycka, och årligen skadas 30 000 anställda i jobbet så att det leder till sjukskrivning. Regeringen har skurit bort nästan 160 miljoner kronor från Arbetsmiljöverket. Under det senaste året har verket tvingats göra så kraftiga nedskärningar av verksamheten att det nu är svårt att genomföra inspektioner t.o.m. på de mest utsatta arbetsplatserna. Drygt en tredjedel av de planerade inspektionerna har fått ställas in. Regeringens enda åtgärd är att avsätta 33 miljoner kronor inom befintlig ram till Arbetsmiljöverket för informationsinsatser. Det är enligt *Socialdemokraterna* rent hyckleri att först dra ned kraftigt på resurserna för att sedan hävda att man är oroad av det ökade antalet olyckor och dödsfall på jobbet. Nu behövs rejäla förebyggande satsningar på de arbetsplatser – framför allt småföretag – där andelen dödsolyckor är hög. Det behövs också investeringar för en säkrare arbetsmiljö på småföretag. *Socialdemokraterna* menar alltså att regeringens neddragningar inom arbetsmiljöområdet har visat sig ohållbara och rentav farliga.

Socialdemokraterna vill göra en särskild investering i kvinnors arbetsmiljö, prioritera inspektioner i småföretag och satsa på kompetensutveckling för de regionala skyddsombuden. De regionala skyddsombuden är ofta de enda som når fram till dessa företag med kunskap och information om

arbetsmiljön. De regionala skyddsombuden inom LO, TCO och Saco gör drygt 60 000 besök om året på små företag, men behovet av nya skyddsombud är stort. Partiet påpekar att medlen till funktionsutbildning av skyddsombud och bolagsstyrelserepresentanter och för EU-bevakning togs bort när regeringen lade ned Arbetslivsinstitutet. Det kommer att resultera i att skyddsombuden får sämre utbildning och därigenom svårare att ställa krav på arbetsmiljöförbättringar, vilket leder till ännu sämre arbetsmiljöer. Tre av fyra regionala skyddsombud vill ha utbildning i sociala och psykologiska frågor. Bland annat efterfrågas kunskaper i kris- och konflikthantering. Arbetsanpassning och rehabilitering, arbetsorganisation och belastningsergonomi ligger också högt på listan. Stort behov finns av branschanpassad utbildning i arbetsmiljö.

Slutligen vill Socialdemokraterna att det görs en ytterligare satsning på forsknings- och utvecklingsprogram om kvinnors arbetsmiljö i samverkan med arbetsmarknadens parter som inriktas på de mest skadedrabbade branscherna och yrkesgrupperna. Målet ska vara att finna metoder för att minska antalet arbetsskador med långvarig sjukfrånvaro för kvinnor och föreslå lösningar på arbetsmiljöproblem och att bidra till kunskapsutveckling inom området kvinnors arbetsmiljö.

Socialdemokraternas anslagsförslag för 2009 är utformat med utgångspunkt i det som nu redovisats (se nedan).

Vänsterpartiet vill enligt motion A385 i denna del stärka och utveckla arbetsmiljöarbetet och anser att Arbetsmiljöverket och skyddsombuden bör ha betydligt större resurser och bättre verktyg i sitt arbete. Partiet framhåller att regeringen fram t.o.m. 2009 kommer att ha genomfört besparingar på sammanlagt 300 miljoner kronor på Arbetsmiljöverket. Antalet anställda på Arbetsmiljöverket minskar under besparingsperioden med 25 %, vilket innebär att den centrala och regionala tillsynen och möjligheterna till förebyggande arbete genom regelutveckling minskar. Trots att Sverige lyckats förhållandevis bra med arbetsmiljöarbetet finns det fortfarande stora problem. Varje år dör 50–60 personer i arbetet. Under våren 2008 ökade dessutom dödsolyckorna oroväckande mycket. Ytterligare fler människor dör av arbetsrelaterade orsaker, utan att komma med i statistiken. De anmälda arbetsskadorna har minskat men ligger fortfarande på en hög nivå. Även skador och sjukdomar till följd av stress och av psykosociala skäl är en viktig faktor. Det finns skäl att tro att detta problem kommer att växa med den ökade pressen och stressen i arbetslivet. Mellan åren 1999 och 2006 fick Arbetsmiljöverket en stadig resursökning och kunde anställa fler arbetsmiljöinspektörer. Studier visar att det finns ett samband mellan antalet inspektörer och arbetsmiljöns positiva utveckling. Regeringens nedskärningar från 2007 och framåt riskerar därför att bromsa den positiva utvecklingen och leda till ökad sjukfrånvaro och fler olyckor. Partiet pekar på att ILO rekommenderar en arbetsmiljöinspektör per 10 000 anställda. Det skulle innebära ca 400 arbetsmiljöinspektörer för Sveriges del. För att uppnå denna nivå måste det finnas ytterligare ca 80

arbetsmiljöinspektörer. I stället minskar nu alltså antalet inspektörer på grund av regeringens nedskärningar. Sveriges arbetsmiljö tillsyn kommer att vara långt under den nivå som är normal för länder med motsvarande levnadsstandard. Som ett svar på de uppmärksammade dödsfallen under året har regeringen föreslagit att Arbetsmiljöverket tillförs 33 miljoner kronor för 2009 till informationsinsatser. Det motsvarar alltså cirka en tredjedel av de nedskärningar som verket tvingats till sedan den borgerliga regeringen tillträdde. Vänsterpartiet vill prioritera arbetsmiljöarbetet på lång sikt. Vänsterpartiets anslagsförslag för 2009 är utformat med utgångspunkt i det nu som nu redovisats (se nedan).

Miljöpartiet anser i kommittémotion A377 yrkande 2 i denna del att Arbetsmiljöverket gör ett omfattande och bra inspektionsarbete på arbetsplatserna. Regeringens minskningar av anslaget till Arbetsmiljöverket har bl.a. inneburit att många tjänster avvecklats på myndigheten och att inspektionsarbetet dragits ned. De minskade anslagen innebär att ca 300 årsanställda tas bort från Arbetsmiljöverkets centrala nationella huvudkontor och verkets tio distrikt. Partiet påtalar att verksamhet som är inriktad på att förebygga risker och åstadkomma förbättringar av arbetsmiljön ute i arbetslivet tas bort. Den positiva utvecklingen när det gäller rapporterade risker, besvär, skador, olyckor och dödsfall kan i värsta fall brytas. Det är på arbetsplatserna som de riktigt allvarliga verkningarna kommer att bli kännbara. Olyckor sker och ohälsa uppstår när arbetsgivare och arbetstagare inte längre kan få råd från experter om hur man ska lösa arbetsmiljöproblemen. Arbetsmiljöverket tvingas dra ned på inspektionsarbetet. Den kraftiga 30-procentiga neddragningen av inspektioner av landets skolor är ett otäckt exempel. Skolan är landets största arbetsplats. Det finns stora brister i elevernas och skolpersonalens arbetsmiljö. Ökade olycks- och ohälsorisker ger sämre studieresultat. I motion A403 yrkandena 1 och 5 framför partiet att regeringen genast bör se till att anslaget till Arbetsmiljöverket återställs till den nivå som gällde före regeringskiftet och att regeringen bör ge Arbetsmiljöverket i uppdrag att aktivt bidra med arbetsmiljökunskap i gymnasie- och högskolornas utbildningar. Partiet menar att det svenska utbildningssystemet är svagt när det gäller utbildning om arbetsmiljö och vikten av skyddsarbete. Det är särskilt problematiskt när det gäller de yrkesinriktade utbildningarna. Partiet anser att regeringen bör ge Arbetsmiljöverket i uppdrag att aktivt bidra med arbetsmiljökunskap i utbildningssystemet. Partiets anslagsförslag för 2009 är utformat med utgångspunkt i det som nu redovisats (se nedan).

I flera enskilda motioner av socialdemokratiska ledamöter betonas betydelsen av Arbetsmiljöverkets arbete och ett förstärkt arbetsmiljöarbete. Motionerna A229 av *Christina Oskarsson och Jörgen Hellman (båda s)*, A246 av *Ann-Kristine Johansson och Lars Mejern Larsson (båda s)*, A294 av *Lars Mejern Larsson och Désirée Liljevall (båda s)* och A381 yrkande 4 av *Renée Jeryd m.fl. (s)* tar sikte på Arbetsmiljöverket och vikten av att verkets resurser ökar, och motion A232 av *Eva-Lena Jansson och Lennart*

Axelsson (båda s) är inriktad på satsningar på arbetsmiljöarbetet. *Louise Malmström m.fl. (s)* vill i motion A331 att man ska följa upp konsekvenserna av besparingar på arbetsmiljöområdet för att slå vakt om fortsatt hög ambitionsnivå vad gäller bättre arbetsmiljö. I motion A381 yrkande 1 av *Renée Jeryd m.fl. (s)* värnar man rätten till god arbetsmiljö. Förebyggande arbete för att minska antalet arbetsplatsolyckor föreslås av *Lars U Granberg (s)* i motion A367 yrkande 2 och av *Renée Jeryd m.fl. (s)* i motion A381 yrkande 3.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet välkomna regeringens satsning på den framtida arbetsmiljöpolitiken med den bärande utgångspunkten att skapa förutsättningar för fler, bättre och mer utvecklande arbeten samtidigt som utanförskapet på arbetsmarknaden bryts. Hela frågan bereds i Regeringskansliet i bred samverkan och i diskussion med berörda aktörer och parter.

När det gäller Arbetsmiljöverket har utskottet fullt förtroende för att myndigheten med det anslag som nu föreslås kan fullgöra sitt viktiga uppdrag. Utskottet vill framhålla att den nivå som Arbetsmiljöverkets anslag kommer att ligga på när anslagsminskningen är helt genomförd i stort sett är samma reala nivå som i slutet av 1990-talet.

Utskottet vill betona att det inte finns något enkelt samband mellan nivån på anslaget till Arbetsmiljöverket och antalet arbetsplatsolyckor, arbetssjukdomar och arbetsplatsrelaterade arbetsmiljöproblem. Ett av flera sätt att förbättra situationen kan vara att i större omfattning informera arbetsgivare och arbetstagare om arbetsmiljöfrågor.

Utskottet vill också understryka att Arbetsmiljöverket har god kompetens att klara av samtliga sina arbetsuppgifter. En särskilt betydelsefull del av verksamheten står arbetsmiljöinspektörerna för. Regeringens riktlinjer till verket för anpassningen till de minskade anslagen har inneburit att den regionala tillsynen så långt möjligt värnats. Arbetsmiljöverket har nyligen omorganiserats. Bland annat för att anpassas till den personalstyrka och de resurser som står till förfogande har inspektionsverksamheten organiserats om.

Arbetsmiljöverket tog under första delen av 2008 det lovvärda initiativet att tillsätta en analysgrupp för att göra en bedömning av om det ökade antalet dödsolyckor under 2007 var slumpmässigt eller stadigvarande. Analysgruppen skulle dessutom försöka belysa eventuella samband som skulle kunna förklara utvecklingen. Av rapporten (Arbetsmiljöverkets beteckning AIHÄ 2008/22164) framgår att antalet arbetsolyckor under perioden 2005–2007 ökade jämfört med åren dessförinnan. Därtill kom att fler avled i arbetet under det första halvåret 2008 jämfört med första halvåret 2007. Följande slutsatser drogs av analysgruppen. Mest utsatta verksamhetsområden är jord- och skogsbruk och byggbranschen. Anställda vid små företag och egenföretagare drabbas mest av dödsolyckor, och åldersgruppen 55 år

och äldre är överrepresenterad. En rad förslag till åtgärder lämnas i rapporten. En del avser effektiviseringar och förbättringar av Arbetsmiljöverkets egna rutiner och insatser. Bland annat föreslås en informationssatsning riktad mot små företag inom byggbranschen. Ett annat förslag var att Arbetsmiljöverkets samarbete med andra myndigheter ska bli effektivare och mer strukturerat för att få bukt med olycksrisker inom övriga branscher. Utskottet menar att det är en oroande utveckling att antalet dödsolyckor ökar. Lösningen är sannolikt inte alltid fler och hårdare regler. Snarare handlar det om att öka insikten om de risker och regler som redan finns i dag (se nedan mer om regeringens informationssatsning på arbetsmiljöområdet). Ur ett europeiskt perspektiv har Sverige dock fortfarande några av de säkraste och tryggaste arbetsplatserna. Som redovisats ovan höll arbetsmarknadsutskottet i oktober i år en offentlig utfrågning om arbetsplatsolyckor i anslutning till beredningen av regeringens proposition 2008/09:5 *Bättre genomförande av EG:s byggplatsdirektiv*. Den nyssnämnda rapporten var ett underlag vid utfrågningen.

Utskottet välkomnar regeringens nya satsning på arbetsmiljöpolicen och förslaget som behandlas nedan om att öka anslaget till Arbetsmiljöverket både 2009 och 2010 jämfört med vad som tidigare aviserats, se under anslag 2:1 *Arbetsmiljöverket*. De föreslagna insatserna kommer att ha en klar inriktning på ökad information och berör följande områden.

- *Informations- och kunskapsatsning*. Satsningen ska bl.a. vara ett komplement till tillsynsverksamheten på arbetsplatserna. Informationen ska nå ut till arbetsplatser och även till ensamföretagare.
- *Förstärkt information till utländska företag och arbetstagare*. Det finns skäl att förbättra den information som Arbetsmiljöverket lämnar i sin egenskap av Sveriges förbindelsekontor enligt EG:s utstationeringsdirektiv.
- *Ökade krav på marknadskontroll och standardiseringsarbete inom EU*.

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att det finns behov av att förstärka Arbetsmiljöverket i de delar som avser information till både svenska och utländska arbetsgivare och arbetstagare.

När det gäller frågan att ge Arbetsmiljöverket i uppdrag att undervisa i arbetsmiljökunskap på gymnasie- och högskolenivå vill utskottet peka på att det i t.ex. examensordningen för högskoleingenjörsexamen och civilingenjörsexamen krävs att studenten visat insikter i teknikens möjligheter och begränsningar vad gäller miljö- och arbetsmiljöaspekter. Studenten ska också visa förmåga till lagarbete och samverkan i grupper med olika sammansättning. Motsvarande krav finns även för andra utbildningar.

Utskottet anser att regeringens beredning av den framtida arbetsmiljöpolicen bör avvaktas. Mot bakgrund av detta och vad som i övrigt anförts ovan avstyrks motionerna Fi270 yrkande 59 (s), Sf376 yrkande 18 (s), N435 yrkandena 37–39 (s), A229 (s), A232 (s), A246 (s), A294 (s), A331

(s), A367 yrkande 2 (s), A377 yrkande 2 i denna del (mp), A381 yrkandena 1, 3 och 4 (s), A385 i denna del (v), A396 yrkande 15 (s) och A403 yrkandena 1 och 5 (mp).

Anslag inom utgiftsområde 14 (arbetslivsdelen)

I det följande tas endast de anslag upp som har föranlett synpunkter i motioner. Av nedanstående tabell framgår under vilka anslag som det finns motioner behandlade (markerade med X). Övriga anslag behandlas kortfattat i slutet av betänkandet.

Anslag inom utgiftsområde 14 (arbetslivsdelen)

Anslag	Motioner
2:1 Arbetsmiljöverket	X
2:2 Arbetsdomstolen	
2:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	
2:4 Internationella arbetstagarorganisationen (ILO)	
2:5 Medlingsinstitutet	

Anslag 2:1 Arbetsmiljöverket

Propositionen

Tusental kronor

Förslag till anslag 2009	588 130
--------------------------	---------

Anslaget avser förvaltningskostnader vid Arbetsmiljöverket, vissa utgifter för företagshälsovård och bidrag till den regionala skyddsombudsverksamheten. Den huvudsakliga verksamheten är tillsynsverksamhet, kriterieverksamhet, kunskapsbildning och informationsverksamhet.

En bärande utgångspunkt för arbetsmiljöpolitiken är att den kan skapa förutsättningar för fler, bättre och mer utvecklande arbeten samtidigt som utanförskapet för dem som står långt ifrån arbetsmarknaden ska brytas. Mot den bakgrunden har arbetet med den framtida arbetsmiljöpolitiken getts två huvudinriktningar, nämligen att politiken ska bidra till den samlade jobbpolitiken och att den ska lyfta fram arbetsmiljöns potential för ökad konkurrenskraft.

Inom ramen för denna inriktning föreslås en rad insatser inom Arbetsmiljöverkets verksamhet. De viktigaste områdena är förbättrad information och kunskapsförmedling inom arbetsmiljöområdet och ett förstärkt arbete för en väl fungerande inre marknad för att säkra varor och tjänster i enlighet med Sveriges åtagande inom EU.

Regeringen föreslår en satsning inom Arbetsmiljöverkets verksamhet på 33 miljoner kronor för 2009.

Den nya satsningen på arbetsmiljöpolitiken innebär att regeringen föreslår att anslaget ökas med 33 miljoner kronor 2009, 45 miljoner kronor 2010 och 47 miljoner kronor 2011. Finansiering av satsningen på arbetsmiljöpolitiken sker genom att anslag 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser* minskas med motsvarande belopp.

Vidare finns det på anslaget 20 miljoner kronor beräknade för 2009 för företagshälsovårdsutbildning och 10 miljoner kronor till förstärkt kunskapsbildning inom området arbetsmiljö och lönsamhet. Regeringen har tidigare aviserat anslagsminskningar för Arbetsmiljöverket under perioden 2007–2009. Den nu föreslagna minskningen för 2009 jämfört med 2008 är 55 miljoner kronor. I och med den nya arbetsmiljösatsningen om 33 miljoner kronor blir den sammantagna förändringen under anslaget en minskning med drygt 12 miljoner kronor 2009.

Arbetsmiljöverket beslutar om bidrag under anslaget för den regionala skyddsombudsverksamheten som medför utgifter kommande budgetår. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att för anslaget under 2009 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 18,4 miljoner kronor under 2010 (*prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 8*).

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 588,1 miljoner kronor för 2009 (*prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 9 i denna del*).

Motionerna

Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag

Tusental kronor

Regeringens förslag	s	v	mp
588 130	97 000	275 000	50 000

Socialdemokraterna vill enligt motion A396 yrkande 18 i denna del förstärka arbetsmiljöarbetet enligt vad som redovisats ovan. 100 miljoner kronor ska skjutas till för fler inspektioner och lika mycket per år 2010 och 2011. Hälften av dessa resurser ska gå till fler inspektioner i de branscher där det är flest olyckor, t.ex. inom tillverkningsindustri, bygg och anläggning och transport. Därutöver vill *Socialdemokraterna* göra en särskild investering i kvinnors arbetsmiljö med fokus på att upptäcka och åtgärda brister i utsatt ensamarbete (25 miljoner kronor), prioritera inspektioner i småföretag (25 miljoner kronor) och satsa på kompetensutveckling för de regionala skyddsombuden (20 miljoner kronor). Slutligen vill *Socialdemokraterna* göra ytterligare en satsning på ett tvåårigt forsknings- och utvecklingsprogram om kvinnors arbetsmiljö på totalt 20 miljoner kronor, 10 miljoner kronor för 2009 och lika mycket 2010, i samverkan med arbetsmarknadens parter och med inriktning på de mest skadedrabbade branscherna och yrkesgrupperna. Målet ska vara att finna metoder för att minska antalet arbetsskador med långvarig sjukfrånvaro för kvinnor och

föreslå lösningar på arbetsmiljöproblem och att bidra till kunskapsutvecklingen inom området kvinnors arbetsmiljö. Sammantaget föreslår Socialdemokraterna en ökning med 97 miljoner kronor på anslaget för 2009.

Vänsterpartiet vill i motion A385 i denna del stärka och utveckla arbetsmiljöarbetet och ge Arbetsmiljöverket och skyddsombuden betydligt mer resurser och bättre verktyg i deras arbete. Vänsterpartiet vill öka anslaget med totalt 275 miljoner kronor, bl.a. 33 miljoner kronor till en informationsinsatsning, 122 miljoner kronor till förebyggande arbetsmiljöarbete och 70 miljoner kronor till arbetsmiljöutbildning för fackliga förtroendevalda. Vänsterpartiet vill prioritera arbetsmiljöarbetet på lång sikt och anslår 122 miljoner kronor mer än regeringen till Arbetsmiljöverket för 2009. Medlen ska användas så att de gör maximal nytta i det förebyggande arbetsmiljöarbetet och ska inte inskränkas till informationsinsatser. Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning med 275 miljoner kronor på anslaget.

Miljöpartiet menar i motion A377 yrkande 2 i denna del att den av regeringen föreslagna ökningen av anslaget med 33 miljoner kronor är otillräcklig. Det krävs en anslagshöjning som innebär att verksamheten kan lyftas till den nivå som gällde före regeringsskiftet. Miljöpartiet föreslår att anslaget till Arbetsmiljöverket ökas med 50 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser, med hänvisning till vad som anförts ovan i avsnitten *Området Arbetsliv* och *Arbetsmiljöverket m.m.*, att regeringens förslag till medelsanvisning är väl avvägt och ställer sig därför bakom förslaget (prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 9 i denna del), vilket innebär att förslagen i motionerna A377 yrkande 2 i denna del (mp), A385 i denna del (v) och A396 yrkande 18 i denna del (s) inte kan godtas.

Utskottet ansluter sig till förslaget att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 2:1 *Arbetsmiljöverket* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 18,4 miljoner kronor under 2010 (prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 8).

Arbetslivsforskning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet behandlar i detta avsnitt motionsyrkanden om bl.a. nytt anslag för arbetslivsforskning och om att återinrätta Arbetslivsinstitutet. Samtliga motionsyrkanden bör avslås av riksdagen, främst med hänvisning till regeringens förslag i proposition 2008/09:50 *Ett lyft för forskning och innovation*.

Jämför reservationerna 26 (s) och 27 (mp).

Bakgrund

Arbetslivsinstitutet (ALI) bildades 1995 och var en sammanslagning av de tidigare Arbetsmiljöinstitutet, Institutet för arbetslivsforskning och delar av Arbetsmiljöfonden. ALI var ett nationellt kunskapscentrum för arbetslivsfrågor. På uppdrag av regeringen bedrev institutet forskning, utveckling och kunskapsförmedling. ALI fanns som mest på sju orter i landet. Under hösten 2006 beslutades att ALI skulle avvecklas. Avvecklingen var ett led i processen att minska den statliga byråkratin. ALI lades ned den 30 juni 2007. I mars 2007 tillsattes en särskild utredare bl.a. för att ansvara för avvecklingen och för att ha arbetsgivaransvar för den uppsagda personalen. Avvecklingsmyndigheten för Arbetslivsinstitutet upphörde den 1 november 2008. Arbetsgivaransvaret för den då kvarvarande personalen överfördes till avvecklingsmyndigheten för skolmyndigheter m.m. En slutrapport om verksamheten i Arbetslivsinstitutets avvecklingsmyndighet har lämnats till regeringen i november 2008. Av denna framgår bl.a. att 94 % av de sammanlagt 271 uppsagda hade sin situation ordnad vid utgången av oktober 2008. Detta gällde för 93 % av de 151 administratörerna m.fl. och för 96 % av de 120 forskarna. Av den senare gruppen var det 58 % som fortfarande forskade vid denna tidpunkt, medan 14 % hade annat arbete, 24 % var pensionärer och 4 % var arbetsökande. Av den administrativa personalen var 6 % fortfarande arbetsökande vid den tidpunkten.

Motionerna

Socialdemokraterna understryker i motionerna *Fi270 yrkande 60* och *A396 yrkande 16* behovet av arbetslivsforskning. De långsiktiga problemen på arbetsmarknaden – behovet av utbildad arbetskraft och möjligheterna för människor att ställa om – löses genom satsningar på utbildning, forskning, större möjligheter till rörlighet på arbetsmarknaden, trygga försäkringar och stöd och hjälp till dem som blir arbetslösa.

Vänsterpartiet avsätter i motion *A385 i denna del 60* miljoner kronor i fria forskningsmedel för arbetslivsforskning att fördelas av Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) och 20 miljoner kronor till Arbetsmiljöverket för främst tillämpad forskning. Vänsterpartiet menar att regering-

ens avveckling av ALI innebar en förskingring av kunskaper och resurser. ALI bedrev värdefull forskning inom områden som hälsa och ohälsa i arbetslivet, arbetsmarknad och sysselsättning, arbetsrätt m.m. Efter nedläggningen av ALI har arbetsmiljöforskningen hamnat i stryckklass. Vänsterpartiet anser att arbetslivs- och arbetsmiljöforskningen är av oerhörd vikt för att säkerställa en bra arbetsmiljö även i framtiden. Partiet anser att det finns ett värde i att samla denna forskning och kompetens inom ramen för ett nationellt kunskapscentrum som arbetar i nära kontakt med parterna på arbetsmarknaden och som kan bidra till att resultatet av forskningen kommer till praktisk tillämpning. Sammantaget avsätter Vänsterpartiet 80 miljoner kronor till arbetslivs- och arbetsmiljöforskning.

Miljöpartiet vill i motion A377 yrkandena 2 i denna del och 7 att ALI ska återinrättas och anslår 50 miljoner kronor 2009 och 100 miljoner kronor per år 2010 och 2011. Förslag om att återinrätta ALI framförs även i motion A403 yrkande 2. Partiet pekar på att det i den första budgetpropositionen efter regeringsskiftet 2006 fastslogs att ALI skulle avvecklas från den 1 juli 2007 och att verksamheten skulle föras över till annan myndighet. Miljöpartiet kan nu konstatera att det regeringen fastslog, att ALI:s verksamheter skulle fortsätta genom annan myndighet, inte har uppfyllts. Detta är oacceptabelt eftersom ALI bedrev viktig forskning på flera olika områden, bl.a. på jämställdhets- och arbetstidsområdet och i frågor om den alltmer komplexa och förändringsbenägna arbetsmarknaden. Sammantaget avsätter Miljöpartiet 50 miljoner kronor för att återinrätta ALI.

I motion A263 vill *Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Claes-Göran Brandin (båda s)* att regeringen ska se över möjligheterna att utveckla forskningen inom arbetslivet och med särskild betoning på verksamhet i Göteborg. Även *Lars U Granberg (s)* i motion A367 yrkande 1 och *Berit Andnor m.fl. (s)* i motion A270 betonar att det behövs arbetslivsforskning för att få kunskap om vad som krävs för att skapa ett gott arbetsliv som inte slår ut människor. När det gäller de ungas arbetsmarknad menar *Magdalena Streiffert m.fl. (s)* i motion A368 yrkande 8 att det behövs forskning om de ungas arbetsliv och villkor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inleda med att understryka att arbetsmiljö- och arbetslivsforskning är viktig. Utskottet vill poängtera att avvecklingen av ALI grundade sig på uppfattningen att forskningens kvalitet ska säkerställas genom att finansiering söks i konkurrens. Utskottet står fast vid de principer som låg bakom beslutet att lägga ned ALI. Yrkandet om att ALI ska återinrättas bör därför inte bifallas.

I den forskningspolitiska proposition som regeringen överlämnade till riksdagen den 20 oktober i år, *Ett lyft för forskning och innovation* (prop. 2008/09:50), anges bl.a. följande.

Arbetsmarknadens funktionssätt och arbetslivets utveckling är av mycket stor betydelse för samhällsutvecklingen. Forsknings- och utvecklingsinsatser inom arbetslivsområdet spänner över ett brett fält och omfattar forskning om arbetsmarknad, arbetsorganisation, arbetsmiljö och arbetsrätt. I syfte att reducera utanförskapet och öka välståndet i samhället är det viktigt att ny kunskap utvecklas. Arbetsmarknadsforskning behövs i syfte att få kunskap om hur politiska reformer som genomförs påverkar arbetsmarknadens funktionssätt och hur olika grupper av människor påverkas av strukturomvändningar. För att stödja ett ökat deltagande på arbetsmarknaden behövs också kunskap om hur förutsättningar och incitament bäst kan utformas. Arbetsmiljön är viktig, inte minst för att den påverkar individers möjligheter att delta i arbetsmarknaden. Kunskapsutveckling inom områden av betydelse för individens hälsa och säkerhet är viktigt men det behövs också en ökad kunskapsutveckling inom områden där frågor om individens och verksamhetens utveckling kopplas till varandra.

Arbetsmarknaden befinner sig också i förändring. Företags och andra verksamheters omvärld har blivit mer komplex, svårförutsägbar och konkurrensutsatt. Företag har behövt utveckla mer flexibilitet i verksamheten, genom olika tidsbegränsade anställningsformer, genom att hyra in arbetskraft, outsourcing av olika uppgifter och deltidsanställningar etc. Det är därför viktigt med forskning kring hur nya, mer flexibla, former för deltagande i arbetsmarknaden har uppstått samt arbetsorganisatorisk forskning om hur branscher och företag valt att organisera produktionen.

Utskottet vill betona att det är viktigt med en satsning på brett definierad arbetslivsforskning och välkomnar förslaget om att FAS bör använda totalt 20 miljoner kronor till arbetslivsforskning, som innefattar forskning om arbetsmarknad, arbetsorganisation och arbetsmiljö under åren 2009–2012. I forskningspropositionen beskrivs också att detta stöd kan användas till uppbyggnad av centrumbildningar och samverkan mellan starka forskningsmiljöer vid olika lärosäten. Utskottet instämmer i detta.

Utskottet anser att förslagen i forskningspropositionen lägger en bra grund och ger goda förutsättningar för en fortsatt hög nivå på den svenska arbetslivs- och arbetsmiljöforskningen. Utskottet ser inget behov av att under utgiftsområde 14 ha ett särskilt anslag för sådan forskning.

Mot bakgrund av det ovan anförda bör motionerna Fi270 yrkande 60 (s), A263 (s), A270 (s), A367 yrkande 1 (s), A368 yrkande 8 (s), A396 yrkande 16 (s) och A403 yrkande 2 (mp) avstyrkas och motionerna A377 yrkandena 2 i denna del och 7 (mp) och A385 i denna del (v) inte godtas (se nedan), allt i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom det som anförts.

Sammanställning av anvisningar på anslag inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller utskottets förslag till medelsanvisning inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Riksdagen bör även bifalla förslagen till bemyndiganden m.m. på utgiftsområdet.

Jämför särskilda yttranden 1 (s), 2 (v) och 3 (mp), alla i motsvarande delar.

Utskottets ställningstagande

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning på utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (prop. 2008/09:1 utg.omr. 14 punkt 9). Motionerna Fi270 yrkandena 12, 13, 53 och 54 (s), A373 yrkandena 2, 5–8, 10 och 11 (v), A377 yrkandena 2 i denna del, 4 och 7 (mp), A385 i denna del (v) och A396 yrkandena 1–3, 5, 6, 8, 9, 11 och 18 (s) avstyrks. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag till bemyndiganden m.m. i propositionen utgiftsområde 14 punkterna 3–8.

En sammanställning av regeringens, utskottets och oppositionspartiernas förslag till medelsanvisning på anslag inom utgiftsområde 14 finns i bilaga 4.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Vissa frågor om arbetsmarknadspolitiken, punkt 2 (s)

av Berit Högman (s), Maria Stenberg (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Patrik Björck (s), Jennie Nilsson (s) och Birgitta Eriksson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2008/09:Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkandena 55–57,

2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkandena 23, 24 i denna del, 29, 35 och 36 samt

2008/09:A396 av Berit Högman m.fl. (s) yrkandena 12, 13 och 17 samt avslår motionerna

2008/09:N388 av Lars Johansson m.fl. (s) yrkande 3,

2008/09:A223 av Håkan Juholt (s),

2008/09:A238 av Kristina Zakrisson m.fl. (s),

2008/09:A242 av Lars Mejern Larsson och Ann-Kristine Johansson (båda s),

2008/09:A264 av Anita Brodén (fp),

2008/09:A281 av Lennart Levi (c),

2008/09:A332 av Ann-Kristine Johansson och Alf Eriksson (båda s),

2008/09:A365 av Lars U Granberg (s),

2008/09:A379 av Inger Jarl Beck m.fl. (s),

2008/09:A389 av Sven-Erik Österberg m.fl. (s) och

2008/09:A390 av Jörgen Hellman m.fl. (s).

Ställningstagande

Med anledning av den mycket bekymmersamma ekonomiska utvecklingen och det stora antalet varsel under senare tid föreslår vi socialdemokrater att ett program för att möta varsel inom industrin och tjänstesektorn genomförs. Programmet ska vara riktat mot de industri- och tjänstebranscher som är särskilt hårt pressade av varsel och av en vikande konjunktur och innehålla investeringar i t.ex. särskilda utbildnings-, forsknings- och utvecklingsinsatser i samarbete med näringslivet. Vi socialdemokrater har, i motionen

Stimulanspaketet mot jobbkrisen (Fi7) som lämnats till riksdagen enligt 3 kap. 13 § riksdagsordningen med anledning av händelse av större vikt, föreslagit ytterligare åtgärder för att möta jobbkrisen.

Regeringen har inte använt de goda åren med högkonjunktur för att rusta vare sig de människor som behöver utbildning eller Sverige som nation. I stället har antalet utbildningsplatser i allt från arbetsmarknadsutbildning till högskola dragits ned. Satsningar på fler platser i bl.a. arbetsmarknadsutbildningen behöver därför göras för att motverka arbetskraftsbrist och ge möjlighet för fler människor att få en vidareutbildning. Sådana utbildningar är ett av de viktigaste verktygen för att skapa rörlighet på arbetsmarknaden och motverka flaskhalsar. Vid större strukturkriser är arbetsmarknadsutbildning ett viktigt stöd för att människor ska kunna gå vidare mot nya jobb. Den bidrar därmed till att främja omvandlingen av svensk ekonomi och främjar tillväxt och utveckling. För personer som har svårt att få jobb kan en kompetenshöjande insats stärka ställningen på arbetsmarknaden betydligt. I ett läge när varslen duggar tätt och arbetslösheten ökar behövs också möjligheter till vidareutbildning. Vi socialdemokrater föreslår en ökning av antalet platser med 9 000 i den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen 2009.

Vi tror att en konsekvent utformad arbetslinje kräver någon form av alternativ arbetsmarknad med varaktigt subventionerade anställningar för dem som står allra längst från arbetsmarknaden. Dessa bör dock utformas så att en permanent inlåsnings av personer undviks genom att stegvisa övergångar från subventionerade till reguljära anställningsformer uppmuntras. Vi anser att regeringen snarast bör tillsätta en utredning med uppgift att utreda hur sådana anställningar kan utformas.

Förutsättningarna för den enskildes möjligheter till rehabilitering och arbetsrelaterade insatser behöver förbättras. Det finns goda erfarenheter av omställningsavtal mellan arbetsmarknadens parter. Vi menar att denna modell även skulle kunna användas för dem som är sjukskrivna från sitt arbete. Regeringen bör därför snarast bjuda in parterna till en dialog om hur ett sådant omställningsavtal skulle kunna utformas.

För att ta till vara mångfalden av kompetenser i landet bör Arbetsförmedlingen få i uppdrag att tillsammans med den som nyligen fått permanent uppehållstillstånd göra en första kartläggning av individens utbildning och yrkeserfarenhet. Arbetsförmedlingen bör i detta sammanhang även informera om var i landet varje person har störst möjlighet att få ett arbete eller inleda en utbildning. Vi vill även förbättra svenskundervisningen för invandrare genom att i större utsträckning anpassa den till olika människors förkunskaper och att undervisningen inriktas på att underlätta en snabb övergång till arbetslivet.

Vi vill även ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att inom ramen för sin verksamhet initiera ett försök med jobbagenter i syfte att stimulera ett snabbare inträde i arbetslivet. Personer med begränsad erfarenhet av den svenska arbetsmarknaden har ofta ett tunt kontaktnät, vilket försvårar inträ-

det på arbetsmarknaden. Vi menar att föreningslivet ofta har god kunskap om lokalsamhället, vilket kan användas för att skapa kontakter mellan arbetssökande, företag och organisationer.

Vad som ovan anförs bör riksdagen ge regeringen till känna. Därför tillstyrker vi motionerna Fi270 yrkandena 55–57, N435 yrkandena 23, 24 i denna del, 29, 35 och 36 och A396 yrkandena 12, 13 och 17. Övriga motioner avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda av vad som ovan anförs.

2. Ungas arbetsmarknad, punkt 3 (s)

av Berit Högman (s), Maria Stenberg (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Patrik Björck (s), Jennie Nilsson (s) och Birgitta Eriksson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 30 och

2008/09:A396 av Berit Högman m.fl. (s) yrkande 7 och

avslår motionerna

2008/09:A206 av Fredrik Olovsson (s),

2008/09:A312 av Thomas Bodström (s),

2008/09:A320 av Eva-Lena Jansson och Lennart Axelsson (båda s),

2008/09:A335 av Aleksander Gabelic (s) yrkandena 1 och 2 samt

2008/09:A368 av Magdalena Streijffert m.fl. (s) yrkande 5.

Ställningstagande

Sedan regeringen tillträdde har aktiva insatser i form av utbildning och praktik skurits ned kraftigt. Den s.k. jobbgarantin för ungdomar innehåller inga resurser för att ungdomar ska komma ut i arbetslivet utan erbjuder bara en snabbare nedtrappning av arbetslöshetsersättningen. Jobbgarantin är även passiviserande eftersom Arbetsförmedlingen först efter tre månaders arbetslöshet kan hänvisa arbetslösa ungdomar till program. I praktiken tar det upp till sex månader innan de ungdomar som ingår i jobbgarantin kan komma i fråga för en praktikplats eller en utbildning eftersom de först ska delta i kartläggningsaktiviteter i tre månader. Jobbgarantin diskriminerar dessutom ungdomar eftersom ersättningen till unga är lägre än för övriga arbetslösa. Vi anser även, liksom regeringens finanspolitiska råd och Riksrevisionen, att den generella nedsättningen av socialavgifter för ungdomar som regeringen nu vill sänka ytterligare är ett ineffektivt sätt att öka sysselsättningen för unga.

För att undvika att ungdomar hamnar i långtidsarbetslöshet vill vi satsa på snabba och effektiva insatser i form av utbildning och praktik. Framför allt är det viktigt att förbättra situationen för ungdomar som inte gått gymnasiet. För att underlätta för unga att ta sig in på arbetsmarknaden kan införandet av lärlingsplatser och praktikplatser vara en möjlighet. Korta kvalificerade arbetsmarknadsutbildningar där det inte krävs några förkunskaper som är öppna för långtidsarbetslösa ungdomar mellan 20 och 24 år kan vara en annan möjlighet. Det är viktigt att lösningarna är individuellt utformade med det tydliga målet att skapa möjligheter för ett effektivt inträde på arbetsmarknaden.

Vi vill ge alla de långtidsarbetslösa ungdomar som deltar i regeringens passiva jobbgaranti möjligheter till jobb och att få referenser och skaffa sig ett yrke. Vi föreslår därför 5 000 lärlingsplatser, 5 000 förstajobbetplatser och en särskild satsning på sommarjobb. Dessa satsningar utvecklas närmare i vårt särskilda yttrande.

I många branscher finns en tradition av färdigutbildning i arbetslivet, särskilt inom många LO-yrken. I samråd med arbetsmarknadens parter vill vi utveckla en modell för färdigutbildning i arbetslivet, s.k. introjobb.

Vad som ovan anförts bör riksdagen ge regeringen till känna. Därför tillstyrker vi motionerna N435 yrkande 30 och A396 yrkande 7. Övriga motioner avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda av vad som ovan anförts.

3. Äldres arbetsmarknad, punkt 4 (mp)

av Ulf Holm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:A362 av Ulf Holm och Jan Lindholm (båda mp) och avslår motionerna

2008/09:A210 av Lars Gustafsson och Emma Henriksson (båda kd) och

2008/09:A279 av Lennart Axelsson (s).

Ställningstagande

Den nya regeringens mål är att få ut så många som möjligt i arbetslivet och bryta utanförskap och diskriminering i samhället. En grupp i samhället som har svårt att komma tillbaka till ett jobb efter en tids arbetslöshet är personer över 55 år. Trots att många i denna grupp har över 30 års arbetslivserfarenhet och har akademisk utbildning räknas sällan deras erfarenheter och utbildning som meriterande. Detta innebär ett oerhört slöseri med kunskap och erfarenhet. På arbetsförmedlingen finns i dag s.k. SIN-förmed-

lare, coacher, för att hjälpa människor med annan etnisk bakgrund än svensk. Det har lett till att flera i denna grupp har kunnat komma ut i arbetslivet. Något liknande finns tyvärr inte för personer över 55 år. Miljöpartiet efterlyser mer innovativa lösningar för att Arbetsförmedlingen ska kunna vara en resurs även för denna grupp.

Vad som ovan anförs bör riksdagen ge regeringen till känna. Därför tillstyrker jag motion A362.

4. Sociala företag, punkt 5 (s)

av Berit Högman (s), Maria Stenberg (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Patrik Björck (s), Jennie Nilsson (s) och Birgitta Eriksson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:N344 av Christer Adelsbo m.fl. (s) yrkande 1 och avslår motionerna 2008/09:A314 av Ulf Holm m.fl. (mp) och 2008/09:A360 av Ulf Holm (mp).

Ställningstagande

Antalet sociala företag som drivs av människor som ställts utanför den reguljära arbetsmarknaden blir allt större. Dessa företag möter behoven av arbete framför allt hos personer som har en historia med psykisk ohälsa, missbruk och kriminalitet. Delar av det sociala företagandet kan med visst stöd från samhället vara en möjlighet för människor som står långt från arbetslivet att få en ny chans. Det sociala företaget har blivit en nytändning för många och nyttan för såväl individen som samhället är stor. Det sociala företagandet breddar arbetskraftsutbudet så att även människor med funktionsnedsättning får chans att vara den resurs i samhället som de verkligen är. Vi vill måna om mångfalden i företagandet och därför främja kooperativa företag och andra verksamheter inom den sociala ekonomin. Det sociala företagandet skulle kunna bli ett komplement till andra arbetsmarknadspolitiska insatser och få spela en större roll inom såväl välfärds- som arbetsmarknadspolitiken.

Vad som ovan anförs bör riksdagen ge regeringen till känna. Därför tillstyrker vi motion N344 yrkande 1.

5. Sociala företag, punkt 5 (mp)

av Ulf Holm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2008/09:A314 av Ulf Holm m.fl. (mp) och

2008/09:A360 av Ulf Holm (mp) samt

avslår motion

2008/09:N344 av Christer Adelsbo m.fl. (s) yrkande 1.

Ställningstagande

Åtgärder bör vidtas så att det sociala företagandet blir ett instrument inom arbetsmarknadspolitiken. Det har gjorts utvärderingar som visar att utveckling av kooperativ och liknande sociala företag kan vara ett effektivt arbetsmarknadspolitiskt instrument som dessutom kostar mindre än traditionella åtgärder inom Arbetsförmedlingens ram. De 25 lokala kooperativa utvecklingscentrum inom Coompanion som finns över hela landet ger kostnadsfri information och rådgivning om kooperativt företagande och andra socialekonomiska lösningar. För detta får Coompanion medel från staten via Nutek. Vi inom Miljöpartiet anser att Coompanion även bör ges ett tydligt arbetsmarknadspolitiskt uppdrag. Det bör uppmärksammas att verkligheten och villkoren ser olika ut för sociala företag. Mot den bakgrunden måste också stödet till sociala företag utformas på olika sätt. Villkoren för anordnarbidrag och trygghetsanställningar måste anpassas efter de olika verkligheter som finns i de sociala företagen. Miljöpartiet anser att regeringen bör tillsätta en utredning med uppgift att se över möjligheten till anordnarbidrag och trygghetsanställning för människor i sociala företag så att det anpassas till olika grupper av människor och till olika sociala företag.

Vad som ovan anförts bör riksdagen ge regeringen till känna. Därför tillstyrker jag motionerna A314 och A360.

6. Vissa integrationsfrågor, punkt 7 (s)

av Berit Högman (s), Maria Stenberg (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Patrik Björck (s), Jennie Nilsson (s) och Birgitta Eriksson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 33 och
avslår motion
2008/09:A349 av Fredrik Schulte (m).

Ställningstagande

Vi vill ge Arbetsförmedlingen möjlighet att nationellt upphandla validering av arbetssökandes utbildning och yrkeskunskaper. I dag används olika metoder i olika delar av landet vid validering av utländska examina och yrkeskunskaper. Göteborgs kommuns valideringsarbete utgör ett mycket framgångsrikt exempel på ett sådant arbete. Det är oacceptabelt att möjligheterna att få sina kunskaper validerade varierar över landet.

Vad som ovan anförts bör riksdagen ge regeringen till känna. Därför tillstyrker vi motion N435 yrkande 33.

7. Vissa jämställdhetsfrågor, punkt 8 (s)

av Berit Högman (s), Maria Stenberg (s), Ann-Christin Ahlberg (s),
Patrik Björck (s), Jennie Nilsson (s) och Birgitta Eriksson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion
2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 24 i denna del och
avslår motion
2008/09:A307 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 9.

Ställningstagande

En jämförelse av deltagare i arbetsmarknadsutbildningen 2000 och 2007 visar att könsfördelningen blivit alltmer skev. Under 2000 uppgick i genomsnitt andelen män som påbörjade en arbetsmarknadsutbildning till 53 %, medan andelen kvinnor uppgick till 47 %. År 2007 uppgick motsvarande andelar till 66 % män och 34 % kvinnor. Könsfördelningen inom arbetsmarknadsutbildningen avspeglar mäns och kvinnors traditionella yrkes- och utbildningsval. Män dominerar inom utbildningsinriktningar som bygg/anläggning, tillverkning/hantverk och transport. Även inom datateknik, teknik/naturvetenskap och maskinoperatörsarbete är män överrepresenterade i förhållande till kvinnor. Kvinnor, å andra sidan, dominerar inom utbildningar för vård/omsorg, kundservice, ekonomi/samhällsvetenskap och kultur och medier. Förändringar av dessa mönster sett över tiden är förhållandevis små. Vi menar att det behövs åtgärder för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden.

Vad som ovan anförts bör riksdagen ge regeringen till känna. Därför tillstyrker vi motion N435 yrkande 24 i denna del.

8. Vissa jämställdhetsfrågor, punkt 8 (v)

av Josefin Brink (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:A307 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 9 och
avslår motion

2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 24 i denna del.

Ställningstagande

Enligt Statskontoret har andelen kvinnor som deltar i arbetsmarknadsutbildning minskat mellan 1998 och 2005. Eftersom arbetsmarknadsutbildningen i första hand riktar sig till mansdominerade yrken har den i praktiken blivit en angelägenhet för män. Arbetssökande kvinnor har också lägre sannolikhet än män att anvisas till arbetsmarknadsutbildning. Ett skäl till att så är fallet kan enligt Statskontoret vara arbetsmarknadsutbildningens efterfrågestyrning och det s.k. 70-procentsmålet, dvs. att 70 % av deltagarna ska ha arbete senast 90 dagar efter avslutad utbildning. Detta verkar ha hämmat arbetet med att bryta de könsbundna yrkesvalen (se Statskontoret PM 2007/7-5, Styrning av arbetsmarknadsutbildning – utgångspunkter, erfarenheter och slutsatser). Vänsterpartiet anser att denna utveckling är oroande och att den måste brytas. Regeringen bör därför ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att se över kvinnors respektive mäns tillgång till arbetsmarknadsutbildning i syfte att utjämna könsskillnaderna.

Vad som ovan anförts bör riksdagen ge regeringen till känna. Därför tillstyrker jag motion A307 yrkande 9.

9. Riksrevisionens styrelses framställning angående arbetsmarknadspolitikens förväntade effekter, punkt 9 (s)

av Berit Högman (s), Maria Stenberg (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Patrik Björck (s), Jennie Nilsson (s) och Birgitta Eriksson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen framställning 2007/08:RRS30 och motion

2007/08:A17 av Sylvia Lindgren m.fl. (s) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi socialdemokrater värnar en aktiv arbetsmarknadspolitik, och därför är vi angelägna om att program och andra insatser ska hålla en hög kvalitet och att dessa insatser regelbundet följs upp och utvärderas på ett fullgott sätt. Den borgerliga regeringen har genomfört stora förändringar av arbetsmarknadspolitiken som påtagligt har påverkat många människors livsvillkor. Beredningen inför de nya lagförslagen har ofta varit bristfällig och beslutsunderlagen som presenterats för riksdagen knapphändiga. Detta riskerar att försämra rättssäkerheten för den enskilde. Dessutom blir konsekvenserna av regeringens förslag svåra att överblicka och förstå, vilket skapar stor oro och osäkerhet. Vi delar Riksrevisionens uppfattning om betydelsen av att arbetsmarknadspolitiska insatser bereds och utvärderas på ett fullgott sätt. Förslag som läggs fram för riksdagen måste innehålla godtagbara konsekvensanalyser, och förväntade effekter på sysselsättning och arbetslöshet ska redovisas regelmässigt. Detta är en viktig förutsättning för att det ska vara möjligt att följa upp och utvärdera en insats på ett korrekt sätt.

Vi föreslår därför att regeringen snarast vidtar åtgärder för att stärka redovisningen till riksdagen om vilka förväntade effekter som förslagen inom arbetsmarknadspolitiken har på sysselsättning och arbetslöshet och återkommer till riksdagen med en åtgärdslista över de förstärkningar som har vidtagits för att informera riksdagen om vilka effekter man förväntar sig av olika arbetsmarknadspolitiska förslag.

Vad som ovan anförts bör riksdagen ge regeringen till känna. Därför tillstyrker vi Riksrevisionens styrelses framställning 2007/08:RRS30 och motion 2007/08:A17 yrkandena 1 och 2.

10. Arbetsförmedlingens organisation och verksamhet, punkt 10 (s)

av Berit Högman (s), Maria Stenberg (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Patrik Björck (s), Jennie Nilsson (s) och Birgitta Eriksson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 25 och

avslår motionerna

2008/09:A234 av Kurt Kvarnström och Peter Hultqvist (båda s),

2008/09:A285 av Christer Adelsbo och Göran Persson i Simrishamn (båda s),

2008/09:A321 av Krister Örnfjäder (s),

2008/09:A333 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s),

2008/09:A358 av Sofia Larsen (c) och
2008/09:A394 av Billy Gustafsson m.fl. (s).

Ställningstagande

Arbetslöshet drabbar inte längre enbart vissa grupper, alla kan bli arbetslösa någon eller flera gånger under sitt yrkesliv och behöva stöd från Arbetsförmedlingen. Behovet av stöd ser givetvis olika ut från individ till individ. Vi vill utveckla den traditionella Arbetsförmedlingen genom att bygga om delar av den till en kompetensförmedling. Förutom att matcha arbetssökande till lediga jobb ska kompetensförmedlingen erbjuda matchning med ny kunskap. Kompetensförmedlingen ska utnyttja den mångfald av utbildningsmöjligheter som finns i samhället – hos institut, företag, yrkesutbildare, vuxenutbildning, högskolor, folkhögskolor – för att matcha investeringar i människors kompetens med behoven på arbetsmarknaden. En viktig del i kompetensförmedlingens uppdrag ska vara att arbeta med ombytessökande. Det kan handla om att erbjuda bra utbildningar som stärker människors ställning på arbetsmarknaden, t.ex. för dem som behöver fräscha upp sin utbildning för att kunna gå vidare från ett jobb man haft i många år och ledsnat på eller för den som blivit sjuk och behöver byta yrkesbana och växla kompetens.

I sammanhanget är det viktigt att framhålla att Arbetsförmedlingen inte får ge stöd till företag så att konkurrensen snedvrids. Den fackliga organisationen har ofta mycket bra information att tillföra så att balansen upprätthålls mellan olika företag inom samma bransch. Det är också viktigt att arbetsförhållandena följer de kollektivavtal som finns inom en bransch. Kollektivavtal eller liknande villkor bör enligt vår mening vara en förutsättning för att bevilja samhällsstöd vid anställningar.

Vad som ovan anförts bör riksdagen ge regeringen till känna. Därför tillstyrker vi motion N435 yrkande 25. Motion A234 får anses tillgodosedd med det anförda. Övriga motioner avstyrks.

11. Fristående förmedlingsverksamhet m.m., punkt 11 (mp) av Ulf Holm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion
2008/09:A377 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkande 6 och
avslår motionerna
2008/09:A289 av Christian Holm och Hans Rothenberg (båda m),
2008/09:A291 av Oskar Öholm och Karl Sigfrid (båda m),
2008/09:A304 av Sofia Larsen (c),

2008/09:A328 av Mikael Oscarsson och Stefan Attefall (båda kd) yrkandena 2–4 och

2008/09:A353 av Lars Hjälmered och Göran Lindblad (båda m) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Miljöpartiet de Gröna är positivt till att Arbetsförmedlingen fått i uppdrag att upphandla jobbskapande åtgärder av andra aktörer. Miljöpartiet anser dock att regeringen även bör ta initiativ för att stimulera arbetsmarknadens parter att bedriva arbetsförmedling. Vi i Miljöpartiet är övertygade om att fackens lokala kännedom om sina egna medlemmar och förutsättningarna på de lokala arbetsmarknaderna ger dem goda förutsättningar för arbetsförmedlande uppgifter. Fyra Sacoförbund har startat arbetsförmedling för sina medlemmar i samarbete med Manpower och Salus Ansvar. Liknande verksamhet bör även kunna drivas av andra fackliga organisationer eller av avtalsslutande arbetsgivarorganisationer. Mot denna bakgrund anser Miljöpartiet att staten, inom ramen för anslag till arbetsförmedling, ska ge ekonomiskt stöd till arbetsförmedlingar som drivs av kollektivavtalsslutande parter på arbetsmarknaden.

Vad som ovan anförts bör riksdagen ge regeringen till känna. Därför tillstyrker jag motion A377 yrkande 6.

12. Kompletterande aktörer och bemanningsföretag, punkt 12 (s)

av Berit Högman (s), Maria Stenberg (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Patrik Björck (s), Jennie Nilsson (s) och Birgitta Eriksson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 26 och avslår motion

2008/09:A327 av Désirée Pethrus Engström (kd).

Ställningstagande

Vi socialdemokrater anser att det är positivt med kompletterande aktörer till den offentliga Arbetsförmedlingen eftersom dessa kan bidra till ett bredare utbud av förmedlingstjänster och en utveckling av formerna för förmedlingsverksamhet.

Bland de kompletterande aktörerna finns bl.a. bemanningsföretag. I anslutning till inhyrning av personal menar vi att det finns problem som behöver uppmärksammas. Det finns t.ex. farhågor att arbetsgivare kringgår

anställningsskyddet och då särskilt företrädesrätten. Det kan handla om att arbetsgivare säger upp arbetstagare på grund av arbetsbrist och därefter i stället hyr in personal från ett bemanningsföretag. Vi anser att lagstiftningen bör ses över om det skulle visa sig att den inte fungerar eller är otillräcklig.

Vad som ovan anförts bör riksdagen ge regeringen till känna. Därför tillstyrker vi motion N435 yrkande 26.

13. Effekter av ändringar i arbetslöshetsförsäkringen m.m., punkt 13 (s)

av Berit Högman (s), Maria Stenberg (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Patrik Björck (s), Jennie Nilsson (s) och Birgitta Eriksson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 47 och

avslår motionerna

2008/09:A218 av Phia Andersson och Hans Olsson (båda s),

2008/09:A219 av Britta Rådström och Ibrahim Baylan (båda s),

2008/09:A253 av Christina Oskarsson och Christer Engelhardt (båda s),

2008/09:A262 av Helén Pettersson i Umeå och Ibrahim Baylan (båda s),

2008/09:A269 av Gunnar Sandberg m.fl. (s),

2008/09:A368 av Magdalena Streijffert m.fl. (s) yrkande 6 och

2008/09:A399 av Caroline Helmersson-Olsson m.fl. (s).

Ställningstagande

Den globala ekonomin ökar på ett dramatiskt sätt behovet av omställningstrygghet i arbetslivet. Med starka och trygga försäkringar och avtal ökar viljan att vara flexibel och gå omvärldens krav på omställning och förnyelse till mötes. Med svaga trygghetssystem blir människor rädda för förändring och utvecklingskraften i ekonomin bromsas upp. En stark arbetslöshetsförsäkring som ger fler inkomstrygghet vid ofrivillig arbetslöshet blir allt viktigare för Sveriges omställningsförmåga. En svag a-kassa ger inga fler jobb – bara ökad otrygghet och fastlåsta positioner. Sverige ska ligga i topp när det gäller kunskap, kompetens och produktivitet för att klara en väl utbyggd välfärd och höga löner i den öppna globaliserade ekonomin. Att vi i Sverige har en rimligt avvägd trygghet vid arbetslöshet är en förutsättning för vår öppenhet inför den snabba omvandling på arbetsmarknaden som globaliseringen medför. Det är också en förutsättning för de

kollektivavtal som bär upp hela den svenska modellen. Ett försämrat skydd vid omställning är inte bara ett hot mot individen, utan också mot Sveriges förutsättningar för tillväxt.

Regeringen har under sina första två år vid regeringsmakten förstört arbetslöshetsförsäkringen. Den har blivit både dyrare och sämre. En halv miljon löntagare har som resultat av detta lämnat försäkringen. De står nu utan trygghet när Sverige är på väg in i en lågkonjunktur. I budgetpropositionen gör regeringen ett krampaktigt försök att vända utvecklingen och föreslår en sjuättedels återställare av avgifterna och några förändringar i medlems- och tillträdesvillkoren i försäkringen.

När det gäller regeringens förslag till förändringar i reglerna för vilka som får bli medlemmar i arbetslöshetsförsäkringen välkomnar vi att tillträdesvillkoret tas bort så att alla får möjlighet att bli medlemmar i a-kassan redan från första dagens arbete. När det gäller de övriga förändringarna menar vi att det är principiellt tvivelaktigt att under en begränsad period förändra villkoren för att kvalificera sig för försäkringen. Vi vill att arbetslöshetsförsäkringen ska vara en robust försäkring där villkoren inte görs om från en dag till en annan. Det hade varit betydligt bättre om regeringen inte först hade försämrat försäkringen och sedan tvingats till dessa reträtter. Med tanke på det nuvarande läget lägger vi inte något alternativt förslag i denna del. Däremot utreder vi utformningen av den framtida arbetslöshetsförsäkringen, vilket även innebär en översyn av villkoren kring försäkringen.

Vi har i vårt särskilda yttrande till detta betänkande utvecklat hur vi vill förändra försäkringen när det gäller bl.a. ersättningsnivåer.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motion N435 yrkande 47. Övriga motioner avstyrks i den mån de inte är tillgodosedda med det ovan anförda.

14. Begränsat sökområde, punkt 14 (mp)

av Ulf Holm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:A361 av Ulf Holm m.fl. (mp).

Ställningstagande

Efter den 1 juli 2007 har rätten för en sökande att under de 100 första ersättningsdagarna i en ersättningsperiod begränsa sig till att söka lämpliga arbeten inom sitt yrke och i närområdet försvunnit. Det är ännu för tidigt

att utvärdera vilka effekter lagändringen haft, men jag menar att den sänder ut signaler som inte hör hemma i en välfärdsstat och att lagen därför bör rivs upp.

Livssituationen för de flesta är inte sådan att man från en dag till en annan fullständigt kan förändra sitt liv. Vi är sociala varelser som på mer än ett sätt lever i förhållande till medmänniskor. Män och kvinnor har ansvar för familjemedlemmar, släkt och vänner. Barn ska lämnas och hämtas på förskolan, köras till fritidsaktiviteter och nattas.

Det är därför rimligt med en viss tid för omställning som gör det möjligt att veckopendla eller flytta till annan ort utan att priset blir att livet fullständigt havererar. Det kan inte vara rimligt att småbarnsföräldrar tvingas flytta direkt när de blir arbetslösa. Jag anser inte att det räcker att, som majoriteten i arbetsmarknadsutskottet gör, hänvisa till att ”rimlig hänsyn ska tas till den sökandes förutsättningar för arbetet och andra personliga förhållanden vid prövning av om ett arbete kan anses lämpligt”.

Jag menar att det också finns en stor risk för att borttagandet av 100-dagarsregeln blir en kvinnofälla. Mönstret, att det som regel är mannen som tar jobb på annan ort, riskerar att öka med regelförändringen. Med det följer veckopendling eller flytt, vilket i sin tur innebär att kvinnors ansvar för hem, barn och övriga anhöriga ökar än mer, när vi i stället borde gå åt andra hållet – att mannen tar större ansvar för hem och barn. Det är tydligt att regeringen även i detta avseende saknar jämställdhetsperspektiv.

Detta bör tillkännages för regeringen. Jag tillstyrker därför motion A361.

15. Utredning om arbetslöshetsförsäkringen m.m., punkt 15 (v) av Josefin Brink (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:A373 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkandena 1 och 4.

Ställningstagande

En generös arbetslöshetsförsäkring är avgörande för den enskildes trygghet och handlingsutrymme. För löntagarkollektivet som helhet ska försäkringen bidra till att förhindra underbudskonkurrens och att upprätthålla löner på en anständig nivå också i tider av hög arbetslöshet. Arbetslöshetsförsäkringens utformning och legitimitet är också avgörande för en flexibel arbetsmarknad som präglas av strukturomvandling, produktivitetens utveck-

ling och rörlighet. Försäkringen måste dessutom kunna fylla en viktig konjunktur- och regionalpolitisk funktion i tider av hög arbetslöshet och då tillfälliga kriser drabbar landsdelar och regioner.

Att förbättra arbetslöshetsförsäkringen så att den återfår sin legitimitet och fyller sina många viktiga funktioner har högsta prioritet för Vänsterpartiet. Arbetslöshetsförsäkringen hade flera brister även innan den borgerliga regeringen tog över. Det räcker därför inte med att återställa försäkringen som den var före valet 2006. Vi behöver en stabil och solidarisk arbetslöshetsförsäkring som bättre motsvarar dagens och framtidens behov.

Den borgerliga regeringen är uppenbarligen inte själv nöjd med hur arbetslöshetsförsäkringen nu ser ut efter två års schackrande med finansiering, avgifter, regelverk och ersättningsnivåer. Försämringarna har redan fått stora konsekvenser för enskildas liv och välfärd: över en halv miljon löntagare har lämnat försäkringen och ytterligare fler har förlorat sin ersättning eller fått veta att de inte längre är berättigade till ersättning på grund av snävare regler. Inför stundande konjunkturedgång med ökande arbetslöshet kommer också effekterna på samhällsekonomisk nivå att bli märkbara. Den knapphändiga kompensation för de genomförda försämringarna som regeringen presenterade i samband med budgetpropositionen tyder på viss självinsikt, men innebär endast en marginell förbättring av ett i grunden söndertrasat system.

Det förslag till obligatorisk arbetslöshetsförsäkring som regeringens emmansutredare presenterade i maj 2008 blev så hårt kritiserat att regeringen själv backat från att genomföra det. Vi välkomnar det beskedet. Av budgetpropositionen framgår dock att regeringens uppfattning alltjämt är att det finns skäl att eftersträva att alla som arbetar och uppfyller villkoren för försäkringen bör omfattas av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring med rätt till inkomstrelaterad ersättning i händelse av arbetslöshet. Regeringens avsikt är därför att arbetslöshetsförsäkringens framtida utformning ska behandlas i den parlamentariska utredning om socialförsäkringssystemen som planeras. Vänsterpartiet motsätter sig både regeringens intentioner att införa en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring och förslaget att utreda arbetslöshetsförsäkringen tillsammans med socialförsäkringarna.

Vi i Vänsterpartiet menar att regeringen i stället skyndsamt bör tillsätta en separat utredning om framtidens arbetslöshetsförsäkring där de fackliga organisationerna ges ett stort inflytande över utformningen. I vår motion A373 har vi utvecklat vår syn på arbetslöshetsförsäkringen och angett vilka utgångspunkter en utredning bör ha. Bland annat menar vi att utredningen ska ha som utgångspunkt att behålla och förbättra systemet med frivilliga, fackliga a-kassor.

När det gäller frågan om inträdesvillkor menar vi att det kan vara svårt för den som hänvisas till timvikariat, behovsanställning eller deltidsjobb att uppfylla villkoren för att bli medlem i en a-kassa. Eftersom det är

unga, kvinnor och utlandsfödda som har högst andel både deltidsanställningar och tillfälliga anställningar blir resultatet att gällande regelsystem verkar strukturellt diskriminerande mot dessa grupper.

Att alltfler, i synnerhet unga, hänvisas till kortvariga och otrygga anställningar är ett problem som bör lösas genom stärkt rätt till fasta jobb på heltid i avtal och lagstiftning. Men oavsett framgången i det arbetet är det svårt att se det rimliga i att ställa upp hinder för medlemskap i arbetslöshetsförsäkringen. Vi anser att kvalifikationskravet för medlemskap i arbetslöshetskassa enligt 34 § lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor bör avskaffas.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Jag tillstyrker därför motion A373 yrkandena 1 och 4.

16. Studerande och a-kassa, punkt 16 (mp)

av Ulf Holm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:A377 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkande 3 och avslår motionerna

2008/09:A205 av Agneta Lundberg och Eva Sonidsson (båda s),

2008/09:A208 av Hans Stenberg och Eva Sonidsson (båda s) och

2008/09:A383 av Karin Åström m.fl. (s).

Ställningstagande

Möjligheten att kvalificera sig för arbetslöshetsersättning genom studier, studerandevillkoret, har avskaffats. Det betyder att övergången mellan högskoleutbildning och inträde på arbetsmarknaden försvåras. Vi i Miljöpartiet tycker det är olyckligt eftersom studierna som regel syftar till att ta sig ut till "rätt jobb". Att regeringen i sin argumentation hävdar att övergången mellan studier och arbete måste lösas på annat sätt än genom arbetslöshetsförsäkringen är inte trovärdigt då det saknas medel och konkreta förslag till hur det skulle ske.

Slopandet av studerandevillkoret leder också till ökade kostnader för kommunerna då många studenter som avslutat studierna och söker arbete, men ännu inte fått något, kommer att tvingas söka kommunalt försörjningsstöd då de inte har rätt till ersättning från a-kassan.

Till detta kan läggas att regeringen underlättat för tidsbegränsade anställningar, vilket bl.a. innebär att säsonganställda drabbas hårt. Ett problem för dem är att även reglerna för a-kassan ändrats. Tidigare baserades deras

ersättning från a-kassan på inkomster av arbete under sex månader. Med de nya reglerna fördubblas tiden till tolv månader, vilket innebär att ersättningen till de säsongsanställda drastiskt minskar.

Miljöpartiet föreslår att studerandevillkoret i arbetslöshetsförsäkringen återinförs fr.o.m. 2010. Detta bör ges regeringen till känna. Motion A377 yrkande 3 tillstyrks därmed.

17. Föräldraskap och a-kassa, punkt 17 (v)

av Josefin Brink (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:A373 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 9 och avslår motionerna 2008/09:A207 av Jasenko Omanovic och Hans Stenberg (båda s) och 2008/09:A306 av Birgitta Eriksson m.fl. (s).

Ställningstagande

Vi i Vänsterpartiet anser att arbetslöshetsförsäkringen ska vara en individuell försäkring som ger ersättning baserad på tidigare löneinkomst. Regeringens diskriminerande särregler för ungdomar och de särskilda undantagen för föräldrar till barn under 18 år är främmande fåglar i ett inkomstbortfallsbaserat försäkringssystem.

Vi menar att arbetslöshetsförsäkringen ska vara neutral i förhållande till ålder och familjesituation.

Detta bör ges regeringen till känna. Jag tillstyrker därmed motion A373 yrkande 9.

18. Förtroendevalda och a-kassa, punkt 18 (s, v, mp)

av Berit Högman (s), Maria Stenberg (s), Josefin Brink (v), Ann-Christin Ahlberg (s), Ulf Holm (mp), Patrik Björck (s), Jennie Nilsson (s) och Birgitta Eriksson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:A341 av Christina Axelsson m.fl. (s) och avslår motionerna

2008/09:A228 av Renée Jeryd och Jörgen Hellman (båda s) och
2008/09:A305 av Carina Adolfsson Elgestam (s).

Ställningstagande

Problemet med förtroendevalda och a-kassan är uppmärksammat tidigare, men med den nya beräkningen av arbetslöshetsersättningen som den nuvarande regeringen genomfört har problemet blivit akut. Dagens regelverk försvårar så mycket för personer som har fackliga eller politiska förtroendeuppdrag att det får konsekvenser för hela samhället.

Sedan länge har det ansetts att den tid som ägnats åt förtroendeuppdraget ska kunna jämföras med förvärvsarbete och därmed vara a-kassegrundande. Förutsättningen är att uppdraget är på heltid eller är ett årsarvoderat deltidsuppdrag. Gränsdragningen är mycket otydlig. Systemet ger inte trygghet till alla och upplevs därmed som orättvist.

Vi anser att de nya reglerna för beräkning av normalarbetstid, dagsförtjänst och dagpenning som gäller från den 1 januari 2007 försämrar ytterligare för personer som har fackliga eller politiska förtroendeuppdrag.

Reglerna innebär att oavlönad frånvaro från huvudsysselsättningen på grund av förtroendeuppdrag påverkar ersättningen negativt. Själva uppdraget kan inte medräknas för att kompensera den förlusten om det inte är fråga om ett heltids- eller årsarvoderat uppdrag enligt ovan.

Det är inte rimligt att den som fullgör ett mindre förtroendeuppdrag utan ersättning får en kortare normalarbetstid enligt försäkringsreglerna; hela inkomsten är därmed inte försäkrad vid arbetslöshet. Det är viktigt att samhället inte lägger hinder i vägen för anställda som är beredda att ta på sig ett fackligt eller politiskt uppdrag. Vi anser därför att reglerna för beräkning av a-kassegrundande arbetstid behöver ändras.

Frågan har tidigare debatterats i riksdagen, och enligt regeringsföreträdare bereds frågan. Regeringen har dessutom i en skrivelse till riksdagen angett att man avser att återkomma till riksdagen hösten 2008. Det har dock inte kommit några signaler om att ett beredningsarbete faktiskt pågår – beredningen och resultatet av denna lyser med sin frånvaro. Vi befarar därför att det kommer att dröja ytterligare innan regeringen återkommer i frågan.

Med det ovan anförda tillstyrker vi motion A341. De övriga motionerna avstyrks i den mån de inte får anses tillgodosedda med det anförda.

19. Samordnad utbetalning, punkt 24 (s, v)

av Berit Högman (s), Maria Stenberg (s), Josefin Brink (v), Ann-Christin Ahlberg (s), Patrik Björck (s), Jennie Nilsson (s) och Birgitta Eriksson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2008/09:Sf274 av Hans Stenberg m.fl. (s) och

2008/09:A378 av Raimo Pärssinen m.fl. (s).

Ställningstagande

Från och med den 1 oktober 2007 räknas dagar med såväl arbetslöshetsersättning som aktivitetsstöd in i ersättningsperioden för arbetslöshetsersättning. Tidigare har personer som fått aktivitetsstöd när de har deltagit i arbetsmarknadspolitiska program inte förbrukat dagar i ersättningsperioden för arbetslöshetsersättning. Efter den 1 oktober är ersättningsperioden sammanlagt 300 dagar. För föräldrar med barn under 18 år är perioden 450 dagar.

Aktivitetsstödet betalas som tidigare ut av Försäkringskassan, men det är arbetslöshetskassorna som har till uppgift att förse Försäkringskassan med nödvändigt underlag för beräkning av aktivitetsstödet storlek och med uppgifter om ersättningsperiodens längd. Arbetslöshetskassorna gör alltså det grundläggande arbetet för utbetalningarna. Det ställer stora krav på informationsutbytet mellan a-kassorna och Försäkringskassan. För ersättningsstagarna skulle det bli bättre om a-kassorna hade ett samlat grepp om arbetslöshetsersättningen och aktivitetsstödet. Det skulle gå snabbare att få korrekta beslut vid byte av aktivitet och man skulle slippa vända sig till två olika organ. Den nuvarande ordningen har inneburit att många ersättningsstagare har blivit utan ersättning eller fått vänta orimligt länge på sin ersättning.

Vi anser därför att den rimliga och mest effektiva ordningen är att arbetslöshetskassorna tar över och sköter utbetalningen av aktivitetsstödet. Resurserna skulle utnyttjas bättre och det skulle bli mer kostnadseffektivt, och för den enskilde skulle förödande misstag kunna undvikas.

Vi föreslår att ansvaret för utbetalningen av aktivitetsstödet överförs från Försäkringskassan till arbetslöshetskassorna.

Detta bör ges regeringen till känna. Motionerna Sf274 och A378 tillstyrks.

20. Arbetsgivarintyg, punkt 25 (s)

av Berit Högman (s), Maria Stenberg (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Patrik Björck (s), Jennie Nilsson (s) och Birgitta Eriksson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:A268 av Siw Wittgren-Ahl och Claes-Göran Brandin (båda s).

Ställningstagande

Av 47 § lagen om arbetslöshetsförsäkring framgår att arbetsgivaren på begäran ska lämna arbetsgivarintyg. Trots detta vet vi att så inte alltid sker, och att vissa arbetsgivare till och med fakturerar fackförbunden för att skriva ut arbetsgivarintyg. Om en person drabbas av ekonomisk skada till följd av att arbetsgivare underlåter att fullgöra denna skyldighet, finns det möjlighet att väcka talan i allmän domstol om skadestånd. Detta är emellertid en omständlig och tidsödande process under vilken personen i fråga kan hamna i ekonomiska svårigheter. Vi anser att regeringen bör se över möjligheterna att införa sanktioner mot arbetsgivare som vägrar eller kräver ekonomisk ersättning för att fylla i arbetsgivarintyg. Detta bör ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motion A268.

21. Personer med funktionshinder, punkt 28 (s)

av Berit Högman (s), Maria Stenberg (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Patrik Björck (s), Jennie Nilsson (s) och Birgitta Eriksson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 31 och avslår motionerna

2008/09:A202 av Jasenko Omanovic och Hans Stenberg (båda s),

2008/09:A204 av Jasenko Omanovic och Agneta Lundberg (båda s),

2008/09:A211 av Lars Gustafsson (kd),

2008/09:A266 av Helene Petersson i Stockaryd m.fl. (s),

2008/09:A276 av Carina Hägg (s),

2008/09:A287 av Birgitta Sellén och Lennart Pettersson (båda c),

2008/09:A288 av Maria Lundqvist-Brömster m.fl. (fp) yrkandena 1–4,

2008/09:A300 av Karin Pilsäter (fp),

2008/09:A301 av Jörgen Johansson och Karin Nilsson (båda c),
2008/09:A303 av Sofia Larsen (c),
2008/09:A336 av Marina Pettersson m.fl. (s) och
2008/09:A337 av Betty Malmberg (m).

Ställningstagande

Funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga har trots flera år av högkonjunktur svårt att göra sig gällande på arbetsmarknaden, och situationen förvärras nu ytterligare när Sverige går in i en lågkonjunktur. När personer med funktionsnedsättning drabbas av arbetslöshet är risken stor att dessa perioder blir långa. Det är särskilt svårt att finna arbete för funktionshindrade som har kort utbildning och/eller är födda i ett annat land. Tiderna utan arbete är mycket långa för utlandsfödda med funktionshinder och 85 % har varit utan arbete längre än ett år. I många fall är arbetsmarknadspolitiska stödinsatser avgörande för om de får arbete eller inte. Drygt 44 % av samtliga utan arbete, 18 000 individer, har varit utan arbete i mer än tre år. Det är en mycket hög nivå i jämförelse med andra grupper av arbetslösa.

Det handlar också om att stärka anställbarheten hos personer med funktionsnedsättning genom att förbättra utbildningsmöjligheterna. Generellt är utbildningsnivån betydligt lägre för personer med funktionshinder än för befolkningen i övrigt. Detta gäller inte minst andelen med högskoleutbildning. Därför är satsningar på utbildning särskilt viktiga för denna grupp.

För oss socialdemokrater är utgångspunkten att ett funktionshinder aldrig får vara ett hinder för att få jobb. Personer med funktionsnedsättning ska i första hand få jobb utifrån sin kompetens och inte primärt genom lönebidrag. Arbetsförmedlingen ska ha resurser för att erbjuda stöd i form av individuella handlingsplaner, coaching och matchning mot lediga jobb – parallellt med möjligheten att t.ex. stödja en anställning genom lönebidrag. Stödet kan bl.a. handla om att arbetsförmedlaren och den arbetssökande tillsammans kontaktar lämpliga arbetsgivare.

Sociala företag blir samtidigt allt vanligare. De kan komma att spela en växande roll för de människor som ställts utanför den reguljära arbetsmarknaden. Många sociala företag möter behov av arbete hos personer som har en historia med psykisk ohälsa. Även handikappförbunden arbetar aktivt med sociala företag som ett sätt att förbättra möjligheterna för funktionshindrade att få ett jobb.

Syftet med lönebidraget är att underlätta för dem med nedsatt arbetsförmåga att få eller behålla ett arbete. Vid anställning ska såväl funktionshindret som nedsättningen av arbetsförmågan beaktas samtidigt som den funktionshindrades kompetens ska tas till vara. Mellan 1996 och 2006 ökade vi socialdemokrater antalet lönebidrag från i genomsnitt 52 259 till 71 364 platser. Vi vill att denna förstärkning ska fortsätta. Därför anser vi att antalet lönebidrag bör öka för åren 2009–2011. Personer med psykiskt funktionshinder är svagt representerade på arbetsmarknaden. Vi vill att

500 platser inom OSA (skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare) viks direkt för personer med psykiskt funktionshinder och att 500 trygghetsanställningar viks för personer med allvarigare psykiska funktionshinder.

Vad som nu anförs bör riksdagen ge regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motion N435 yrkande 31 och avstyrker övriga motioner, allt i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom det som anförs.

22. Riksrevisionens styrelses framställning angående lönebidrag till funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga, punkt 29 (s, mp)

av Berit Högman (s), Maria Stenberg (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Ulf Holm (mp), Patrik Björck (s), Jennie Nilsson (s) och Birgitta Eriksson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen framställning 2007/08:RRS21 punkterna 1 och 2 samt avslår motionerna

2007/08:A3 av Sven-Erik Österberg m.fl. (s) yrkandena 1 och 2 samt

2007/08:A4 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi i Socialdemokraterna och Miljöpartiet de Gröna anser att funktionshindrade ska ha samma möjligheter som alla andra i samhället, vilket också omfattar lika möjligheter i arbetslivet.

Det egna arbetet ska vara grunden för den egna försörjningen. Arbete är en rättighet, men det är också en skyldighet att delta i arbetslivet efter förmåga. Vår samhällsmodell kräver att alla är med och hjälps åt för att upprätthålla och utveckla välfärden. Vi har inte råd med att människor bryts ned i passivitet och arbetslöshet. Alla behövs och alla har rätt att känna sig behövda.

Funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga har en besvärlig situation på arbetsmarknaden. De drabbas oftare av arbetslöshet och har en sysselsättningsgrad på ca 50 %, vilket kan jämföras med att sysselsättningsgraden i den övriga arbetskraften ligger på 75 %. Till och med under högkonjunkturen gick utvecklingen för personer med funktionshinder åt fel håll. Den goda konjunkturen passerade denna grupp obemärkt förbi. Politikens uppgift måste vara att skapa förutsättningar och underlätta för personer med funktionsnedsättning. Funktionsnedsättningen får aldrig vara ett hinder för att få jobb. Utgångspunkten är att man ska få jobb utifrån sin kompetens. Arbetsförmedlingen ska därför ges resurser att erbjuda stöd i form av individuella handlingsplaner, coachning och matchning mot lediga

jobb, parallellt med möjligheten att exempelvis stödja en anställning genom lönebidrag. Syftet med lönebidraget är att underlätta för dem med nedsatt arbetsförmåga att få eller behålla ett arbete. Vid anställning ska såväl funktionshindret som nedsättningen i arbetsförmågan beaktas samtidigt som den funktionshinderades kompetens ska tas till vara. I Arbetsförmedlingens uppgifter kan det bl.a. handla om att arbetsförmedlaren och den arbetssökande tillsammans kontaktar och besöker tänkbara lämpliga arbetsgivare. Många arbetsgivare känner inte heller till de möjligheter som finns till arbetsmarknadsstöd och stöd för att anpassa arbetsplatser efter individers arbetsförmåga. Stöd och hjälpmedel måste därför marknadsföras bättre bland arbetsgivare. Med en tillgänglig arbetsplats och med rätt hjälpmedel har många personer med funktionsnedsättning ofta samma arbetsförmåga som andra. Det kan också handla om att stärka anställbarheten genom att förbättra utbildningsmöjligheterna. Generellt är utbildningsnivån betydligt lägre för personer med funktionsnedsättning än för befolkningen i övrigt. Detta gäller inte minst andelen med högskoleutbildning. Därför är satsningar på utbildning särskilt viktiga för denna grupp.

Riksrevisionen har granskat om de arbetsmarknadspolitiska insatserna har bidragit till att funktionshinderade med nedsatt arbetsförmåga har stärkt sin ställning på arbetsmarknaden under de senare åren. Rapporten (RiR 2007:24) är en mycket nedslående läsning. Den undersökta målgruppen har en fortsatt svag ställning på arbetsmarknaden med låg sysselsättningsgrad, långa inskrivningstider hos Arbetsförmedlingen och hög arbetslöshet.

Riksrevisionen framhåller i rapporten att regeringen inte lever upp till målet om att funktionshinderade ska ha samma möjligheter som övriga i samhället att delta i arbetslivet och att statens arbetsmarknadspolitiska insatser inte varit tillräckliga för att stärka funktionshinderades ställning på arbetsmarknaden. Den borgerliga regeringen tycks inte prioritera en politik som stärker situationen i arbetslivet för personer med funktionsnedsättning. Vi menar att de brister i styrning, uppföljning och utvärdering av arbetsmarknadsstödet som har påvisats i granskningen måste åtgärdas.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet delar Riksrevisionens styrelses uppfattning att arbetsgivarkontakterna behöver utvecklas och att åtgärderna för att främja en ökning av arbetsgivares vilja att anställa funktionshinderade med nedsatt arbetsförmåga inte varit tillräckliga. Granskningen visar att arbetsgivare inte har tillräcklig information om hur arbetsmarknadsstöden fungerar och vart de ska vända sig för att få information. Denna brist anser vi snarast bör åtgärdas. Mer riktad information till arbetsgivare bör leda till en ökad kunskap som i förlängningen leder till att arbetsgivare i större utsträckning anställer personer med funktionshinder.

I likhet med Riksrevisionens styrelse anser Socialdemokraterna och Miljöpartiet att regeringen bör vidta åtgärder för att ställningen på arbetsmarknaden för funktionshinderade med nedsatt arbetsförmåga ska förbättras. Regeringen bör också återkomma till riksdagen med en beskrivning av vilka åtgärder som vidtagits.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet tillstyrker Riksrevisionens framställning 2007/08:RRS21 punkterna 1 och 2 och avstyrker motionerna 2007/08:A3 yrkandena 1 och 2 och 2007/08:A4 yrkandena 1 och 2, allt i den mån de inte kan anses tillgodosedda med det som anförts.

23. Vissa frågor om arbetslivspolitik, punkt 31 (s)

av Berit Högman (s), Maria Stenberg (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Patrik Björck (s), Jennie Nilsson (s) och Birgitta Eriksson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkandena 27, 40 och 42–44 samt avslår motionerna 2008/09:So500 av Björn von Sydow m.fl. (s) yrkande 1, 2008/09:A243 av Lars Mejern Larsson och Ann-Kristine Johansson (båda s), 2008/09:A257 av Göte Wahlström m.fl. (s) yrkandena 1–3, 2008/09:A343 av Karin Åström och Birgitta Eriksson (båda s) och 2008/09:A381 av Renée Jeryd m.fl. (s) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi socialdemokrater är övertygade om att alla har förmåga att bidra till Sveriges utveckling. Vi vill skapa ett arbetsliv som utvecklas genom människors kraft och vilja, inte genom rädsla och otrygghet. En starkare arbetslinje handlar om att varje människas förmåga och vilja att arbeta tas till vara.

När människor riskerar uppsägning på grund av att arbetstillfällena försvinner är det viktigt med tidiga insatser för att de ska kunna gå vidare till nya jobb eller utbildning innan arbetslösheten är ett faktum. På större delen av arbetsmarknaden gäller avtal med särskilda trygghetsförsäkringar för att underlätta omställningen vid uppsägning. Flera studier visar att arbetssökande som får stöd av trygghetsfonder snabbare får arbete.

Omställningsförsäkringarna leder sannolikt till minskad arbetslöshet genom att insatser sker tidigt, vilket ger stora samhällsekonomiska vinster. Vi socialdemokrater är beredda att pröva om en stimulans från samhällets sida kan utveckla modellerna för omställningsavtal. Syftet bör vara att ytterligare stärka stödet och rådgivningen vid strukturomvandling för att minska risken för arbetslöshet. Vi socialdemokrater vill förbättra förutsättningarna för den enskildes möjligheter till rehabilitering och arbetsrelaterade insatser. Eftersom det finns goda erfarenheter av omställningsavtal menar vi att denna modell även skulle kunna användas för dem som är

sjukskrivna från sitt arbete. Att byta arbetsställe eller jobb kan för många vara en bra väg ut ur sjukskrivning och för att komma tillbaka till arbetslivet. Vi menar att en fungerande och preventivt inriktad företagshälsovård skulle kunna vara en del av ett nytt omställningsavtal för hela arbetsmarknaden avseende rehabilitering och ökad hälsa i arbetslivet. Vi vill pröva ekonomiska incitament som kan göra det intressant för arbetsmarknadens parter att teckna sådana avtal. Arbetsmarknadens parter bör snarast bjudas in till en dialog om hur ett sådant omställningsavtal för hela arbetsmarknaden skulle kunna utformas. Vi socialdemokrater vill att vår gemensamma sektor ska bli en mönsterarbetsgivare. Den samverkan som vi inlett med fackförbundet Kommunal för att den gemensamma sektorn ska bli ett föredöme och erbjuda attraktiva arbetsvillkor ska fortsätta. Genom facklig-politisk samverkan vill vi förstärka och påskynda det utvecklingsarbete som påbörjats. Den plattform som Kommunal och Socialdemokraterna enats om bygger på att välfärden är en solidaritetstanke med inflytande på flera nivåer: brukarinflytande, anställdas inflytande, samverkansavtal och demokratiskt inflytande för hela samhället. Välfärdssektorn kan bli ett föredöme att se upp till, med s.k. mönsterarbetsplatser. Men vi nöjer oss inte med detta. Diskussionen om arbetslivets villkor måste breddas. Vi vill därför bjuda in arbetsmarknadens parter till ett brett samtal om en nationell arbetslivsstrategi.

Vi menar att huvudregeln på svensk arbetsmarknad ska vara tillsvidareanställningar på heltid. Behoven och önskemålen skiljer sig mellan olika branscher och sektorer och även mellan olika individer. Att det fortfarande är kvinnor som i större utsträckning än män har otrygga anställningar riskerar att ytterligare öka orättvisorna på grund av kön. Nedmonteringen av anställningsskyddet innebär tillsammans med försämringarna i a-kassan att skyddet för löntagarna på svensk arbetsmarknad urholkats till en oacceptabel nivå. Vi vill att så många som möjligt ska omfattas av ett starkt anställningsskydd. Det behövs en begränsningsregel för antalet på varandra följande visstidsanställningar hos samma arbetsgivare. En förändring i lagen om anställningsskydd som infördes av regeringen den 1 juli 2007 innebär att det inte längre krävs att arbetsgivaren motiverar varför en anställning ska vara tidsbegränsad. I stället infördes en ny anställningsform, tidsbegränsad anställning, som bl.a. möjliggör tidsbegränsade anställningar på upp till två år under en femårsperiod. Sammantaget innebär förändringarna att möjligheten för arbetsgivare att hålla personer i korta anställningar har ökat samtidigt som individens anställningsskydd har urvattnats. Regeringen ökar otryggheten för de grupper som redan i dag har de sämsta anställningsförhållandena. Vi vill att så många som möjligt ska omfattas av ett starkt anställningsskydd. Det behövs en begränsningsregel för antalet på varandra följande visstidsanställningar hos samma arbetsgivare. Den tidigare socialdemokratiska regeringen har presenterat en rad förslag som syftar till att stärka anställningstryggheten för visstidsanställda samtidigt som reglerna förenklas.

Många människor jobbar mindre än vad de skulle vilja. Av alla sysselsatta arbetar var fjärde person deltid – vissa för att de inte vill jobba mer, andra för att de inte får. För att se till att alla som vill också får möjlighet att arbeta heltid måste utbudet av heltidsanställningar öka. Arbetsmarknadens parter håller just nu på att förhandla fram ett nytt huvudavtal för arbetsmarknaden. En av frågorna vid dessa diskussioner är rätten till heltid. Vi socialdemokrater vill att heltid ska vara en rättighet och deltid en möjlighet. Vi menar att de negativa konsekvenser som uppkommer av deltidarbete i första hand bör lösas inom ramen för partsbaserade förhandlingar och kollektivavtal. Parterna bör ges största möjliga utrymme att genom förhandlingar lösa de problem som kan uppstå.

Vi är också kritiska till de förändringar som regeringen genomfört och som innebär att företrädesrätten till återanställning nu tjänas in först efter tolv i stället för efter sex månader och att arbetsgivaren inte längre är skyldig att lämna information om lediga arbeten till föräldralediga med visstidsanställning. Det sistnämnda innebär ett missgynnande av föräldralediga arbetstagare, vilket går stick i stäv med det skydd mot diskriminering av föräldralediga som den socialdemokratiska regeringen införde.

Vi menar vidare att lagen om anställningsskydd tillsammans med kollektivavtal spelar en viktig roll för att skapa balans mellan arbetsgivare och arbetstagare. Den svenska arbetsrätten är generellt utformad och lagstiftningen kan i allmänhet frångås genom kollektivavtal som möjliggör anpassning till specifika förhållanden i en bransch.

Vi socialdemokrater vill öka fokus på arbetsmiljöfrågor och betona vikten av inspektionsverksamhet och av skyddsombudens betydelsefulla uppgifter. Vi vill också förstärka Arbetsmiljöverket och satsar på inspektionsverksamhet på kvinnodominerade arbetsplatser med ett särskilt fokus på att upptäcka och åtgärda brister i utsatt ensamarbete. Nästan vart tionde av alla allvarliga arbetsolycksfall hör ihop med hot och våld. Förutom poliser och anställda inom kriminalvården drabbas även lärare, vårdpersonal och personal inom socialtjänsten. Kvinnor drabbas i något större utsträckning än män av hot, våld och rån. Det är den näst vanligaste skadeorsaken för kvinnor. Fler kvinnor än män anser att de utsätts för psykisk press av alltför hög arbetsbelastning. Dessutom tycker de sig ha mindre inflytande över sina arbetsuppgifter och får inte samma möjligheter till vidareutbildning eller karriärutveckling som männen. Kvinnor är sjukskrivna i högre grad än män. Besvär i axlar, armar och händer och stressrelaterade besvär drabbar oftare kvinnor, vilket är en konsekvens av enformiga arbeten och hög arbetsbelastning. Vi vill göra en särskild investering i kvinnors arbetsmiljö med fokus på att upptäcka och åtgärda brister i utsatt ensamarbete. Vi vill också göra en särskild satsning på ett tvåårigt forsknings- och utvecklingsprogram om kvinnors arbetsmiljö. Programmet ska genomföras i samverkan med arbetsmarknadens parter och inriktas på de mest skadedrabbade branscherna och yrkesgrupperna. Målet ska vara att finna meto-

der för att minska antalet arbetsskador med långvarig sjukfrånvaro för kvinnor, att föreslå lösningar på arbetsmiljöproblem och att bidra till kunskapsutveckling inom området kvinnors arbetsmiljö.

Vi tillstyrker därför motion N435 yrkandena 27, 40 och 42–44 och avstyrker övriga motioner, allt i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom det som anförts.

24. Arbetsmiljöverket m.m., punkt 32 (s, mp)

av Berit Högman (s), Maria Stenberg (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Ulf Holm (mp), Patrik Björck (s), Jennie Nilsson (s) och Birgitta Eriksson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 59, 2008/09:Sf376 av Veronica Palm m.fl. (s) yrkande 18, 2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkandena 37–39, 2008/09:A377 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkande 2 i denna del, 2008/09:A396 av Berit Högman m.fl. (s) yrkande 15 och 2008/09:A403 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkandena 1 och 5 samt avslår motionerna 2008/09:A229 av Christina Oskarsson och Jörgen Hellman (båda s), 2008/09:A232 av Eva-Lena Jansson och Lennart Axelsson (båda s), 2008/09:A246 av Ann-Kristine Johansson och Lars Mejern Larsson (båda s), 2008/09:A294 av Lars Mejern Larsson och Désirée Liljevall (båda s), 2008/09:A331 av Louise Malmström m.fl. (s), 2008/09:A367 av Lars U Granberg (s) yrkande 2, 2008/09:A381 av Renée Jeryd m.fl. (s) yrkandena 1, 3 och 4 samt 2008/09:A385 av Lars Ohly m.fl. (v) i denna del.

Ställningstagande

Socialdemokraterna och Miljöpartiet de Gröna konstaterar att regeringens neddragningar inom arbetsmiljöområdet har visat sig ohållbara och rentav farliga. Vi vill öka anslaget till Arbetsmiljöverket för att skapa en tryggare och säkrare arbetsmiljö för alla. Regeringen har skurit bort nästan 160 miljoner kronor från Arbetsmiljöverket. Under det senaste året har verket tvingats göra så kraftiga nedskärningar av verksamheten att det nu är svårt att ens genomföra inspektioner på de mest utsatta arbetsplatserna. Drygt en tredjedel av de planerade inspektionerna har fått ställas in. Den kraftiga neddragningen av inspektioner av landets skolor är ett otäckt exempel. Sko-

lan är landets största arbetsplats. Det finns stora brister i elevernas och skolpersonalens arbetsmiljö. Ökade olycks- och ohälsorisker ger sämre studieresultat. Regeringens prat om kunskapsskola och resultatmätning skorrar falskt. Ökade resurser krävs bl.a. för fler inspektioner i de branscher där det är flest olyckor, t.ex. inom tillverkningsindustri, bygg- och anläggning och transport och på kvinnodominerade arbetsplatser med ett särskilt fokus på att upptäcka och åtgärda brister i utsatt ensamarbete.

Sverige har länge legat i framkant i arbetsmiljöarbetet. De investeringar som gjorts har bidragit till att göra arbetslivet tryggare och säkrare. Men samtidigt som arbetsmiljön förbättrats på en rad områden har den också försämrats. Tunga lyft, monotona arbetsuppgifter, buller, exponering för hälsovådliga ämnen, negativa psykosociala faktorer, utsatt ensamarbete och hot om våld är vanligt förekommande. Antalet rapporterade arbetsskador har sjunkit något under de senaste två åren, men antalet arbetsplatsolyckor med dödlig utgång har ökat. Dödsolyckor inträffar främst i mansdominerade branscher och i småföretag. Varje vecka avlider en person i en arbetsplatsolycka; årligen skadas 30 000 anställda i jobbet så att det leder till sjukskrivning.

Regeringens enda åtgärd i budgeten för 2009 är att avsätta 33 miljoner kronor till Arbetsmiljöverket för informationsinsatser. Det är rent hyckleri att först dra ned kraftigt på resurserna för att sedan hävda att man är oroad av det ökade antalet olyckor och dödsfall på jobbet. Denna åtgärd är alltså inte alls tillräcklig. Nu behövs rejäla förebyggande satsningar på de arbetsplatser – framför allt småföretag – där andelen dödsolyckor är hög. Det behövs också investeringar för en säkrare arbetsmiljö på småföretag. Det behövs fler arbetsmiljöinspektörer som kan utkräva vite och se till att lagar och regler följs. Vad som nu anförts bör riksdagen ge regeringen till känna.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet tillstyrker därför motionerna Fi270 yrkande 59, Sf376 yrkande 18, N435 yrkandena 37–39, A377 yrkande 2 i denna del, A396 yrkande 15 och A403 yrkandena 1 och 5 och avstyrker övriga motioner, allt i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom det som anförts.

25. Arbetsmiljöverket m.m., punkt 32 (v)

av Josefin Brink (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:A385 av Lars Ohly m.fl. (v) i denna del och avslår motionerna

2008/09:Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 59,
2008/09:Sf376 av Veronica Palm m.fl. (s) yrkande 18,
2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkandena 37–39,
2008/09:A229 av Christina Oskarsson och Jörgen Hellman (båda s),
2008/09:A232 av Eva-Lena Jansson och Lennart Axelsson (båda s),
2008/09:A246 av Ann-Kristine Johansson och Lars Mejern Larsson (båda s),
2008/09:A294 av Lars Mejern Larsson och Désirée Liljevall (båda s),
2008/09:A331 av Louise Malmström m.fl. (s),
2008/09:A367 av Lars U Granberg (s) yrkande 2,
2008/09:A377 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkande 2 i denna del,
2008/09:A381 av Renée Jeryd m.fl. (s) yrkandena 1, 3 och 4,
2008/09:A396 av Berit Högman m.fl. (s) yrkande 15 och
2008/09:A403 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkandena 1 och 5.

Ställningstagande

Vi i Vänsterpartiet vill öka resurserna till Arbetsmiljöverket för att förbättra det förebyggande inspektions- och informationsarbetet.

Fram t.o.m. år 2009 kommer regeringen att ha genomfört besparingar på sammanlagt 300 miljoner kronor på Arbetsmiljöverket. Antalet anställda minskar under besparingsperioden med 25 %, vilket innebär att den centrala och regionala tillsynen och möjligheterna till förebyggande arbete genom regelutveckling minskar. Enligt regeringens motivering är nedskärningarna ett led i att minska den statliga ”byråkratin”.

Trots att Sverige lyckats förhållandevis bra med arbetsmiljöarbetet finns det fortfarande stora problem. Varje år dör 50–60 personer i arbetet. Under våren 2008 ökade dessutom dödsolyckorna oroväckande mycket. Ytterligare fler människor dör av arbetsrelaterade orsaker utan att komma med i statistiken. Mörkertalet är stort, men Arbetsmiljöverket uppskattar att det kan handla om drygt 3 000 arbetsrelaterade dödsfall per år. Det är således varje år fler som dör av arbetsrelaterade orsaker i Sverige än som dör i trafiken.

De anmälda arbetsskadorna har minskat men ligger fortfarande på en hög nivå. Av Arbetsmiljöverkets preliminära arbetsmiljöstatistik om arbetsskador för 2007 framgår det att 105 000 arbetsskador anmäldes detta år. Huvuddelen av de anmälda skadorna var arbetsplatsolyckor. 29 000 av dessa arbetsplatsolyckor medförde sjukfrånvaro. Av de rapporterade arbetsskadorna 2007 stod arbetssjukdomar för 11 %. Den vanligaste arbetssjukdomen är belastningsskador till följd av tunga lyft och ensidiga och ansträngande arbetsställningar.

Även skador och sjukdomar som följd av stress och av psykosociala skäl är en viktig faktor. Det finns skäl att tro att detta problem kommer att växa med den ökade pressen och stressen i arbetslivet.

Mellan åren 1999 och 2006 fick Arbetsmiljöverket en stadig resursökning och kunde anställa fler arbetsmiljöinspektörer. Studier visar att det finns ett samband mellan antalet inspektörer och arbetsmiljöns positiva utveckling. Regeringens nedskärningar från 2007 och framåt riskerar därför att bromsa den positiva utvecklingen och leda till ökad sjukfrånvaro och fler olyckor.

Internationella arbetsorganisationen (ILO) rekommenderar en arbetsmiljöinspektör per 10 000 anställda. Det skulle innebära ca 400 arbetsmiljöinspektörer för Sveriges del. För att uppnå denna nivå måste antalet arbetsmiljöinspektörer öka med ca 80. I stället minskar nu antalet inspektörer på grund av regeringens nedskärningar, och Sveriges arbetsmiljötillsyn kommer att vara långt under den nivå som är normal för länder med motsvarande levnadsstandard.

Arbetet för friska arbetsplatser är avgörande för samhällsekonomin och för löntagarnas ställning i arbetslivet. Vänsterpartiet såg konsekvenserna av nedskärningarna på 1990-talet i form av ökad ohälsa, och än i dag orkar hela 15–20 % av löntagarna inte jobba fram till pensionen.

Enligt Arbetsmiljöverkets undersökningar anser 90 % av både arbetstägarna och arbetsgivarna att inspektionerna är relevanta och ger effekt. Arbetsgivarnas administrativa kostnader för arbetsmiljöarbete beräknas uppgå till 3 miljarder kronor per år eller 10 000 kr per år och arbetsplats. Då räknas inte vinsterna för utebliven sjukfrånvaro in. Arbetsmiljöarbetet utgör således ingen belastning för arbetsgivarna eller samhällsekonomin; tvärtom är friska arbetsplatser avgörande för en positiv utveckling.

Som ett svar på de uppmärksammade dödsfallen under året har regeringen föreslagit att Arbetsmiljöverket tillförs 33 miljoner kronor för år 2009 till informationsinsatser. Det motsvarar alltså cirka en tredjedel av de nedskärningar som verket tvingats till sedan den borgerliga regeringen tillträdde. Vänsterpartiet vill prioritera arbetsmiljöarbetet på lång sikt och vill se satsningar på det förebyggande arbetsmiljöarbetet. Förstärkningar ska inte inskränkas till bara informationsinsatser.

Jag tillstyrker därför motion A385 i denna del och avstyrker övriga motioner.

26. Arbetslivsforskning m.m., punkt 33 (s)

av Berit Högman (s), Maria Stenberg (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Patrik Björck (s), Jennie Nilsson (s) och Birgitta Eriksson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 60 och

2008/09:A396 av Berit Högman m.fl. (s) yrkande 16 och avslår motionerna
2008/09:A263 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Claes-Göran Brandin (båda s),
2008/09:A270 av Berit Andnor m.fl. (s),
2008/09:A367 av Lars U Granberg (s) yrkande 1,
2008/09:A368 av Magdalena Streijffert m.fl. (s) yrkande 8 och
2008/09:A403 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi socialdemokrater anser att det finns behov av arbetslivsforskning. Svensk industri sätts nu under hård press när många av de traditionella exportmarknaderna kraftigt viker. Vi vill stärka näringslivet bl.a. genom att satsa på forskning och utveckling. De långsiktiga problemen på arbetsmarknaden – behovet av utbildad arbetskraft och möjligheterna för människor att ställa om, löses inte i grunden genom stora skattesänkningar utan genom satsningar på bl.a. utbildning och forskning.

Vi är starkt kritiska till avvecklingen av Arbetslivsinstitutet och till hur regeringen har skött nedläggningen. Ett stort kunskapskapital har gått till spillo, och regeringen har inte gjort någonting för att säkerställa de resurser och den kompetens som försvann i och med nedläggningen.

Vi tillstyrker därför motionerna Fi270 yrkande 60 och A396 yrkande 16 och avstyrker övriga motioner, allt i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom det som anförts.

27. Arbetslivsforskning m.m., punkt 33 (mp)

av Ulf Holm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:A403 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkande 2 och avslår motionerna

2008/09:Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 60,

2008/09:A263 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Claes-Göran Brandin (båda s),

2008/09:A270 av Berit Andnor m.fl. (s),

2008/09:A367 av Lars U Granberg (s) yrkande 1,

2008/09:A368 av Magdalena Streijffert m.fl. (s) yrkande 8 och

2008/09:A396 av Berit Högman m.fl. (s) yrkande 16.

Ställningstagande

Den borgerliga regeringen har dragit ned på forskningsinsatserna på arbetsmiljöområdet. Arbetslivsinstitutet (ALI) har slaktats och har inte ersatts av något annat. Vi i Miljöpartiet ser med oro på denna nedmontering och splittring av den stora kunskap ALI byggde upp.

De nya jobben är i högre grad inriktade på tjänster och service, vilket delvis ger en ny typ av arbetsmiljöproblem. Nu handlar det mycket mer om kontakter med kunder än med arbetskamrater och chefer. Det handlar också om ökad tillgänglighet för den enskilde. Fasta arbetstider med in- och utstämpling har minskat, medan flexitider och oreglerad arbetstid har ökat. För många innebär det en större frihet medan det för andra skapar problem som kan leda till sjukdom och utslagning. Här krävs det enligt Miljöpartiet rejäla forskningsinsatser.

Mot bakgrund av det ovanstående verkar Miljöpartiet för att Arbetslivsinstitutet ska återinrättas. Jag tillstyrker därför motion A403 yrkande 2 och avstyrker övriga motioner.

Särskilda yttranden

1. Anslag inom utgiftsområde 14 för 2009, punkt 34 (s)

Berit Högman (s), Maria Stenberg (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Patrik Björck (s), Jennie Nilsson (s) och Birgitta Eriksson (s) anför:

I vår motion En ansvarsfull ekonomisk politik för jobb och välfärd (Fi270) beskriver vi socialdemokrater hur det går att bygga ett bättre Sverige utan att öka orättvisor och förstärka klyftorna i samhället. Vi har den senaste tiden sett hur finanskrisen slår hårt och djupt in i människors vardag. Varslen ökar för varje dag och oron stiger inför vad framtiden har att bjuda. Då krävs en sammanhållen politik för en sammanhållen nation i stället för den politik regeringen nu bedriver. Ökade orättvisor har inte varit och är inte heller i framtiden svaret på människors problem.

Riksdagen har den 19 november 2008 i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom regeringens budgetförslag för 2009 – trots att den ekonomiska utvecklingen kraftigt har försämrats sedan regeringen arbetade fram dessa förslag. Det innebär att riksdagen för detta år nu har fastställt såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena samt fattat beslut om de skatte- och avgiftsförändringar som ska träda i kraft nästa år. För budgetåret 2009 gäller därmed att de samlade utgifterna för utgiftsområde 14 inte får överstiga 55,9 miljarder kronor under riksdagens fortsatta behandling. Socialdemokraternas förslag i budgetmotionen på utgiftsområdet överstiger denna nivå och kan således formellt inte tas upp till behandling.

Riksdagsmajoriteten har i första steget av budgetprocessen gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskat. Vårt budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Vi väljer därför att inte lägga fram något eget förslag inom den ram riksdagsmajoriteten fastställt utan vidhåller vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 14 borde ha utökats med 8,9 miljarder kronor på det sätt som framgår av Socialdemokraternas motion Fi270.

Därutöver anser vi att regeringen borde ha återkommit till riksdagen med nya prognoser för den ekonomiska utvecklingen och en ny politik som baseras på den allt sämre konjunkturen. Dessvärre har regeringen inte gjort det. I stället har regeringen bara justerat sina bedömningar om den ekonomiska utvecklingen, men inte den ekonomiska politiken. Det betyder att de håller fast vid en ekonomisk politik som utformades innan jobbkrisen slog till med full kraft. Vi socialdemokrater har därför lämnat in en motion enligt 3 kap. 13 § riksdagsordningen med anledning av händelse av större vikt om ett stimulanspaket mot jobbkrisen (Fi7).

De närmaste åren kommer att kännetecknas av sjunkande sysselsättning och stigande arbetslöshet. De som står längst från arbetsmarknaden är de som kommer att drabbas hårdast. Regeringen tar inte dessa problem på

allvar. De långsiktiga problemen på arbetsmarknaden – behovet av utbildad arbetskraft och möjligheterna för människor att ställa om – löses inte i grunden genom skattesänkningar utan genom satsningar på utbildning, forskning, större möjlighet till rörlighet på arbetsmarknaden, trygga försäkringar samt stöd och hjälp till dem som blivit arbetslösa.

Med anledning av den mycket bekymmersamma ekonomiska utvecklingen med en alltmer försvagad arbetsmarknad för stora delar av det svenska näringslivet behöver breda insatser genomföras. Vi föreslår att det redan i tilläggsbudgeten i år avsätts en halv miljard kronor för investeringar i ett *riktat program för att möta varslen* och den vikande arbetsmarknaden. Programmet ska påbörjas omedelbart och fortsätta under nästa år. 1 miljard kronor avsätts under 2009.

Programmet ska innehålla investeringar i t.ex. särskilda utbildnings-, forsknings- och utvecklingsinsatser i samarbete med näringslivet. Hälften av resurserna avsätts till Arbetsförmedlingen, hälften till Vinnova, och de ska fördelas utifrån näringslivets behov.

Regeringen har dragit ned på alla aktiva insatser i arbetsmarknadspolitiken och ersatt dem med passiva. Av alla som deltar i regeringens jobb- och utvecklingsgaranti får endast ett par procent utbildning. Under 2007 påbörjade ungefär 14 000 deltagare arbetsmarknadsutbildning. Detta var drygt 14 000 färre än 2006. Yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning som riktar sig till personer som sökt arbete en längre tid är en effektiv åtgärd som uppvisat mycket goda resultat enligt IFAU:s utvärderingar. För att motverka arbetskraftsbrist och för att skapa möjligheter för fler att få en vidareutbildning föreslog vi i budgetmotionen att 9 000 nya platser i yrkesutbildning inrättas 2009.

I motion Fi7 föreslås ytterligare åtgärder, bl.a. ett s.k. spetskompetenslyft som innebär att de som riskerar att bli arbetslösa och utnyttjar de sämre tiderna till att utbilda sig kan få både utbildningen och en del av sitt lönebortfall under studietiden betalt av staten – givet att arbetsgivaren är med och bidrar. Arbetsförmedlingen tillförs ytterligare 2 miljarder kronor i extra resurser för detta ändamål. I motionen föreslås även 10 000 fler utbildningsplatser 2009, utöver de 20 000 platser som vi föreslog i vår budgetmotion. Av dessa går 4 500 platser till yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning, 2 500 platser till komvux, 2 500 till KY och 500 till högskolan. Den totala kostnaden för denna satsning är 1 150 miljoner kronor.

När konjunkturen vänder ned är det oftast ungdomarna som drabbas först. Regeringen möter detta genom att sänka arbetsgivaravgiften för alla företag som redan har ungdomar anställda. Regeringens finanspolitiska råd och Riksrevisionen anser att nedsätta socialavgifter riktat mot hela åldersgrupper är ett ineffektivt sätt att öka sysselsättningen. Vi vill i stället införa en skattereduktion som motsvarar arbetsgivaravgiften för de företag och organisationer i både privat och offentlig sektor som anställer *arbetslösa ungdomar*. Det är mycket effektivare än att sänka arbetsgivaravgiften för de företag som anställer ungdomar oavsett om de är arbetslösa eller

inte, som regeringen gör. Regeringen har även valt att gömma undan över 10 000 ungdomar i passiva åtgärder i den s.k. jobbgarantin. Vi har i kommittémotionen för utgiftsområde 14 (A396) föreslagit att alla de 10 000 långtidsarbetslösa ungdomar som deltar i regeringens passiva åtgärder ges möjligheter till jobb, att få referenser och att skaffa sig ett yrke. Det innebär en satsning på 10 000 årsarbetsplatser för ungdomar, där 5 000 platser riktas till förstajobbetavdraget som är en skattereduktion för arbetsgivaren på två tredjedelar av lönen. Dessutom investerar vi i 5 000 lärlingsutbildningsplatser där unga långtidsarbetslösa ges möjlighet att läsa in ämnen som saknas i kombination med arbetspraktik. Vi vill dessutom att Arbetsförmedlingen ska ge ungdomar en individuell handlingsplan redan från dag ett, och de som bedöms ha svårt att finna ett arbete bör erbjudas och förväntas påbörja en aktivitet inom en månad. I motion Fi7 som väckts med anledning av händelse av större vikt enligt 3 kap. 13 § riksdagsordningen föreslår vi ytterligare 2 500 förstajobbetavdrag och 2 500 lärlingsutbildningar för långtidsarbetslösa utöver vad som föreslagits i budgetmotionen.

Vi vill även tillskjuta Arbetsförmedlingen 100 miljoner kronor för att myndigheten ska stimulera kommuner och landsting att ordna sommarjobb. Vi vill att alla gymnasieelever ska få möjlighet till ett sommarjobb. Genom sommarjobbet får ungdomar lära sig vilka krav som ställs på en arbetsplats, och de får praktiska arbetslivserfarenheter och referenser för sitt framtida jobsökande. För att finna ett sommarjobb förutsätts ofta ett redan upparbetat kontaktnät. Detta betyder att ungdomar med föräldrar som har en svag förankring i arbetslivet har sämre möjligheter till sommarjobb än andra ungdomar.

Vi vill att Sverige byggs med *mångfalden* som grund. Alla människor – kvinnor och män – ska ha lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Det är en mänsklig rättighet att inte bli diskriminerad. Utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden har varit mycket stark under de senaste åren. Men skillnaden i sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikes födda är trots denna utveckling otillfredsställande. I arbetskraftsundersökningen för 2007 uppgick sysselsättningsgraden till 71 % för inrikes födda män i åldern 15–74 jämfört med 62 % för utrikes födda män. För kvinnor var motsvarande siffror 66 respektive 53 %. För utrikes födda som varit kortare tid än fem år i Sverige uppgick sysselsättningen under första halvåret 2006 till ca 50 %. En jämförelse mellan könen visar också att sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda kvinnor är större än för motsvarande grupper män. De som är födda utomlands är också överrepresenterade bland långtidsarbetslösa. Arbetslösheten är fortfarande mycket hög bland utomeuropeiskt födda, särskilt bland dem med högst förgymnasial utbildning eller gymnasieutbildning. Omkring 40 % av de nyanlända som haft uppehållstillstånd i högst tre år och som är inskrivna hos Arbetsförmedlingen har högst grundskoleutbildning. Detta kräver stora och långsiktiga åtgärder om de ska få ett riktigt fotfäste på arbetsmarknaden, t.ex. genom vuxenutbildning i kärnämnen. Att regeringen dragit ned volymerna

i vuxenutbildningen medför en risk att många inte får en kompletterande utbildning för att snabbare komma ut i arbete. Sverige måste bli bättre på att välkomna nya svenskar.

För att underlätta för personer med begränsad erfarenhet av den svenska arbetsmarknaden vill vi ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att inom ramen för sin verksamhet initiera ett försök med jobbagenter som utnyttjar resurser inom det lokala föreningslivet med god kunskap om lokalsamhälle, företag och organisationer.

Vi vill även ge Arbetsförmedlingen möjlighet att nationellt upphandla validering av arbetssökandes utbildning och yrkeskunskaper. Det är oacceptabelt att möjligheterna att få sina kunskaper validerade varierar över landet.

Arbetskraftsinvandring får aldrig bli ett sätt att kringgå lagar och regler för att konkurrera med dumpade villkor. Regeringen måste säkerställa att det görs en verklig prövning av arbetsgivaren. Vi menar att Arbetsförmedlingen, inte Migrationsverket, är den myndighet som har bäst förutsättning att sköta den uppgiften.

För att Sverige ska kunna utvecklas starkt också i framtiden behöver många människor våga mer och ta större risker. Därför vill vi *förbättra a-kassan* så att kostnaderna för att vara med sänks och ersättningen vid arbetslöshet höjs. Löntagarna har fått sina avgifter höjda med upp till 300 kr i månaden. Samtidigt har ersättningen försämrats. Konsekvensen är att 500 000 löntagare har lämnat arbetslöshetsförsäkringen och nu står utan försäkring när arbetslösheten ökar. Detta har skadat den svenska modellen. Regeringens eget finanspolitiska råd har också kritiserat regeringen skarpt för denna åtgärd.

I budgetpropositionen för 2009 föreslår regeringen en återställning av en sjättedel av sin egen politik. Detta hattande är inte bara oseriöst, det är otillräckligt för att få tillbaka de löntagare som lämnat försäkringen. Vi vill i stället satsa på en kraftfull skattereduktion motsvarande upp till 75 % av avgiften. Det betyder att den löntagare som i dag betalar 400 kr i stället får en skattereduktion om 300 kr. Förslaget är av sådan karaktär att det kan verkställas omedelbart. Vi avser också att ta bort den differentiering av avgiftsnivån till a-kassan beroende på arbetslöshet som regeringen har infört. För att göra detta kommer vi att se över hela den nuvarande konstruktionen av avgiftssystemet.

Vi vill att Sverige ska ligga i topp när det gäller kunskap, kompetens och produktivitet för att vi ska klara en väl utbyggd välfärd och höga löner i den öppna globaliserade ekonomin. Därför har vi motsatt oss den borgerliga regeringens försämringar i arbetslöshetsförsäkringen när det gäller såväl nedtrappningen av ersättningsnivån som sänkningen av taket i arbetslöshetsförsäkringen och höjningen av egenavgifterna.

I förra årets upplaga av Employment Outlook (2007) pekar OECD på att en mer generös arbetslöshetsförsäkring tenderar att leda till bättre matchning på arbetsmarknaden eftersom den arbetslöse får bättre ekonomiska förutsättningar att söka efter lämpligt arbete som motsvarar utbildningsnivå

och kompetens. Enligt flera studier ger det bättre förutsättningar för att hitta ett nytt jobb med god lön. Det innebär att motsatsen, som uppnås genom en lägre ersättning till de arbetslösa – att tvinga den arbetslösa att ta första bästa jobb – inte är bra för produktiviteten i ekonomin.

Vi socialdemokrater vill

- förbättra arbetslöshetsförsäkringen så att de allra flesta får ut 80 % av sin tidigare inkomst,
- höja ersättningsnivån i a-kassan till 80 % och taket till 950 kr per dag 2009 för de första 100 dagarnas arbetslöshet, därefter 100 kr lägre,
- förbättra a-kassan på samma sätt för dem som är både arbetslösa och sjukskrivna,
- förbättra arbetslöshetsförsäkringen för deltidsarbetslösa, så att antalet ersättningsdagar höjs från 75 till 100 dagar.

I Sverige lever vi allt längre och blir allt friskare. Det ställer nya krav på ett samhälle som är rustat för att möjliggöra att *äldre* som vill vara kvar i arbetslivet kan vara det. Att kunna kombinera aktiv fritid med arbete borde vara en verklig möjlighet men erbjuds tyvärr inte av många arbetsgivare. Samtidigt kan inte alla arbeta fram till pensionsåldern eftersom de slits ut eller tvingas till arbetslöshet i förtid. Vi behöver därför ett system där erfarna anställda utbildas till mentorer för yngre och nyanställda. Dessutom måste vi ta krafttag mot diskrimineringen av äldre på arbetsmarknaden.

Vi socialdemokrater vill förbättra möjligheterna för personer med nedsatt arbetsförmåga att få ett arbete. Alla behövs, och alla har rätt att vara med och känna sig behövda. Utgångspunkten är att en funktionsnedsättning aldrig får vara ett hinder. Funktionshindrade personer ska i första hand få jobb utifrån sin kompetens. *Funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga* har trots flera år av högkonjunktur svårt att göra sig gällande på arbetsmarknaden. När funktionshindrade drabbas av arbetslöshet är risken stor att dessa perioder blir långa. Det är särskilt svårt att finna arbete för funktionshindrade som har kort utbildning och/eller är födda i ett annat land. Satsningar på utbildning är därför särskilt viktiga för denna grupp. Arbetsförmedlingen ska ha resurser att erbjuda stöd i form av individuella handlingsplaner, coachning och matchning mot lediga jobb – parallellt med möjlighet att t.ex. stödja en anställning genom lönebidrag. I många fall är arbetsmarknadspolitiska stödinsatser avgörande för om de får arbete eller inte. Därför föreslår vi ett ökat antal lönebidrag med 500 platser, utöver regeringens volymer för 2009–2011. Det finns stora brister när det gäller psykiskt funktionshindrades möjlighet till sysselsättning. För att förbättra möjligheterna till arbete för dem föreslår vi dessutom att 500 platser för skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare (OSA) ska vikas för psykiskt funktionshindrade och att antalet trygghetsanställningar ska öka med 500 platser 2009–2011, utöver regeringens volymer. Sammantaget föreslår vi en ökning av anslag 1:4 *Lönebidrag och Samhall m.m.* med 100 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Kvinnor och män ska ha samma rättigheter och skyldigheter inom alla områden i livet och samma möjlighet att kunna leva ett självständigt ekonomiskt liv, vilket förutsätter en inkomst som det går att leva livet ut på. Kvinnor och män ska ha jämlika förutsättningar i arbetslivet oavsett vilken arbetsmarknad de finns på. Detta kräver en uppvärdering av kvinnors självklara rätt till trygga heltidsjobb. Det kräver en god arbetsmiljö som gör det möjligt att jobba fram till pensionen och en lön som det går att leva på. Vi socialdemokrater anser att de otrygga anställningarna ska bli färre. Visstidsanställningar medför ofta sämre löneutveckling, mindre utbildnings- och utvecklingsmöjligheter och lägre pension. Då visstidsanställningar är vanligare bland kvinnor innebär en större andel visstidsanställningar att de ekonomiska skillnaderna mellan kvinnor och män ökar. För oss socialdemokrater är utgångspunkten att tillsvidareanställning ska vara huvudregel på svensk arbetsmarknad. Vi vill därför stärka anställningstryggheten. Vi menar att det behövs en begränsningsregel för antalet på varandra följande visstidsanställningar hos samma arbetsgivare. Därutöver bör regelverket förenklas och bli mer enhetligt.

Vår utgångspunkt är att alla har rätt till en bra och säker *arbetsmiljö*. För att det ska bli verklighet måste man arbeta med att förebygga arbetsmiljörisker. Sverige ska vara en förebild med moderna arbetsplatser och en bra arbetsmiljö. Förutsättningarna för att förbättra arbetsmiljön försämrats kraftigt när omfattningen av tillsynen minskas påtagligt. Det vardagliga arbetsmiljöarbetet på arbetsplatserna har försvårats av att regeringen skurit bort resurser från t.ex. Arbetsmiljöverket och de regionala skyddsombuden. Regeringens neddragningar inom arbetsmiljöområdet har dessutom visat sig ohållbara och rentav farliga. Vi vill öka anslaget till Arbetsmiljöverket med 100 miljoner kronor per år 2009–2011 för fler inspektioner. Hälften av dessa resurser ska gå till fler inspektioner i de branscher där det är flest olyckor, t.ex. inom tillverkningsindustri, bygg- och anläggning och transport. Därutöver vill vi göra en särskild investering i kvinnors arbetsmiljö – med fokus på att upptäcka och åtgärda brister i utsatt ensamarbete (25 miljoner kronor) och prioritera inspektioner i småföretag (25 miljoner kronor). Därutöver satsar vi 20 miljoner kronor i kompetensutveckling för de regionala skyddsombuden så att de kan utföra sina uppgifter på ett bra sätt.

Vi socialdemokrater har varit starkt kritiska till regeringens nedläggning av *Arbetslivsinstitutet (ALI)* och regeringens sätt att sköta nedläggningen. Vi vill säkerställa forskningen om arbetslivet, vilket vi för fram i vår följdmotion till den forskningspolitiska propositionen (prop. 2008/09:50) som regeringen nyligen lämnat till riksdagen. Som en del av detta vill vi socialdemokrater skjuta till 20 miljoner kronor extra till ett särskilt forskningsprogram om kvinnors arbetsmiljö med fokus på att finna metoder för att minska arbetsskador. Programmet ska genomföras i samverkan med arbetsmarknadens parter och inriktas på de mest skadedrabbade branscherna och yrkesgrupperna. Målet ska vara att finna metoder för att minska antalet

arbetsskador med långvarig sjukfrånvaro för kvinnor samt föreslå lösningar på arbetsmiljöproblem och att bidra till kunskapsutveckling inom området kvinnors arbetsmiljö.

Sammanfattningsvis anser vi att riksdagen borde ha beslutat om anslag på utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv för budgetåret 2009 enligt följande. Vårt förslag är angivet i förhållande till regeringens budgetförslag.

Tusental kronor

Anslag		Regeringen	(s)
1:1	Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader Sommarjobb +100 000 Myndighetsprövning av arbetskraftsinvandring +24 000	4 705 634	+124 000
1:2	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	27 677 872	+7 200 000
1:3	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser Fler platser i kvalificerad arbetsmarknadsutbildning +1 332 000 Validering +20 000	5 937 225	+1 352 000
1:4	Lönebidrag och Samhall m.m.	14 362 488	+100 000
1:11	Bidrag till lönegarantiersättning Nej till ändrade regler om förmånsrätt -500 000 Program för att möta varsel +500 000 Fördjupad Sverigeinformation +20 000	1 354 629	+20 000
2:1	Arbetsmiljöverket Mer resurser till Arbetsmiljöverket +67 000 Kompetensutveckling för regionala skyddsombud +20 000 Tvåårigt forskningsprogram om kvinnors arbetsmiljö +10 000	588 130	+97 000
	Summa	55 945 649	+8 893 000

2. Anslag inom utgiftsområde 14 för 2009, punkt 34 (v)

Josefin Brink (v) anför:

En majoritet av riksdagens ledamöter, representerande Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna, beslutade den 19 november 2008 om ramar för statsbudgetens utgiftsområden samt en beräkning av statens inkomster. Ett tak för statens utgifter inklusive pensionssystemet vid sidan av statsbudgeten fastställdes för 2009, 2010 och 2011.

Vänsterpartiet menar att Sverige behöver en rejäl förändring av politiken för fler jobb, ökad rättvisa, förstärkt välfärd och kloka investeringar för framtiden. Vi presenterar i vår budgetmotion Fi271 en helt annan inrikt-

ning för den ekonomiska politiken än vad riksdagsmajoriteten fattat beslut om. Vårt budgetalternativ avvisar regeringens politik, som är närsynt och oansvarig, som systematiskt ger mer till dem som har mest och som i grunden angriper och eroderar den svenska välfärdsmodellen. Vi avvisar regeringens kraftiga skattesänkningar, attackerna på de gemensamma trygghetsystemen och urgröpningen av det gemensamma ägandet. Vänsterpartiet gör en radikalt annorlunda bedömning än regeringen och riksdagsmajoriteten av de långsiktiga behoven för svensk ekonomi. Vi ifrågasätter de penning- och finanspolitiska ramverken som vi menar försvårar en politik för full sysselsättning.

Vänsterpartiets budgetmotion innehåller en mängd förslag som på olika sätt stimulerar ekonomin och stärker Sveriges långsiktiga växtkraft. Vi föreslår en stor satsning för fler anställda i den offentliga sektorn. Det handlar om kraftfulla åtgärder i syfte att förbättra kvaliteten inom bl.a. sjukvården, skolan och barn- och äldreomsorgen. Vi anslår också betydande medel för ökade investeringar i infrastruktur, bostäder och klimatåtgärder. Vi ser jämställdheten som en strukturell fråga om makt och resurser och föreslår en rad politiska insatser för att förändra ojämlika strukturer. Vi genomför ett omfattande socialt reformprogram på en rad områden. Detta är i motsats till regeringens politik – som försitter goda chanser och vrider klockan tillbaka – ett ansvarsfullt budgetalternativ som använder de gemensamma resurserna bättre, mer rättvist och mer framtidsinriktat.

När regeringen presenterade budgetpropositionen för 2009 befann sig den svenska ekonomin i en kraftig konjunkturedgång. Trots detta var budgetpropositionen i princip renons på stabiliseringspolitiska förslag. Därefter har det globala finanssystemet i det närmaste kollapsat. Det stod tidigt klart under hösten att finanskrisen skulle få betydande konsekvenser för den reala svenska ekonomin. Konjunkturinstitutet räknar med en BNP-tillväxt på -0,1 % för 2009, vilket kan jämföras med regeringens prognos i budgetpropositionen som låg på 1,3 %. Regeringen har under hösten lagt dels en proposition för stabilitetsstärkande åtgärder för det svenska finansiella systemet (prop. 2008/09:61), dels en proposition för en bättre fungerande kreditförsörjning via en stärkning av AB Svensk Exportkredit och Almi Företagspartner AB (prop. 2008/09:73). Innehållet i dessa propositioner är i huvudsak bra. Men det räcker inte på långa vägar för att på ett verkningsfullt sätt motverka den kraftiga lågkonjunktur som den svenska ekonomin nu befinner sig i. Budgetpropositionen för 2009 var i princip överspelad redan när den presenterades, och regeringens underlåtenhet att under hösten revidera budgeten och lägga fram ett kraftfullt åtgärdepaket för att motverka lågkonjunkturen riskerar att leda till mycket allvarliga konsekvenser.

Vänsterpartiet har i sin motion för utgiftsområde 14 (A385) utvecklat sitt alternativ till regeringens budgetproposition. Mot bakgrund av att den ekonomiska krisen i allmänhet, och situationen på arbetsmarknaden i synnerhet, på ett påtagligt sätt har förvärrats sedan den allmänna motionsti-

dens utgång har Vänsterpartiet med stöd av 3 kap. 13 § riksdagsordningen om motion med anledning av händelse av större vikt lämnat motion i Fi9 med förslag som berör utgiftsområde 14. Nedanstående redogörelse av Vänsterpartiets politik inom utgiftsområdet bygger dock på motion A385, om inget annat anges.

Vänsterpartiets *arbetsmarknadspolitik* syftar till att uppnå full sysselsättning och skapa ett arbetsliv som präglas av goda arbetsvillkor, bra arbetsmiljö och ökat inflytande och utvecklingsmöjligheter för löntagarna. En arbetslöshetsförsäkring som ger trygghet och håller lönenivåerna uppe, en arbetsförmedling som har ett brett utbud av effektiva insatser för att rusta arbetsökande för ett föränderligt arbetsliv och ett ambitiöst arbetsmiljöarbete är viktiga beståndsdelar i denna politik.

Trots en mycket stark konjunktur med hög sysselsättningsökning under regeringens första två år har de personer som har allra svårast att komma in på arbetsmarknaden i hög grad lämnats kvar i arbetslöshet. Arbetsförmedlingen påtalar i sin anslagsframställan för 2009–2011 att antalet inskrivna med särskilda behov dessutom kommer att öka som andel av de arbetsökande under budgetperioden eftersom just de löper större risk än andra att förlora jobbet när företagen nu säger upp personal. Dessutom räknar Arbetsförmedlingen med att fler med funktionsnedsättning och nedsatt arbetsförmåga kommer att skrivas in som en effekt av de nya strängare reglerna i sjukförsäkringen. Vänsterpartiet vill därför, utöver en generell anslagsökning med 100 miljoner kronor per år, avsätta särskilda medel för att förbättra Arbetsförmedlingens arbete med *inskrivna med särskilda behov*. Vi höjer anslaget med 100 miljoner kronor per år för att anställa förmedlare som är specialiserade på att stödja personer som varit långvarigt sjukskrivna och personer med funktionsnedsättningar som medför nedsatt arbetsförmåga.

En annan grupp som behöver extra stöd för att komma in i arbetslivet är nyanlända *flyktingar och invandrade*. Vi välkomnar regeringens förslag om individuella introduktionsplaner, men vi anser att det också behövs resurser till personal som är specialiserade på att jobba med etableringen av nyanlända. För det ändamålet avsätter vi 120 miljoner kronor per år.

Vi avvisar regeringens överföring av 5,6 miljoner kronor från Arbetsförmedlingen till Migrationsverket eftersom vi avvisar förslaget att låta Migrationsverket ta över prövningen av arbetstillstånd. Vi välkomnar arbetskraftsinvandring, men vi anser att prövningen av arbetskraftsbehoven bör göras av Arbetsförmedlingen som är den myndighet som har översikt över arbetsmarknaden.

Vänsterpartiet värnar de solidariskt finansierade och fördelade välfärdsverksamheterna inom utbildning, vård, omsorg, kollektivtrafik, kultur osv. och vill därför genomföra en *jobsatsning för ökad välfärd*. En avgörande faktor för att förbättra kvalitet och tillgänglighet i välfärdssektorn är att det finns tillräckligt med rätt utbildad personal och att personalen får tillgång till kontinuerlig fortbildning. För att kunna täcka de stora behoven av

kvalificerad arbetskraft framöver avsätter vi nya medel för utbildningsplatser inom komvux, kvalificerad yrkesutbildning, högskolor och arbetsmarknadsutbildningar. De kortare utbildningar vi vill satsa på inom framför allt vård och omsorg borde börja ge resultat redan de följande åren. Därför är vår uppskattning att ytterligare 15 000 personer kan anställas 2010 och 19 000 personer år 2011. Totalt räknar vi alltså med att 45 000 personer kan anställas över de kommande tre åren genom jobsatsningen. Vi vill ge kommuner och landsting full kompensation för de ökade löneutgifter de får för att nyanställa. I motion Fi9 föreslår Vänsterpartiet även ett investeringsstöd till kommunerna om 8 miljarder kronor.

Vänsterpartiet anser att en aktiv arbetsmarknadspolitik som underlättar omställning och förhindrar långtidsarbetslöshet och permanent utslagning från arbetsmarknaden behövs oavsett konjunktur. I tider av stigande arbetslöshet är det än viktigare att *Arbetsförmedlingen* har ett tillräckligt utbud av meningsfulla och målinriktade åtgärder. I stället för att, som regeringen, in-teckna allt utrymme i arbetsmarknadspolitiska program till insatser för redan långtidsarbetslösa vill vi ge Arbetsförmedlingen resurser för att tidigt identifiera och sätta in insatser för dem som löper extra stor risk för långvarig arbetslöshet. Det är bara genom ett sådant arbetssätt man kan förebygga långvarig arbetslöshet och rusta de enskilda för att hitta varaktiga jobb.

Vänsterpartiet vill satsa på arbetsmarknadsutbildningar och utökar antalet månadsplatser i arbetsmarknadsutbildning med 12 000. Vi vill även att Arbetsförmedlingen ges i uppdrag att arbeta särskilt med att få in fler kvinnor i arbetsmarknadsutbildning eftersom kvinnor är underrepresenterade bland utbildningsdeltagarna.

Trots den goda konjunkturen har långtidsarbetslösheten bland *unga* ökat kraftigt under regeringens första två år vid makten. Vänsterpartiet avsätter därför 300 miljoner kronor per år i två år för en särskild utbildnings-satsning för långtidsarbetslösa unga som saknar gymnasieutbildning. Det är den grupp unga som har allra svårast att hitta jobb – även då konjunkturen är god – eftersom gymnasiekompetens är ett minimikrav för i stort sett alla jobb på den svenska arbetsmarknaden i dag. Vi vill peka på att vi i motion Fi9 avsätter ytterligare 300 miljoner kronor per år i två år för denna satsning. Antalet platser fördubblas därmed från 2 000 platser till 4 000 platser 2009.

Regeringen säger sig vilja satsa mest på dem som står längst ifrån arbetsmarknaden, dvs. de långtidsarbetslösa och de som varit borta från arbetsmarknaden på grund av ohälsa. I själva verket har det skett stora neddragningar av riktade anställningsstöd som försämrat stödet till de långtidsarbetslösa. Vi vill i stället erbjuda *långtidsarbetslösa* riktade anställningsstöd med hög subventionsgrad, som möjliggör anställningar med löner i enlighet med kollektivavtal. Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) har utvärderat de tidigare förstärkta anställningsstöden för långtidsarbetslösa och konstaterat att de var framgångsrika. Vi avsätter

medel för 3 000 platser med allmänt anställningsstöd för långtidsarbetslösa unga, 7 500 platser i plusjobb i offentlig regi, 2 000 platser med anställningsstöd för långtidssjuka och 5 000 platser i förstärkt anställningsstöd. Vi återinför också det speciella programmet Gröna Jobb, som också är ett anställningsstöd för långtidsarbetslösa som arbetar i projekt som anordnas av Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket. Utöver ovan specificerade satsningar utökar vi antalet platser i program med aktivitetsstöd såsom förberedande utbildningar med 2 000 platser.

Vänsterpartiet vänder sig mot utformningen av den tredje fasen i *jobb- och utvecklingsgarantin*. Av budgetpropositionen framgår att regeringen avser att ersätta de tidigare plusjobben och andra anställningsstöd med snarlika jobb men med den väsentliga skillnaden att det inte ska betalas ut någon lön för arbetet. I stället ska den som deltar i garantins tredje fas anvisas ett arbete motsvarande hela sitt arbetsutbud som han eller hon måste utföra för att ha rätt till aktivitetsstöd eller kommunalt försörjningsstöd. Regeringen avser alltså att inrätta en form av tvångsarbete utan lön på hela den reguljära arbetsmarknaden. Det är en kränkning av den enskildes rätt att få skälig ersättning för sitt arbete, och det är ett flagrant exempel på regeringens beredvillighet att använda utsatta människor i syfte att dumpa löner och arbetsvillkor. Vänsterpartiet tar bestämt avstånd från detta och avvisar också regeringens s.k. nystarts- och nyfriskjobb som inte visat sig gynna dem som har allra svårast att hitta jobb och som i anmärkningsvärt liten utsträckning lett till varaktiga anställningar.

Den borgerliga regeringen har sedan sitt tillträde verkställt strategiska och förödande försämringar av arbetslöshetsförsäkringen. Sammantaget har försäkringen blivit sämre, dyrare och mer orättvis. Sedan nedmonteringen av arbetslöshetsförsäkringen påbörjades har medlemstalet i a-kassorna minskat med drygt en halv miljon. I ett läge då konjunkturen viker och varslen ökar har regeringen alltså bäddat för att ett stort antal människor riskerar att gå ut i arbetslöshet med kraftigt försämrad eller ingen som helst inkomstrygghet.

Vi i Vänsterpartiet föreslår en förbättrad och utbyggd *arbetslöshetsförsäkring* som fyller de viktiga funktioner som är nödvändiga för ett solidariskt och tryggt arbetsliv och samhälle.

Om arbetslöshetsförsäkringen åter ska bli en solidarisk försäkring som är attraktiv för löntagare att vara med i krävs att avgiften för medlemskap sänks och att en betydligt större andel av försäkringens finansiering sker via statsbudgeten. Den djupt orättvisa differentiering av egenavgiften utifrån arbetslöshetsnivå i respektive kassa som regeringen infört måste avskaffas. Det utjämningsystem mellan a-kassorna som regeringen avskaffade 2007 bör återinföras. Det är både ekonomiskt möjligt och politiskt rimligt att återinföra en solidarisk finansiering av arbetslöshetsförsäkringen. Det är dessutom, i kombination med generösare ersättning och regelverk, det bästa sättet att se till att alla löntagare omfattas av arbetslöshetsförsäkringen.

Vi i Vänsterpartiet anser att arbetslöshetsförsäkringen ska ge flertalet löntagare 80 % ersättning vid arbetslöshet. Det är det bästa sättet att garantera en stabil och solidarisk arbetslöshetsförsäkring som ger trygghet åt dem som bäst behöver den. Om alltför många är underförsäkrade, drivs de till att skaffa egna tilläggförsäkringar, enskilt eller i någon kollektiv form. På sikt riskerar en sådan utveckling att urholka betalningsviljan till den gemensamma försäkringen eftersom den inte levererar den utlovade tryggheten. En sådan utveckling drabbar de med lägst inkomster och störst risk för arbetslöshet hårdast.

Därför bör den högsta dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen höjas till 916 kr. En särskilt ekonomiskt utsatt grupp är de som inte kvalificerat sig till någon inkomstrelaterad ersättning, och som enbart får ut grundbeloppet. Även den lägsta ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet bör därför höjas, till 420 kr per dag och den lägsta nivån i aktivitetsstödet till 320 kr per dag.

Vi i Vänsterpartiet menar att låga ersättningsnivåer i arbetslöshetsförsäkringen har flera negativa konsekvenser. Den mest omedelbara är förstås att de ekonomiska klyftorna ökar genom att arbetslösa helt enkelt blir fattiga. Arbetslösa med särskilda svårigheter att ta sig in på arbetsmarknaden riskerar att bli en permanent underklass som står utanför samhället. Låga ersättningsnivåer kan också skapa problem i samhällsekonomin. I lågkonjunktur med hög arbetslöshet riskerar den ackumulerade effekten av kraftigt minskat konsumtionsutrymme att ytterligare förvärra det ekonomiska läget. På sikt påverkar också sänkta ersättningsnivåer i arbetslöshetsförsäkringen lönebildningen; de sätter press nedåt på lönerna och stimulerar framväxten av en låglönesmarknad. Regeringens a-kassemodell bidrar också till att förstärka redan existerande orättvisor och diskriminerande strukturer i arbetslivet. Vänsterpartiet vill att nedtrappningen av ersättningsnivån och aktivitetsstödet ska slopas så att ersättningen ligger på 80 % av tidigare lön upp till taket under hela ersättningsperioden.

Regeringens begränsning av rätten att deltidstämpla till sammanlagt 75 ersättningsdagar innebär en orimlig bestraffning av den enskilde, där a-kassan tidigare stått för mellanskillnaden mellan arbetsutbud och arbetad tid. Vänsterpartiet vill återinföra rätten att deltidstämpla upp till heltid under en hel ersättningsperiod. Det är orimligt att ekonomiskt bestraffa den som tvingas arbeta mindre än vad han eller hon kan och vill på grund av arbetsgivarens ovilja att erbjuda en heltidstjänst. Det är inte en idealisk lösning på sikt att a-kassan på detta sätt subventionerar arbetsgivarens ovilja att inrätta fasta heltidstjänster. Vi föreslår en lagstadgad rätt till heltid, men så länge den rätten inte finns måste deltidsarbetslösa ha samma rätt som heltidsarbetslösa att få ersättning från arbetslöshetsförsäkringen för den tid de kan men inte får arbeta. Vi återställer också reglerna om karensdagar från dagens sju till fem dagar.

Vi betvivlar att den rabatt på medlemsavgiften som regeringen aviserar kommer att få någon avgörande effekt med tanke på de betydligt större avgiftshöjningar regeringen orsakat genom tidigare reformer. Det krävs mer radikala åtgärder. Arbetslöshetsförsäkringen måste återupprättas i grunden för att fylla sina viktiga funktioner att skydda den enskilde från stora inkomstförluster vid arbetslöshet och att upprätthålla lönenivåer och efterfrågan i ekonomin också i tider av hög arbetslöshet.

Vi vill åter hänvisa till motion Fi9 där Vänsterpartiet med anledning av den akuta situation de omfattande varslen orsakat tidigare lägger de ovan nämnda förändringarna från den 1 juli 2009 till 1 januari 2009.

Det allt hårdare tempot i arbetslivet och de allt högre produktivetskraven gör att *människor med funktionsnedsättningar* fått allt svårare att göra sig gällande i arbetslivet. Även i tider av god konjunktur är det mycket svårt för personer som inte har full arbetskapacitet eller som har behov av hjälpmedel och anpassning av arbetsplatsen att hitta ett jobb. I en lågkonjunktur blir situationen ännu svårare. När arbetslösheten ökar totalt så ökar den ännu mer för personer med funktionsnedsättning. Vi i Vänsterpartiet förstärker insatserna för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga bl.a. genom att ge Arbetsförmedlingen ett högre förvaltningsanslag, där särskilda medel till personal som ska anställas för att stödja och lotsa funktionshindrade in i arbetslivet ingår. Lönebidrag är en bra form av understöd för att underlätta ett inträde och få ett fotfäste på arbetsmarknaden. Vänsterpartiet föreslår ytterligare åtgärder för att satsa på människor med funktionsnedsättning, t.ex. höjt tak för lönebidrag och ett utökat antal platser med lönebidrag och i offentligt skyddade anställningar (OSA). Vänsterpartiet anser att lönebidrag ska kunna betalas ut om någon får en funktionsnedsättning på sin arbetsplats. Lönebidrag bör alltså kunna beviljas även för redan anställda. Vänsterpartiet ökar också merkostnadsersättningen till Samhall AB för att fler ska kunna erbjudas sysselsättning, den geografiska spridningen ska öka och villkoren för de anställda ska förbättras. I dag ifrågasätter alltför många om Samhall motsvarar de krav och mål som staten satt upp för verksamheten, inte minst för att den geografiska spridningen minskar och kraven på de anställda ökar. Samhalls verksamhet mäts i antalet arbetstimmar. Enligt Samhall krävs en nivå runt 25 miljoner arbetstimmar för att Samhall ska finnas och kunna bedriva bra verksamhet i hela landet. Vänsterpartiet anser att antalet arbetstimmar måste ligga på minst 25 miljoner för att Samhall ska kunna fullgöra sitt uppdrag utan att behöva dra ned på antalet orter och anställda. Vänsterpartiet välkomnar regeringens höjning av ersättningen till personligt biträde för personer med funktionsnedsättning men anser inte att höjningen ska finansieras genom att färre beviljas biträde. Vänsterpartiet ökar därför anslagen så att antalet personer som omfattas av stödet kan bibehållas. Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslag 1:4 *Lönebidrag och Samhall m.m.* med 1 205 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Vänsterpartiet avvisar regeringens förslag om att inte kräva tillbaka utbetalad *lönegaranti* vid konkurser och företagsrekonstruktioner.

Vänsterpartiet vill med sin politik skapa förutsättningar för ett arbetsliv som präglas av trygghet och goda möjligheter till inflytande och utveckling i arbetet, där alla har en plats efter sin individuella förmåga. De fackliga organisationerna har en viktig roll i detta sammanhang. Till skillnad från regeringen vill Vänsterpartiet främja facklig organisering och skapa bättre förutsättningar för demokratiskt inflytande i arbetslivet genom fackligt arbete. Vänsterpartiet vill göra det billigare att vara med i facket och återställer avdragsrätten för fackligt medlemskap som regeringen slopat. Anslaget till facklig styrelseutbildning, arbetsmiljöutbildning och facklig EU-bevakning bör återställas. Vänsterpartiet återinför också stödet för kortare utbildningar som fördelats av de fackliga organisationerna.

Vänsterpartiet vill genomföra en rad reformer som stärker *löntagarnas makt och inflytande* genom stärkt yttrandefrihet i arbetslivet, lagstadgad rätt till heltid och förstärkt anställningstrygghet. De allt vanligare visstidsanställningarna utgör ett särskilt allvarligt och ökande hot mot de anställdas trygghet och möjligheterna till fackligt arbete. Allra hårdast drabbade är ungdomar, i synnerhet unga kvinnor och invandrade inom LO-yrken, som genom otrygga anställningsformer i praktiken fungerar som buffertarbetskraft med mycket små möjligheter till inflytande och utveckling i arbetet. Vänsterpartiet vill dessutom höja arbetsgivaravgiften för allmän visstidsanställning med 5 % som kompensation för de högre utgifter dessa medför för samhället genom fler arbetslöshetsperioder och ökad ohälsa.

Det faktum att arbetstakten och prestationskraven i arbetslivet har höjts påverkar inte bara personer med funktionsnedsättningar utan präglar hela samhällsutvecklingen. Underbemanning, mindre tid för pauser och återhämtning och minskad kontroll över den egna arbetssituationen leder till stress och förslitning. För att på sikt minska förslitningen och ohälsan i arbetslivet är dock det förebyggande arbetsmiljöarbetet det viktigaste. Vänsterpartiet vill stärka och utveckla arbetsmiljöarbetet och ge Arbetsmiljöverket och skyddsombuden betydligt mer resurser och bättre verktyg i sitt arbete. Anslaget till *Arbetsmiljöverket* ökas för att förbättra det förebyggande inspektions- och informationsarbetet. Fram t.o.m. år 2009 kommer regeringen att ha genomfört besparingar på sammanlagt 300 miljoner kronor på Arbetsmiljöverket. Antalet anställda på Arbetsmiljöverket minskar under besparingsperioden med 25 %, vilket innebär att den centrala och regionala tillsynen samt möjligheterna till förebyggande arbete genom regelutveckling minskar. Vänsterpartiet ser allvarligt på detta.

Varje år dör 50–60 personer i arbetet. Under våren 2008 ökade dessutom dödsolyckorna oroväckande mycket. Ytterligare fler människor dör av arbetsrelaterade orsaker utan att komma med i statistiken. Mörkertalet är stort, men Arbetsmiljöverket uppskattar att det kan handla om drygt 3 000 arbetsrelaterade dödsfall per år. Det är således fler som dör av arbets-

relaterade orsaker i Sverige varje år än som dör i trafiken. De anmälda arbetsskadorna har minskat men ligger fortfarande på en hög nivå. Av Arbetsmiljöverkets preliminära arbetsmiljöstatistik om arbetsskador framgår det att 105 000 arbetsskador anmäldes 2007. Huvuddelen av de anmälda skadorna var arbetsplatsolyckor. Även skador och sjukdomar som följd av stress och av psykosociala skäl är en viktig andel. Det finns skäl att tro att detta problem kommer att växa med den ökade pressen och stressen i arbetslivet.

Studier visar att det finns ett samband mellan antalet inspektörer och arbetsmiljöns positiva utveckling. Regeringens nedskärningar från 2007 och framåt riskerar därför att bromsa den positiva utvecklingen och leda till ökad sjukfrånvaro och fler olyckor. Internationella arbetsorganisationen (ILO) rekommenderar en arbetsmiljöinspektör per 10 000 anställda. För att uppnå denna nivå måste Sverige få ytterligare ca 80 arbetsmiljöinspektörer. I stället minskar nu alltså antalet inspektörer på grund av regeringens nedskärningar. Sveriges arbetsmiljötillsyn kommer att vara långt under den nivå som är normal för länder med motsvarande levnadsstandard. Regeringens arbetsmarknadspolitik kan dessutom försvåra arbetet för friska arbetsplatser ytterligare.

Med fler privatiseringar och småföretag som ska slå sig in på "välfärdsmarknaden" riskerar kollektivavtalens omfattning att minska och arbetsmiljötillsynen att bli för kostsam. Många visstidsanställningar ökar stressen och tystar ned arbetsplatserna. Regeringens politik förstärker de tendenser som redan finns till uppdelning av arbetskraften i ett A- och ett B-lag. Kvinnor, ungdomar, utlandsfödda och kortutbildade kommer att få än sämre möjligheter att hävda sig på arbetsmarknaden på lika villkor. Det kommer att försvåra arbetet för ett hälsosamt arbetsliv. Som ett svar på de uppmärksammade dödsfallen under året har regeringen föreslagit att Arbetsmiljöverket tillförs 33 miljoner kronor för 2009 till informationsinsatser. Det motsvarar alltså cirka en tredjedel av de nedskärningar som verket tvingats till sedan den borgerliga regeringen tillträdde. Vänsterpartiet vill prioritera arbetsmiljöarbetet på lång sikt och anslår 122 miljoner kronor mer än regeringen till Arbetsmiljöverket för 2009. Anslaget ska användas så att det gör maximal nytta i det förebyggande arbetsmiljöarbetet och ska inte inskränkas till informationsinsatser. Vänsterpartiet avsätter också 70 miljoner kronor att användas för arbetsmiljöutbildning för fackliga förtroendevalda. Sammantaget föreslår Vänsterpartiet att anslag 2:1 *Arbetsmiljöverket* totalt ska öka med 275 miljoner kronor 2009 jämfört med regeringens förslag.

För att kunna utveckla och förbättra arbetslivet krävs aktuella kunskaper om utvecklingen. Arbetslivsinstitutet (ALI) bedrev mycket högkvalitativ tillämpad *forskning om arbetslivet* och hade dessutom uppdrag att förmedla kunskaperna till såväl arbetsmarknadens parter som myndigheter, beslutsfattare och allmänheten. Regeringens avveckling av ALI innebar en förskingring av kunskaper och resurser. ALI bedrev en värdefull forskning

inom områden som hälsa och ohälsa i arbetslivet, arbetsmarknad och samsättning, arbetsrätt, arbetets organisering, ergonomi och belastning, fysikaliska och kemiska hälsorisker, integration och mångfald samt utvecklingsprocesser i arbetslivet. Utan denna forskning kommer inte minst Arbetsmiljöverket att ha betydligt sämre underlag för sitt fortsatta arbete. Efter nedläggningen av ALI har arbetsmiljöforskningen hamnat i stryk-klass. Vänsterpartiet anser att det behövs en samlad arbetslivs- och arbetsmiljöforskning med ett tydligt samhällsuppdrag. Detta är av oerhörd vikt för att säkerställa en bra arbetsmiljö även i framtiden. Vänsterpartiet anser att det finns ett värde i att samla denna forskning och kompetens inom ramen för ett nationellt kunskapscentrum som arbetar i nära kontakt med parterna på arbetsmarknaden och som kan bidra till att resultatet av forskningen kommer till praktisk tillämpning. Hur detta centrum ska organiseras återkommer partiet till i kommande budgetförslag. För 2009 avsätter Vänsterpartiet 60 miljoner kronor i fria forskningsmedel för arbetslivsforskning att fördelas av Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) och 20 miljoner kronor till Arbetsmiljöverket för främst tillämpad forskning.

Sammanfattningsvis anser jag att riksdagen borde ha beslutat om anslag på utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv för budgetåret 2009 enligt följande. Vänsterpartiets förslag är angivet i förhållande till regeringens budgetförslag.

Tusental kronor

Anslag		Regeringen	(v)
1:1	Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	4 705 634	+326 000
1:2	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	27 677 872	+3 241 000
1:3	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	5 937 225	+2 263 000
1:4	Lönebidrag och Samhall m.m.	14 362 488	+1 205 000
1:11	Bidrag till lönegarantiersättning	1 354 629	-500 000
2:1	Arbetsmiljöverket	588 130	+275 000
Nytt anslag	Arbetsmiljöforskning		+80 000
	Summa	55 945 649	+6 890 000

3. Anslag inom utgiftsområde 14 för 2009, punkt 34 (mp)

Ulf Holm (mp) anför:

Miljöpartiet de Gröna har presenterat sitt alternativ till ekonomisk politik och budgetpolitik i budgetmotion Fi272 och tillhörande kommittémotioner. I Miljöpartiets budgetmotion konstaterar vi att läget i världsekonomin just nu försämras snabbt. Konjunkturbarometern pekar på att hushållens syn på ekonomin är betydligt dystrare än normalt. Även arbetsmarknaden försva-

gas påtagligt. Sysselsättningen förväntas sjunka och arbetslösheten stiga. Antalet lediga platser anmälda till Arbetsförmedlingen minskar, antalet ungdomsarbetslösa har stigit. Antalet varsel stiger. Riskerna är stora för en kraftig konjunkturedgång.

Miljöpartiet föreslår i årets budgetmotion flera åtgärder som syftar till att stärka Sveriges konkurrenskraft och samtidigt möta konjunkturedgången. Bland annat presenteras ett omfattande paket med yrkesutbildningar som syftar till att öka företagens tillgång på arbetskraft samtidigt som det skapas nya chanser för stora grupper att komma in på arbetsmarknaden.

På längre sikt menar jag att klimatförändringen är den, utan jämförelse, största utmaningen Sverige och världen just nu möter. I budgetmotionen föreslår vi omfattande insatser för att minska Sveriges utsläpp av växthusgaserna. Med Miljöpartiets politik minskar Sveriges oljeberoende snabbt, vilket stärker vår ekonomiska ställning och gör oss mindre sårbara för globala konjunktursvängningar. De investeringar i järnväg och energieffektivisering av bostäder vi föreslår skapar nya arbetstillfällen. Satsningar på ny energiteknik och miljöteknik skapar möjlighet för nya företag att växa fram. Det är min övertygelse att det går att förena ekonomisk utveckling och skapandet av nya jobb och företag med att ställa om samhället i hållbar riktning.

I Miljöpartiets budgetmotion presenteras en ny satsning för att nå miljömålen. Vi tar till skillnad från regeringen Miljömålsrådets rekommendationer på allvar. Vi presenterar också reformer av våra trygghetssystem som gör att arbetsmarknaden fungerar bättre och att färre personer hamnar utanför.

Regeringen Reinfeldt har genom sin skatte- och otrygghetspolitik skapat klyftor i Sverige. Många människor har farit illa. Vår ambition är att skapa förutsättningar för alla människor att delta på arbetsmarknaden och bidra till samhället utan att för den skull straffas som är sjuka och arbetslösa. Införande av barntid, dvs. att småbarnsföräldrar ges möjlighet att förkorta sin arbetstid, skapar bättre möjlighet för småbarnsföräldrar att kombinera föräldraskap och arbete. Med Miljöpartiets budgetförslag minskar klyftorna i Sverige, och solidariteten ökar.

Vi presenterar också omfattande satsningar för att motverka diskriminering, vilket gör att det skapas större möjligheter för fler människor att delta på arbetsmarknaden. De förändringar vi föreslår för skatter, socialförsäkringar liksom i miljö- och klimatpolitiken leder till ökad rättvisa och ökad jämställdhet mellan män och kvinnor. I årets budgetmotion görs en stor satsning på att höja kvaliteten i skolan. Vi skapar utrymme för pedagogisk utveckling, fortbildning av lärare och större möjligheter till modersmålsundervisning och ämnesundervisning på modersmål.

En avgörande fråga för ekonomisk utveckling, välstånd och en fungerande arbetsmarknad är en god folkhälsa. Miljöpartiet föreslår flera satsningar för bättre folkhälsa, liksom satsningar för att förebygga mäns våld mot kvinnor. Andra stora satsningar som vi föreslår är inom miljö- och klimatbiståndet.

Riksdagens majoritet bestående av Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna har ställt sig bakom regeringens budgetproposition och de utgiftsramar och beräkningar av inkomster som föreslås där. Genom det beslutet har man också avslagit Miljöpartiets förslag till utgiftsramar och beräkningar av inkomster och därmed förutsättningarna för vårt budgetförslag. Av den här anledningen tar vi inte del i beslutet om anslag inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. I stället redovisas här den fördelning på anslag inom utgiftsområde 14 som förordas i vår anslagsmotion A377. Med anledning av den snabbt och kraftigt försämrade konjunkturutvecklingen har Miljöpartiet även lämnat motion 2008/09:Fi8 till riksdagen med stöd av riksdagsordningens 3 kap. 13 § med anledning av händelse av större vikt.

Miljöpartiet anser att *arbetsmarknadspolitiken* främst ska syfta till att förena människors rätt till arbete och arbetsmarknadens behov av kvalificerad arbetskraft. De senaste årens utveckling har, främst beroende av högkonjunktur, inneburit högre sysselsättning och lägre arbetslöshet, vilket vi ser som mycket positivt och som visar att den politik vi förde med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet under förra mandatperioden bidragit till dagens höga sysselsättningssiffror. Den kommande lågkonjunkturen gör att åtgärder behöver sättas in för att minimera arbetslöshet och utanförskap. Det gäller i synnerhet bland ungdomar och för personer med annan etnisk bakgrund än svensk, som dessutom i högre grad än andra tvingas till otrygga anställningsformer och ofrivilligt deltidsarbete. Även kvinnorna är överrepresenterade i gruppen som tvingats till otrygga anställningsformer, vilket dessvärre snabbt kommer att avspeglas i arbetslöshetsstatistiken. För Miljöpartiet är det en prioriterad fråga att rensa bort icke jämställda villkor och verka för en jämställd arbetsmarknad genom medvetna insatser som syftar till att bryta upp mans- och kvinnodominerade branscher. Detta kommer också att leda till i övrigt mer jämställda löner och arbetsvillkor.

På längre sikt står samhället inför stora utmaningar. På några årtionden måste vi ställa om för att klara klimat- och miljöproblem och därmed trygga en fortsatt hållbar ekonomisk utveckling. Infrastruktursatsningar på framför allt spårbunden trafik, renovering och energieffektivisering inom bostadssektorn, utbyggnad av förnybar energi och utveckling av ny miljöteknik är nödvändigt. Sammantaget ställer det stora krav på samhället vad gäller utbildning och kompetensutveckling. Samtidigt skapar det möjlighet att utveckla Sverige och svenska företag, och förutsättningarna för ekonomisk utveckling, konkurrenskraft och nya jobb förbättras.

Balansen och samordningen mellan åtgärdsarbeten, utbildning och kompetensutveckling har inte tillräckligt svarat mot arbetsmarknadens behov. Vi kan konstatera att regeringens arbetsmarknadspolitik inte varit tillräckligt träffsäker. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder måste sättas in i stället för att, som den borgerliga regeringen gör, dra ned på insatserna. Det kan gälla allt från omskolning och yrkesutbildning till stödåtgärder. För att skapa större möjligheter för dessa personer att komma in på arbetsmarknaden när konjunkturen vänder uppåt igen behövs kvalitativa utbildningsinsatser. Miljöpartiet föreslår i budgetmotionen en satsning på yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning med 9 000 platser 2009 och anslår 1,3 miljarder kronor för ändamålet.

I motion 2008/09:Fi8 föreslår Miljöpartiet att ytterligare 1 miljard kronor avsätts till arbetsmarknadsåtgärder. 500 miljoner kronor ska användas för projektet gröna jobb och 500 miljoner kronor för kvalitativ och yrkesinriktad utbildning. Vi föreslår dessutom att ytterligare 200 miljoner kronor tillförs Arbetsförmedlingen för att förstärka arbetet med matchning och coachning. Medlen behövs bl.a. för att kunna ge stöd till dem som nu varslas och står ganska nära arbetsmarknaden.

Miljöpartiet föreslår att *friåret återinförs* till en kostnad av 250 miljoner kronor. Intresset för det nu avskaffade friåret överträffade alla förväntningar. Det visar att det var en bra och efterlängtd reform. De personer som går in som vikarier för friårstagarna tillägnar sig också en värdefull arbetslivserfarenhet. Den generella utbildningsnivån för de arbetssökande höjs, liksom utbildningsnivån för företagens anställda. Detsamma gäller också den positiva effekt som uppnås av att flera under friåret väljer att starta eget, vilket ger en ny grund för fler livskraftiga småföretag. Arbetslivsinstitutets utvärdering av friåret visar att reformen lett till ökad rörlighet på arbetsplatser och arbetsmarknaden. Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) visade att tiden i arbetslöshet för friårsvikarierna minskat efter vikariatet. Friåret har således varit positivt för både vikarier och friårstagare.

Miljöpartiet föreslår en särskild satsning på *starta-eget-bidraget* med 200 miljoner kronor 2009. Många av de nyanmälda arbetslösa kan utan tvekan ta steget att bli egenföretagare. Det gäller inte minst bland de yngre vilka dessutom många gånger har spännande idéer som skulle kunna förverkligas genom ett eget företag. Problemet är att många värjer sig då man saknar kunskap om vad som krävs för att starta eget – man vet inte hur man gör.

Tidigare erfarenheter visar att starta-eget-bidraget är en av de mest träffsäkra åtgärderna. Det leder i hög grad till jobb och varaktig sysselsättning.

Trots en god konjunktur och en god arbetsmarknad är det fortfarande stora grupper av människor som inte får arbete. Det handlar om funktionshindrade, f.d. missbrukare, f.d. kriminella och långtidssjuka m.fl. *Socialt företagande* är ett alternativ för att integrera de mest utsatta grupperna både i samhället och i arbetslivet. Det skapar nya arbetstillfällen och ökar

arbetskraftsutbudet. Dagens regelverk är ofta inte anpassade för de sociala företagen och deras medarbetare. Därför behövs insatser för information, kunskapsutveckling, samordning, kompetensutveckling och en översyn av relevanta lagar och regler m.m.

Arbetsförmedlingen har uppdraget att i sin verksamhet alltmer upphandla jobbskapande åtgärder av andra aktörer. Till det är Miljöpartiet positivt. Miljöpartiet anser även att staten, inom ramen för anslag till arbetsförmedling, ska ge ekonomiskt stöd till arbetsförmedlingar som drivs av kollektivavtalslutande parter på arbetsmarknaden.

Regeringens drastiska försämringar av *arbetslöshetsförsäkringen* riskerar nu med den senaste tidens utveckling att få mycket allvarliga konsekvenser. En halv miljon människor har lämnat arbetslöshetsförsäkringen och ytterligare tiotusentals, främst unga människor som nyligen inträtt på arbetsmarknaden, har avstått från medlemskap i arbetslöshetsförsäkringen. Många av dessa kommer att hamna i mycket svåra ekonomiska förhållanden vid arbetslöshet.

Det är mot denna bakgrund som Miljöpartiet föreslår en omfattande reformering av trygghetssystemen. Vi vill ha en arbetslivstrygghet som omfattar alla i arbetskraften och som solidariskt finansieras via skattesystemet. I arbetslivstrygghetsförsäkringen bakar vi samman den nuvarande arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen, vilket bl.a. motverkar det nuvarande problemet med att många hamnar mellan de bägge systemens stolar.

Miljöpartiet föreslår att systemet med arbetslöshetsavgift avskaffas och ersätts med ett system som solidariskt utjämnar avgifterna till arbetslöshetsförsäkringen. Inför beslutet skrev regeringen att det handlar om att arbetstagarorganisationerna ska vara ansvarsfulla i löneförhandlingarna. I klartext betyder det att facken ska motverka löneökningar som kan leda till låg lönsamhet för arbetsgivarna, vilket i sin tur kan leda till arbetslöshet.

Det finns mycket som kan anföras mot ett sådant resonemang. Det är t.ex. inte branscher med höga löner som lider av hög arbetslöshet, det är precis tvärtom.

I verkligheten betyder införandet av arbetslöshetsavgiften att avgiften till a-kassan höjs för dem som jobbar i branscher med hög arbetslöshet medan de som jobbar i branscher med låg arbetslöshet får lägre avgifter. Det handlar om att straffa det kollektiv som jobbar i osäkra branscher medan man gynnar dem som är på säker mark.

Arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen har skärpts, vilket innebär att en betydande del av de förvärvsarbetande kommer att stå utan ersättning från a-kassan vid arbetslöshet. Förslaget slår hårt mot deltidsarbetande kvinnor då dubbelt så många kvinnor som män arbetar mindre än 80 timmar i månaden. Regeringens åtgärder går således på tvärs mot strävandena mot en jämställd arbetsmarknad.

Till detta kan läggas att regeringen underlättat för tidsbegränsade anställningar, vilket bl.a. innebär att säsongsanställda drabbas hårt. Ett annat problem för de säsongsanställda är att även reglerna för a-kassan ändras. Tidigare baserades deras ersättning från a-kassan på inkomster av arbete under sex månader. Med de nya reglerna fördubblas tiden till tolv månader. Det betyder att arbetslöshetsersättningen för säsongsanställda drastiskt minskar.

Minskningen av den överhoppningsbara tiden från sju till fem år får allvarliga konsekvenser för främst långtidsstudenter.

Möjligheten för deltidsarbetslösa att ta del av arbetslöshetsförsäkringen har kraftigt försämrats. Samtidigt avvisar regeringen kravet om att heltidsanställning ska vara norm på den svenska arbetsmarknaden. Med det klargörs regeringens inställning att det är löntagarna som ska betala arbetsgivares ovilja att anställa på heltid.

När antalet ersättningsdagar sänks från 300 till 75 vid deltidsarbetslöshet slår det särskilt hårt mot kvinnor, då deltidsarbetet är mer utbrett bland dem. Vi kan med det konstatera att regeringen fortsätter på den inslagna vägen: icke jämställd arbetsmarknadspolitik.

För flertalet är ersättningen vid deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin lägre än ersättningen vid arbetslöshet. Dessutom trappas ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen ned från 80 till 70 % av tidigare dagsförtjänst efter 200 ersättningsdagar.

Miljöpartiet har redan tidigare avvisat regeringens ersättningsnivåer. Vi menar att det är dags att lyfta upp ersättningen vid deltagande i arbetsmarknadsprogram. Det är orimligt att deltagande i aktiviteter som syftar till att bryta arbetslösheten ger mindre inkomster än vid arbetslöshet. Dessutom är det statsfinansiella läget bra, vilket innebär att det finns ekonomiskt utrymme för en förbättring för denna, ekonomiskt sett, hårt ansatta grupp.

Miljöpartiet föreslår att arbetslöshet med a-kassa och deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin ska berättiga till en ersättning motsvarande 80 % av tidigare dagsförtjänst.

För Miljöpartiet är det viktigt att arbetstagare själva kan styra över sin *arbetstid*. Vi inom Miljöpartiet tror att det både kan minska de stressrelaterade sjukdomarna och bidra till ökad jämställdhet. Miljöpartiet vill därför lägga fram förslag på förändringar i arbetstidslagstiftningen som leder till att öka de anställdas möjligheter att påverka den egna arbetstiden. Att få ihop det s.k. livspusslet, dvs. hur vi ska hinna med arbete, barn och anhöriga, träffa kompisar, delta i föreningsliv, gå på teater och konserter etc. är en av vår tids viktigaste uppgifter. Miljöpartiet påstår inte att allt detta kan lösas genom åtgärder för en god arbetsmiljö. Det krävs också andra samhälleliga åtgärder. Ett exempel är förslaget om att småbarnsföräldrar ska ha laglig rätt att gå ned i arbetstid och kompenseras med pengar från statskassan.

Det råder en bred politisk enighet om att den svenska förhandlingsmodellen med lagar och kollektivavtal är ett bra instrument för att reglera förhållandena på arbetsmarknaden. Det betyder inte att politiken spelat ut sin roll. Miljöpartiet vill utveckla och förstärka ramlagarna så att skyldigheter och rättigheter klart framgår.

Diskriminering har alltid förekommit i arbetslivet. Det som sker i arbetslivet på de enskilda arbetsplatserna speglar hur det ser ut i det övriga samhället. Miljöpartiet anser att det är särskilt viktigt med en arbetsmarknad som är fri från diskriminering. För den som diskrimineras eller mobbas på arbetet kan livet bli mycket påfrestande och det påverkar givetvis också livet utanför arbetet. Det finns en strukturell diskriminering i arbetslivet som riktas mot vissa grupper, t.ex. kvinnor, HBT-personer, funktionshindrade och personer med annan etnisk bakgrund än svensk. Andra, särskilt de s.k. papperslösa, tvingas arbeta under näst intill slavliknande villkor. Gruppen som helhet är dessutom hänvisad till de sämst avlönade jobben och är överrepresenterad i gruppen med otrygga anställningsförhållanden.

Regeringens ovilja att avsätta medel till det förebyggande *arbetsmiljöarbetet* är bara en av många delar i regeringens angrepp på mänskliga villkor i arbetslivet. Arbetsmarknadens parter spelar en avgörande roll i arbetsmiljöarbetet. Det gäller i synnerhet regionalt, lokalt, branschvis och på den enskilda arbetsplatsen. En god arbetsmiljö ger konkurrensfördelar, trivsel och produktivitetsutveckling. De lokala och regionala skyddsombuden gör ett mycket viktigt arbete som förtroendevalda. Dessa bör ges stöd i utbildning för att kunna hålla sig uppdaterade i den förändrade arbetsmiljön som finns och om gällande lagar och säkerhetsföreskrifter. Oftast sker deras arbete i god relation med arbetstagare men i vissa fall krävs att skyddsombudet går i konflikt med arbetsgivaren för att förbättra arbetsmiljön för de anställda. Det förebyggande och systematiska arbetsmiljöarbetet som skyddsombuden utför är mycket värdefullt, såväl för arbetstagaren som för arbetsgivaren.

Att verka för sunda och säkra arbetsplatser och förebygga ohälsa är den viktigaste uppgiften i arbetsmiljöarbetet. Arbetet med att förebygga olyckor har högsta prioritet. Det finns ett klart samband mellan god hälsa och minskade olycksrisker. Företagshälsovården spelar en mycket viktig roll i sammanhanget. Förebyggande regelbundna hälsoundersökningar bör finnas för alla anställda oavsett bransch eller arbetsgivare. Det finns ingen tvingande lagstiftning om företagshälsovård och allt färre har tillgång till företagshälsovård. Hälsöfrämjande arbete på arbetsplatserna hör samman med ett hälsosamt liv. Det hälsöfrämjande arbetet måste integreras i det kontinuerliga och systematiska arbetsmiljöarbetet. Tillfälliga insatser och projekt ger inga långsiktigt hälsöfrämjande resultat. Varaktighet och framförhållning är nyckelord för att nå och bibehålla god hälsa.

På senare tid har det ökade antalet arbetsplatsolyckor med dödlig utgång uppmärksammats. Av olyckorna med dödlig utgång finns flera inom bygg- och anläggningsbranschen. Branschen har många tillfälliga arbetsplatser. Man arbetar ofta på hög höjd. Många olika företag, ofta små företag och enmansföretagare, arbetar på byggena. Det är ibland oklart vem som har ansvaret för arbetsmiljön och kontroll över kunskaperna hos dem som jobbar på arbetsplatsen. Antalet aktörer har ökat. Allt fler utnyttjar bemanningsföretag. Det gör bilden än mer komplicerad när det gäller att fastställa arbetsgivaransvar och kunskap om vars och ens kännedom om olycksrisker. Tidspresen ökar i många branscher. Det kan leda till att man tummar på säkerheten och slarvar med skyddsåtgärder. Det är olyckligt att regeringen tar resurser från den förebyggande arbetsmiljöverksamheten.

Regeringen har sedan den tillträdde minskat anslagen till *Arbetsmiljöverket*. Det har bl.a. inneburit att många tjänster avvecklats på myndigheten och att inspektionsarbetet dragits ned. Nu föreslår regeringen att anslaget till Arbetsmiljöverket ökas med 33 miljoner kronor. Enligt vår mening är det otillräckligt. Miljöpartiet föreslår att anslaget till Arbetsmiljöverket ökas med 50 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

De långsiktiga problemen på arbetsmarknaden löses inte i grunden genom skattesänkningar utan genom satsningar på utbildning, forskning, större möjligheter till rörlighet på arbetsmarknaden, trygga försäkringar och stöd och hjälp till dem som blir arbetslösa. Men dessvärre har den borgerliga regeringen dragit ned på forskningsinsatserna på arbetsmiljöområdet. *Arbetslivsinstitutet (ALI)* har slaktats och har inte ersatts genom att institutets forskningsresurser flyttats över till en ny huvudman. Miljöpartiet ser med oro på denna nedmontering och splittringen av den stora kunskap ALI byggt upp. ALI bedrev viktig forskning på områden inom en alltmer komplex och förändringsbenägen arbetsmarknad. Det gäller inte minst inom jämställdhets- och arbetstidsområdet. Det är enligt Miljöpartiets mening oacceptabelt. Miljöpartiet föreslår att ALI återinrättas och anslår därmed 50 miljoner kronor 2009 och 100 miljoner kronor per år 2010 och 2011.

Sammanfattningsvis anser jag att riksdagen borde ha beslutat om anslag på utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv för budgetåret 2009 enligt följande. Miljöpartiets förslag är angivet i förhållande till regeringens budgetförslag.

Tusental kronor

Anslag		Regeringen	(mp)
1:2	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	27 677 872	+1 800 000
1:3	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	5 937 225	+1 782 000
2:1	Arbetsmiljöverket	588 130	+50 000
Nytt anslag	Arbetslivsinstitutet		+50 000
	Summa	55 945 649	+3 682 000

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2008/09:1

Proposition 2008/09:1 Budgetpropositionen för 2009 utgiftsområde 14:

1. Riksdagen godkänner att målet för politikområdet Arbetsmarknadspolitik upphör att gälla (avsnitt 2.4).
2. Riksdagen godkänner att målet för politikområdet Arbetslivspolitik upphör att gälla (avsnitt 2.4).
3. Riksdagen godkänner regeringens förslag att avskaffa ekonomiskt stöd för merkostnader i samband med särskilt anställningsstöd (avsnitt 2.7).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 000 000 000 kronor under 2010–2012 (avsnitt 3.5.3).
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m. ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 8 000 000 000 kronor under 2010–2012 (avsnitt 3.5.4).
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 700 000 000 kronor under 2010–2015 (avsnitt 3.5.6).
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 1:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 800 000 kronor under 2010–2012 (avsnitt 3.5.7).
8. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2009 för ramanslaget 2:1 Arbetsmiljöverket ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 18 400 000 kronor under 2010 (avsnitt 4.8.1).
9. Riksdagen anvisar för budgetåret 2009 anslagen under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv enligt följande uppställning:

Framställning 2007/08:RRS21

Framställning 2007/08:RRS21 Riksrevisionens styrelses framställning angående lönebidrag till funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anfört om att regeringen bör vidta åtgärder för att de funktionshindrades ställning på arbetsmarknaden ska förbättras.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anfört om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en beskrivning av vilka åtgärder som vidtagits för att de funktionshindrades ställning på arbetsmarknaden ska förbättras.

Följdmotioner med anledning av framställning 2007/08:RRS21

2007/08:A3 av Sven-Erik Österberg m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast ska vidta åtgärder för att stärka det förberedande arbetet med lönebidrag i syfte att funktionshindrade lättare ska få arbete.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast ska återkomma till riksdagen med en åtgärdslista över de förbättringar som vidtagits för att stärka funktionshindrades ställning på arbetsmarknaden.

2007/08:A4 av Ulf Holm m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska snarast vidta åtgärder för att stärka det förberedande arbetet med lönebidrag i syfte att funktionshindrade lättare ska få arbete.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en beskrivning av vilka åtgärder som vidtagits för att de funktionshindrades ställning på arbetsmarknaden ska förbättras.

Framställning 2007/08:RRS30

Framställning 2007/08:RRS30 Riksrevisionens styrelses framställning angående arbetsmarknadspolitikens förväntade effekter:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anför om att regeringen i sina propositioner förbättrar redovisningen av förväntade effekter av arbetsmarknadspolitikerna.

Följdmotion med anledning av framställning 2007/08:RRS30

2007/08:A17 av Sylvia Lindgren m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast ska vidta åtgärder för att stärka redovisningen till riksdagen om vilka effekter som förslagen inom arbetsmarknadspolitikerna har på sysselsättning och arbetslöshet.
2. Riksdagen begär att regeringen snarast ska återkomma till riksdagen med en åtgärdslista över de förstärkningar som har vidtagits för att informera riksdagen om vilka effekter man förväntar sig av olika arbetsmarknadspolitiska förslag.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:Fi270 av Mona Sahlin m.fl. (s):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 4 om höjda ersättningsnivåer i arbetslöshetsförsäkringen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om minskat antal karensdagar i arbetslöshetsförsäkringen.
53. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbyggnad av den kvalificerade arbetsmarknadsutbildningen (avsnitt 3.1).
54. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbeten till funktionshindrade (avsnitt 15.3).
55. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om satsningar på långtidsarbetslösa och långtids-sjukskrivna (avsnitt 14.3).
56. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Sverigeinformation (avsnitt 13.1).

57. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jobbcoacher.
59. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förstärkning av arbetsmiljöarbetet.
60. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av arbetslivsforskning.

2008/09:Sf274 av Hans Stenberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbetalning av aktivitetsstöd.

2008/09:Sf376 av Veronica Palm m.fl. (s):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsmiljöns betydelse för friska arbetsplatser och låga ohälsotal.

2008/09:So500 av Björn von Sydow m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om investeringar i våra seniorer.

2008/09:N344 av Christer Adelsbo m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det sociala företagandet har stora möjligheter att bli ett komplement till andra arbetsmarknadspolitiska insatser.

2008/09:N388 av Lars Johansson m.fl. (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behov av arbetsmarknadspolitiska åtgärder för den västsvenska fordonsindustrin.

2008/09:N435 av Mona Sahlin m.fl. (s):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bygga vidare på omställningsavtalen.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en satsning på fler platser inom den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en modern kompetensförmedling för alla.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om privata komplement till Arbetsförmedlingen.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om omställningsavtal på hela arbetsmarknaden för rehabilitering och ökad hälsa i arbetslivet.

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheterna till varaktiga subventionerade anställningar för dem som i dag står längst från arbetsmarknaden.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en satsning på fler jobb för ungdomar.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler lönebidrag och OSA-anställningar och trygghetsanställningar.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om validering av utbildning och yrkeskunskaper.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Sverigeinfo och tillgång till svenska språket för asylsökande och nyanlända.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jobbcoacher i syfte att stimulera ett snabbare inträde i arbetslivet.
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om riktade utökade resurser till Arbetsmiljöverket för inspektioner.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en särskild satsning på inspektioner i småföretag för att skapa säkrare och tryggare arbetsplatser.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en särskild satsning på kompetensutveckling för regionala skyddsombud (RSO).
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla vår gemensamma sektor till mönsterarbetsplatser genom facklig-politisk samverkan.
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser för att skapa fler heltidsjobb.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stimulanser för fler fasta jobb.
44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en särskild satsning på kvinnors arbetsmiljö och forskning för att hitta metoder för att förhindra uppkomsten av skador och olyckor på kvinnodominerade arbetsplatser.
47. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en bra arbetslöshetsförsäkring som kombinerar trygghet och utveckling.

2008/09:A202 av Jasenko Omanovic och Hans Stenberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lönebidrag.

2008/09:A204 av Jasenko Omanovic och Agneta Lundberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om döva och hörselskadade ungdomar på arbetsmarknaden.

2008/09:A205 av Agneta Lundberg och Eva Sonidsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att studera under arbetslöshet.

2008/09:A206 av Fredrik Olovsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om pendlingsstöd för unga.

2008/09:A207 av Jasenko Omanovic och Hans Stenberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om a-kassan och föräldraförsäkringen.

2008/09:A208 av Hans Stenberg och Eva Sonidsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om a-kasseersättning i samband med studier.

2008/09:A209 av Eliza Roszkowska Öberg (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avskaffande av lagen om byggnadstillstånd.

2008/09:A210 av Lars Gustafsson och Emma Henriksson (båda kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att tidigarelägga erbjudandet om nystartsjobb.

2008/09:A211 av Lars Gustafsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av det gällande regelverket för lönebidrag i syfte att skapa ett system som har sin utgångspunkt i den enskildes förmåga.

2008/09:A212 av Tina Acketoft och Ulf Nilsson (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning för en utvidgning av rätten för jobsökarresa till att gälla inom EU.

2008/09:A218 av Phia Andersson och Hans Olsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetslöshetskassan.

2008/09:A219 av Britta Rådström och Ibrahim Baylan (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetslöshetsförsäkringen.

2008/09:A223 av Håkan Juholt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av decentraliserad arbetsmarknadspolitik.

2008/09:A224 av Agneta Lundberg och Eva Sonidsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om a-kasseregler för deltidsarbetslösa.

2008/09:A226 av Sonia Karlsson och Christina Axelsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetslöshetsersättningen.

2008/09:A228 av Renée Jeryd och Jörgen Hellman (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om reglerna för arbetslöshetsersättningen.

2008/09:A229 av Christina Oskarsson och Jörgen Hellman (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av Arbetsmiljöverkets arbete.

2008/09:A232 av Eva-Lena Jansson och Lennart Axelsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om satsningar på arbetsmiljöarbetet.

2008/09:A234 av Kurt Kvarnström och Peter Hultqvist (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om krav på kollektivavtal för att samhällsstöd ska betalas ut vid anställningar.

2008/09:A236 av Ameer Sachet (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över stödet för arbetslösa kulturarbetare.

2008/09:A238 av Kristina Zakrisson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsmarknaden i Norrbotten.

2008/09:A240 av Kurt Kvarnström och Anneli Särnblad (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vissa regler i a-kassan.

2008/09:A241 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätten till a-kasseersättning vid tre fjärdedels sjukersättning.

2008/09:A242 av Lars Mejern Larsson och Ann-Kristine Johansson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stängselgrupper som arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

2008/09:A243 av Lars Mejern Larsson och Ann-Kristine Johansson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att förstärka arbetsmiljöarbetet.

2008/09:A246 av Ann-Kristine Johansson och Lars Mejern Larsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att stärka Arbetsmiljöverket.

2008/09:A253 av Christina Oskarsson och Christer Engelhardt (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetslöshetsförsäkringen.

2008/09:A257 av Göte Wahlström m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell kraftsamling för minskad ohälsa i arbetslivet med start 2009.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att denna kraftsamling bör tydliggöra aktörernas gemensamma ansvar men också klargöra de rollfördelningar som ska gälla.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återskapa de kunskapscentrum som måste finnas för att nå nationell samling och utveckling i syfte att öka kunskapen om det goda arbetslivets betydelse för medborgarna.

2008/09:A262 av Helén Pettersson i Umeå och Ibrahim Baylan (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetslöshetsförsäkringen.

2008/09:A263 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Claes-Göran Brandin (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Arbetslivsinstitutet i Göteborg.

2008/09:A264 av Anita Brodén (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se vilka ytterligare insatser som krävs för att underlätta för enmansföretagaren att anställa personal.

2008/09:A265 av Karin Granbom Ellison och Lars Tysklind (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att upphäva lagen om byggnadstillstånd m.m.

2008/09:A266 av Helene Petersson i Stockaryd m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Samhalls uppdrag.

2008/09:A268 av Siw Wittgren-Ahl och Claes-Göran Brandin (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förenkla vitesförfarandet när det gäller arbetsgivarintyg.

2008/09:A269 av Gunnar Sandberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om a-kassan.

2008/09:A270 av Berit Andnor m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetslivsforskning i Sverige.

2008/09:A276 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om synskadade på arbetsmarknaden.

2008/09:A279 av Lennart Axelsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om äldre och Arbetsförmedlingen.

2008/09:A281 av Lennart Levi (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samordnade åtgärder mot utanförskap.

2008/09:A282 av Per Svedberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om villkoren för familjehemsverksamhet.

2008/09:A285 av Christer Adelsbo och Göran Persson i Simrishamn (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka nyföretagandet genom ett flexiblere användningssätt av starta-eget-bidraget.

2008/09:A287 av Birgitta Sellén och Lennart Pettersson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att personer med funktionsnedsättning, som medför nedsatt arbetsförmåga, bör kunna få lönebidrag vid start och drift av eget företag.

2008/09:A288 av Maria Lundqvist-Brömster m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetssökande personer med funktionsnedsättning ska få en personlig coach och samordnare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att personer med funktionsnedsättning som vill arbeta efter att de fyllt 65 år ska kunna få bidrag till hjälpmedel.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetsgivare ska kunna få lönebidrag för anställda äldre än 65 år.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetsgivare som har eller får en anställd med en funktionsnedsättning ska kunna få snabb och kostnadsfri rådgivning från Arbetsförmedlingens specialister.

2008/09:A289 av Christian Holm och Hans Rothenberg (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en "arbetsförmedlingspeng" för arbetslösa.

2008/09:A291 av Oskar Öholm och Karl Sigfrid (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bättre konkurrensmöjligheter för fristående arbetsförmedlingar.

2008/09:A292 av Stefan Tornberg (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att ge förutsättningar för en gränsöverskridande arbetsmarknadspolitik mellan Sverige och Finland.

2008/09:A294 av Lars Mejern Larsson och Désirée Liljevall (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Arbetsmiljöverkets resurser.

2008/09:A300 av Karin Pilsäter (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att underlätta för företag att anställa personer med funktionshinder.

2008/09:A301 av Jörgen Johansson och Karin Nilsson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge lönebidragsanställda möjlighet att med bibehållna bidrag arbeta fram till 67 års ålder.

2008/09:A303 av Sofia Larsen (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fortsätta arbetet med att förbättra möjligheten för personer med funktionsnedsättning att komma in på arbetsmarknaden.

2008/09:A304 av Sofia Larsen (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att snarast tillsätta en utredning om individanpassade och konkurrensutsatta arbetsförmedlingar.

2008/09:A305 av Carina Adolfsson Elgestam (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fackliga förtroendeuppdrag och a-kassa.

2008/09:A306 av Birgitta Eriksson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att analysera vad de föreslagna förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen får för konsekvenser för deltidsarbetande ensamstående föräldrar.

2008/09:A307 av Lars Ohly m.fl. (v):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Arbetsförmedlingen ska få i uppdrag att se över kvinnors respektive mäns tillgång till arbetsmarknadsutbildning i syfte att utjämna könsskillnaderna.

2008/09:A312 av Thomas Bodström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sommarjobb.

2008/09:A314 av Ulf Holm m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hur socialt företagande kan vara en resurs inom arbetsmarknadspolitiken och hur kompetensen hos Coompanion kan tas till vara i detta sammanhang.

2008/09:A320 av Eva-Lena Jansson och Lennart Axelsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en rättvis och aktiv jobbpolitik för ungdomar.

2008/09:A321 av Krister Örnfjäder (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kontroll av arbetsförmedlingens praktikplatser.

2008/09:A327 av Désirée Pethrus Engström (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av bemanningsföretagens villkor.

2008/09:A328 av Mikael Oscarsson och Stefan Attefall (båda kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införandet av ett pengsystem för arbetssökande.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om betygssättning av och öppna jämförelser mellan arbetsförmedlingar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fri etableringsrätt för arbetsförmedlingar.

2008/09:A329 av Hans Rothenberg (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att egenanställda entreprenörer bör jämföras med andra egenföretagare vad det gäller olika regelverk och försäkringssystem.

2008/09:A331 av Louise Malmström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att följa upp konsekvenserna av besparingar på arbetsmiljöområdet för att slå vakt om fortsatt hög ambitionsnivå vad gäller bättre arbetsmiljö.

2008/09:A332 av Ann-Kristine Johansson och Alf Eriksson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsmarknadsåtgärder inom den regionala kulturen och miljön.

2008/09:A333 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den svenska arbetsmarknadsmodellen.

2008/09:A335 av Aleksander Gabelic (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bättre samordning kring insatser för ungdomar som står långt från arbetsmarknaden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bristerna i kommunernas regelverk.

2008/09:A336 av Marina Pettersson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om funktionshindrade och deras deltagande i arbetslivet.

2008/09:A337 av Betty Malmberg (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en skärpt uppföljning av arbetsmarknadspolitiska insatser för personer med funktionsnedsättning.

2008/09:A341 av Christina Axelsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regler för beräkning av arbetstid och inkomst för de anställda som har förtroendeuppdrag.

2008/09:A343 av Karin Åström och Birgitta Eriksson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell handlingsplan för den goda hälsosamma arbetsplatsen.

2008/09:A344 av Sinikka Bohlin och Raimo Pärssinen (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sökanderesor i Norden.

2008/09:A347 av Olof Lavesson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ersättning för praktik till personer som är bosatta i Sverige men har praktikplats i ett nordiskt grannland.

2008/09:A349 av Fredrik Schulte (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att ta bort kravet på inskrivning i Arbetsförmedlingen för att kunna erhålla instegsjobb.

2008/09:A353 av Lars Hjälmered och Göran Lindblad (båda m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skilja ut Arbetsförmedlingens ansvar för upphandling av arbetsförmedling och dess utförande av densamma.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skyndsamt upphandla arbetsförmedlingstjänster för att därigenom möjliggöra en bättre personlig matchning.

2008/09:A357 av Marina Pettersson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om överhoppningsbar tid i arbetslöshetsförsäkringen.

2008/09:A358 av Sofia Larsen (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett clearingsystem mellan myndigheter i syfte att minska utanförskap.

2008/09:A360 av Ulf Holm (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med uppgift att se över möjligheten till anordnarbidrag och trygghetsanställning för människor i sociala företag så att det anpassas till olika grupper av människor och till olika sociala företag.

2008/09:A361 av Ulf Holm m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en sökande under de 100 första ersättningsdagarna i en ersättningsperiod i a-kassan har rätt att begränsa sig till att söka lämpliga arbeten inom sitt yrke och i närområdet.

2008/09:A362 av Ulf Holm och Jan Lindholm (båda mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökat stöd, coachning, för gruppen 55 plus på Arbetsförmedlingen.

2008/09:A365 av Lars U Granberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om framtidens arbetsförmedling.

2008/09:A367 av Lars U Granberg (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en effektiv arbetslivsforskning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder som minskar antalet arbetsplatsolyckor.

2008/09:A368 av Magdalena Streiffert m.fl. (s):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsmarknadspolitiska insatser riktade till unga.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om a-kassan.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetslivsforskning.

2008/09:A373 av Lars Ohly m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast bör tillsätta en utredning om arbetslöshetsförsäkringen med den inriktning och det uppdrag som anförs i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ändring av finansieringssystemet för arbetslöshetsförsäkringen fr.o.m. januari 2009.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa kvalifikationskravet för medlemskap i arbetslöshetskassa.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att höja den högsta dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen till 916 kr.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att höja den lägsta dagpenningen till 420 kr.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att höja grundbeloppet till 320 kr per dag.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att slopa nedtrappningen av ersättningsnivån i arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet, så att ersättningen ligger på 80 % av tidigare lön upp till taket under hela ersättningsperioden.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetslöshetsförsäkringen ska vara neutral i förhållande till ålder och familjesituation.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återställa rätten till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen för deltidsarbetslösa till de regler som gällde fram till den 1 januari 2008.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att minska antalet karensdagar i arbetslöshetsförsäkringen från sju till fem dagar.

2008/09:A377 av Ulf Holm m.fl. (mp):

2. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv enligt uppställning:

		Anslagsförändring (miljoner kronor)		
		2009	2010	2011
Anslag				
1:2	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	1800	3800	3800
1:3	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	1782	1930	1930
2:1	Arbetsmiljöverket	50	50	50
2:6	Arbetslivsinstitutet	50	100	100
Summa för utgiftsområdet		3682	5880	5880

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att studerandevillkoret i arbetslöshetsförsäkringen återinförs fr.o.m. 2010.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetslöshetsavgifter bör avskaffas och ersättas med ett system som solidariskt utjämnar avgifterna till arbetslöshetsförsäkringen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att staten, inom ramen för anslag till arbetsförmedling, ska ge ekonomiskt stöd till arbetsförmedlingar som drivs av kollektivavtalslutande parter på arbetsmarknaden.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Arbetslivsinstitutet bör återinrättas.

2008/09:A378 av Raimo Pärssinen m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utbetalning av aktivitetsstödet övergår till arbetslöshetskassorna.

2008/09:A379 av Inger Jarl Beck m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en effektiv och aktiv arbetsmarknadspolitik.

2008/09:A381 av Renée Jeryd m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätten till en god arbetsmiljö.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mönsterarbetsplatser.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förebyggande av arbetsplatsolyckor.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Arbetsmiljöverket.

2008/09:A382 av Otto von Arnold (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över lagstiftningen avseende arbetslöshetsförsäkringen för dem som arbetar i både Danmark och Sverige.

2008/09:A383 av Karin Åström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om studerandevillkoret i a-kassan.

2008/09:A385 av Lars Ohly m.fl. (v):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv enligt uppställning:

Anslag		Regeringens förslag (tkr)	Förändring (tkr)
1:1	Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	4 705 634	+326 000
1:2	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	27 677 872	+3 241 000
1:3	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	5 937 225	+2 263 000
1:4	Lönebidrag och Samhall m.m.	14 362 488	+1 205 000
1:11	Bidrag till lönegarantiersättning	1 354 629	-500 000
2:1	Arbetsmiljöverket	588 130	+275 000
2:6	Arbetsmiljöforskning	0	+80 000
Summa:			+6 890 000

2008/09:A389 av Sven-Erik Österberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsmarknadspolitiska insatser riktade till dem med störst behov.

2008/09:A390 av Jörgen Hellman m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av insatser för att stärka Västsveriges framtida tillväxt och utveckling.

2008/09:A394 av Billy Gustafsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en försöksverksamhet i Norrköping–Linköping med friare arbetsmarknadsråd tillsammans med att Arbetsförmedlingens resurser kan användas friare i dessa kommuner än vad dagens regelverk medger.

2008/09:A396 av Berit Högman m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om höjda ersättningsnivåer i arbetslöshetsförsäkringen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om minskat antal karensdagar i arbetslöshetsförsäkringen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett höjt tak i arbetslöshetsförsäkringen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om a-kassa för deltidsarbetslösa.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utbyggnad av den kvalificerade arbetsmarknadsutbildningen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en satsning på fler jobb till ungdomar.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sommarjobb för ungdomar.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler jobb till funktionshindrade.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om validering av utländska examina och yrkeskunskaper.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fördjupad Sverigeinformation.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jobbcoacher.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förstärkning av arbetsmiljöarbetet.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av arbetslivsforskning.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett riktat program för att möta varsel.
18. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv enligt uppställning:

Anslag	Regeringens förslag	Anslagsförändring
1:1 Sommarjobb	4 705 634	+100
1:1 Myndighetsprövning av arbetskraftsinvandring	4 705 634	+24
1:2 Bättre a-kassa och aktivitetsstöd och fler ersättningsdagar vid deltidsarbetslöshet	27 677 872	+7 200
1:3 Fler platser i kvalificerad arbetsmarknadsutbildning	5 937 225	+1 332
1:3 Validering	5 937 225	+20
1:4 Lönebidrag	14 362 488	+100
1:11 Nej till ändrade regler om för- månsrätt	1 354 629	-500
1:11 Program för att möta varsel	1 354 629	+500
1:11 Fördjupad Sverigeinformation	1 354 629	+20
2:1 Mer resurser till Arbetsmiljöverket	588 130	+67
2:1 Kompetensutveckling för regionala skyddsombud	588 130	+20
2:1 Tvåårigt forskningsprogram om kvinnors arbetsmiljö	588 130	+10

2008/09:A399 av Caroline Helmersson-Olsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändringarna i a-kassan.

2008/09:A403 av Ulf Holm m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återställa anslaget till Arbetsmiljöverket till 2006 års nivå.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återinrätta Arbetslivsinstitutet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Arbetsmiljöverket uppdraget att aktivt bidra med arbetsmiljökunskap i högskolornas och gymnasieskolornas utbildningar.

BILAGA 2

Utskottets lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2006:1494) om kreditering på skattekonto av stimulans till arbetsgivare för nystartsjobb

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (2006:1494) om kreditering på skattekonto av stimulans till arbetsgivare för nystartsjobb ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Utskottets förslag

1 §

Stimulans till arbetsgivare för nystartsjobb som har beslutats av *Arbetsmarknadsverket* och som avser avtal om anställning som träffats efter utgången av år 2006 får tillgodoföras arbetsgivaren genom kreditering på sådant skattekonto som har upprättats för denne enligt 3 kap. 5 § skattebetalningslagen (1997:483).

Stimulans till arbetsgivare för nystartsjobb som har beslutats av *Arbetsförmedlingen* och som avser avtal om anställning som träffats efter utgången av år 2006 får tillgodoföras arbetsgivaren genom kreditering på sådant skattekonto som har upprättats för denne enligt 3 kap. 5 § skattebetalningslagen (1997:483).

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2009.

BILAGA 3

Utskottets förslag till riksdagsbeslut om anslag inom utgiftsområde 14 (punkt 34)

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till medelsanvisning.

Anslag	Anslagstyp	Utskottets förslag
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	(ram)	4 705 634
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	(ram)	27 677 872
1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	(ram)	5 937 225
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	(ram)	14 362 488
1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	(ram)	105 493
1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013	(ram)	970 000
1:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	(ram)	26 560
1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	(ram)	53 313
1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet	(ram)	50 482
1:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	(ram)	7 703
1:11 Bidrag till lönegarantiersättning	(ram)	1 354 629
2:1 Arbetsmiljöverket	(ram)	588 130
2:2 Arbetsdomstolen	(ram)	26 202
2:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	(ram)	88
2:4 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	(ram)	25 622
2:5 Medlingsinstitutet	(ram)	54 208
Summa för utgiftsområdet		55 945 649

BILAGA 4

Sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen m.m. inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Av nedanstående tabell framgår utskottets och oppositionspartiernas förslag till fördelning på anslag inom utgiftsområde 14.

Belopp i 1000-tal kronor

Anslag	Utskottets förslag	(s)	(v)	(mp)
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	4 705 634	+124 000	+326 000	
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	27 677 872	+7 200 000	+3 241 000	+1 800 000
1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	5 937 225	+1 352 000	+2 263 000	+1 782 000
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	14 362 488	+100 000	+1 205 000	
1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	105 493			
1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013	970 000			
1:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	26 560			
1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	53 313			
1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet	50 482			
1:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	7 703			
1:11 Bidrag till lönegarantiersättning	1 354 629	+20 000	-500 000	
2:1 Arbetsmiljöverket	588 130	+97 000	+275 000	+50 000
2:2 Arbetsdomstolen	26 202			
2:3 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	88			
2:4 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	25 622			
2:5 Medlingsinstitutet	54 208			
2:6 Arbetslivsinstitutet				+50 000
2:7 Arbetsmiljöforskning			+80 000	
Summa	55 945 649	+8 893 000	+6 890 000	+3 682 000